

I.	INFORMACJE OGÓLNE
-----------	--------------------------

1. Przedmiot opracowania oraz podstawy formalno – prawne

Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów, w granicach administracyjnych, sporządzanego w wykonaniu Uchwały Nr XX/166/2020 Rady Gminy Radziłów z dnia 29 czerwca 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

Prognoza jest kompleksową oceną wpływu wszystkich ustaleń zapisanych w projektowanym dokumencie na zasoby środowiska przyrodniczego, krajobraz i dobra materialne, a także przedstawia skutki wpływu tych zmian na stan i funkcjonowanie środowiska, w tym na warunki życia mieszkańców.

Prognoza zawiera analizę istniejącego stanu środowiska oraz terenów przyległych. Uwzględnia jego wrażliwość i odporność na degradację, wymogi ochrony przyrody i różnorodności biologicznej oraz dotychczasowego sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu, wpływ na środowisko, a także na jakość życia i zdrowia ludzi. Zawiera ocenę dotychczasowych skutków wpływu zagospodarowania przestrzennego na środowisko oraz przewidywanych oddziaływań realizacji projektu studium na poszczególne elementy środowiska i ich wzajemne powiązania. Wskazuje propozycje rozwiązań mogących wyeliminować lub ograniczyć negatywne wpływy na środowisko.

Prognoza jest dokumentem, który nie ustanawia przepisów prawnych, nie jest wiążąca dla obywateli, ani dla samej gminy, ale może istotnie wpływać na kształt projektu Studium, jak i na jego późniejszą realizację. Na etapie prac nad projektem studium prognoza jest środkiem wczesnego ostrzegania. W trakcie stosowania przepisów studium prognoza może i powinna przyczyniać się do wyboru wariantów korzystnych dla środowiska przyrodniczego. Zestawienie w prognozie potencjalnych zagrożeń oraz przedstawione przewidywane skutki realizacji studium nie są równoznaczne z likwidacją czy wyeliminowaniem wszelkich zagrożeń dla środowiska, jakie mogą w przyszłości powstać w skutek realizacji inwestycji.

Na etapie sporządzania prognozy skutków ustaleń oddziaływania na środowisko projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy sygnalizuje się możliwość wystąpienia zagrożeń, zaś likwidacja, bądź ich zmniejszenie możliwe jest dopiero na późniejszych etapach, np. na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czy idąc dalej na etapie uzyskiwania pozwolenia na budowę.

Prognoza nie jest dokumentem rozstrzygającym o słuszności realizacji zamierzeń budowlanych, zapisanych w projekcie Studium, a jedynie przedstawia prawdopodobne skutki, jakie niesie za sobą realizacja tych ustaleń na poszczególne komponenty środowiska we wzajemnych powiązaniach.

Obowiązek przeprowadzenia tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektowanego dokumentu – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wynika z art. 46 pkt 1 oraz art. 50 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247, 784).

Zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko:

Prognoza oddziaływania na środowisko:

1) zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,

- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym,
 - f) oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art.74a ust.2, stanowiące załącznik do prognozy,
 - g) datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów;
- 2) określa, analizuje i ocenia:
- 1) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
 - 2) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
 - 3) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody,
 - 4) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
 - 5) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - a) różnorodność biologiczną,
 - b) ludzi,
 - c) zwierzęta,
 - d) rośliny,
 - e) wodę,
 - f) powietrze,
 - g) powierzchnię ziemi,
 - h) krajobraz,
 - i) klimat,
 - j) zasoby naturalne,
 - k) zabytki,
 - l) dobra materialne
- z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;
- 3) przedstawia:
- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

W prognozie oddziaływania na środowisko uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

Organ opracowujący projekt dokumentu uzgadnia z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienia dokonuje się w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o uzgodnienie.

Podstawa prawna wykonania prognozy oddziaływania na środowisko

Prognoza wykonana została w oparciu o następujące przepisy prawne:

- 1) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 247, 784);
- 2) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 poz. 55, 471);
- 3) ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 poz. 293, 471, 782);
- 4) ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz. U. z 2010 poz. 310, 284, 695, 782, 875);
- 5) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396, 1403, 1495, 1501, 1527, 1579, 1680, 1712, 1815, 2087, 2166, z 2020 r. poz. 284, 695);
- 6) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2002 r. Nr 197, poz. 1667) oraz Projekt nowelizacji z dnia 17 marca 2008 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 197, poz. 1667);
- 7) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. Nr 92 z 3.09.2001, poz. 1029);
- 8) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237);
- 9) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie określenia gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764);
- 10) Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie określenia gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765)

oraz inne.

W odpowiedzi uzyskano następujące wskazania:

- 1) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku Wydział Spraw Terenowych II w Łomży – pismo z dnia 30.07.2020 roku znak: WSTI.411.10.2020.MM uzgodnił zakres prognozy oddziaływania na środowisko, uwzględniający w całości treść określoną w art. 51 ust. 2 pkt 1, 2 i 3 przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy oraz stwierdził, że prognoza powinna zawierać/przedstawić:
 - informację o głównych celach projektowanego dokumentu i jego powiązania z innymi dokumentami;
 - ocenę istniejącego stanu środowiska na obszarze objętym projektem;
 - określać, analizować i oceniać istniejące problemy ochrony środowiska, z punktu widzenia realizacji projektowanego dokument;
 - ocenę przewidywanych znaczących na poszczególne elementy środowiska oddziaływań i uwzględniać wzajemną zależność tych elementów oraz ich oddziaływań;
 - wnioski z przeprowadzonych analiz w stosunku do planowanych kierunków zagospodarowania przestrzennego, wskazując jednoznacznie czy zidentyfikowano znaczące negatywne oddziaływania w stosunku do środowiska oraz najbliższej położonych (od obszarów objętych zmianą) form ochrony przyrody;
 - stosownie do stopnia szczegółowości dokumentu – skuteczne rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu.
- 2) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Grajewie pismem pn. „Uzgodnienie nr 7/U/NZ/2020” z dnia 29 lipca 2020 roku (znak: NZ.4462.5.2020) uzgodnił proponowany przez Wójta Gminy Radziłów zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu zmiany Studium. PPIS po dokonaniu analizy przedłożonej dokumentacji oraz zaproponowanego zakresu i stopnia szczegółowości informacji w prognozie od-

działywania na środowisko oraz postanowień art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wniosł, aby uwzględnić aspekty dotyczące zdrowia i życia ludzi.

Celem prognozy jest prognostyczna ocena potencjalnego oddziaływania skutków realizacji ustaleń projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, które mogą wynikać z realizacji projektowanej funkcji terenu oraz przedstawienie rozwiązań eliminujących lub ograniczających potencjalne negatywne wpływy na środowisko oraz warunki życia mieszkańców. Prognoza pozwala jeszcze na etapie sporządzania projektu studium wyeliminować ustalenia sprzeczne z zasadami zrównoważonego rozwoju obszaru oraz jego otoczenia.

Ocena oddziaływania skutków realizacji projektu studium zmierza do rozpoznania wpływu na środowisko przyrodnicze zastosowanych ustaleń w projekcie studium dla poszczególnych jednostek urbanistycznych oraz wydzielenie jednostek, na których mogą wystąpić istotne oddziaływania. W trakcie prac nad prognozą ustalono charakter i wpływ tych oddziaływań na poszczególne składniki środowiska, z uwzględnieniem intensywności powodowanych przez nie przekształceń, czas ich trwania i ich zasięg przestrzenny. Dokonano też prognozy prawdopodobnych skutków wpływu projektu studium na środowisko przyrodnicze.

Niniejsze opracowanie „Prognoza skutków ustaleń oddziaływania na środowisko studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów ” składa się z:

- 1) niniejszego tekstu prognozy;
- 2) załącznika w postaci rysunku studium pn. „Kierunki i polityka przestrzenna gminy” – *załącznik nr 5* wykonanego w skali 1: 25 000.

Studium jest koncepcją zagospodarowania przestrzennego, która odnosi się do całości obszaru, jest założeniem jednolitym, które w konsekwencji ma doprowadzić do osiągnięcia efektu synergii.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest opracowaniem, które w swoim założeniu dąży do uporządkowania zagospodarowania przestrzennego na obszarze danej gminy. Studium jest dokumentem umożliwiającym władzom samorządowym realizację strategicznej polityki przestrzennej, która jest wynikiem oczekiwań mieszkańców gminy, a także ofertą dla potencjalnych inwestorów zewnętrznych, którzy mogą przyczynić się do rozwoju społecznego i gospodarczego gminy. Studium zakłada znaczący rozwój potencjału gospodarczego gminy. W związku z tym oczywisty jest fakt, iż ustalenia studium wiążą się z wprowadzeniem głębokich zmian w zakresie funkcji i zagospodarowania na wielu terenach. Niniejsze opracowanie jest przeniesieniem na przestrzeń szeregu zapisów i ustaleń z innych dokumentów, jak również ich rozwinięciem i uszczegółowieniem. Przyjęte rozwiązania zakładają rozwój gminy, który umożliwi dalsze funkcjonowanie systemu składającego się z wielu elementów i szeregu powiązań i oddziaływań między nimi.

2. Ogólne informacje o gminie

Zgodne z wykazem GUS z rejestru TERYT w gminie Radziłów liczba wsi wynosi – 34, kolonii – 7 i 1 osada. Są to:

- wsie: Barwiki, Borawskie-Awissa, Brodowo, Brychy, Czachy, Czerwonki, Dębówka, Dusze, Glinki, Janowo, Karwowo, Kieljany, Klimaszewnica, Konopki, Konopki-Awissa, Kownatki, Kramarzewo, Łoje-Awissa, Mikuty, Mścichy, Okrasin, Ostrowik, Racibory, Radziłów, Rydzewo Szlacheckie, Rydzewo-Pieniążek, Słucz, Sośnia, Szlasy, Szyjki, Święcienin, Wiązownica, Wypychy, Zakrzewo;
- kolonie: Borawskie-Awissa-Kolonia, Kolonie Słucz, Łoje-Gręzko, Łazy, Radziłów-Kolonia, Święcienin-Kolonia, Zawisie;
- osada: Grąd.

Biebrzański Park Narodowy na obszarze gminy Radziłów obejmuje swoim zasięgiem grunty wsi: Brychy, Łoje Awissa, Radziłów, Okrasin, Mścichy, Klimaszewnica, Sośnia, a jego otulina obejmuje grunty wsi: Brychy, Łoje-Awissa, Łoje-Gręzka, Czachy, Racibory Jurgi, Racibory, Brodowo, Radziłów, Karwowo, Ostrowik, Okrasin, Mścichy i Klimaszewnica.

W perspektywie przyjęto następującą sieć osadniczą gminy Radziłów:

- a) Radziłów – ośrodek gminny;

- b) Klimaszewnica, Słucz, Łoje Awissa, Mścichy – miejscowości wspomagające ośrodek gminny w obsłudze ludności i rolnictwie;
- c) Karwowo, Kownatki, Rydzewo Szlacheckie, Okrasin – miejscowości z usługami elementarnymi;
- d) pozostałe miejscowości – o funkcji osadniczej i rolniczej.

Hierarchię sieci osadniczej gminy Radziłów zobrazowano na rysunku Studium – *Kierunki i polityka przestrzenna gminy – Załącznik nr 5*.

Liczba ludności w 2020 roku wynosiła 4646 osób, w tym 2360 stanowili mężczyźni. W latach 2001÷2020 ubyło 679 osób, co stanowiło 12,75% ogólnej liczby ludności w gminie Radziłów (porównanie do roku 2001). Tylko w 2010 roku nastąpił wzrost o 104 osoby.

W strukturze wieku rysuje się przewaga osób w wieku poprodukcyjnym (980 osób) nad najmłodszą ludnością 0-17 lat (691 osób). Ponadto, biorąc pod uwagę licznosc grup wiekowych w podziale na płeć zauważyć można silną asymetrię. Kobiety dominują w przedziale od 70 lat wzwyż, w wieku rozrodczym i wśród nastolatków jest ich nieco mniej. Taka struktura nie jest jednak alarmująca.

Zauważalny jest efekt wyżu demograficznego z lat pięćdziesiątych i jego efekty widać w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych.

Gmina Radziłów jest gminą typowo rolniczą. Rolnicze formy użytkowania ziemi są podstawową formą korzystania z zasobów naturalnych na obszarze gminy.

Według danych – *Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów – Starostwo Powiatowe w Grajewie wg stanu na dzień 01.01.2019 roku*:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 15386 ha, w tym: grunty orne zajmują obszar 8068 ha, sady 4 ha, łąki trwałe 4055 ha, pastwiska trwałe 2544 ha, grunty rolne zabudowane 333 ha,
- lasy zajmują powierzchnie 1886 ha,
- tereny komunikacyjne 424 ha,
- nieużytki 2020 ha.

Grunty rolne stanowią 77,10% ogólnej powierzchni gminy, w skali powiatu grajewskiego odsetek ten wynosi 15,89% powierzchni, co świadczy o wybitnie rolniczym charakterze obszaru.

Grunty orne zajmują blisko 52,45 % użytków rolnych na terenie gminy.

Charakterystycznym elementem jest wysoki odsetek łąk i pastwisk, które zajmują łącznie powierzchnię 6599 ha, co stanowi 33,07 % ogólnej powierzchni gminy, a w skali powiatu grajewskiego 6,81%, co jest pochodną popularnej na tym terenie intensywnej hodowli bydła.

Podstawową formą własności w gminie jest gospodarka indywidualna, w rękach której znajduje się, 8030 ha gruntów ornych, co stanowi ponad 52,19% gruntów rolnych (15368 ha).

Gospodarstwa rolne specjalizują się głównie w produkcji mleka i mięsa.

Rolnictwo na terenie gminy charakteryzuje się stosunkowo mało korzystną strukturą obszarową gospodarstw rolnych.

Kierunki rozwoju sieci osadniczej wynikają z możliwości realizacyjnych, w szczególności w skali lokalnej. Podstawową zasadą harmonizowania rozwoju osadnictwa winno być dążenie do likwidacji narastających dysproporcji, zagrożeń i barier rozwojowych. Pokonywanie tych barier oraz poprawa funkcjonalności układu osadniczego wiąże się głównie z możliwościami rozbudowy infrastruktury społecznej i technicznej, komunikacji oraz pokonywania barier urbanistycznych.

Nierównomierne rozmieszczenie sieci osadniczej spowodowane jest położeniem części gminy na obszarze słabo zaludnionego Biebrzańskiego Parku Narodowego. Wieś Klimaszewnica i Słucz wyróżniają się największą liczbą ludności w gminie oraz lepszym wyposażeniem w obiekty usługowe.

W Studium dokonano zmiany hierarchii sieci osadniczej w odniesieniu do obecnie obowiązującego Studium.

II.	INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI
------------	--

1. Zawartość projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów

Studium sporządza się w celu aktualizacji polityki przestrzennej gminy Radziłów zgodnie z wymogami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przepisami odrębnymi, z uwzględnieniem potrzeb rozwoju gminy.

Konieczność zmiany Studium wynika, m.in. ze/z:

- 1) zmiany przepisów prawnych w zakresie planowania przestrzennego w wyniku wejścia w życie zmiany ustawy i wymogów stawianych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 2) zmian innych ustaw i rozporządzeń, w tym: ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o lasach, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy prawo geologiczne i górnicze, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, itp.;
- 3) potrzeb zaktualizowania kierunków rozwoju, wynikających z przyjętych dokumentów strategicznych wyższego rzędu/lub zmian, m.in.:
 - a) KPZK do roku 2030, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
 - b) Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku);
 - c) Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (uchwała Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
 - d) Strategii Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030 – projekt ;
 - e) Programu ochrony środowiska dla gminy Radziłów na lata 2021 – 2024 z perspektywą do roku 2028 przyjętego uchwałą nr XXXIV/254/2021 Rady Gminy Radziłów z dnia 28 października 2021 roku w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”.
 - f) Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 (zw. dalej PRL) zatwierdzonego uchwałą Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027;
- 4) potrzeb zaktualizowania kierunków rozwoju, wynikających Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 (uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027);
- 5) ustanowienia strefy ochronnej kompleksu wojskowego nr 0465 w gminie Goniądz, Skład Osowiec – wniosek Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Białymstoku;
- 6) konsultacji społecznych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Konsultacje dokumentów planistycznych w podlaskich gminach – edycja II”;
- 7) wniosków instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych, Wójta Gminy oraz osób fizycznych zgłoszonych do zmiany Studium w okresie poprzedzającym opracowanie jego zmiany oraz w trakcie procedury planistycznej.

W odniesieniu do obecnie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – uchwała Nr XXXV/225/2013 Rady Gminy Radziłów z dnia 31 maja 2013 roku wprowadzono następujące zmiany:

- 1) uwzględniono zmiany wynikające z obecnie obowiązujących przepisów prawnych;
- 2) uwzględniono uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, w szczególności:
 - a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne;
 - b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego;
 - c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy;
 - d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 3) wyznaczono obszary przewidziane do zainwestowania oraz wskazano tereny, które powinny w pierwszej kolejności zostać przeznaczone na potrzeby inwestycyjne;
- 4) sporządzono rysunki Studium z uwzględnieniem stanu istniejącego zagospodarowania oraz wprowadzonych zmian przepisów i uaktualniono elementy zagospodarowania przestrzennego.

Celem sporządzenia studium w wykonaniu uchwały nr XX/166/2020 Rady Gminy Radziłów z dnia 29 czerwca 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym: lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę działań.

W studium uwzględnia się, w szczególności zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów sporządzono dla obszaru w granicach administracyjnych gminy, a jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu planów miejscowych.

Uwarunkowania polityki przestrzennej gminy wynikają nie tylko z przepisów prawnych powszechnie obowiązujących, ale również z aktów planowania:

- krajowego – koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – 2003 r.;
- wojewódzkiego – strategia rozwoju województwa, plan zagospodarowania przestrzennego województwa;
- programu rozwoju lokalnego.

Opracowanie ma charakter kompleksowy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziłów składa się z następujących części:

- 1) Uwarunkowania rozwoju gminy:
 - tekst – załącznik nr 1;
 - rysunek Studium w skali 1:25 000 – załącznik nr 2;
 - rysunek Studium w skali 1:10 000 dla ośrodka gminnego - Radziłów – załącznik nr 3;
- 2) Kierunki i polityka przestrzenna gminy:
 - tekst – załącznik nr 4;
 - rysunek Studium w skali 1:25 000 – załącznik nr 5;
 - rysunek Studium w skali 1:10 000 dla ośrodka gminnego - Radziłów – załącznik nr 6;
- 3) Rozstrzygnięcie Rady Gminy Radziłów o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do Radziłów – załącznik nr 7;
- 4) Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów;
- 5) Dokumentacja prac planistycznych.

Część Studium odnosząca się do Kierunków i polityki przestrzennej gminy ma charakter ustaleń.

Na potrzeby studium sporządzono:

- 1) Prognozę oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko;
- 2) analizę miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W pracach nad projektem Studium wykorzystano:

- 1) Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziłów, sporządzone w 2004 roku przez mgr Andrzeja Lewandowskiego (Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny w Łomży;
- 2) Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzoną do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przez mgr inż. Ryszarda Serwatka – upr. biegłego w zakresie ochrony przyrody.

W części studium pn. „Uwarunkowania rozwoju gminy i synteza” uwzględniono, w szczególności uwarunkowania wynikające z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- 6) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 7) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 8) potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:
 - a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
 - b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
 - c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 9) stanu prawnego gruntów;
- 10) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 11) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 12) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 13) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 14) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 15) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- 16) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Natomiast w drugiej części studium pn. Kierunki i polityka przestrzenna gminy określono, w szczególności:

- 1) uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę,
 - a) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,
 - b) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- 2) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 4) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 5) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;

- 7) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- 8) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 9) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 10) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 11) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 12) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120);
- 13) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- 14) obszary zdegradowane;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Część Studium odnosząca się do kierunków i polityki przestrzennej gminy ma charakter ustaleń.

2. Główne cele projektowanego dokumentu

Cele rozwoju gminy, jak i kierunki polityki przestrzennej sformułowane zostały w wyniku przeprowadzonej wszechstronnej analizy uwarunkowań przedstawionych w części opracowania pn. „Uwarunkowania rozwoju gminy” – *Załącznik nr 1, 2 i 3* oraz Studium z 2013 roku – uchwała nr XXXV/225/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 31 maja 2013 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów, zawierających treści związane ze stanem istniejącym, diagnozą społeczno – gospodarczą, z podziałem na grupy: ekologiczne, społeczne, kulturowe, rozwoju gospodarczego, rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

Niniejsza zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów stanowi kontynuację celów polityki przestrzennej zawartych w Studium z 2013 roku – uchwała nr XXXV/225/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 31 maja 2013 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

Jako główny cel rozwoju przyjęto tworzenie warunków przestrzennych do osiągnięcia harmonijnego, wszechstronnego i trwałego rozwoju struktury przestrzennej miejscowości Radziłów oraz wsi, zapewniających sukcesywny wzrost, podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej jakości zamieszkania, pracy, obsługi, rekreacji i wypoczynku, przy zachowaniu właściwych relacji między strategicznymi celami szczegółowymi.

Gmina nie posiada strategii rozwoju, a zatem nie ma ustalonych skonkretyzowanych celów rozwoju. W związku z tym na podstawie dokumentów strategicznych wymienionych w II pkt 1 p.pkt 3 zmodyfikowano i rozszerzono cele wynikające ze Studium z 2013 roku.

Dążenie do osiągnięcia przyjętego w gospodarce przestrzennej celu następuje poprzez realizację określonych kierunków zagospodarowania przestrzennego i rozwoju procesów urbanizacyjnych. A te z kolei następują poprzez realizację różnorodnych funkcji lokalizowanych na obszarze gminy odpowiednio do predyspozycji poszczególnych obszarów.

Strategia Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030 (w trakcie opracowania na dzień sporządzania Studium) to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju gminy w perspektywie kolejnych 10 lat. Ustalenia Strategii po jej przyjęciu, będą stanowić podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe średniookresowej i długookresowej polityki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego. Wokół zawartych w dokumencie ustaleń koncentrować się będą działania władz samorządowych, a także innych interesariuszy, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków do dalszego rozwoju gospodarczego i życia mieszkańców wspólnoty samorządowej.

Zasadnicze Cele Strategiczne to:

- a) społeczeństwo: wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego;

- b) infrastruktura i środowisko: rozwój infrastruktury oraz ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
- c) aktywność gospodarcza: wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej;
- d) przestrzenno - funkcjonalne: zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy.

Realizacja zaproponowanych *Celów Strategicznych* wymaga podjęcia konkretnych działań i doprowadzi nie tylko do zmian społecznych, gospodarczych i przestrzennych o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym.

Kierunki działań – dot. zagospodarowania przestrzennego

Infrastruktura i środowisko - rozwój infrastruktury:

- budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych;
- budowa i modernizacja ciągów pieszych przy drogach;
- przebudowa, modernizacja i rozwój systemu oświetlenia ulicznego;
- budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów kultury, świetlic wiejskich i remiz strażackich;
- poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków dziedzictwa kulturowego, zachowanie, rewitalizacja i przeciwdziałanie procesowi ich degradacji;
- rozwój szlaków edukacyjnych, sportowo – rekreacyjnych wraz z infrastrukturą, m.in. pieszych, rowerowych, konnych, kajakowych.
- dostosowanie infrastruktury do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym do osób z niepełnośprawności.
- stworzenie centrum opieki zdrowotnej na terenie gminy.

Infrastruktura i środowisko: Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych:

- rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy;
- promowanie wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne, wprowadzanie rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii w gospodarstwach domowych i instytucjach użyteczności publicznej;
- kompleksowa modernizacja energetyczna budynków (termomodernizacje, wymiana źródeł ciepła, wymiana punktów oświetleniowych i wykorzystanie OZE);
- kontynuacja działań na rzecz usuwania i utylizacji azbestu oraz w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury kanalizacyjno – wodociągowej;
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
- doskonalenie systemu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi;
- rozwój małej retencji;
- zintegrowanie ochrony krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, zachowanie i przywracanie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego;
- ochrona bioróżnorodności.

Aktywność gospodarcza: wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej:

- promocja i rozwój przedsiębiorczości, w tym na obszarach Natura 2000;
- pozyskiwanie inwestorów z zewnątrz m.in. poprzez sprzedaż gruntów, okresowe obniżenie podatków;
- rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego;
- tworzenia nowych atrakcji turystycznych na obszarze gminy, np.: park linowy, ścianka wspinaczkowa, inne;
- rozwój bazy turystycznej i około turystycznej gminy.

Przestrzenno-funkcjonalne: zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy:

- efektywne gospodarowanie przestrzenią – bieżące aktualizowanie dokumentów planistycznych, scalanie gruntów pod inwestycje, skupowanie gruntów, wymiana, uzbrajanie, itp.;

- uporządkowanie istniejących, wyznaczenie i zbudowanie nowych szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, konnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (punkty widokowe, miejsca na ogniska, ścieżki edukacyjne itp.);
- wykorzystanie terenów zielonych na potrzeby aktywnej rekreacji przy poszanowaniu walorów środowiska;
- tworzenie lokalnych ryneków przedsiębiorczości – miejsc handlowych z możliwością sprzedaży produktów rolnych i innych;
- oznaczenie atrakcji lokalnych – spójny, jednolity system informacji w przestrzeni gminy (np. zestaw tablic plenerowych, aplikacje internetowe) informujący o walorach przyrodniczych, kulturowych (historycznych) i krajobrazowych;
- wyznaczanie nowych terenów pod działalność usługową/rekreacyjną w planach miejscowych;
- kształtowanie polityki przestrzennej z uwzględnieniem obszarów do zagospodarowania mieszkaniowego (wielo- i jednorodzinne) oraz obszarów cennych przyrodniczo.

Uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju lokalnego gminy na lata 2017 – 2027 zostały ustalone w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027.

Działania zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów mają na celu wzmocnienie otoczenia rolnictwa i stworzenie warunków do rozwoju przemysłu rolno – spożywczego oraz nowoczesnej produkcji rolnej. Do osiągnięcia tego celu niezbędne jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem kapitału lokalnego i zewnętrznego, m. in. poprzez zabezpieczenie terenów budowlanych na ich realizację.

Kluczową rolę odgrywać będzie poprawa stanu dróg i połączeń komunikacyjnych w skali lokalnej, przy jednoczesnym wykorzystaniu atrakcyjnego położenia gminy w obrębie atrakcyjnego przyrodniczo i potencjalnie też turystycznie obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Realizacja powyższego celu doprowadzi, m.in. do:

- poprawy szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców społeczności lokalnej;
- stworzenia korzystnych warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości w regionie;
- polepszenia warunków komunikacji dla mieszkańców;
- zmniejszenia kosztów utrzymania i eksploatacji po wykonaniu inwestycji;
- poprawy stanu środowiska naturalnego.

W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społecznych i ekonomicznych terenów wiejskich z ośrodkiem gminnym – miejscowością Radziłów oraz innymi gminami w sferach: ekologicznej, społecznej, kulturowej, rozwoju gospodarczego, oraz rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

Aby osiągnąć powyższe cele należy wykorzystać położenie obszaru, istniejące walory środowiska naturalnego, rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnej, walory historyczne, majątek trwałe i potencjał gospodarczy, powiązania komunikacyjne i infrastrukturalne oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców.

Spółecznym efektem rozwoju gminy będzie poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców.

Działalność podejmowana w dziedzinie rozbudowy infrastruktury społecznej ma decydujące znaczenie dla podniesienia atrakcyjności wsi, jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Rozwój gminy Radziłów powinien odbywać się ze szczególnym uwzględnieniem ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczych.

Cele polityki przestrzennej ukierunkowane są na podnoszenie ładu przestrzennego i kształtowaniu zagospodarowania gminy przy zachowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych środowiska oraz zapewnieniu walorów krajobrazowych przy efektywnym wykorzystaniu istniejących zasobów.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego

Dokonano analizy uwarunkowań rozwoju przestrzennego obszaru gminy i wydzielono strefy polityki przestrzennej, różniące się między sobą wiodącymi funkcjami. W oparciu o kryteria przyrodnicze, historyczne, funkcjonalne i architektoniczne – scharakteryzowane w części Studium pn. Uwarunkowania rozwoju gminy – *Załącznik nr 1 i nr 2*, ustalono kierunki zagospodarowania przestrzennego dla

każdej ze stref charakteryzujących się zróżnicowanymi uwarunkowaniami i możliwościami zagospodarowania przestrzennego.

Podobnie, jak przy podziale fizyczno – geograficznym pod względem zagospodarowania przestrzennego w strukturze funkcjonalno – przestrzennej na obszarze gminy Radziłów wyodrębniono dwie podstawowe strefy:

- I – strefę wschodnią, w której dominuje funkcja ochronna i ekologiczna;
- II – strefę zachodnią, w której dominuje funkcja rolnicza.

Strefa I obejmuje obszary prawnie chronione: Biebrzańskiego Parku Narodowego z otuliną i Natura 2000. Granica strefy pokrywa się z granicą otuliny oraz obszaru Natura 2000 i biegnie drogą Wizna – Radziłów do punktu jej przecięcia z rzeką Matlak, od wschodu omija zabudowania Radziłowa i dalej biegnie drogą Radziłów – Osowiec.

Strefa II obejmuje pozostały obszar gminy. Na obszarze tej strefy znajduje się miejscowość Radziłów – siedziba samorządu lokalnego, stanowiąca ośrodek gminny o wielofunkcyjnym zainwestowaniu oraz zróżnicowanych walorach przyrodniczych i warunkach fizjograficznych.

Kierunki rozwoju w strefach I i II

Strefa I (wschodnia) położona jest w granicach obszarów chronionych na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody, a mianowicie w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz jego otuliny, a także w obszarach Natura 2000: „Ostoja Biebrzańska (PLB200006) i „Dolina Biebrzy” (PLH 200008). Otulina Parku i tereny osadnicze wewnątrz Parku (dot. miejscowości Sośnia) stanowić będą bufor chroniący teren Parku.

Wobec powyższego, ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych stanowi podstawę do kształtowania polityki przestrzennej gminy.

W strefie I (wschodniej) ustalono następujące kierunki rozwoju przestrzennego:

- dominującą funkcją na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego jest ekologia, a uzupełniającą jest funkcja naukowo – kulturowo – edukacyjna i dydaktyczna, turystyczno – wypoczynkowa (m.in. agroturystyka i ekoturystyka);
- w otulinie BPN główną funkcją oprócz osadnictwa jest rolnictwo tradycyjne i ekologiczne oraz funkcja usługowa i produkcyjna w Klimaszewnicy i Mścichach, wspomagająca ośrodek gminny w obsłudze ludności i w rolnictwie oraz we wsiach: Karwowo, Okrasin, Łoje-Awissa i leśnictwo;
- wieś Sośnia pełni funkcję naukowo – kulturowo – edukacyjną i dydaktyczną.

W strefie I ustalono:

- dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania w odniesieniu do:
 - obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego – zgodnie z postanowieniami Zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 roku w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021–2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 15 stycznia 2021 roku, poz. 4), które należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz podejmowaniu decyzji administracyjnych;
 - obszarów Natura 2000 „Dolina Biebrzy” PLH200008 oraz „Ostoja Biebrzańska” PLB200006 zgodnie z projektami Planów Zadań Ochronnych – po ich ustanowieniu będą stanowiły akty prawa miejscowego;
- ustalenia zawarte w w/wym. dokumentach są nadrzędne w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- powiększenie obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego o część obszaru otuliny parku, znajdującą się pomiędzy zachodnią granicą parku, a wsiami: Mścichy i Okrasin;
- uwzględnienie w treści dokumentów planistycznych niżej wymienionych zapisów sugerowanych w projektach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska (PLB200006) i „Dolina Biebrzy” (PLH 200008), w szczególności:
 - lokalizacja przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska” i „Dolina Biebrzy” oraz zalecenia odnośnie działań ochronnych winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji;

- żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszarów Natura 2000: „Ostoja Biebrzańska” i „Dolina Biebrzy” lub w ich sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony tych obszarów;
- wyłączenie z zalesień obszarów występowania nieleśnych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków wymagających terenów otwartych, będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000: „Ostoja Biebrzańska” i „Dolina Biebrzy”;
- wprowadzenie zakazu zabudowy na terenach zalewowych zgodnie przepisami odrębnymi;
- wprowadzenie zakazu lokalizacji farm wiatrowych i wiatraków oraz linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz zalecenia prowadzenia jako podziemne nowych linii niskiego i średniego napięcia;
- na obszarze Natura 2000 zabrania się, z zastrzeżeniem ustawowych dopuszczeń podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności
 - pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
 - wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
 - pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami;
- w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego nie dopuszcza się inwestycji o charakterze uciążliwym;
- wzbogacanie i poprawianie funkcjonowania korytarzy ekologicznych cieków wodnych poprzez zabudowę biologiczną w postaci roślinności drzewiastej i krzewiastej;
- ochronę zasobów wodnych poprzez racjonalne użytkowanie rolnicze łąk i pól, retencjonowanie wody, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków oraz odtwarzanie miedz śródpolnych;
- ochronę Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” przed zanieczyszczeniem, poprzez m.in. eliminację źródeł zanieczyszczeń oraz właściwą politykę lokalizacyjną niedopuszczającą do powstawania nowych źródeł zagrożeń;
- prowadzenie produkcji rolnej ściśle zintegrowanej z wartością gleb i istniejącą strukturą gospodarstw rolnych oraz zapobieganie degradacji gleb;
- ochronę rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej przed nieuzasadnionym jej przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne;
- zachowanie rolnictwa tradycyjnego i ekstensywnego oraz wspieranie rozwoju rolnictwa zrównoważonego i przyjaznego przyrodzie;
- na obszarze otuliny BPN dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń budowlanych, w których może być prowadzony chów i hodowla zwierząt o obsadzie do 210 DJP w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych zgodnie z przepisami ochrony środowiska i ochrony przyrody z uwzględnieniem zakazów zawartych w tiret piątym, ze względu na położenie na obszarze Natura 2000, a prowadzona hodowla nie może wpływać negatywnie na stan gatunków będących przedmiotem ochrony tego obszaru i nie może być sprzeczna z obowiązującymi regulacjami prawnymi;
- ograniczenie uciążliwości zapachowych, m.in. poprzez określenie minimalnych odległości usytuowania budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych, chowu i hodowli zwierząt; minimalnej odległości usytuowania budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych, uzależnionej od wielkości zakładu i liczby sztuk zwierząt/dużych jednostek przeliczeniowych oraz uwarunkowania lokalne, a także charakterystykę substancji i warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń;
- nie dopuszcza się chowu i hodowli zwierząt futerkowych, w tym: norek amerykańskich;
- rozwój turystyki kwalifikowanej na obszarze otuliny Parku, poprzez zapewnienie terenów, obiektów budowlanych, infrastruktury technicznej i innych urządzeń niezbędnych do udostępnienia Parku dla turystyki, w tym:

- rozwoju bazy turystyczno – wypoczynkowej we wsiach położonych w otulinie parku: Mścichy, Karwowo, Okrasin, Łoje-Awissa, Klimaszewnica, Ostrowik, Czachy, Brychy, Racibory;
- utworzenie punktu obsługi turystów w miejscowości: Karwowo, Mścichy, Łoje -Awissa;
- rozwój terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych poprzez budowę szlaków turystyki pieszej, rowerowej i konnej, wodnej, punktów widokowych, kąpielisk, pól biwakowych i innych urządzeń sportowo – rekreacyjnych;
- zabezpieczenia terenów pod lokalizację pól biwakowych oraz miejsc widokowych, w tym wieży widokowej „Biały Grąd” obręb ewidencyjny: Mścichy (Łąki);
- tworzenie bazy usługowej wzdłuż szlaków komunikacyjnych i turystycznych pod:
 - wypoczynek świąteczny na terenach pól namiotowych, campingach;
 - turystykę kwalifikowaną specjalistyczną i krajoznawczą obejmującą między innymi: turystykę motorową, drogową, kajakarstwo, wędrówki piesze, rowerowe i konne na wyznaczonych szlakach;
- rozwijanie aktywności turystycznych, mających związek z bezpośrednim kontaktem turysty z przyrodą na otwartych i atrakcyjnych obszarach;
- ochrona korytarzy ekologicznych oraz utrzymanie drożności na całym ich przebiegu;
- utrzymanie / odtworzenie zadrzewień zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych, m.in. poprzez budowę przejść dla zwierząt;
- zapewnienie integralności obszarów chronionych i utrzymanie ciągłości układów ekologicznych zapewniających swobodną migrację zwierząt, w szczególności przy projektowaniu inwestycji drogowych (wraz z budową, m.in. przejść dla dzikich zwierząt, przepustów, tak by pełniły również funkcję przejść dla drobnych zwierząt);
- utrzymanie, modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej z uwzględnieniem i dostosowaniem do potrzeb ochrony środowiska na bazie dokumentów planistycznych;
- rozwijanie energetyki odnawialnej – zgodnie z Rozdziałem XIX oraz z przepisami odrębnymi, w sposób zaplanowany na bazie dokumentów planistycznych;
- zakaz lokalizacji farm wiatrowych i wiatraków oraz linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia;
- zakaz budowy napowietrznych linii wysokich napięć w dolinie Biebrzy i na jej krawędziach;
- zakaz lokalizacji masztów telekomunikacyjnych oraz innych obiektów budowlanych o dużych gabarytach w zasięgu widoczności z wież i punktów widokowych;
- zakaz lokalizacji inwestycji i działań, które mogą doprowadzić do zmian stosunków wodnych na obszarze Parku i otuliny lub spowodować zanieczyszczenie rzek;
- zaleca się prowadzenie jako podziemne nowych linii niskiego i średniego napięcia;
- zachowanie wartości środowiska przyrodniczego, w tym kulturowego krajobrazu poprzez:
 - ochronę zieleni wzdłuż liniowych elementów krajobrazu, np. dróg i miedz,
 - utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych nasadzeń drzew i krzewów,
 - ochronę istniejących alei drzew np. w formie pomników przyrody;
 - ochronę krajobrazu wolnego od zanieczyszczenia sztucznym światłem – poprzez wprowadzanie racjonalnych zasad wykorzystania oświetlenia zewnętrznego przyjaznego przyrodzie;
- likwidacja barier urbanistycznych dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz uwzględnianie ich potrzeb przy projektowaniu inwestycji;
- ochrona terenów i obiektów objętych prawną formą ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – zgodnie z przepisami odrębnymi;
- zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i dbanie o tożsamość historyczną układu urbanistycznego, deformacji i zanikowi krajobrazu naturalnego;
- ustalenie w formie odrębnej uchwały zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzaju materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane – trybie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;

- ze względu na położenie części obszaru w strefie o ograniczonym ruchu lotniczym EP R23 Biebrzański Park Narodowy – obowiązują zakazy zawarte w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 11 czerwca 2010 roku w sprawie zakazów lub ograniczeniem lotów na czas dłuższy niż 3 miesiące;
- wschodnia część obrębu wsi Sośnia objęta jest granicami strefy ochronnej twierdzy Osowiec i strefy nadciśnienia uderzeniowej fali 1kPa – opisanej w Rozdziale VIII (pkt 20) – wskazuje się na sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego.

W strefie II (zachodniej) ustalono następujące główne kierunki rozwoju przestrzennego:

- w strefie rozwijać się będzie funkcja: osadnicza, rolnicza, usługowa i produkcyjna oraz ekologiczna, a uzupełniającą będzie funkcja turystyczno – wypoczynkowa i naukowo – kulturowo – edukacyjna i dydaktyczna oraz leśnictwo;
- rozwój przestrzenny i funkcjonalny podstawowego układu osadniczego w dostosowaniu do wykształconego historycznie układu przestrzennego wsi;
- wytworzenie nowoczesnego centrum gminnego w Radziłowie poprzez:
 - koncentrację wielofunkcyjnej zabudowy: mieszkaniowej, usługowej, administracji oraz funkcji produkcyjnych, usługowo – produkcyjnych, produkcyjno – usługowych;
 - wykształcenie ośrodka centrum obsługi ruchu turystycznego;
- utrzymanie i dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej, usługowej, zabudowy letniskowej i pensjonatowej na obszarach zwartej zabudowy wsi oraz na terenach bezpośrednio przyległych do niej;
- nowa zabudowa może występować zarówno w formie rozproszonej wśród zabudowy o tej samej lub podobnej funkcji, jak też w formie skoncentrowanej, ale nie może stwarzać uciążliwości dla istniejącej zabudowy i terenów sąsiednich;
- dopuszczenie realizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej oraz obiektów usługowych i rzemiosła nieuciążliwego szczególnie w plombach istniejącej zabudowy wiejskiej i w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy istniejącej;
- lokalizowanie zabudowy produkcyjnej na terenach wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- dążenie do wyposażenia terenów w urządzenia infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizację, elektroenergetykę, gazownictwo, systemy grzewcze z wykorzystaniem urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, telekomunikacji, urządzenia gospodarki odpadowej);
- likwidacja barier urbanistycznych dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz uwzględnianie ich potrzeb przy projektowaniu inwestycji;
- ochrona rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej przed nieuzasadnionym ich przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne;
- zachowanie rolnictwa tradycyjnego i ekstensywnego oraz wspieranie rozwoju rolnictwa zrównoważonego i przyjaznego przyrodzie oraz dostosowanie zmian struktury obszarowej gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej, ukierunkowanie rolnictwa na gospodarkę hodowlaną;
- rozwój produkcji rolnej w dostosowaniu do naturalnych warunków i predyspozycji środowiska przyrodniczego oraz produkcji zwierzęcej (hodowli bydła i trzody chlewnej);
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń budowlanych przeznaczonych do chowu i hodowli zwierząt o obsadzie 210 i powyżej 210 DJP (za wyjątkiem zwierząt futerkowych, w tym: norek amerykańskich) w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych oraz w nowej zabudowie zagrodowej – na warunkach ustalonych w pkt 1 Rozdziału XI i zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony środowiska i bezwzględnym zachowaniem:
 - zasad równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska,
 - wymagań ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia;
 - walorów architektoniczno – krajobrazowych, ekonomicznych przestrzeni i dóbr kultury;oraz po przeprowadzeniu wymaganych przepisami prawa procedur i wydane decyzje administracyjne w trybie i zakresie obowiązującym przepisami prawa;

- ograniczenie uciążliwości zapachowych, m.in. poprzez określenie minimalnych odległości usytuowania budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych, chowu i hodowli zwierząt; minimalnej odległości usytuowania budynków mieszkalnych od zakładów produkcyjnych, uzależnionej od wielkości zakładu i liczby sztuk zwierząt/dużych jednostek przeliczeniowych oraz uwarunkowania lokalne, a także charakterystykę substancji i warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń;
- dopuszczenie zalesiania gruntów rolnych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego w oparciu o własną bazę surowcową;
- zapobieganie degradacji gleb: erozji wodnej, poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych;
- lokalizowanie zabudowy usługowej i produkcyjnej, w szczególności w miejscowościach wskazanych na rysunku Studium *Kierunki i polityka przestrzenna gminy – Załącznik nr 5: Radziłowie, Słuczu, Rydzewie Szlacheckim, Kownatkach, Klimaszewnicy, Mścichach, Karwowie*;
- utrzymanie i dalszy rozwój zabudowy usługowej, usługowo – produkcyjnej, produkcyjnej, OZE – na terenach wskazanych w rysunku Studium – *Kierunki i polityka przestrzenna gminy Załącznik nr 5*) oraz zgodnie z przepisami odrębnymi), zabudowy składowej i magazynowej, nieuciążliwej zabudowy rzemieślniczej na obszarach ustalonych w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego oraz na terenach wskazanych w Studium;
- rozwijanie energetyki odnawialnej – zgodnie z Rozdziałem XIX;
- warunki i tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych oraz warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy mieszkalnej – zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych;
- wykorzystanie udokumentowanych złóż kruszywa naturalnego w Klimaszewnicy i Kieljanach na potrzeby lokalne, m.in. do budowy dróg;
- rozwój usług turystycznych oraz zaplecza do obsługi transportu drogowego, m.in. w miejscowościach: Radziłów, Kownatki, Rydzewo Szlacheckie, Mścichy, Słucz;
- zakładanie i ochrona roślinności przydrożnej, łagodzącej negatywne oddziaływanie infrastruktury transportowej na środowisko;
- wzbogacanie i poprawianie funkcjonowania korytarzy ekologicznych cieków wodnych poprzez zabudowę biologiczną w postaci roślinności drzewiastej i krzewiastej;
- utrzymanie istniejącej struktury sieci drogowej, użytkowania gruntów i mozaikowości pól z dopuszczeniem zmiany gruntów rolnych na użytki zielone oraz zadrzewienia;
- rozwój usług turystycznych oraz zaplecza do obsługi transportu drogowego;
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną;
- nadanie terenom zdegradowanym, poeksploatacyjnym nowych funkcji związanych z rozwojem gminy, np. wykorzystanie na cele turystyczne, ekologiczne, OZE lub inne nie powodujące uciążliwości dla środowiska;
- ochrona korytarzy ekologicznych oraz utrzymanie drożności na całym ich przebiegu;
- ochronę powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami;
- ochronę terenów i obiektów objętych prawną formą ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej – zgodnie z przepisami odrębnymi;
- zapobieganie fragmentacji i zmniejszaniu powierzchni cennych dla funkcjonowania systemu przyrodniczego poprzez ograniczanie zabudowy w dolinach, na obszarach leśnych i otwartych terenach rolnych;
- ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” przed zanieczyszczeniem poprzez eliminację źródeł zanieczyszczeń oraz właściwą politykę lokalizacyjną niedopuszczającą do powstawania nowych źródeł zagrożeń;
- prowadzenie działań melioracyjnych w sposób zorganizowany i kontrolowany zgodnie z przepisami ustawy Prawo wodne;
- zakaz lokalizacji inwestycji i działań, które mogą spowodować zanieczyszczanie rzek;
- zakaz lokalizacji przedsięwzięć sektora rolniczego, których funkcjonowanie może wiązać się z ryzykiem powstawania uciążliwości zapachowych;

- zakaz lokalizacji ferm futrzarskich, w tym norek amerykańskich;
- kształtowanie walorów krajobrazowych dolin rzecznych poprzez zachowanie jej wartości przyrodniczych i przestrzeganie ładu w zagospodarowaniu przestrzennym.

Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W Studium uwzględniono uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych i określono obszary, na których będą one rozmieszczone zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Na obszarze gminy Radziłów występują elementy ponadlokalne zagospodarowania przestrzennego wynikające z ustaleń PZPWP w zakresie komunikacji, infrastruktury technicznej, środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz w zakresie ponadlokalnych inwestycji celu publicznego:

- droga wojewódzka nr 668;
- europejska trasa rowerowa Euro Velo R11;
- Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej (szkieletowej i dystrybucyjnej) z węzłami dostępowymi;
- Biebrzański Park Narodowy z otuliną (obszar RAMSAR);
- Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska PLB 200006;
- Obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy PH 200008;
- Obszar węzłowy GKPN-1 Dolina Biebrzy (element krajowej i regionalnej sieci ekologicznej);
- uzupełniający korytarz ekologiczny KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy (element krajowej i regionalnej sieci ekologicznej);
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 Pradolina Rzeki Biebrza;
- złoża kruszywa naturalnego: Klimaszewnica” i „Kieljany”;
- doliny rzek Biebrzy i Wisły jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- inwestycje z zakresu kształtowania stosunków wodnych: rzeka Klimaszewnica – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego rzeki wraz z budowlami.

Wykaz inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalonych w PZPWP w odniesieniu do gminy Radziłów:

- 1) kształtowanie stosunków wodnych (w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Wisły i Niemna) Rejon Wodny Środkowej Wisły;
- 2) Rzeka Klimaszewnica – kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki wraz z budowlami na odcinku w km 5+000 do 16+000 długości 11 km na obszarze gminy: Radziłów, Wąsosz i Grajewo – dokumentem ustalającym inwestycję jest PGW-Wisła (ochrona przed powodzią, retencja przed suszą);
- 3) bezpieczeństwo energetyczne – zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w Polsce północno – wschodniej, obszar województwa – KTdWP KTWP (Kontrakt Terytorialny dla Województwa Podlaskiego Polska – Litwa);
- 4) rozwój wszystkich systemów telekomunikacyjnych (w tym: telefonii stacjonarnej i komórkowej) i teleinformatycznych pod względem wzmocnienia konkurencyjności regionu i przeciwdziałania jego marginalizacji, poprzez:
 - utrzymanie i modernizację urządzeń, zapewniając dobry stan i standard techniczny;
 - rozbudowy systemów w zakresie wynikającym z potrzeb społecznych (użytkowników) i wymogów cywilizacyjnych;
- 5) integracji społeczeństwa województwa ze społecznością krajową i międzynarodową, poprzez:
 - rozwój infrastruktury informatycznej o największym standardzie, pod kątem zwiększenia dostępności i zakresu usług;
 - rozbudowę łączności teleinformatycznej dla potrzeb administracji publicznej wszystkich szczebli, pod kątem zapewnienia łączności, gromadzenia i udostępniania informacji oraz usprawnienia komunikacji pomiędzy obywatelem, a administracją publiczną, w tym realizację projektu „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”;
 - programowaną budowę linii światłowodowej Via Baltica łączącą kraje Unii z krajami nadbałtyckimi;

- 6) opracowanie planu ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny;
- 7) powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- 8) umocowanie prawne systemu korytarzy ekologicznych, których zadaniem jest zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej, w tym zachowanie łączności między biocentrami oraz między biocentrami i izolowanymi w procesie fragmentacji przestrzeni pozostałymi obszarami unijnej rangi;
- 9) ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- 10) poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie i składowanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa;
- 11) ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów – sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych zgodnie z krajowym programem zwiększania lesistości;
- 12) ustanowienie obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Dolina rzeki Biebrza”;
- 13) budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 14) doprowadzenie jakości wód w gminie do II klasy czystości poprzez realizację sieci oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej.
- 15) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 16) ochrona i opieka zabytków wpisanych do rejestru zabytków;
- 17) wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, budowa i utrzymywanie tych dróg, a także łączności publicznej i sygnalizacji:
 - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 668 Piątница – Przytuły – Radziłów – Osowiec, która ma połączenie z drogą krajową nr 65 Białystok – Ełk,
 - budowa, rozbudowa i modernizacja dróg powiatowych na obszarze gminy Radziłów,
 - realizacja systemu ścieżek rowerowych, w tym międzynarodowej ścieżki rowerowej R-11;
- 18) budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń:
 - budowa gazociągu oraz sieci rozdzielczej jako alternatywnego zasilania gazowego dla powiatu grajewskiego, w tym gminy Radziłów;
- 19) budowa obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa i ochrony granicy państwowej, a także do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego – Skład Osowiec, kompleks wojskowy nr 0465 w gminie Goniądz, posiada na obszarze gminy Radziłów (Sośńia) ustanowioną strefę ochronną, w której obowiązują stosowne zakazy i dopuszczenia zagospodarowania – obszar wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;

oraz inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

Ochrona środowiska przyrodniczego i jego zasobów

Projekt Studium zakłada zachowanie podstawowych elementów systemu przyrodniczego gminy poprzez ochronę i wzbogacanie walorów przyrodniczych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystywanie w rozwoju gminy, przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego, w powiązaniu z systemem regionalnym i krajowym.

W celu kształtowania przyrodniczej struktury przestrzennej oraz utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi przyjęto następujące główne kierunki ochrony środowiska i jego zasobów:

- utrzymanie istniejącej ochrony prawnej obszarów i obiektów o wysokich wartościach przyrodniczych oraz objęcie ochroną innych cennych obszarów i obiektów przyrodniczych;
- ochrona i wzbogacanie walorów ekologicznych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystanie w rozwoju gminy przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego w powiązaniu z systemem wojewódzkim i krajowym;

- prowadzenie polityki ukierunkowanej na ochronę środowiska przyrodniczego oraz stosowanie podwyższonych standardów i zasad gospodarowania na tych obszarach;
- ochrona małych cieków i zbiorników wodnych, podmokłości, torfowisk oraz charakterystycznych form terenu: dolinek, skarp, cennych zespołów roślinnych i ostoi zwierząt;
- zapobieganie skutkom niewłaściwego korzystania ze środowiska i ich eliminacja;
- ochronę zasobów leśnych oraz zwiększanie lesistości gminy, zalesianie gruntów o małej przydatności dla produkcji rolniczej;
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska oraz powszechne stosowanie nowoczesnych technologii i urządzeń infrastruktury technicznej spełniających wymogi przepisów unijnych;
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a zwłaszcza gruntów rolnych wysokiej jakości (klasy III i IV);
- zapobieganie fragmentacji i zmniejszaniu powierzchni istotnych dla optymalnego funkcjonowania systemu przyrodniczego poprzez unikanie lokalizacji zabudowy w dolinach na obszarach leśnych i otwartych terenach rolnych;
- odtwarzanie właściwych stosunków wodnych, zwiększenie zdolności retencyjnej gminy, ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
- przeciwdziałanie szczególnym zagrożeniom powodziowym, zalaniu i suszom.

Warunki ograniczenia użytkowania terenów oraz sposobu ich zagospodarowania wynikają z objęcia ich szczególną ochroną, wynikającą bądź z przepisów prawa ogólnie obowiązującego lub powinny być objęte ochroną prawą w trybie odpowiednich procedur.

Wykształceniu założonej struktury przestrzennej zapewnią następujące działania chroniące poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona wód powierzchniowych

- 1) poprawa stanu sanitarnego wód do zakładanych klas czystości poprzez porządkowanie gospodarki wodno - ściekowej (budowa lokalnych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, w tym oczyszczalni przydomowych i zagrodowych);
- 2) ograniczanie stosowania wysokotoksycznych środków nawożenia i ochrony roślin w strefach brzegowych cieków i zbiorników wodnych;
- 3) ograniczenie infiltracji i spływów powierzchniowych zanieczyszczonych wód opadowych poprzez właściwe składowanie odpadów stałych, przechowywanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz odchodów zwierzęcych;
- 4) zakazu odprowadzania do wód powierzchniowych i gruntu ścieków sanitarnych i przemysłowych w wielkościach, które nie zapewniają utrzymania obowiązującej klasy czystości tych wód w rzekach;
- 5) utrzymanie ilości wód powierzchniowych na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej oraz dobrego stanu części wód: dobrego stanu ekologicznego i chemicznego (z wyłączeniem sztucznych i silnie zmienionych);
- 6) budowę i odtwarzanie systemów i urządzeń melioracji wodnych, w tym niezbędnych dla realizacji zrównoważonego rolnictwa oraz pozostałej infrastruktury służącej do retencjonowania, regulowania i ochrony zasobów wodnych;
- 7) zakaz lokalizacji ferm ściółkowych w strefach zalewowych oraz rolniczego wykorzystania odchodów zwierzęcych w części zalewowej i krawędziowej dolin rzecznych;
- 8) poprawa stosunków wodnych i zapobieganie nadmiernym stratom wody poprzez realizację programu małej retencji oraz renowację urządzeń melioracyjnych i zwiększenie retencyjności gleb w wyniku wyłączenia z gospodarczego wykorzystania terenów bagiennych, podmokłych i źródłowych;
- 9) prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi opartej na zasadach zlewniowego gospodarowania wodą oraz na systemowych metodach zarządzania.

Ochrona wód podziemnych

- 1) ochrona wód gruntowych poprzez eliminację źródeł ich zagrożeń (szamba) oraz rozwój sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej;

- 2) poprzedzanie zadań melioracyjnych ekspertyzami ekologicznymi wskazującymi optymalne rozwiązania zabezpieczające ekosystemy leśne, torfowiskowe, miejsca lęgowe, tarliska, stanowiska rzadkich roślin i zwierząt, ostoje zwierząt łownych itp. przed nieodwracalną degradacją stosunków wodnych;
- 3) ochrona ujęć wód podziemnych na cele publiczne poprzez ustanawianie stref ochronnych oraz przestrzeganie przepisów dotyczących zasad zagospodarowania w strefach, w tym likwidację źródeł zanieczyszczeń powierzchniowych;
- 4) obowiązek przechowywania nawozów sztucznych i obornika na nieprzepuszczalnych płytach ze ścianami bocznymi oraz gnojowicy i gnojówki w szczelnych zbiornikach, celem zabezpieczenia wycieków agresywnych zanieczyszczeń do gruntu i przedostawania się do wód gruntowych i podziemnych;
- 5) optymalizacja zużycia wody dla różnych dziedzin gospodarki poprzez zbilansowanie zapotrzebowania wody i racjonalnego jej używania;
- 6) wdrażanie dyrektyw UE w dziedzinie ochrony wód;
- 7) zapobieganie pogarszaniu się stanu jednolitych części wód;
- 8) ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza” przed zanieczyszczeniem, poprzez eliminację źródeł zanieczyszczeń oraz właściwą politykę lokalizacyjną nie dopuszczającą do powstawania nowych źródeł.

Ochrona powierzchni ziemi

- 1) racjonalne wykorzystanie walorów użytkowych ziemi w rozwoju gminy;
- 2) przeciwdziałanie procesom degradacji i dewastacji pokrywy glebowej w wyniku niekontrolowanej eksploatacji kopalin pospolitych, zwłaszcza w strefach stokowych wzniesień oraz dnach dolin rzecznych;
- 3) przeciwdziałanie procesom degradacji i dewastacji rzeźby terenu oraz innym niekorzystnym zmianom naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi;
- 4) ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi;
- 5) zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
- 6) rekultywacja terenów zdegradowanych oraz zapobieganie dalszym procesom degradacji poprzez likwidację nielegalnych punktów eksploatacji oraz wysypisk śmieci;
- 7) zachowania torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 8) ochrona powierzchni ziemi przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska;
- 9) ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed nadmiernym przekształcaniem – dopuszczalna racjonalna zabudowa nie wpływająca negatywnie na stabilność ekosystemów;
- 10) niepodejmowania eksploatacji tych złóż, których wydobywanie prowadziłoby do drastycznych zakłóceń w funkcjonowaniu środowiska i dewastacji krajobrazu;
- 11) nieprzekształcania nieużytków na zalesienia.

Ochrona zasobów geologicznych

- 1) gospodarowaniu na terenach górniczych zgodnie z obowiązującymi przepisami, a w szczególności zgodnie z warunkami ustalonymi w wydanych koncesjach;
- 2) racjonalne wykorzystanie bazy surowcowej oraz prowadzenie eksploatacji kopalin pospolitych zgodnie z wymogami ustawowymi, przy objęciu szczególną ochroną obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych;
- 3) ochrona udokumentowanych złóż kopalin pospolitych przed zabudową i innymi formami trwałego zainwestowania;
- 4) przeznaczenie terenu na cele zabudowy terenów w granicach potencjalnego obszaru eksploatacji może nastąpić w przypadku niepodjęcia eksploatacji;
- 5) zakaz pozyskiwania kruszywa naturalnego ze skarp i torfu z dna dolin rzecznych oraz na obszarach prawnej ochrony przyrody;
- 6) prowadzeniu eksploatacji kopalin w sposób zapewniający ochronę zasobów złoża, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych;

- 7) rekultywacja obszarów górniczych poprzez poddanie procesom przekształceń, polegających na rekultywacji w kierunku wodnym, leśnym i rolnym oraz wykorzystanie części lub całych terenów na cele rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe.
- 8) rekultywacja starych wyrobisk poeksploatacyjnych i przywrócenie im wartości użytkowych.

Dokumenty planistyczne oraz decyzje administracyjne należy sporządzać z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania kopalinami.

Ochrona gleb

- 1) ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez ograniczanie przeznaczania na cele nierolnicze gleb III - IV klasy bonitacyjnej;
- 2) ochrona wartościowych gruntów rolnych i ograniczenia w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze lub nieleśne – przeznaczanie na cele nierolnicze i nieleśne przede wszystkim gruntów oznaczonych w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne gruntów o najniższej przydatności produkcyjnej, położonych przy istniejących nieuciążliwych drogach z dostępem do infrastruktury technicznej (wodociąg, kanalizacja, energia elektryczna);
- 3) zapobieganie procesom degradacji pokrywy glebowej, w szczególności w zachodniej, środkowej i południowej części obszaru gminy (ze względu na erozję) poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych oraz zalesienia w obrębie partii stokowych wysoczyzny;
- 4) rekultywację terenów zdegradowanych lub zdewastowanych w celu przywrócenia im wartości użytkowych lub przyrodniczych;
- 5) przeciwdziałanie degradacji gleb i powierzchni ziemi;
- 6) prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych, m.in. wapnowania gleb;
- 7) ochronę gleb przed zanieczyszczeniami w strefach oddziaływania drogi wojewódzkiej nr 668 spowodowanymi emisjami spalin (metale ciężkie), w szczególności poprzez wprowadzanie pasów zieleni przydrożnej;
- 8) poprawę warunków agroekologicznych poprzez utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych zadrzewień i zadrzewień śródpolnych;
- 9) ustalenie ochrony zadrzewień śródpolnych – zadrzewienia odgrywają bardzo istotną rolę w funkcjonowaniu agrosystemów i wpływają korzystnie na ich zdolności produkcyjne;
- 10) przywracanie i poprawianie wartości użytkowych gleb na terenach przesuszonych, zwłaszcza w obrębie trwałych użytków zielonych w dolinach cieków wodnych.
- 11) ograniczenie stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin poprzez popularyzację rolnictwa ekologicznego;
- 12) określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego minimalnej powierzchni działek budowlanych pod różne typy zabudowy, w celu zapobieżenia nadmiernemu techniczno – przestrzennemu rozdrabnianiu powierzchni gruntów rolnych;
- 13) wspieranie rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego;
- 14) kontynuację tradycyjnych form rolnictwa ekstensywnego, zwłaszcza na terenach podlegających ochronie prawnej;
- 15) wykluczenie lokalizacji gospodarstw specjalnych rolnictwa w kolizji z istniejącą zabudową;
- 16) wykluczenie przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obligatoryjne jest sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko, ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe obszaru gminy;
- 17) wprowadzenia obowiązku likwidacji obiektów kolidujących z wymaganiami ochrony środowiska lub z zagospodarowaniem terenów sąsiednich;
- 18) wprowadzenia obowiązku urządzania zieleni izolacyjnej wokół terenów lub obiektów oddziałujących niekorzystnie na otoczenie lub wrażliwych na szkodliwy wpływ czynników zewnętrznych, które odgrywają bardzo istotną rolę w funkcjonowaniu agrosystemów, wpływając korzystnie na ich zdolności produkcyjne;
- 19) prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z zasadami Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej opracowanym przez MRiRW oraz MŚ – 2004 rok <http://www.kp.org.pl/pdf/poradniki/kdpr/> i Kodeksem Przeciwdziałania uciążliwościom zapachowym – opr. Ministerstwo Środowiska 2016 r.;

- 20) dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej, obsługi komunikacyjnej, obiektów urządzeń służących retencjonowaniu wód;
- 21) na gruntach ornych wysokich klas bonitacyjnych wyklucza się możliwość realizacji nowej zabudowy niezwiązanej z produkcją rolną; lokalizacja na terenach gruntów o wysokiej przydatności rolniczej dopuszczalna jest w przypadku, gdy brak jest możliwości innej lokalizacji w ramach gospodarstwa rolnego;
- 22) dopuszcza się realizację zabudowy zagrodowej (obiektów związanych z obsługą rolnictwa oraz obiektów produkcyjnych) jako rozwój istniejących gospodarstw oraz w ich sąsiedztwie lub na nowych działkach zgodnie z przepisami odrębnymi i zachowaniem ustaleń Studium, zwłaszcza w zakresie wynikającym z przepisów ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochrony środowiska, przyrody,
- 23) lokalizacja obiektów produkcyjnych chowu lub hodowli zwierząt oraz zastosowane w nich rozwiązania techniczne powinny służyć ograniczeniu ich oddziaływania na środowisko, w szczególności emisji odorów na tereny, na których przewiduje się lokalizację zabudowy mieszkaniowej;
- 24) na terenach rolnych wskazuje się realizację zalesień jako uzupełnienie istniejących zadrzewień śródpolnych, tworzenie między nimi elementów łącznikowych oraz tworzenie nowych enklaw.

Dokumenty planistyczne oraz decyzje administracyjne należy sporządzać z uwzględnieniem ochrony gleb.

Ochrona powietrza atmosferycznego

- 1) zapewnienie jak najlepszej jakości powietrza poprzez:
 - a) utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
 - b) zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach,
 - c) przeciwdziałanie wzrostowi zanieczyszczeń powietrza głównie produktami pochodzącymi z procesów energetycznych, przemysłowych oraz komunikacji (zwłaszcza pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki i azotu oraz ołowiu);
- 2) obniżanie emisji gazowych i pyłowych z obiektów produkcyjnych, usługowych, usługowo - produkcyjnych i produkcyjno – usługowych w wyniku ograniczania ilości spalanych paliw, poprawa ich jakości oraz podnoszenie skuteczności urządzeń odgazowujących i odpylających;
- 3) ograniczanie emisji niskich poprzez zmianę indywidualnych systemów ogrzewania i systematyczne przechodzenie na ekologiczne źródła ciepła oraz czyste nośniki energii w postaci gazu, oleju opałowego, energii elektrycznej, OZE, itp.;
- 4) pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych (słońca, wiatru, wody, biomasy i biogazu) do produkcji energii elektrycznej i ciepłej;
- 5) przestrzeganie wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń określonych w przepisach prawnych na obszarach zabudowy mieszkaniowej, usług oświaty, na terenach chronionych oraz obowiązku ograniczenia uciążliwości do granic własności nieruchomości;
- 6) utrzymanie dobrego stanu dróg kołowych łącznie z zachowaniem płynności ruchu na tych drogach, szczególnie w obrębie obszarów zabudowanych,
- 7) poprawa warunków życia i zdrowia ludzi mieszkających na terenach będących w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń lub w jednostkach osadniczych ze znaczną koncentracją lokalnych źródeł ciepła.
- 8) uwzględnienia wyników monitoringu powietrza w procedurach sporządzania i ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona klimatu akustycznego

- 1) minimalizacja poziomu hałasu i wibracji w szczególności w obszarach stałego pobytu ludzi (miejsc zamieszkania), rekreacji i wypoczynku;
- 2) ograniczenie hałasu drogowego wzdłuż uciążliwych tras komunikacyjnych oraz punktowych źródeł hałasu przemysłowego poprzez wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej;

- 3) budowa odpowiednich elementów architektonicznych zabezpieczających przed wpływem nadmiernego hałasu drogowego (np. ekrany akustyczne, odpowiednia konstrukcja budynków i zabezpieczenia budynków, itp.) wzdłuż dróg lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie;
- 4) przestrzeganie zasad lokalizowania terenów stałego pobytu ludzi w stosunku do obiektów i urządzeń generujących hałas i wibracje, a także w zakresie dopuszczalnych norm poziomu hałasu na terenach o różnych funkcjach, w tym na obszarach prawnej ochrony przyrody z uwzględnieniem konieczności ograniczenia presji na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi (w tym usprawnienie organizacji ruchu);
- 5) utrzymanie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 roku, poz. 013);
- 6) przestrzeganie i uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o warunkach zabudowy wartości poziomu hałasu z uwzględnieniem rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu określonych w rozporządzeniu o którym mowa w p.pkt 5;
- 7) lokalizowaniu obiektów i urządzeń generujących hałas i wibracje poza terenami stałego pobytu ludzi oraz przestrzeganiu dopuszczalnych norm hałasu na terenach o różnych funkcjach, w tym na obszarach prawnej ochrony przyrody;
- 8) ustaleniu w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ograniczeń w zagospodarowaniu pasów technologicznych napowietrznych linii energetycznych – zgodnie z przepisami odrębnymi.

Ochrona szaty roślinnej

- 1) ochrona bioróżnorodności w lasach (zachowanie, odtwarzanie i zwiększanie) zgodnie z Programami Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa;
- 2) zalesienie gruntów niepaństwowych przez właścicieli;
- 3) zalesianie gruntów państwowych (grunty w posiadaniu Skarbu Państwa sukcesywnie przekazywane Lasom Państwowym);
- 4) ochrona istniejących powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczenia ich na cele nieleśne;
- 5) poprawa kondycji fizycznej drzewostanów leśnych poprzez zwiększanie biologicznej odporności drzewostanów i poprawę warunków siedliskowych w sztucznych zbiorowiskach leśnych;
- 6) poprawa wartości użytkowej drzewostanów oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności w obrębie lasów prywatnych;
- 7) prowadzenie działań mających na celu zwiększenie stopnia lesistości poprzez zagospodarowanie nieużytków, słabych gleb i gruntów marginalnych, w szczególności na terenach objętych ochroną przyrody;
- 8) ochrona lasów i podejmowanie skutecznej walki z zagrożeniami chorobotwórczymi lasów i zagrożeniami pożarowymi w większych kompleksach leśnych;
- 9) wyznaczenie granicy polno – leśnej określającej docelową strukturę użytkowania terenów w gminie;
- 10) wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych w strefach brzegowych cieków, na stokach wysoczyzny na terenach wododziałowych itp., w celu zoptymalizowania uwarunkowań środowiskowych w zakładanych agrocenozach;
- 11) zwiększanie udziału lasów ochronnych (glebochronnych, wodochronnych), zwłaszcza na obszarach prawnej ochrony przyrody;
- 12) zachowanie istniejącego zadrzewienia i zakrzaczenia parkowego i śródpolnego oraz propagowanie nowych nasadzeń na poboczach dróg, w strefach brzegowych cieków wodnych, na terenach wokół budynków publicznych, usługowych, produkcyjnych, produkcyjno - usługowych i mieszkalnych.

Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

- 1) ustalenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stosownych zakazów w obrębie pasów technologicznych linii napowietrznych oraz dopuszczalnych wskaźników po-

- ziomu pola elektromagnetycznego, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami szczególnymi;
- 2) zachowanie odpowiednich stref ochronnych od stacji transformatorowych przy lokalizacji obiektów związanych ze stałym pobytem ludzi;
 - 3) przestrzeganie wymogów sanitarnych w stosunku do lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej;
 - 4) przestrzeganiu dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku określonych w przepisach szczególnych ustalonych w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883);
 - 5) zachowaniu odpowiednich stref ochronnych od przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, m.in.: napowietrznych linii elektroenergetycznych, stacji elektroenergetycznych oraz urządzeń radiokomunikacji i radiolokacji, które winny być uszczegółowione w planach zagospodarowania przestrzennego;
 - 6) w przypadku przebiegu nowych napowietrznych linii elektromagnetycznych wysokiego napięcia zachowania wymogów ochrony zdrowia i życia ludzi oraz walorów środowiska przyrodniczego;
 - 7) prawidłowej lokalizacji, budowy i eksploatacji urządzeń i instalacji emitujących pole elektromagnetyczne.

Ochrona dolin rzecznych

Doliny rzeczne pełnią ważną rolę w systemie powiązań przyrodniczych w skali regionalnej (dolina Biebrzy) oraz w skali lokalnej (dolina: Wissy, Przytulanki, Matlaka, Klimasówki i Kubrzanki).

- zachowanie funkcji i walorów środowiska ekologicznego, w tym: zachowanie głównej funkcji Biebrzańskiego Parku Narodowego, ochrona szczególnych wartości środowiska przyrodniczego doliny Biebrzy, wartości florystycznych i ornitologicznych oraz właściwości bagienne – wodnego środowiska doliny;
- utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania dolin rzecznych położonych w obrębie terenów wysoczyznowych jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo – pastwiskowej z lokalnymi skupiskami wysokiej zieleni łąkowej i z dopuszczeniem realizacji w ich obrębie obiektów małej retencji wodnej;
- ochrona naturalnych siedlisk typowych dla dolin i ich obrzeży przed zainwestowaniem i degradacją w szczególności sanitarną;
- powiązanie systemów dolin rzecznych, jako naturalnych korytarzy ekologicznych z zarządzaniem ryzykiem powodziowym i systemem obszarów chronionych oraz programem zwiększania możliwości retencyjnych, poprzez wykorzystanie naturalnych uwarunkowań terenu;
- wykluczenie zabudowy kubaturowej i urządzeń infrastruktury, poza przypadkami dopuszczonymi w przepisach odrębnych oraz ustalonych w planach miejscowych;
- zakaz pozyskiwania torfu z dna dolin rzecznych na obszarach prawnej ochrony przyrody;
- zakaz wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodno – gruntowych;
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód i ziemi;
- zakaz budowy obiektów kubaturowych, zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu olejów i smarów, budowy stacji paliw oraz lokalizacji wysypisk odpadów stałych i płynnych;
- zakaz form użytkowania terenu stwarzających zagrożenia dla ich funkcji ekologicznych;
- zaleca się przekształcania gruntów rolnych na łąki i użytki zielone;
- zakaz tworzenia nasypów i grodzienia poprzecznie do osi doliny;
- ochrona i kształtowanie pasmowych zadrzewień i zakrzewień na obrzeżu doliny, w celu utworzenia biologicznego buforu chroniącego łąkowe i podmokłe dno dolin przed spływami zeutrofizowanych wód;

- zwiększenie wykorzystania urządzeń melioracji do ochrony przeciwpowodziowej, w tym w szczególności poprzez przebudowę na systemy wielokierunkowe dla zwiększenia retencji zlewni.

Ze względu na szczególną rolę w strukturze ekologicznej oraz wyrazistość w krajobrazie, jak i różnorodność występujących ekosystemów proponuje się dla dolin objąć ochroną planistyczną.

Ochrona nieużytków

- poprawa warunków przyrodniczych;
- powiększenie lesistości obszaru;
- przekształcenie w użytki ekologiczne obszarów cennych pod względem przyrodniczym, na których występują gatunki zagrożone wyginięciem, chronione, rzadkie, charakteryzujące się bioróżnorodnością oraz dużymi walorami krajobrazowymi;
- przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne, np. poprzez przeznaczenie gruntów pod zabudowę, infrastrukturę komunikacyjną, rekreację, itp.;
- przeznaczenie gruntów pod uprawę roślin pod wieloletnie plantacje roślin uprawianych na cele energetyczne, za wyjątkiem obszaru BPN.

Ochrona torfów

Ochrona torfów polegać będzie na pozostawieniu ich w stanie naturalnym, bez żadnych zabiegów melioracyjnych. Jeżeli zostały one już zmeliorowane to najważniejszym jest utrzymanie właściwego reżimu wodnego oraz koszeniu i odkrzaczaniu.

Ochrona łąk i pastwisk

- utrzymanie i prawidłowe użytkowanie w granicach wyznaczonych względami ochrony środowiska;
- ochrona trwałych użytków zielonych;
- wykorzystywanie i wspomaganie funkcji środowiskowych;
- rozwój rolnictwa ekologicznego;

W granicach łąk i pastwisk:

- 1) dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń związanych z retencjonowaniem wód powierzchniowych oraz infrastruktury technicznej i dróg;
- 2) działalność rolnicza powinna być ograniczona do utrzymania terenów jako użytków zielonych;
- 3) nie dopuszcza się wykorzystywania gruntu jako ornego oraz jego intensywnego nawożenia;
- 4) na terenach łąk, pastwisk i obszarów podmokłych dopuszcza się możliwość prowadzenia upraw roślin energetycznych, za wyjątkiem obszaru BPN;
- 5) zaleca się przekształcanie na użytki zielone gruntów ornych położonych w dolinach rzek.

Ochrona lasów, zalesień i zieleni urządzonej

- 1) ochrona walorów przyrodniczych i użytkowych;
- 2) utrzymanie trwałości i ciągłości przestrzennej funkcjonowania obszarów leśnych w systemie ekologicznym gminy i województwa oraz ich racjonalne wykorzystanie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjno – wypoczynkowych;
- 3) zachowanie lasów jako elementów krajobrazu naturalnego i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą;
- 4) zwiększenia lesistości gminy poprzez promowanie sukcesji nasadzeń na gruntach nieużytkowanych z uwzględnieniem gatunków i siedlisk będących przedmiotem ochrony obszarów Natura 2000 oraz gatunków odpornych na suszę i podtopienia;

- 5) ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na: zachowanie różnorodności przyrodniczej i leśnych zasobów genetycznych, walory krajobrazowe oraz potrzeby nauki;
- 6) ochrony istniejących powierzchni leśnych przed zmianą przeznaczenia ich na cele nieleśne, ograniczeniu zmiany przeznaczenia podlegają wszystkie grunty leśne;
- 7) poprawy kondycji fizycznej drzewostanów leśnych celem zwiększenia ich biologicznej odporności poprzez przebudowę jednogatunkowych drzewostanów leśnych i dostosowaniem składu gatunkowego do warunków siedliskowych;
- 8) poprawy jakości drzewostanów oraz zapobieganie obniżania ich produktywności w grupie lasów prywatnych;
- 9) ochrony przed zagrożeniami pożarowymi i fitopatologicznymi;
- 10) powiększania powierzchni i zasobów leśnych poprzez zalesianie gruntów marginalnych, opracowanie granicy polno – leśnej i wprowadzenie jej do miejscowego planu;
- 11) wprowadzania zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych w strefach brzegowych cieków, na stokach wysoczyzny, na terenach wododziałowych, itp. celem zoptymalizowania uwarunkowań środowiskowych w zakładanych agrocenozach;
- 12) zachowania istniejących zadrzewień i zakrzaceń parkowych i śródpolnych oraz wprowadzania nowych nasadzeń z rodzimych gatunków drzew i krzewów wzdłuż dróg, w strefach brzegowych cieków wodnych, na terenach towarzyszących budynkom publicznym, produkcyjno – usługowym i mieszkalnym;
- 13) produkcji na zasadzie racjonalnej gospodarki, drewna oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu;
- 14) ochrony lasów i zadrzewień oraz wzbogacania ich walorów;
- 15) prowadzenia racjonalnej gospodarki łowieckiej służącej ochronie środowiska;
- 16) udostępniania i częściowego przystosowywania kompleksów leśnych do potrzeb rekreacyjno – wypoczynkowych – zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 17) wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zakazów i ograniczeń dotyczących:
 - zmniejszania powierzchni leśnej na cele nieleśne;
 - wykonywania prac ziemnych naruszających w istotny sposób rzeźbę terenu;
 - zabudowy, z wyjątkiem urządzeń integralnie związanych z ich funkcjami dopuszczonych w przepisami odrębnymi;
 - budowy urządzeń liniowych (linii elektroenergetycznych, gazociągów, ropociągów, kolektorów sanitarnych, linii telekomunikacyjnych, dróg itp.) wymagającej znacznej wycinki drzew;
 - wykonywania melioracji trwale naruszających układ stosunków wodnych w dolinach rzecznych na obszarach leśnych;
 - lokalizacji składowisk odpadów komunalnych i przemysłowych.

Grunty należące do Skarbu Państwa wymagają uzyskania zgody właściwego Ministra na zmianę ich przeznaczenia, a grunty pozostałe wymagają uzyskania zgody marszałka województwa, wyrażanej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.

Zmiana przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne następuje w trybie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zieleń urządzona

- wprowadzenie zakazu przeznaczenia tych terenów na inne cele w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów;
- doborze odpowiednich do warunków siedliskowych i układów przestrzennych gatunków zieleni;
- zachowanie funkcji zieleni cmentarnej łącznie z układem przestrzennym, fizjograficznym i przyrodniczym;

- przestrzeganiu wymogów konserwatorskich w użytkowaniu i zagospodarowaniu obiektów stanowiących przedmiot ochrony konserwatorskiej.

Ochrona gatunkowa

- 1) zachowanie cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej, gatunkowej i genetycznej oraz utrzymanie równowagi przyrodniczej;
- 2) tworzenie warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełniania przez zwierzęta i roślinność funkcji biologicznej w środowisku;
- 3) zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz stan zwierząt oraz roślin;
- 4) zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi;
- 5) zapobieganie zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody;
- 6) obejmowanie ochroną obszarów i obiektów cennych przyrodniczo;
- 7) ustanawianie ochrony gatunków zwierząt oraz roślin;
- 8) ograniczanie możliwości pozyskiwania dziko występujących zwierząt oraz roślin;
- 9) odtwarzanie populacji zwierząt i stanowisk roślin oraz zapewnianie reprodukcji dziko występujących zwierząt oraz roślin;
- 10) zabezpieczanie lasów i zadrzewień przed zanieczyszczeniem i pożarami;
- 11) ograniczanie możliwości wycinania drzew i krzewów oraz likwidacji terenów zieleni;
- 12) zalesianie, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności, zwłaszcza gdy przemawiają za tym potrzeby ochrony gleby, zwierząt, kształtowania klimatu oraz inne potrzeby związane z zapewnieniem różnorodności biologicznej, równowagi przyrodniczej i zaspokajania potrzeb rekreacyjno - wypoczynkowych ludzi;
- 13) nadzorowanie zamierzonego uwolnienia GMO do środowiska i wprowadzenia do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (Dz. U. z 2019 r. poz. 706).

W stosunku do okazów gatunków oraz siedlisk i ostoi roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone zakazy wymienione w ustawie o ochronie przyrody.

Listę gatunków chronionych określają następujące rozporządzenia:

- 1) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt;
- 2) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin;
- 3) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

Obowiązuje zakaz wprowadzania gatunków inwazyjnych roślin i zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. Nr 210, poz. 1260, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrażać gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym oraz konieczność zgłoszenia ich obecności w środowisku wójtowi gminy zgodnie z ustawą z dnia 11 sierpnia 2021 roku o gatunkach obcych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1718).

Ponadto na obszarze gminy Radziłów zakazuje się lokalizacji ferm zwierząt futerkowych, zwłaszcza norki amerykańskiej, ze względu na inwazyjność oraz wyraźny negatywny wpływ tego gatunku na awifaunę doliny Biebrzy.

Zasady zabudowy i zagospodarowania terenu

- 1) Podstawowym instrumentem służącym do kształtowaniu i prowadzeniu polityki przestrzennej na obszarze gminy jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzane w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

- 2) Obszar gminy Radziłów nie znajduje się w obszarze:
 - a) w stosunku do którego decyzją o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 2015 roku o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 428, 784 i 922), ustanowiony został zakaz, o którym mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 tej ustawy;
 - b) strefy kontrolowanej wyznaczonej po obu stronach gazociągu;
 - c) strefy bezpieczeństwa wyznaczonej po obu stronach rurociągu.
- 3) Na obszarze gminy Radziłów obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wyszczególnione w Tabeli nr 1 Rozdział II pkt 2.
- 4) Zarządzeniem z dnia 14 stycznia 2021 roku w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021–2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 15 stycznia 2021 roku, poz. 4) Minister Klimatu i Środowiska ustanowił zadania ochronne dla obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego. Zarządzenie należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub zmian obowiązujących na obszarze gminy planów.
- 5) Dla obszarów Natura 2000: „Dolina Biebrzy” PLH 200008 oraz „Ostoja Biebrzańska” PLB200006 opracowano projekty Planów Zadań Ochronnych, po ich ustanowieniu staną się one aktami prawa miejscowego. Do tego czasu należy stosować obowiązujące przepisy ustawy o ochronie przyrody i przepisów wykonawczych do tej ustawy.
- 6) W miejscowościach położonych w sąsiedztwie rzeki Biebrzy proponuje się utworzenie strefy buforowej w dolinie Biebrzy w celu ochrony zasobów i ekosystemów wodnych oraz wykluczenie terenów zalewowych z zabudowy.
- 7) Inwestowanie w granicach zabytków archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w gminnej ewidencji zabytków powinno odbywać się na zasadach określonych w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- 8) Budownictwo mieszkaniowe, zagrodowe, usługowe i produkcyjne oraz obsługi rolnictwa i leśnictwa powinno być lokalizowane w strefach istniejącego i projektowanego zainwestowania wsi wyznaczonych na rysunku Studium – *Załącznik nr 5* lub bezpośrednio przylegających do istniejącej zabudowy lub położonych w jej pobliżu, pod warunkiem dostępu do drogi publicznej i infrastruktury technicznej.
- 9) Poza zabudową w strefach istniejącego i projektowanego zainwestowania wsi dopuszcza się realizację budownictwa związanego z komunikacją, infrastrukturą techniczną, obsługi turystyki oraz budownictwa rolniczego, w tym agroturystyki oraz inwestycji celu publicznego o ile przepisy szczególne na to pozwalają.
- 10) Do czasu budowy systemów uzbrojenia technicznego dopuszcza się rozwiązania lokalne.
- 11) W istniejącej zabudowie zagrodowej dopuszcza się funkcję agroturystyczną.
- 12) Dopuszcza się sytuowanie budynków w odległości 1,5 m od granicy z sąsiednią działką lub bezpośrednio przy granicy na zasadach określonych w przepisach szczególnych, w tym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
- 13) Budownictwo rolnicze (chów i hodowla zwierząt) powinno być lokalizowane zgodnie kierunkami i wskaźnikami dotyczącymi zagospodarowania oraz użytkowania terenów - Rozdział III pkt 2 p.pkt 2, 3 i 4, z uwzględnieniem, m.in. ograniczenia wielkości hodowli (DJP) zwierzęcej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz na terenach prawnie chronionych – zgodnie obowiązującymi przepisami odrębnymi w szczególności z zakresu ochrony środowiska.
- 14) Budownictwo przemysłowe powinno być realizowane na terenach wyznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod warunkiem zapewnienia zgodnych z przepisami szczególnymi wymagań w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, a także ochrony powietrza atmosferycznego i ochrony przed hałasem, przy jednoczesnym przyjęciu zasady, że strefa uciążliwości zakładu mieści się w granicach własnej działki.
- 15) Przy zagospodarowaniu terenów należy uwzględnić istniejące urządzenia melioracyjne, które w razie potrzeby należy przebudować zgodnie z przepisami ustawy Prawo wodne.
- 16) Inwestycje celu publicznego mogą być lokalizowane na obszarze całej gminy, na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku braku planu w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego lub na warunkach określonych w przepisach szczególnych

- tj. ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 roku o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych.
- 17) Na terenie otuliny Biebrzańskiego Parku Narodowego dopuszcza się lokalizację nieuciążliwego rzemiosła i usług oraz nieuciążliwego przemysłu, związanego z miejscowymi zasobami surowcowymi i tradycjami pod warunkiem, że nie będą powodować zagrożenia istniejącej równowadze środowiska przyrodniczego.
- 18) Na terenach zwartej zabudowy lub na jej obrzeżach nowa zabudowa, lub uzupełnienie zabudowy może nastąpić pod warunkiem przestrzegania następujących zasad dot. wysokości, skali, charakteru i gabarytów zabudowy oraz rodzaju pokryć dachowych nawiązujących do tradycji regionalnych (z dopuszczeniem zastosowania materiałów dachowych uwspółcześnionych pod względem technologicznym).
- 19) Gospodarstwa rolne powinny być tak zlokalizowane i urządzone, aby nie naruszały estetyki krajobrazu, a działalność produkcyjna nie była uciążliwa dla otoczenia i środowiska.
- 20) Porządkowanie i kształtowanie zabudowy zagrodowej:
- a) zasady zakładania gospodarstw / siedlisk rolniczych:
 - gospodarstwo powinno być tak zlokalizowane i urządzone, aby nie naruszało estetyki krajobrazu, a działalność rolnicza produkcyjna nie była uciążliwa dla otoczenia i środowiska;
 - usytuowanie budowli rolniczych oraz urządzenie zagrody powinno być zgodne: z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku z decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz z Programem sanitacji wsi opracowanym przez samorząd gminny;
 - budynki gospodarcze muszą spełniać warunki użytkowe zgodnie z ich przeznaczeniem oraz posiadać wyposażenie i urządzenia chroniące przed zanieczyszczaniem wody, gleby i powietrza oraz przeciwpożarowe;
 - zagospodarowanie gospodarstwa wiejskiego / siedliska powinno być podporządkowane wymaganiom ochrony środowiska oraz zdrowia i bezpieczeństwa ludzi i zwierząt żyjących w gospodarstwie;
 - każde gospodarstwo wiejskie / siedlisko powinno być zaopatrzone w wodę i kanalizację sanitarną ze względu na ochronę środowiska na obszarach wiejskich;
 - b) na obszarach rolnych z zabudową zagrodową rozproszoną główną zasadą polityki przestrzennej jest skupianie zabudowy w większe kompleksy (powiększenie terenów zabudowy poprzez ukształtowanie skupionego zwartego zespołu) i pozostawienie, jak największej powierzchni terenów użytkowanych rolniczo;
 - c) zachowuje się istniejące siedliska rolnicze, w tym nie wyróżnione na rysunku Studium i dopuszcza się ich rozbudowę, nadbudowę, przebudowę istniejącej zabudowy oraz dopuszcza się budowę nowych obiektów budowlanych, o ile nie koliduje to z warunkami określonymi w strefach polityki przestrzennej i jest zgodne z przepisami odrębnymi;
 - d) dopuszcza się odbudowę siedlisk rolniczych;
 - e) w otoczeniu zabudowy ważne jest tworzenie kompleksów zieleni użytkowej osłabiających jej negatywną ekspozycję, np. w formie: sadów, ogrodów, zadrzewień, itp.;
 - f) adaptuje się istniejące obiekty produkcyjne, usługowe i produkcyjno – usługowe i przewiduje się ich rozbudowę i unowocześnianie (modernizację) oraz dopuszcza się tworzenie lokalizacji nowych obiektów, z uwzględnieniem warunków określonych w strefach polityki przestrzennej oraz przepisach odrębnych;
 - g) dopuszcza się zmiany sposobu użytkowania istniejących siedlisk na cele zabudowy jednorodzinnej i jednorodzinnej z usługami;
 - h) dopuszcza się możliwość adaptacji oraz przekształcania istniejącej zabudowy gospodarczej na funkcje drobnej przedsiębiorczości i przetwórstwa rolnego, o ile nie koliduje to z warunkami określonymi w strefach polityki przestrzennej i jest zgodne z przepisami odrębnymi.
- 21) Na obszarze gminy Radziłów dopuszcza się możliwość lokalizacji urządzeń energetyki odnawialnej, zdefiniowanej w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne (Dz. U. z 2017 roku poz. 220) o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW – na warunkach zawartych w Rozdziale XIX.

- 22) Urządzenia energetyki odnawialnej powinny być lokalizowane w odległości od zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi zgodnie z przepisami odrębnymi.
- 23) Wszelkie projektowane na obszarze gminy obiekty o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t. muszą być zgłaszane do Szefostwa Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP, każdorazowo przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.
- 24) Na obszarze gminy nie dopuszcza się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². W przypadku zamiaru realizacji takich obiektów należy dokonać zmiany Studium i określić obszary, na których mogą one być usytuowane, a następnie sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
- 25) Zabrania się niszczenia lub uszkodzenia urządzeń wodnych, w przypadku zlokalizowania inwestycji na terenie, gdzie występuje drenowanie oraz rowy należy opracować projekt przebudowy urządzeń, który po uprzednim uzgodnieniu z gminną spółką wodną należy uzgodnić z Wodami Polskimi – Wojewódzkim Zarządem Gospodarki Wodnej w Białymstoku.
- 26) Wskazuje się utrzymanie istniejących oraz wprowadzanie nowych nasadzeń drzew i krzewów, szczególnie wzdłuż dróg i miedz.
- 27) W miejscowych planach zagospodarowania uwzględnić ochronę krajobrazu oraz potrzeby ochrony krajobrazu wolnego od zanieczyszczenia sztucznym światłem.
- 28) Wprowadzić zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i do ziemi.
- 29) W otoczeniu cmentarzy w granicach pasów izolacyjnych zabudowę można lokalizować na warunkach ustalonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25.08.1957 roku w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze – na rysunku Studium ustalono granice pasów izolacyjnych cmentarzy w odległości 50 m i 150 m – *Załącznik nr 5*.
- 30) Wprowadzić zakaz grodzienia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu jezior celem umożliwienia swobodnego przejścia zwierząt.

Obszary/tereny wyłączone spod zabudowy

Na podstawie powyższych analiz środowiskowych ustalono następujące obszary / tereny wyłączone spod zabudowy lub z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów w granicach gminy administracyjnych gminy Radziłów:

- 1) obszary prawnie chronionych w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody:
 - obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego, z wyłączeniem terenów wyznaczonych pod zabudowę we wsi Sośnia i z wyłączeniem zabudowy i urządzeń na potrzeby funkcjonowania parku;
 - obszary przewidziane do włączenia do Biebrzańskiego Parku Narodowego z wyłączeniami j.w.;
 - tereny projektowanych użytków ekologicznych: Las pod Wypychami (okolice wsi Wypychy), Lipowy Grąd (wieś Mścichy), Żeremie bobrowe (ok. 3 km za wsią Kownatki), Glinianki (pomiędzy wsiami: Kąty, Pieńki Grodzisko i Szyjki);
- 2) wszystkie grunty leśne oraz obszary stale i okresowo podmokłe położone w otulinie Parku;
- 3) tereny rolne i leśne zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- 4) obszary szczególnego zagrożenia powodzią z wyłączeniem budowli służących gospodarce wodnej zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 5) obszary zagrożone podwyższonym zwierciadłem wód gruntowych;
- 6) obszary występowania gruntów organicznych lub mineralnych zawierających duży udział drobnych frakcji;
- 7) obszary podatne na erozję powierzchniową gleb ze względu na duże nachylenia zboczy;
- 8) obszary występowania złóż mineralnych, z wyłączeniem obiektów związanych z eksploatacją złóż;
- 9) obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych (skarpy i ściany wyrobisk);
- 10) torfy, wydmy;
- 11) tereny cmentarzy objęte ochroną konserwatorską;

- 12) dna dolin rzecznych – ze względu na mało korzystne warunki gruntowo – wodne, parametry geotechniczne gruntów oraz walory klimatyczne (tereny spływów chłodnego powietrza i częstego zalegania mgieł);
- 13) strefy techniczne sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym napowietrznych linii elektroenergetycznych;
- 14) rezerwy terenowe pod budowę ponadlokalnej infrastruktury (gazociąg);
- 15) obszarów dopuszczenia lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (w szczególności dla elektrowni wiatrowych) ze względu na strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;
- 16) inne obszary ograniczonego użytkowania zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, w tym od oczyszczalni ścieków.

Grunty rolne położone w strefach technicznych urządzeń infrastruktury technicznej pozostają w dotychczasowym użytkowaniu rolniczym z zakazem lokalizacji zabudowy.

W miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zostaną ustalone lub uszczegółowione granice w/wym. obszarów / terenów przewidzianych do wyłączenia spod zabudowy lub z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów zgodnie z przepisami odrębnymi.

Tereny wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji i remediacji oraz obszary zdegradowane

Tereny wymagające przekształceń

Tereny wymagające przekształceń to:

- obszar historycznego układu urbanistycznego miejscowości Radziłów ze względu na wymagania konieczności zaprowadzenia ładu przestrzennego, przywrócenia wartości kulturowych oraz konieczności ukształtowania obszaru przestrzeni publicznej – zasady gospodarowania przestrzenią zostały wskazane w części dot. dziedzictwa kulturowego;
- obszary centrów wsi: Słucz, Klimaszewnicy ze względu na wymagania konieczności zaprowadzenia ładu przestrzennego oraz ukształtowania obszaru przestrzeni publicznej.

Ustala się następujące warunki neutralizacji obiektów dysharmonijnych, poprzez:

- kształtowanie wysokiej zieleni osłonowej (kurtynowej) wokół obiektów;
- wprowadzanie zieleni komponowanej (średniej i wysokiej) w strefie użytkowania terenu,
- podporządkowanie wymogom konserwatorskim rozwoju obszaru historycznego układu urbanistycznego w zakresie rozplanowania ulic, funkcji i skali zabudowy,
- dostosowanie nowej zabudowy do wykształconego historycznego układu wsi, podporządkowanego wymaganiom konserwatorskim i ładu przestrzennego z uwzględnieniem obszarów chronionych.
- porządkowanie i modernizację (unowocześnianie) istniejącej tkanki zgodnie z wymogami konserwatorskimi.

Tereny wymagające rehabilitacji i rewitalizacji

W przypadku zdegradowanych zabytków architektury i zespołów urbanistycznych zabiegi przywracające im wartość użytkową to: rewaloryzacja i rewitalizacja, która dosłownie oznacza: przywrócenie do życia, ożywienie. Celem rewitalizacji jest przede wszystkim znalezienie nowego zastosowania i doprowadzenie do zmiany funkcji obiektów.

Rewitalizacji wymaga, m.in.:

- historyczny układ urbanistyczny w Radziłowie;
- zespół dworsko – ogrodowy w Słuczu;
- Kościół parafialny i dzwonnica w Kramarzewie.

Historyczny układ urbanistyczny w Radziłowie wymaga zachowania, restauracji i modernizacji technicznej zabudowy historycznej obiektów zabytkowych objętych ochroną konserwatorską.

Działania mające na celu przywrócenie ich wartości należy podjąć bezzwłocznie, bowiem w miarę upływu czasu będą to inwestycje coraz droższe i trudniejsze, a w najgorszym przypadku dojdzie do utraty tak cennego dziedzictwa historycznego.

Warto, aby na terenach zabudowy usługowej, sportu i rekreacji powierzchnie biologicznie czynną kształtować jako zieleni uporządkowaną, dającą wrażenie porządku i ładu w przestrzeni.

Należy dbać o uporządkowanie zabudowy mieszkaniowej, co do jej gabarytów, lokalizacji, formy architektonicznej i zastosowanych detali oraz kolorystyki.

Narzędziem do kształtowania ładu przestrzennego na obszarze gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Program Rewitalizacji Gminy Radziłów

Z uwagi na to, że Rada Gminy w Radziłowie nie podjęła jeszcze uchwały w sprawie uchwalenia Programu Rewitalizacji Gminy Radziłów, nie wrysowano na rysunku Studium granic obszaru zdegradowanego, ani obszaru rewitalizacji.

Nie przewiduje ingerencji powyższego dokumentu w przestrzenne rozwiązania studium.

Tereny wymagające rekultywacji

Na obszarze gminy Radziłów występują zdegradowane tereny po eksploatacji kruszywa naturalnego i torfu w części stanowiące przygodne wysypiska śmieci niekorzystnie wpływające na estetykę krajobrazu oraz na stan sanitarny środowiska. Podstawowym czynnikiem degradującym powierzchnię zmieniła była niekoncesjonowana eksploatacja kopalin, w wyniku której znacznej dewastacji uległo kilkadziesiąt hektarów użytków rolnych i leśnych.

Ustala się następujące kierunki:

- racjonalna eksploatacja złóż surowców mineralnych może odbywać się zgodnie z przepisami ustawy Prawo geologiczne i górnicze;
- rekultywację wyrobisk i terenów poeksploatacyjnych, poprzez przywrócenie wartości użytkowej, np. niwelację terenu oraz przeznaczenie terenu na kierunki określone w koncesji;
- odtwarzanie i wzbogacanie zdegradowanych wartości przyrodniczych w dolinie Klimasówki i Wissy poprzez rekultywację dołów potorfowych oraz renaturalizację systemu hydrograficznego;
- zakaz eksploatacji torfów w dolinach rzecznych i obniżeniach terenowych;
- wszystkie punkty poboru kruszywa oraz torfów nie posiadające koncesji winny być zamknięte i przywrócone do pierwotnego stanu użytkowania;
- zabiegom rekultywacyjnym należy poddać grunty zaklasyfikowane do użytków kopanych o powierzchni 19 ha (dane: *Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów stan na dzień 1 stycznia 2018 r. – Starostwo Powiatowe w Grajewie* - stan na dzień 01.01.2018 r);
- objęcie rekultywacją gruntów zakamienionych we wsiach: Czachy, Łoje-Awissa, Brychy, Szlasy, Barwiki, Szyjki, Dusze-Dębówka, Wypychy i Konopki Błonie;
- likwidację dzikich wysypisk śmieci, likwidację wysypisk powstałych na płaskim terenie i wysypisk w wyrobiskach;
- zapobieganie zanieczyszczaniu wód otwartych – poprzez skanalizowanie wsi, przy zastosowaniu zróżnicowanych technologii, w zależności od możliwości technicznych dla skoncentrowanego i rozproszonego układu osadniczego, z wykluczeniem odprowadzania ścieków do gruntu.

Właściciel gruntów stanowiących użytki rolne oraz gruntów zrehabilitowanych na cele rolne jest obowiązany do przeciwdziałania degradacji gleb, w tym szczególnie erozji i ruchom masowym ziemi.

Tereny wymagające remediacji

Stosownie do art. 3 pkt 31b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska remediacja to poddanie gleby, ziemi i wód gruntowych działaniom mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie ilości substancji powodujących ryzyko, ich kontrolowanie oraz ograniczenie rozprzestrzeniania się, tak aby teren zanieczyszczony przestał stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, z uwzględnieniem obecnego i, o ile jest to możliwe, planowanego w przyszłości sposobu użytkowania terenu. Remediacja może polegać na samooczyszczaniu, jeżeli przynosi największe korzyści dla środowiska.

Przez obszar gminy Radziłów przebiega trasa przewozu materiałów niebezpiecznych (droga wojewódzka nr 668), którą przewożone są substancje niebezpieczne i w przypadku zaistnienia zdarzenia drogowego mogą spowodować wystąpienie poważnej awarii. Największe zagrożenie skażeniem śro-

dowiska, związane z transportem samochodowym występuje wzdłuż szlaków komunikacyjnych o największej frekwencji przewozów materiałów niebezpiecznych (droga wojewódzka nr 668).

Ocenia się, że w przypadku katastrofy komunikacyjnej, prowadzącej do uwolnienia niebezpiecznych substancji chemicznych i przeniknięcia ich do środowiska, może nastąpić masowe zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz długotrwała lub tymczasowa degradacja walorów środowiska przyrodniczego. Zasięg strefy zagrożeń tego rodzaju mieści się w szerokim przedziale od kilkunastu metrów do kilku kilometrów w zależności od rodzaju substancji, jej ilości, warunków terenowych i meteorologicznych, szybkości przeciwdziałania przez wyspecjalizowane służby oraz od ich technicznego wyposażenia.

Bardzo istotnym elementem zapobiegania zagrożeniom zdrowia ludzi jest wyprowadzenie ruchu transportowego z miejscowości, oznakowanie tras przewozów drogowych materiałów niebezpiecznych oraz stworzenie odpowiednich parkingów dla pojazdów przewożących tego typu substancje.

W Studium zapewniono dostateczną ilość miejsc parkingowych.

W przypadku zaistnienia katastrofy komunikacyjnej należy postępować zgodnie z procedurami wskazanymi w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Na władającym powierzchnią ziemi, który stwierdził zanieczyszczenie powierzchni ziemi na terenie będącym w jego władaniu ciąży obowiązek niezwłocznego zgłoszenia tego faktu regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska lub zgłoszenia właściwemu staroście.

Tereny zdegradowane

Na obszarze gminy Radziłów można wyodrębnić następujące formy degradacji powierzchni ziemi:

- 1) wyrobiska poeksploatacyjne kruszywa naturalnego o zróżnicowanych powierzchniach rozmieszczone w części wysoczyznowej gminy;
- 2) doły potorfowe w dolinie Biebrzy, Wissy, Klimasówki oraz innych dolinkach;
- 3) przesuszone na skutek nadmiernego odwodnienia tereny użytków zielonych;
- 4) zanieczyszczone odpadami powierzchnie leśne, przydrożne rowy, doły poeksploatacyjne, itp.;
- 5) inne grunty i nieużytki.

Dość powszechnym zjawiskiem są „dzikie wysypiska” na które wywożone są śmieci, m.in. do lasu, w przydrożne rowy i zagłębienia terenowe. Jest to zjawisko negatywne, niekorzystne dla estetyki krajobrazu oraz stanu sanitarnego środowiska. Prowadzi do zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych, powietrza atmosferycznego oraz niszczenia walorów estetycznych i krajobrazowych, a także wyłączenia z użytkowania terenów rolnych i leśnych, które są zajmowane przez składowane odpady.

Procesom erozji wodnej i wietrznej podlega pokrywa glebowa. Na obszarze gminy przeważa erozja wodna słaba. Tylko na niewielkiej powierzchni w strefach zboczowych dolin rzecznych obserwuje się erozję umiarkowaną. Skutki erozji wietrznej notuje się na terenach bezleśnych w partiach wierzchołkowych i na dowietrznych stokach pagórków i wzniesień.

Przewiduje się bezwzględną likwidację „dzikich” składowisk odpadów.

3. Powiązania projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów z innymi dokumentami

W systemie planowania przestrzennego Studium jest dokumentem planistycznym, określającym politykę i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

Studium pełni trzy podstawowe funkcje. Jest aktem polityki przestrzennej gminy i stąd wynika jego funkcja polegająca na określeniu założeń polityki rozwoju przestrzennego gminy, a w tym lokalnych zasad zagospodarowania. Drugą funkcją studium jest koordynacja ustaleń planów miejscowych. Studium obejmuje cały obszar gminy i zawiera wytyczne do planowania miejscowego dostosowane do potrzeb gminy jako całości. Studium pełni również funkcję promocyjną gminy poprzez wskazanie obszarów atrakcyjnych pod względem inwestycyjnym lub turystycznym. Informuje mieszkańców, inwestorów lub przedsiębiorców o zamierzeniach władz.

Studium nie jest przepisem prawa miejscowego, a zatem nie stanowi podstawy do podejmowania decyzji administracyjnych związanych z realizacją inwestycji w gminie.

Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Niniejsze Studium po jego uchwaleniu przez Radę Gminy Radziłów zastąpi dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziłów, zatwierdzone uchwałą Nr XXXV/225/2013 Rady Gminy Radziłów z dnia 31 maja 2013 roku.

Zapisy zaproponowane w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów są zgodne z następującymi dokumentami nadrzędnymi:

Programy i plany związane z ochroną środowiska

W polityce przestrzennej szczególnej wagi nabiera aspekt ekologiczny ujęty, m.in. w Strategii „Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska – perspektywa do roku 2020 (Monitor Polski Dz. U. Rz. P. z 2014 roku, poz. 469 – uchwała Nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 roku).

Zgodnie z tym dokumentem, pogodzenie wzrostu gospodarczego z dbałością o środowisko to obecnie jedno z największych wyzwań, przed którymi stoi Polska. Ma to szczególne znaczenie w kontekście zmian zachodzących w światowej gospodarce, m.in.:

- wzrostu poziomu życia obywateli,
- efektywnego wykorzystywania zasobów naturalnych;
- zmiany wzorców produkcji i konsumpcji.

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko” (BEiŚ) obejmuje dwa istotne obszary: energię i środowisko oraz określa kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 roku.

Głównym celem BEiŚ jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnym i przyszłym pokoleniom, z uwzględnieniem ochrony środowiska, oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cele szczegółowe i kierunki Strategii to:

- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin, gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, zachowanie bogactwa i różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, uporządkowanie zarządzania przestrzenią);
- zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię (lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii i poprawę efektywności energetycznej, zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych, modernizację sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowania do energetyki jądrowej, rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy, wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich);
- poprawa stanu środowiska (zapewnienie społeczeństwu i gospodarce dostępu do czystej wody, racjonalne gospodarowanie odpadami, ochronę powietrza, w tym ograniczenia oddziaływania energetyki, wspieranie nowych i promocję polskich technologii energetycznych, promocję zachowań ekologicznych i tworzenie „zielonych” miejsc pracy).

Aktualnie w opracowaniu znajduje się dokument pn. „Polityka ekologiczna państwa 2030”, który będzie stanowił strategię w rozumieniu ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Po przyjęciu będzie jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, zgodnie z ustawą – Prawo ochrony środowiska. Cele szczegółowe „Polityki ekologicznej państwa 2030” zostały określone w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. W dniu 14 lutego 2017 r. Rada Ministrów przyjęła nową średniookresową strategię rozwoju kraju, pn. Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – SOR. Wskazane w SOR cele, kierunki interwencji, działania i projekty strategiczne powinny znaleźć odzwierciedlenie we wszystkich dokumentach strategicznych.

SOR stanowi podstawę do przygotowywania nowych strategii sektorowych, w tym strategii środowiskowej. Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju (KKPR) rekomendował zastąpienie dotychczas obowiązującej Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (BEiŚ) dwoma osobnymi dokumentami. Prace nad strategią środowiskową były koordynowane przez Ministerstwo Środowiska ze wsparciem członków międzyresortowego zespołu. Dokument otrzymał nazwę Polityka ekologiczna państwa 2030 (PEP).

PEP obejmuje następującą tematykę:

- bezpieczeństwo biologiczne, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane,
- klimat akustyczny,
- najlepsze dostępne techniki BAT,
- odpady,
- pola elektromagnetyczne,
- powierzchnia ziemi,
- promieniowanie jonizujące,
- służby ochrony środowiska i podmioty biorące udział w zarządzaniu środowiskiem,
- system finansowania ochrony środowiska,
- system ocen oddziaływania na środowisko,
- technologie środowiskowe,
- wzorce zrównoważonej konsumpcji i edukacja ekologiczna, w tym dostęp do informacji,
- zasoby geologiczne,
- zasoby przyrodnicze, w tym krajobraz, leśnictwo i różnorodność biologiczna,
- zasoby wodne, w tym jakość wód,
- zmiany klimatu (mitygacja i adaptacja).

Ustalenia Studium powinny spełniać wymogi zawarte, w tym dokumencie tzn. kształtować ład przestrzenny pozwalając na racjonalną gospodarkę oraz kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, jako zbiorczą zasadą ustrojową wyrażoną w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Główne cele polityki zagospodarowania przestrzennego gminy m.in. w zakresie ochrony środowiska określone zostały w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

Ustalenia Studium wymagają uwzględnienia zapisów następujących programów i planów w zakresie związanym ochrony środowiska:

- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 – Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 w dniu 27 kwietnia 2020 roku Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku;
- Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020 - uchwała Nr 316/4650/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 4 września 2018 roku (Załącznik nr 1 do uchwały);
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku;
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – uchwała nr XLV/290/14 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 kwietnia 2014 roku;
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032 – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku;
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 – uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027;
- Program Ochrony Powietrza dla Strefy Podlaskiej – uchwała Nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku;
- Założenia Polityki Regionalnej Obszaru Funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski” – czerwiec 1994 r. Rada Programowo – Naukowa Porozumienia ZPP;

- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA – praca zbiorowa pod redakcją naukową dr Anny Liro;
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Rajgród na lata 01.01.2020 do 31.12.2029;
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku został sporządzony przez Zarząd Województwa Podlaskiego – uchwała Nr XXIX/262/2016 z dnia 24 października 2016 r. Sejmiku Województwa Podlaskiego
- Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziłów przyjęty uchwałą nr XXX/182/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 roku poz. 4631, z zm.)

oraz następujących ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ;
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw;
- ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie;
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach;
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000;

W zakresie ochrony przed odpadami:

- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach;
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 stycznia 2015r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane na składowisku odpadów w sposób nieselektywny;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów;

W zakresie ochrony przed hałasem i zanieczyszczeniami środowiska:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu;

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleb oraz standardów jakości ziemi..

W zakresie przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska:

- ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej.

W zakresie ochrony wód i ochrony przed powodzią:

- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego;
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków;
- ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych;
- rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze.

W zakresie ochrony środowiska w działalności inwestycyjnej:

- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane;
- ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych;
- rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawienia obiektów budowlanych;
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dn. 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Analizę spójności i powiązania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów z innymi dokumentami strategicznymi przeprowadzono w kontekście polityk i strategii wyższego lub tego samego rzędu. Przeanalizowano i oceniono cele ochrony środowiska ustanowione w dokumentach szczebla międzynarodowego, wspólnotowego, krajowego oraz wojewódzkiego, które są istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu.

Analiza zgodności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z innymi dokumentami dotyczy zasad ochrony środowiska, a przede wszystkim zgodności z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące dokumenty:

1) Dokumenty o znaczeniu międzynarodowym i krajowym

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Skutki zmieniającego się klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się, stanowiąc zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski.

Konieczne jest zatem podjęcie działań na rzecz dostosowania się do prognozowanych skutków zmian klimatu, które powinny być realizowane jednocześnie z działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. W odpowiedzi na tę potrzebę w Ministerstwie Środowiska powstał „Strategiczny Plan

Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.

W dniu 29.10.2013 r. Rada Ministrów przyjęła Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, tzw. SPA2020. To pierwszy dokument strategiczny, który bezpośrednio dotyczy kwestii adaptacji do zachodzących zmian klimatu.

Plan wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2030 w celu ograniczenia zagrożeń dla rozwoju społecznego i gospodarczego, wynikających ze zmian klimatu. W obszarze gospodarki przestrzennej i terenów zurbanizowanych zmiany klimatyczne będą prowadziły do zmniejszenia zasobów przestrzeni dostępnej dla danego typu prowadzonej lub planowanej działalności, m.in. ze względu na zwiększone ryzyko powodziowe, wzrost ryzyka osuwiskowego, nasilenie procesów erozji wodnej i wietrznej, deficytu wody, podniesienia, a także obniżenia poziomu wód gruntowych.

Obszary zurbanizowane zagrożone są bezpośrednio szczególnie następującymi zjawiskami:

- intensyfikacją miejskiej wyspy ciepła,
- silnymi ulewami powodującymi podtopienia,
- suszą.

Kierunki działań adaptacyjnych do zmian klimatu w obszarze gospodarki przestrzennej i budownictwa dotyczą w szczególności skutecznej ochrony terenów zabudowy istniejącej i projektowanej przed osuwiskami, ruchami masowymi ziemi oraz niebezpieczeństwem powodzi.

Głównym celem Planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie, energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna, obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Działania te, podejmowane zarówno przez podmioty publiczne, jak i prywatne, będą dokonywane poprzez realizację polityk, inwestycje w infrastrukturę oraz rozwój technologii. Obejmują one zarówno przedsięwzięcia techniczne, takie jak np. budowa niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża, jak i zmiany regulacji prawnych, np. w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwość zabudowy terenów zagrożonych powodzią.

Plan został opracowany na podstawie wyników projektu badawczego o nazwie Klimada, realizowanego na zlecenie Ministerstwa Środowiska w latach 2011-2013 ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W jego ramach opracowywane są ekspertyzy ilustrujące przewidywane zmiany klimatu do 2070 roku. Strategia wpisuje się w ramową politykę Unii Europejskiej w zakresie adaptacji do zmian klimatu, której celem jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, zwracając szczególną uwagę na lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcję kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

Zmiany klimatu mogą pośrednio wpływać na zdrowie i życie poprzez tworzenie warunków dla wzrostu zanieczyszczeń powietrza (wtórnego pylenia oraz ozonu) i wody, rozwoju bakterii powodujących, zakażenia pokarmowe, a także chorób zakaźnych przenoszonych przez owady.

Zmiany klimatyczne oddziałują na całe społeczeństwo jednakże szczególnie wrażliwe na choroby klimatozależne są grupy zwiększonego ryzyka jak osoby starsze, chorzy, osoby niepełnosprawne, osoby bezdomne i ubogie oraz dzieci.

W obszarze ochrony zdrowia zmiany klimatu mogą najsilniej objawiać się w postaci zwiększonej zachorowalności:

- na raka skóry i zgonów na czerniaka oraz zgonów związanych z chorobami układu krążenia i oddechowego;
- zatrucie salmonellą, zakładając, że stan higieniczny społeczeństwa i gastronomii pozostanie na obecnym poziomie;
- choroby odkleszczowe o wyraźnej sezonowości, głównie borelioza, szczególnie groźna na terenach leśnych Polski północnej;
- choroby alergiczne.

Zmiany klimatu sprzyjają wzrostowi zachorowań i zgonów poprzez zmiany częstości i natężenia ekstremalnych zjawisk klimatycznych i sprzyjają rozprzestrzenianiu się chorób dotychczas niewystępujących w szerokościach umiarkowanych. Zmiany klimatu będą zatem oddziaływały na funkcjonowanie i aktywność instytucji systemu ochrony zdrowia jak również na jakość życia i zdrowie obywateli.

Wyniki prognoz wskazują, że do roku 2030 zmiany klimatu będą miały dwojaki, pozytywny i negatywny wpływ na gospodarkę i społeczeństwo.

Wzrost średniej temperatury powietrza będzie miał pozytywne skutki m.in. w postaci wydłużenia okresu wegetacyjnego, skrócenia okresu grzewczego oraz wydłużeniu sezonu tury stycznego. Ze zmianami klimatycznymi wiążą się niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych. Chociaż roczne sumy opadów nie ulegają zasadniczym zmianom, to jednak ich charakter będzie raczej bardziej losowy i nierównomierny, czego skutkiem są dłuższe okresy bezopadowe, przerywane gwałtownymi i nawałnymi opadami.

Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpływać będzie na różnorodność biologiczną i formy ochrony przyrody. Dotyczy to w szczególności zbiorników wodnych i terenów podmokłych. Zmiany będzie można zaobserwować również w porze zimowej, gdzie krótszy będzie okres zalegania pokrywy śnieżnej i jej grubości. Nasili się proces ewaporacji, co wpłynie na spadek zasobów wodnych kraju. Jednocześnie efektem zmian klimatu będzie zwiększanie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, które będą miały istotny wpływ na obszary wrażliwe i gospodarkę kraju. oraz częściej będzie można zaobserwować silne wiatry, a nawet towarzyszące im incydentalnie trąby powietrzne oraz wyładowania atmosferyczne, które mogą znacząco wpłynąć m.in. na budownictwo oraz infrastrukturę energetyczną i transportową.

Monitoring wpływu zmian klimatu jest działaniem niezwykle istotnym i został wskazany w odniesieniu do poszczególnych sektorów i obszarów w ramach właściwych kierunków działań SPA2020. Konieczne jest jednak zapewnienie koordynacji na poziomie krajowym, szczególnie w kontekście zarządzania kryzysowego, ratownictwa i ochrony ludności.

Zmiany klimatu sprzyjają wzrostowi zachorowań i zgonów poprzez zmiany częstości i natężenia ekstremalnych zjawisk klimatycznych i sprzyjają rozprzestrzenianiu się chorób dotychczas nie występujących w szerokościach umiarkowanych. Szczególnie zagrożone są grupy najbardziej wrażliwe, jak również rolnicy i leśnicy narażeni na choroby zakaźne przenoszone przez stawonogi (np. kleszcze).

Konieczne jest stworzenie systemu monitoringu i ostrzegania przed zjawiskami klimatycznymi i pochodnymi, które mogą szkodliwie wpływać na zdrowie i jakość życia.

Przygotowanie przestrzeni do nowych uwarunkowań klimatycznych i zjawisk z nimi związanych ma ogromne znaczenie społeczno-gospodarcze. Dlatego działania, w tym zakresie powinny zmierzać do objęcia całego terytorium kraju skutecznym systemem planowania przestrzennego, które zapewni właściwe i zrównoważone wykorzystanie terenów, z uwzględnieniem narzędzi informatycznych takich jak, m.in. Geoportal.

Przy formułowaniu działań SPA przesądzono, że dokument powinien zawierać różne grupy działań adaptacyjnych, obejmujących zarówno przedsięwzięcia techniczne (np. budowę niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i ochrony wybrzeża), jak i zmiany regulacji prawnych (np. zmiany w systemie planowania przestrzennego ograniczające możliwości zabudowy terenów zagrożonych powodzią, podtopieniami i osuwiskami, bardziej elastyczne procedury szybkiego reagowania na klęski żywiołowe), wdrożenie systemów monitoringu o się do poszczególnych dziedzin i obszarów oraz szerokie upowszechnianie wiedzy na temat koniecznej zmiany zachowań gospodarczych.

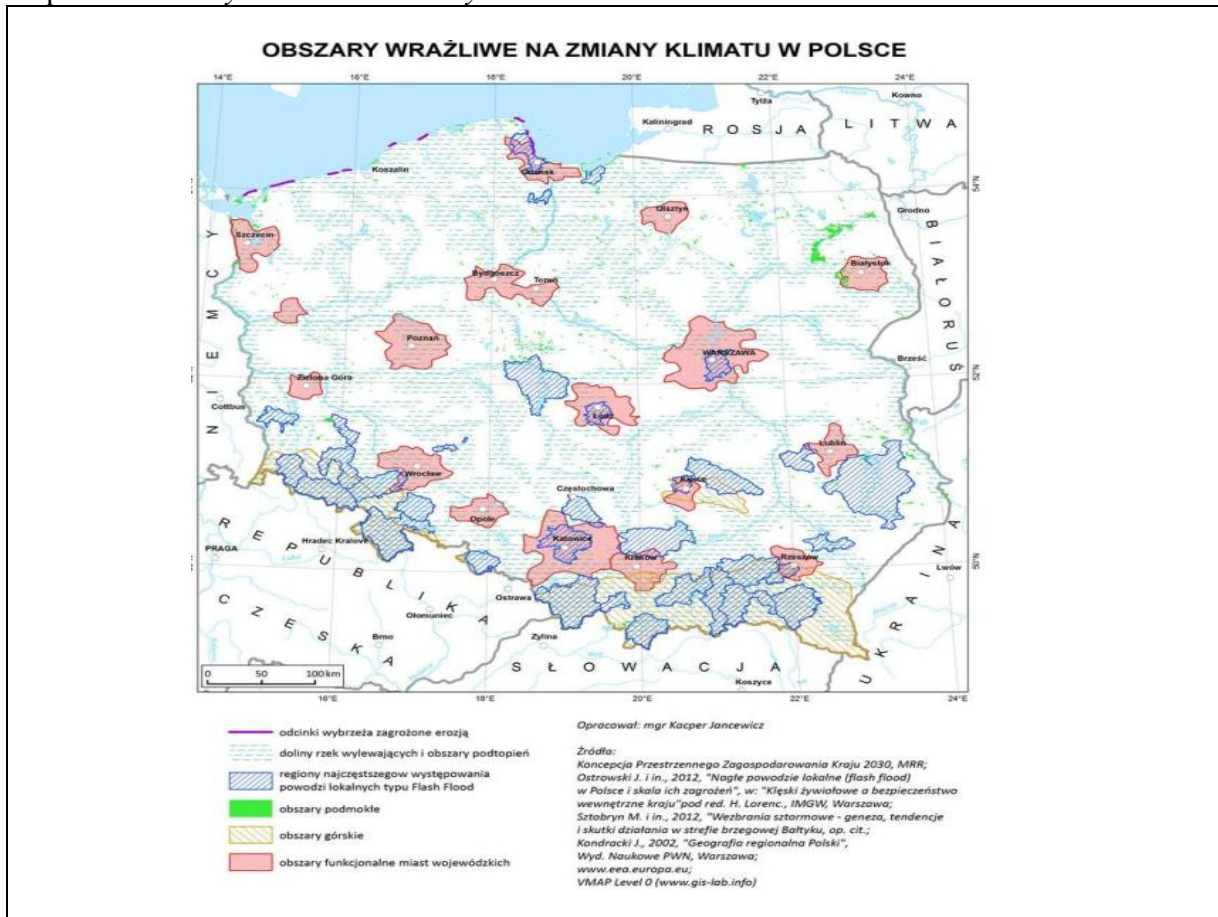
Uwzględniono przy tym następujące generalne zasady:

- należy minimalizować podatności na ryzyko związane ze zmianami klimatu, m.in. uwzględniając ten aspekt na etapie planowania inwestycji;
- konieczne jest opracowanie planów szybkiego reagowania na wypadek katastrof klimatycznych (powódzie, susze, fale upałów), tak by instytucje publiczne były przygotowane do niesienia natychmiastowej pomocy poszkodowanym;
- należy wyznaczyć działania, które z punktu widzenia efektywności kosztowej powinny być podjęte w pierwszej kolejności;
- w pierwszym rzędzie należy przygotować się na przeciwdziałanie zagrożeniom zdrowia i życia ludzi oraz szkodom, których skutki mogą być nieodwracalne (np. w postaci utraty dóbr kultury, rzadkich ekosystemów).

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią. Założenia zapisane w Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 znalazły swoje odzwierciedlenie w projekcie Studium.

Obszar gminy Radziłów nie jest położony na obszarze wrażliwym na zmiany klimatu – zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 roku. W części położony na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią lub obszarze obejmującym tereny zagrożone zalaniem.

Mapa nr 1. Obszary wrażliwe na zmiany klimatu w Polsce.

Źródło: Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030.

Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 roku ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U.UE.L z dnia 22 grudnia 2000 r.) tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej

Ramowa Dyrektywa Wodna (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, z późn. zm.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) weszła w życie dnia 22 grudnia 2000 r. Najważniejszym przesłaniem RDW jest ochrona zasobów wodnych dla przyszłych pokoleń.

Wprowadza ona zintegrowaną politykę wodną mającą na celu zapewnienie ludziom dostępu do czystej wody pitnej po rozsądnej cenie, która umożliwi rozwój gospodarczy i społeczny przy równoczesnym poszanowaniu potrzeb środowiska.

Głównym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód, poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w państwach członkowskich do 2015 roku.

Zgodnie z przepisami RDW planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoły, Świeżej i Ücker. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami.

W Planie gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły określono cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych utworzonych na mocy art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (tzw. RDW) oraz dla wód podziemnych.

Cele środowiskowe dla części wód zostały sformułowane głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych, które określają stan ekologiczny wód powierzchniowych, a także wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych wzięto pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie - potencjale ekologicznym, celem środowiskowym jest utrzymanie tego stanu. Ustalając cele środowiskowe uwzględniano też różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi i sztucznymi częściami wód.

Celem środowiskowym dla naturalnych części wód będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.

W obu przypadkach w celu osiągnięcia dobrego stanu - potencjału konieczne jest dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Zgodnie z definicją umieszczoną w RDW dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”.

Art. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW);
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem, a zasilaniem wód podziemnych;
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Dla obszarów chronionych funkcjonujących na obszarach dorzeczy, nie zostały obecnie podwyższone cele środowiskowe, z uwagi na częstokroć wyższe wymagania w stosunku do wartości granicznych wskaźników jakości wody przyjętych jako wartości 62 graniczne dla dobrego stanu ekologicznego bądź dla dobrego lub powyżej dobrego potencjału ekologicznego wód, niż w poszczególnych aktach prawa, regulujących sposób postępowania i wymagania co do stanu wód w obrębie obszarów chronionych.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono, m.in. cele środowiskowe dla naturalnych części wód oraz działania związane z rozwojem infrastruktury wodno - kanalizacyjnej na obszarze gminy, który niewątpliwie przyczyni się do ochrony środowiska wodnego (w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych).

Projekt Polityki Wodnej Państwa do roku 2030

Projekt Polityki Wodnej Państwa określa cel nadrzędny do roku 2030 poprzez:

- zapewnienie powszechnego dostępu do czystej i zdrowej wody;
- oraz istotne ograniczenie zagrożeń spowodowanych przez powódzie i suszę w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów

przy zaspokojeniu potrzeb wodnych gospodarki kraju, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych.

W celu zapewnienia powszechnego dostępu do czystej i zdrowej wody w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono zasady polityki wodnej, wyrażone w powyższym dokumencie w odniesieniu do gminy Radziłów:

Cel strategiczny 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów:

- przywrócenie i utrzymanie, w możliwym zakresie, dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w warunkach planowanego rozwoju;
- redukcja dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych;
- ograniczanie utraty retencji i jej odbudowa z wykorzystaniem zabiegów naturalnych i technicznych;

Cel strategiczny 2. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki:

- określenie rzeczywistych potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju dla zabezpieczenia dostępu do odpowiedniej ilości zasobów wodnych;
- zrationalizowanie zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, gospodarki kraju i środowiska z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedoborów wody;
- wprowadzenie mechanizmów formalno-prawnych umożliwiających racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- racjonalizacja zużycia wody (oszczędzanie wody);
- zwiększenie udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju;
- poprawa standardów i rozwój śródlądowych dróg wodnych;

Cel strategiczny 3. Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych:

- wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym;
- zwiększenie skuteczności ochrony ludności przed powodzią i skutkami suszy za pomocą efektywnych działań technicznych;
- wzrost wykorzystania i podnoszenie efektywności nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi i suszy;
- zwiększenie bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych;

Cel strategiczny 4. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami:

- opracowanie i etapowe wdrożenie instytucjonalnej reformy zarządzania gospodarką wodną;
- rozwój instrumentów organizacyjno-prawnych i ekonomicznych zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi;
- stworzenie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej.

Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016 i Polityka ekologiczna państwa - dokument z perspektywą do 2025 roku

„Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016” określa cele i priorytety ekologiczne, które wskazują kierunki działań, w celu zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego.

Za najważniejsze działania priorytetowe uznano, m.in.:

- uporządkowanie gospodarki odpadami, w tym zamknięcie istniejących składowisk odpadów, które nie spełniają wymogów europejskich;
- wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień;
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa;
- wspieranie platform technologicznych i ekoinnowacyjności w ochronie środowiska,
- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji;

- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb;
- ochrona atmosfery w tym: realizacja założeń dyrektywy unijnej CAFE, dotyczącej ograniczenia emisji pyłów;
- ochrona wód, w tym redukcja o 75% ładunku azotu i fosforu w oczyszczanych ściekach komunalnych;
- modernizacja systemu energetycznego;
- ochrona przed hałasem i opracowanie programów ochrony środowiska przed hałasem);
- działania związane z nadzorem nad chemikaliami dopuszczonymi na rynek.

Zaś wiodącą zasadą polityki ekologicznej zawartą w dokumencie pn. Polityka ekologiczna państwa - dokument z perspektywą do 2025 roku jest zasada zrównoważonego rozwoju, uzupełniona szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących. Znalazły ona zastosowanie w rozwiniętych demokracjach. Program stanowi realizację następujących zasad polityki ekologicznej państwa w skali gminy:

- zasada przezroczności;
- zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska;
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego;
- zasada regionalizacji;
- zasada uspołecznienia;
- zasada "zanieczyszczający płaci";
- zasada prewencji;
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT);
- zasada subsydiarności;
- zasada klauzul;
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

Zasady te odzwierciedlają tendencje europejskiej polityki ekologicznej.

W celu zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono cele i priorytety ekologiczne oraz zasady polityki ekologicznej wyrażone w powyższym dokumencie.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami

„Krajowy plan gospodarki odpadami” jest nadrzędnym dokumentem w zakresie gospodarki odpadami, z którym zgodne powinny być plany gospodarki odpadami, opracowywane na niższych szczeblach administracji samorządowej. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014 został przyjęty uchwałą Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie "Krajowego Planu gospodarki odpadami 2014" (M. P. Nr 101, poz. 1183).

Celem dalekosiężnym Krajowy planu gospodarki odpadami 2014 jest osiągnięcie systemu gospodarki odpadami zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju, w którym w pełni realizowane są zasady gospodarki odpadami, a zwłaszcza hierarchia postępowania z odpadami, zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowanie do ponownego użycia, recykling, inne metody odzysku, unieszkodliwianie. Najmniej pożądanym sposobem ich zagospodarowania jest składowanie.

Główne cele strategiczne zawarte w „Krajowym planie gospodarki odpadami 2014” to:

- uniezależnienie wzrostu ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju;
- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów;
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów;
- utworzenie i uruchomienie bazy danych o produktach, opakowaniach i gospodarce odpadami.

„Krajowy plan gospodarki odpadami 2014” zawiera też cele szczegółowe dla poszczególnych grup odpadów.

W przypadku odpadów komunalnych są to, m.in.:

- objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców najpóźniej do 2015 roku;
- objęcie systemem zbiorki odpadów komunalnych 100 % mieszkańców najpóźniej do 2015 roku;
- objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów najpóźniej do 2015 roku;

- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, aby nie było składowanych: w 2013 roku więcej niż 50%; w 2020 roku więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 roku
- zmniejszenie masy składowanych odpadów komunalnych do poziomu maks. 60% wytworzonych odpadów do końca 2014 roku;
- przygotowanie do ponownego wykorzystania i recykling materiałów odpadowych, przynajmniej takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych i w miarę możliwości odpadów innego pochodzenia podobnych do odpadów z gospodarstw domowych na poziomie minimum 50% ich masy wytworzonej do 2010 roku.

Na obszarze gminy Radziłów nie ma składowiska odpadów i nie przewiduje się jego budowy. Nie funkcjonują też instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów i również nie przewiduje się ich budowy.

Gmina Radziłów objęta jest Biebrzańskim Systemem Gospodarki Odpadami, którego głównym celem jest utworzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz zaplecza umożliwiającego zagospodarowywanie zbieranych w sposób selektywny odpadów. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest poprzez wyspecjalizowane firmy.

Najważniejszym zadaniem Gminy Radziłów jest ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko, poprzez systematyczne doskonalenie i wdrażanie systemu segregacji odpadów, a także wzrost ich gospodarczego wykorzystania.

Zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy właściciele nieruchomości mają obowiązek ustawić pojemniki do zbierania odpadów komunalnych w miejscu wyodrębnionym, dostępnym dla osób korzystających z pojemnika oraz przedsiębiorcy odbierającego odpady.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono cele wynikające z Krajowego planu gospodarki odpadami.

Pakiet klimatyczno – energetyczny (przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2008 roku)

W dniu 23 stycznia 2008 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet dokumentów, głównie legislacyjnych, określanych, jak tzw. pakiet energetyczno-klimatyczny. Dokumenty te mają na celu realizację przyjętych przez Radę Europejską w 2007 r. założeń dotyczących przeciwdziałania zmianom klimatycznym, stanowiących, że do 2020 r. Unia Europejska:

- 20% zredukuje emisje gazów cieplarnianych (z opcją 30% redukcji, o ile w tym zakresie zostaną zawarte stosowne porozumienia międzynarodowe) w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.;
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii;
- o 20% zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz na rok 2020, - zwiększy udział biopaliw w ogólnej konsumpcji paliw transportowych co najmniej do 10%.

Z uwagi na to, że wspólnotowy system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (EU ETS) obejmuje obecnie ok. 10 tys. instalacji w sektorze energetycznym i innych gałęziach przemysłu, które odpowiadają za ponad połowę emisji CO₂ i 40% emisji wszystkich gazów cieplarnianych, głównym narzędziem obniżania emisji we Wspólnocie będzie właśnie system EU ETS. W tym zakresie zakłada się, że w trzeciej fazie wdrażania systemu EU ETS, w latach 2013-2020 powinno dojść do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych o 21% w porównaniu do poziomów emisji z 2005 r. Fakt ten, niezależnie od metody rozdziału uprawnień, determinuje średnią liczbę uprawnień dostępną dla podmiotu gospodarczego objętego tym systemem.

Pozostałe 60% emisji gazów cieplarnianych będzie objęte przepisami drugiego kluczowego dokumentu, którym jest decyzja non-ETS. Decyzja ta zakłada w skali całej UE 10% cel redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nie objętych systemem EU ETS, m.in. transport, rolnictwo, budownictwo. W ramach non-ETS unijny cel redukcyjny został zróżnicowany i część mniej zamożnych państw członkowskich może nawet zwiększać swoją emisję w okresie 2013-2020. Zgodnie z zapisami Polska ma możliwość zwiększenia własnej emisji w sektorze non-ETS o 14%.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględnia m.in. działania związane z rozwojem sieci ciepłowniczej i gazowej. Wpłynie to niewątpliwie na ograniczenie emisji z konwencjonalnych źródeł emisji.

Można zatem uznać, że realizacja jej celów jest zbieżna z celami pakietu klimatyczno- energetycznym.

Na obszarze gminy Radziłów nie ma systemu ciepłowniczego, każde gospodarstwo korzysta z własnego źródła ciepła. W planach rozwojowych gminy przyjęto wymianę wyeksploatowanego systemu grzewczego w obiektach o największym zapotrzebowaniu na ciepło, stosując nowoczesne rozwiązania. W zakresie zaopatrzenia w energię cieplną ustalono następujące kierunki:

- zaopatrzenie w energię cieplną na obszarze gminy z kotłowni indywidualnych;
- dla obszarów zainwestowanych oraz dla zespołów obiektów pełniących funkcje publiczne, ustalono realizację kotłowni zbiorowych, ułatwiających zastosowanie rozwiązań i nowoczesnych technologii ekologicznych;
- wskazano na stosowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej (np.: gaz przewodowy lub butlowy, olej opałowy, energia elektryczna, pompy ciepła, biomasa lub alternatywne źródła energii odnawialnej).

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)

Przepisy unijne dotyczące odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych określone zostały, m.in. w dyrektywie Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

W Traktacie Akcesyjnym przewidziano, że przepisy prawne zawarte w dyrektywie, jak wyżej w Polsce będą w pełni obowiązywały od 31 grudnia 2015 r.

Do tego czasu wszystkie aglomeracje ≥ 2000 RLM muszą być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków o efekcie oczyszczania uzależnionym od wielkości oczyszczalni:

- aglomeracje < 2000 RLM wyposażone w dniu wejścia Polski do Unii w systemy kanalizacyjne powinny posiadać do tego terminu oczyszczalnie zapewniające odpowiednie oczyszczanie;
- zakłady przemysłu rolno-spożywczego o wielkości > 4000 RLM są zobowiązane do redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych określa działania, które będą podejmowane do końca okresu przejściowego tj. do końca 2015 roku.

Spis przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w zakresie zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach został sporządzony w celu prawidłowego i uporządkowanego procesu implementacji dyrektywy 91/271/EWG.

Jest dokumentem strategicznym, w którym zdefiniowano potrzeby i wskazano działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych.

Program pełni funkcję koordynującą działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury na ich terenach.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów zaproponowano systemowe rozwiązania gospodarki ściekowej w całej gminie.

W projekcie Studium uwzględniono cele wynikające z Krajowego Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

W projekcie Studium ustalono budowę sieci kanalizacyjnej w gminie i rozbudowę istniejącej sieci kanalizacji gminnej. Do czasu jej realizacji dopuszczono zastosowanie rozwiązań indywidualnych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku (M. P. z 2012 roku, poz. 252)

Podstawę systemu aktów planistycznych państwa stanowi Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZP2030). Koncepcja jest aktem planistycznym o charakterze prognozy, nie ma tym samym waloru aktu prawnego wewnętrznie obowiązującego.

Koncepcja w zakresie ustalonym przez Radę Ministrów stanowi podstawę do sporządzenia programów służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym. W zakresie tych ustaleń koncepcja jest aktem wiążącym organy administracji publicznej. Jest aktem prawnym wewnętrznie obowiązującym przesądzającym o kierunkach planowania specjalnego (programy rządowe). Koncepcja wywiera istotny wpływ na planowanie ogólne w terenie poprzez obowiązek uwzględnienia jej ustaleń w planach zagospodarowania przestrzennego województw. Treścią koncepcji są uwarunkowania, cele i kierunki zrównoważonego rozwoju kraju oraz działania niezbędne do jego osiągnięcia.

„Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” stanowi podstawowy dokument o charakterze studialno – planistycznym, przedstawiający wykładnię poglądów na temat polityki przestrzennej państwa.

W KPZK wskazano na znaczenie polityki miejskiej oraz potencjału ośrodków metropolitalnych dla rozwoju społeczno – gospodarczego Polski, w tym Białegostoku, a także bardzo słabą dostępność terytorialną, zarówno wewnętrzną, jak i zewnętrzną województwa podlaskiego. Zidentyfikowano bariery rozwojowe regionu podlaskiego, w tym małą dostępność transportową do ośrodka wojewódzkiego, oddalenie od ośrodków administracyjnych i gospodarczych, niski poziom dostarczania usług publicznych przesądzających o rozwoju, które przekładają się na możliwość uczestniczenia w procesach rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, w tym oferowania dobrych miejsc pracy. Czynniki powyższe mają charakter depopulacyjny.

Obszar gminy Radziłów zaliczony został do wiejskich obszarów funkcjonalnych, które wymagają wsparcia procesów rozwoju społecznego i ekonomicznego.

W w/wym. dokumencie znalazły się następujące elementy odnoszące się do obszaru województwa podlaskiego:

- 1) rozwijanie sieci informatycznych i zapewnienie równego do nich dostępu na całym obszarze Polski przy upowszechnianiu korzystania z internetu w szkolnictwie, administracji publicznej i biznesie, co pozwoli wyrównać szanse mieszkańców całego kraju na włączenie się do tworzenia społeczeństwa informatycznego, a tym samym uzyskanie zdolności do efektywnego funkcjonowania w gospodarce opartej na wiedzy;
- 2) stymulowanie zwiększenia mobilności studentów (poprzez systemy stypendialne), ułatwiające młodemu pokoleniu wydobyć się z obszarów zapaści gospodarczej i społecznej i uzyskanie wykształcenia, jak również wspieranie właściwych instytucji i organizacji w stwarzaniu materialnych możliwości zwiększenia tej ruchliwości;
- 3) udzielanie pomocy władzom regionalnym i lokalnym w osiągnięciu poprawy stanu technicznego i modernizacji lokalnej infrastruktury drogowej, w celu wsparcia rozwoju małego biznesu, turystyki i rekreacji w obszarach peryferyjnych.

W zakresie rozwoju systemu osadniczego zapisano dążenie do komasacji osadnictwa na terenach wiejskich, ponieważ rozpraszanie utrudnia racjonalną obsługę siedlisk poprzez sieci infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej.

Ponadto obszar województwa podlaskiego wraz z województwem warmińsko – mazurskim, lubelskim i podkarpackim został zakwalifikowany do obszarów problemowych kraju (obszary problemowe – to znaczne części kraju, których rozwój jest w sposób trwały na tyle silnie strukturalnie zakłócony przez czynniki społeczne i gospodarcze, iż regiony te bez pomocy z zewnątrz nie zdołają owych zakłóceń przezwyciężyć), wymagających objęcia szczególnymi instrumentami w ramach przestrzennego zagospodarowania kraju.

W celu przyspieszenia rozwoju obszaru przyjęto podjęcie następujących działań i zastosowanie instrumentów polityki przestrzennego zagospodarowania:

- 1) stymulowanie rozwoju czterech dużych miast (Białystok, Lublin, Olsztyn i Rzeszów);
- 2) przyspieszenie budowy wschodnich odcinków transeuropejskich i krajowych sieci infrastrukturalnych, aby powiązać Polskę wschodnią z Europą;
- 3) rozwijanie i modernizację regionalnej i lokalnej infrastruktury transportowej;
- 4) przyspieszone rozwijanie infrastruktury społeczeństwa informatycznego;
- 5) oddziaływanie na rozwój przygranicznych regionów: Białorusi, Ukrainy, Litwy i Obwodu Kaliningradzkiego.

W KPZK 2030 w ramach powiększenia obszarów chronionych sieci ekologicznej, przyrodniczych transgranicznych krajobrazowych na obszarze gminy Radziłów przewidziano:

- powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- umocowanie prawne systemu korytarzy ekologicznych, których zadaniem jest zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej, w tym zachowanie łączności między biocentrami oraz między biocentrami i izolowanymi w procesie fragmentacji przestrzeni pozostałymi obszarami unijnej rangi.

Uwzględniono wzmocnienie potencjału edukacyjnego i turystycznego opartego na walorach ekologicznych i kulturowych poprzez realizację zagospodarowania „Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego”: Wisła – Narew – Biebrza – Kanał Augustowski – Niemen.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono powyższe zadania wynikające z Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK 2030).

Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (2009 – 2032)

Krajowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu (2009 – 2032) wyznacza następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Powyższe cele realizowane będą przez następujące działania:

- przeprowadzenie do 2012 roku pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest;
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu;
- działania edukacyjno-informacyjne;
- zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest;
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego Związanych z Azbestem.

Program stwarza następujące możliwości: składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych, wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu, pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

Wójt Gminy Radziłów sporządził „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032” – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku.

W „Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032” przyjęto realizację następujących kierunków działań:

- inwentaryzację i opracowanie bazy danych o wyrobach zawierających azbest,
- organizację działań edukacyjno-informacyjnych o szkodliwości azbestu oraz bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- oczyszczenie terenu Gminy Radziłów z wyrobów azbestowych poprzez ich usunięcie i unieszkodliwienie,
- wdrożenie monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu z terenu Gminy Radziłów”,
- podjęcie działań w kierunku pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,
- pomoc w poszukiwaniu możliwych źródeł dofinansowania w postaci dotacji, kredytów i pożyczek preferencyjnych na wymianę płyt azbestowo-cementowych dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych,
- okresową weryfikację i aktualizację „Programu”.

Nie przewiduje się też pokryć dachowych z materiałów zawierających azbest.

Na obszarze gminy Radziłów nie planuje się działań inwestycyjnych, np. budowy składowiska odpadów azbestowych.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów, uwzględniono cele wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu (2009 – 2032) .

Krajowy Program Zwiększania Lesistości

Krajowy Program zwiększania lesistości jest opracowaniem studialnym, o charakterze strategicznym. Jest instrumentem polityki leśnej, w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju. Zawiera ogólne wytyczne sporządzania regionalnych planów przestrzennego zagospodarowania dot. zwiększania lesistości, która jest jednym z ważniejszych elementów polityki leśnej państwa. Konsekwentna realizacja celów tej polityki może zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30 % w roku 2020 i 33 % po roku 2050. Zwiększenie lesistości kraju wynika z potrzeby większego wykorzystania funkcji lasów w:

- retencjonowaniu i łagodzeniu ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych;
- przeciwdziałaniu degradacji i erozji gleb oraz stepowieniu krajobrazu;
- wiązaniu CO₂ i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacji ich negatywnego działania;
- korzystnej modyfikacji warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych;
- zachowaniu zasobów genowych flory i fauny oraz przywracaniu różnorodności biologicznej i naturalności krajobrazu;
- tworzeniu możliwości wypoczynku dla ludności oraz poprawy warunków życia na terenach zurbanizowanych.

Podstawowym celem gospodarki leśnej jest dążenie do zachowania trwałości lasu o charakterze zbliżonym do naturalnego oraz zapewnienie spełnienia przez lasy wielorakich funkcji. O możliwości rozwoju leśnictwa decydują przede wszystkim: zasobność siedlisk oraz areał gleb o małej przydatności dla rolnictwa – klasa VI i VIz, dla których najwłaściwsze jest leśne użytkowanie (zalesienia).

Z dniem 1 stycznia 2018 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z dnia 22 grudnia 2017 roku poz. 2408) określające wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.

Nadleśnictwo zobowiązane jest do przestrzegania wytycznych zawartych w w/wym. rozporządzeniu w trakcie realizacji Planu Urządzenia Lasu na lata 2020- 2029.

Na terenach lasów stanowiących własność Skarbu Państwa zrównoważoną gospodarkę leśną należy prowadzić w oparciu o plany urządzania lasu dostosowane do szczególnych warunków siedliskowych. W przypadku lasów niebędących własnością Skarbu Państwa działalność gospodarczą regulują uproszczone plan urządzania lasów i inwentaryzacja lasów.

Na terenach leśnych dozwolona jest lokalizacja: budynków i budowli związanych z gospodarką leśną, urządzeń melioracji wodnych, dróg leśnych, szkółek leśnych, miejsc składowania drewna, a także parkingów leśnych i urządzeń turystycznych.

Ustalono następujące kierunki rozwoju gospodarki leśnej:

- zachowanie istniejących kompleksów leśnych;
- produkcja surowca drzewnego i nie drzewnych użytków pozyskiwanych z lasu zgodnie z planami urządzania lasów z uwzględnieniem walorów przyrodniczych tego obszaru;
- utrzymanie funkcji ekologicznych lasów zapewniających stabilizację warunków wodnych kształtowanie klimatu lokalnego, tworzenie warunków do zachowania potencjału biologicznego ekosystemów;
- zwiększanie zróżnicowania przyrodniczego lasów, w tym udziału gatunków liściastych, udziału drzewostanów wielogatunkowych oraz wprowadzanie podszytów liściastych do drzewostanów sosnowych na siedliskach boru świeżego i boru mieszanego;
- zwiększanie zdrowotności i odporności drzewostanów na abiotyczne i biotyczne czynniki szkodliwe poprzez upowszechnianie biologicznych i ekologicznych metod ochrony;
- tworzenie racjonalnej struktury powierzchniowej w ramach uwzględnienia, m. in. granicy polno – leśnej;
- dopuszczenie dodatkowo zalesień na niskich klasach bonitacyjnych;
- podniesienie rangi funkcji gospodarczych i ochronnych lasów prywatnych do poziomu zbliżonego do lasów państwowych;
- ochrona lasów i gruntów leśnych poprzez ograniczanie przeznaczania ich na cele nieleśne, z wyłączeniem gruntów przeznaczonych pod budowę infrastruktury technicznej;

- wykorzystanie walorów rekreacyjnych lasu z zachowaniem podstawowych funkcji gospodarczych i ochronnych;
- wykorzystywanie lasów dla potrzeb turystyki i wypoczynku z wykluczeniem rozwoju funkcji osadniczych, poprzez:
 - budowę szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, konnych i miejsc odpoczynku oraz innych obiektów ułatwiających ruch turystyczny, w celu ochrony lasów przed niezorganizowaną penetracją turystyczną;
 - budowę ścieżek edukacyjnych w celu zwiększenia świadomości ekologicznej odwiedzających jej osób;
- ochrona obiektów leśnych o szczególnych walorach przyrodniczych;
- zwiększanie lesistości i dążenie do uzyskania optymalnej struktury lasów w krajobrazie poprzez ochronę i pełne wykorzystanie produkcyjnych zdolności siedlisk;
- prowadzenie zalesień gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa w celu poprawy / utrzymania lesistości gminy i tworzenia źródła dochodów dla gospodarstw rolnych – zgodnie z przepisami odrębnymi;
- prowadzenie planowej i racjonalnej gospodarki łowieckiej;
- przestrzeganie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z dnia 22 grudnia 2017 roku poz. 2408) określających wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.

Ograniczeniu zmiany przeznaczenia podlegają wszystkie grunty leśne. Grunty należące do Skarbu Państwa wymagają uzyskania zgody właściwego Ministra na zmianę ich przeznaczenia. Lasy prywatne wymagają uzyskania zgody Marszałka Województwa na zmianę ich przeznaczenia w trybie sporządzania planu miejscowego.

W celu zapewnienia powszechnej ochrony lasów właściciele lasów są obowiązani do:

- wykonywania zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów;
- zapobiegania, wykrywania i zwalczania nadmiernie pojawiających się i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych;
- ochrony gleby i wód leśnych.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono ochronę lasów oraz konieczność zwiększenia lesistości w gminie.

2) Dokumenty o znaczeniu regionalnym

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Sejmik Województwa Podlaskiego przyjął na posiedzeniu w dniu 27 kwietnia 2020 roku Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, która stanowi Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku.

W Polsce dokumentem określającym średniookresowe priorytety polityki społeczno-gospodarczej w kolejnej dekadzie jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.).

W oparciu o Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego wyznaczono obszary strategicznej interwencji, które zostały również wyznaczone na poziomie krajowym. Wskazują OSI, dla których na poziomie regionalnym należy zaprogramować wsparcie o charakterze komplementarnym w stosunku do wsparcia w krajowych strategiach rozwoju. Są to miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

W oparciu o wnioski z diagnozy województwa podlaskiego, w tym zidentyfikowane potencjały i problemy rozwojowe oraz dotychczasowe doświadczenia regionu w podejściu do OSI, w strategii wyróżniono obszary strategicznej interwencji istotne z punktu widzenia rozwoju regionu, takie jak:

- Białystok i jego obszar funkcjonalny,
- ośrodki subregionalne,

- miasta powiatowe oraz
- obszary wiejskie, w tym cenne przyrodniczo.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Obszary te, podobnie jak miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, zostały wyznaczone na podstawie wielowskaźnikowej metodyki opracowanej na potrzeby Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Gmina Radziłów została zakwalifikowana do obszarów zmarginalizowanych, gdzie nastąpiła kumulacja problemów społeczno – ekonomicznych. W grupie tej znalazły się następujące gminy: Jasionówka, Jaświły, Nowy Dwór, Suchowola, Przemośl, Krasnopol, Bargłów Kościelny, Lipsk, Sztabin, Grajewo, Rajgród, Szczuczyn, Wąsosz, Grabowo, Kolno, Turośl, Zbójna, Trzcianne, Rutki, Dziadkowice, Grodzisk, Milejczyce, Nurzec-Stacja, Klukowo.

Na obszarze gminy Radziłów występują tereny o dużych walorach ekologicznych, takie jak: rozległe tereny bagienne w dolinach Biebrzy.

Zgodnie Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna prowadzić do osiągnięcia konkretnych celów, takich jak: rozwój lokalnych firm, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców, wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych.

Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją kluczowe będzie realizowanie celu operacyjnego 1.3, dotyczącego lokalnej przedsiębiorczości, w szczególności nastawionej na rozwój ekologicznych form produkcji rolniczej i powiązany z nim rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Przedsiębiorczość na części obszarów może wiązać się także z lokalnymi produktami turystycznymi, jak również z działaniami związanymi z rozwojem odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej (cel operacyjny 1.4. *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*).

Istotne jest także wzmocnienie powiązań funkcjonalnych gmin wiejskich z miastami oraz poprawa dostępności usług publicznych (cel operacyjny 2.3. *Inwestycje w niezbędną infrastrukturę*), a także poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do nawiązywania współpracy.

Zapewnienie trwałych podstaw rozwoju obszarów zagrożonych marginalizacją będzie wymagało włączenia i zaangażowania się poszczególnych gmin w szersze procesy rozwojowe, tworzenie partnerstw ponadlokalnych (cel operacyjny 3.1. *Dobre zarządzanie*).

Cele strategiczne dotyczą obszarów życia społeczno – gospodarczego województwa podlaskiego, w którym świadoma interwencja może zapewnić na bieżąco poprawę sytuacji mieszkańców. Konieczna dbałość o utrzymanie wysokiej jakości środowiska jest traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwość wzrostu konkurencyjnej gospodarki – szczególnie jej środowiskowych sektorów. Podstawą rozwoju regionu jest konkurencyjna gospodarka, która tworzy miejsca pracy i prowadzi do wzrostu zatrudnienia, wzrostu dochodów i dobrobytu.

Utrzymanie dobrej jakości środowiska przyjęto za kluczową determinantę wysokiej jakości życia mieszkańców województwa.

Podczas tworzenia projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów kierowano się założeniami przyjętymi w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020, jako dokumencie nadrzędnym.

Założenia zapisane w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 zostały uwzględnione w projekcie Studium.

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017- 2020 z perspektywą do 2024 roku” uchwalony Uchwałą Nr XXIX/262/2016 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 24 października 2016 r.

Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXIX/262/2016 z dnia 24 października 2016 r. uchwalił „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017–2020 z perspektywą do 2024 roku”.

Do głównych założeń i zadań tego programu zalicza się:

- 1) spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza,

- 2) poprawa efektywności energetycznej,
- 3) ograniczenie emisji hałasu,
- 4) ochrona przed polami elektromagnetycznymi,
- 5) racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,
- 6) poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- 7) racjonalne gospodarowanie odpadami,
- 8) zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie, utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków.

Projekt Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego zawiera następujące obszary interwencji, cele oraz kierunki interwencji, w które wpisują się także planowane do wykonania inwestycje w projekcie planu na obszarze gminy Radziłów:

Tabela nr 1. *Cele i kierunki interwencji wg Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017- 2020 z perspektywą do 2024 roku*”.

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakość powietrza	Cel: Poprawa efektywności energetycznej Kierunek interwencji: Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i prywatnym, w tym termomodernizacja i wymiana oświetlenia;
	Cel: Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu Kierunek interwencji: Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych (słońca, wiatru, wody, biomasy i biogazu) do produkcji energii elektrycznej i ciepłej;
Obszar interwencji: Zagrożenia hałasem	Cel: Ograniczenie emisji hałasu: Kierunek interwencji: Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej, realizowana z uwzględnieniem konieczności ograniczenia presji na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi (w tym usprawnienie organizacji ruchu);
Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne	Cel: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; Kierunek interwencji: Planowanie przestrzenne z uwzględnieniem ochrony przed polami elektromagnetycznymi;
Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami	Cel: Ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych; Kierunek interwencji: Ochrona zasobów wodnych (w tym ochrona naturalnej hydromorfologii cieków); <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Budowa i odtwarzanie systemów i urządzeń melioracji wodnych (w tym niezbędnych do realizacji zrównoważonego rolnictwa) oraz pozostałej infrastruktury służącej do retencjonowania, regulacji i ochrony zasobów wód; – Kierunek interwencji: Odtwarzanie ciągłości ekologicznej i renaturalizacja rzek; – Kierunek interwencji: Ograniczenie presji rolnictwa na wody; – Kierunek interwencji: Planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania wodami; – Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna w zakresie gospodarowania wodami;
Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa	Cel: Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej; <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Rozbudowa i modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania;

	<ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej z uwzględnieniem konieczności ograniczania strat wody; – Kierunek interwencji: Uwzględnianie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z zaopatrzeniem w wodę; <p>Cel: Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Realizacja projektów sanitacji w zabudowie rozproszonej; – Kierunek interwencji: Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej); – Kierunek interwencji: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym realizacja działań w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; – Kierunek interwencji: Monitoring wód oraz kontrola jakości wody wodociągowej przeznaczonej do spożycia; – Kierunek interwencji: Edukacja społeczeństwa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
Obszar interwencji: Zasoby geologiczne	<p>Cel: Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Ograniczenie presji wywieranej na środowisko i ludność lokalną podczas prowadzenia prac geologicznych oraz eksploatacji i magazynowania kopalin, w tym monitorowanie wydobywania; – Kierunek interwencji: Planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania kopalinami; – Kierunek interwencji: Edukacja społeczeństwa w zakresie gospodarowania zasobami geologicznym;
Obszar interwencji: Gleby	<p>Cel: Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Rekultywacja terenów zdegradowanych lub zdewastowanych w celu przywrócenia im wartości użytkowych lub przyrodniczych, w tym rekultywacje z wykorzystaniem odpadów; – Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie degradacji gleb i powierzchni ziemi; – Kierunek interwencji: Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi;
Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	<p>Cel: Racjonalne gospodarowanie odpadami</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Zapewnienie funkcjonowania systemu selektywnego zbierania/odbioru odpadów komunalnych; – Kierunek interwencji: Zapewnienie sprawnego funkcjonowania procesów odzysku i recyklingu (w tym ograniczenie masy odpadów składowanych); – Kierunek interwencji: Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury służącej składowaniu odpadów; – Kierunek interwencji: Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest; – Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna w zakresie

	zapobiegania powstawaniu odpadów i gospodarki odpadami;
Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze	<p>Cel: Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Zwiększanie powierzchni obszarowych form ochrony przyrody i krajobrazu; – Kierunek interwencji: Ochrona siedlisk i gatunków; – Kierunek interwencji: Wielofunkcyjna, zrównoważona gospodarka leśna; – Kierunek interwencji: Racjonalna gospodarka łowiecka służąca ochronie środowiska; – Kierunek interwencji: Minimalizacja ryzyka wprowadzenia do środowiska gatunków obcych oraz usuwanie, kontrola i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych; – Kierunek interwencji: Powiązanie systemów dolin rzecznych (jako naturalnych korytarzy ekologicznych) z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, systemem obszarów chronionych i programem zwiększania możliwości retencyjnych, poprzez wykorzystanie naturalnych uwarunkowań terenu; <p>Cel: Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Racjonalne powiększanie zasobów leśnych i dostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do siedliska oraz zwiększanie różnorodności biocenoz leśnych, z uwzględnieniem gatunków odpornych na susze i podtopienia; – Kierunek interwencji: Zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów; – Kierunek interwencji: Planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania środowiskiem; <p>Cel: Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Ochrona krajobrazu; <p>Cel: Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Podejmowanie działań edukacyjnych służących ochronie i zachowaniu bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego oraz zagwarantowanie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska i dostępu do informacji o środowisku;
Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami	<p>Cel: Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Wspieranie działania jednostek reagowania kryzysowego; <p>Cel: Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji: Ograniczenie występowania poważnych awarii.

W projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów uwzględniono zagadnienia wynikające z „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020” dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetycznego, gospodarowania wodami, gospodarki wodno – ściekowej, zasobów geologicznych, gleb, gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów, zasobów przyrodniczych i zagrożeń poważnymi awariami.

Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego

Celem nadrzędnym długoterminowym Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego jest likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na zdrowie człowieka i środowisko.

Cel jest zgodny z celami zdefiniowanymi w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres do 2032 roku) poprzez usunięcie z terenu województwa stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest i ich bezpieczne unieszkodliwienie.

Politykę przestrzenną należy realizować w oparciu o powyższy Program.

Na obszarze gminy Radziłów nie planuje się działań inwestycyjnych, np. budowy składowiska odpadów azbestowych.

Gmina Radziłów wdraża „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032” – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku.

Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2012 – 2017

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego został przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XX/233/12 z dnia 21 czerwca 2012 r. Dokument zawiera analizę stanu gospodarki odpadami w województwie w podziale na rodzaje odpadów.

Przedstawione w Planie cele i zadania dotyczą okresu 2012 – 2017 i dla odpadów komunalnych przedstawiają się następująco:

- 1) zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska;
- 2) zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;
- 3) wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

W Planie gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego przyjęto następujące działania, mające przyczynić się do ograniczenia wytwarzania odpadów:

- wydawanie decyzji zezwalających na wytwarzanie odpadów i kontrole tych decyzji,
- propagowanie idei czystej produkcji i stosowania technologii zmniejszających materiałochłonność,
- wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym, w tym budowę zakładów zagospodarowania odpadów (sortownie, kompostownie, obiekty termicznego unieszkodliwiania odpadów, składowiska o funkcji ponadlokalnej;
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- zwiększanie świadomości u wytwórców, premiowanie pozytywnych postaw producentów;
- intensyfikacja działań w zakresie zamykania, rekultywacji lub modernizacji nieefektywnych lokalnych składowisk odpadów komunalnych.

Wszystkie ujęte w Planie gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego cele mają zapewnić właściwy stan środowiska naturalnego.

Najważniejszym zadaniem gminy Radziłów jest ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko, poprzez systematyczne doskonalenie i wdrażanie systemu segregacji odpadów, a także wzrost ich gospodarczego wykorzystania.

Powyższe działania zapisane w „Planie gospodarki odpadami dla województwa podlaskiego” są zbieżne z założeniami projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów. W projekcie studium przewiduje się prowadzenie gospodarki odpadami zgodnie gminnymi przepisami porządkowymi oraz z przepisami odrębnymi. Wszystkie odpady komunalne z

terenu będą odbierane w sposób zorganizowany, zgodnie z przepisami j.w. Na każdej działce budowlanej przewiduje się urządzenia służące utrzymaniu porządku, stosownie do potrzeb obiektu.

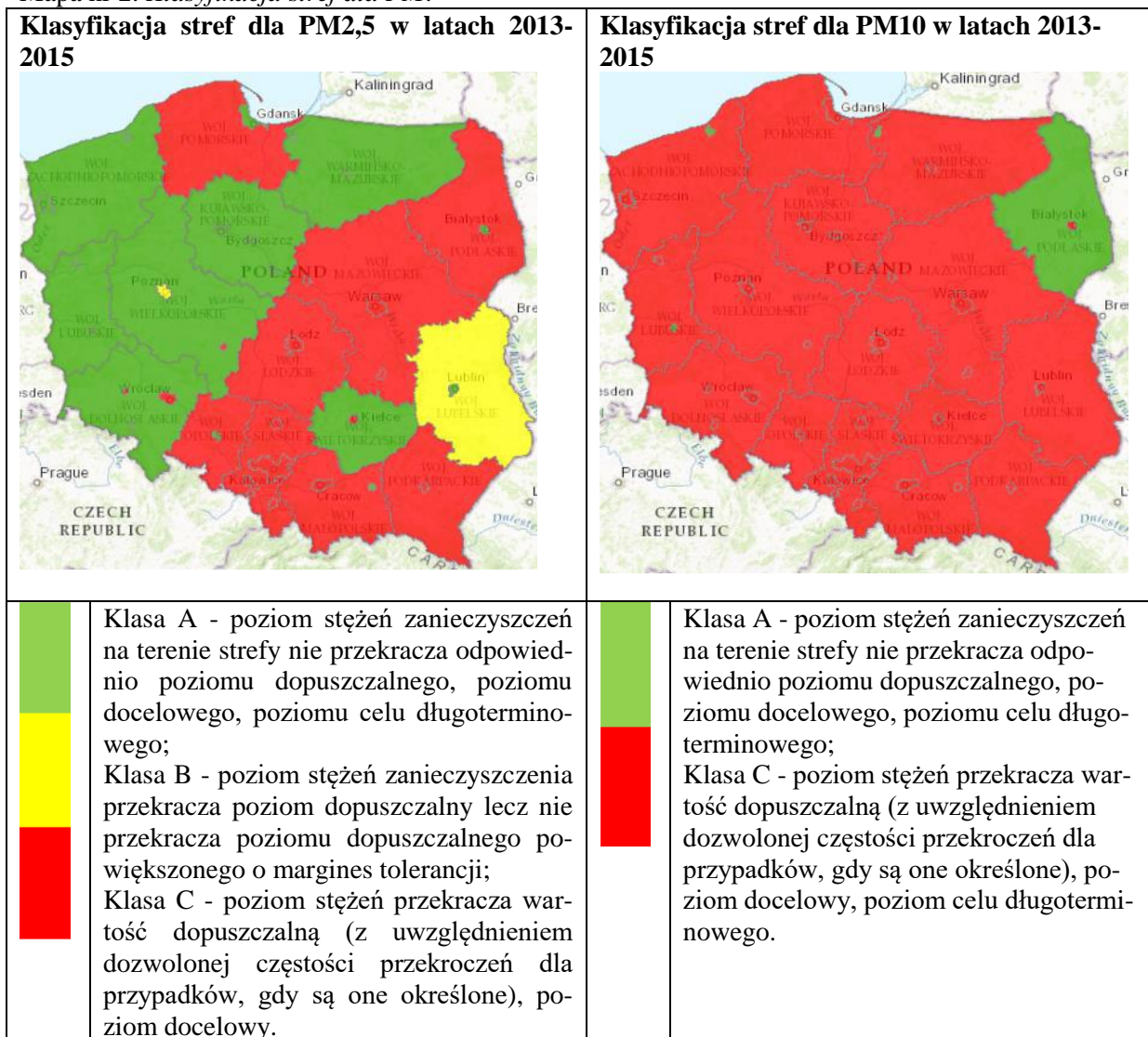
Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej

„Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” (kod strefy PL2002) został sporządzony w związku z przekroczeniem poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu w 2011 i 2012 roku. Został przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku.

Strefa podlaska została zakwalifikowana do klasy C pod względem ochrony zdrowia mieszkańców.

Program ochrony powietrza koncentruje się na istotnych powodach występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.

Mapa nr 2. *Klasyfikacja stref dla PM.*

Źródło: „Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej” (kod strefy PL2002) został przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku.

W strefie podlaskiej przekroczone zostały normy pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz wartości pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla II fazy; obszarami przekroczeń w tej strefie było miasto Łomża oraz centra miast Grajewa, Zambrowa, Bielska Podlaskiego, Augustowa i Hajnówki (pomiary w 2015 r.); obszary te w większości pokrywają się z wynikami opracowanego i uchwalonego przez Sejmik Województwa Pod-

laskiego, Programu Ochrony Powietrza dla strefy podlaskiej; w strefie Aglomeracji Białostockiej zostały przekroczone wartości dopuszczalne dla II fazy (2015 r.) co wskazuje na potrzebę kontynuowania pomiaru w tej strefie.

Efektom ekologicznym ich realizacji ma być obniżenie emisji pyłu PM₁₀ do 19,5 Mg/rok w 2023 r. oraz PM_{2,5} do 14,5 Mg/rok w 2023. Zostanie to osiągnięte poprzez wymianę indywidualnych pieców węglowych starego typu na piece o lepszej sprawności lub wykorzystujące paliwa niskoemisyjne, oszczędności energii cieplnej przez zastosowanie termomodernizacji i modernizacji budynków itp.

W ramach programu wskazano, m.in. następujące działania kierunkowe mające wpływ na obniżenie emisji pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}:

- 1) w zakresie ograniczenia emisji powierzchniowej (niskiej, rozproszonej emisji komunalno – bytowej i technologicznej) poprzez: rozbudowę centralnych systemów zaopatrywania w energię ciepłą, zmianę paliwa na inne o mniejszej zawartości popiołu lub stosowanie energii elektrycznej, względnie indywidualnych źródeł energii odnawialnej, zmniejszanie zapotrzebowania na energię ciepłą poprzez ograniczanie strat ciepła np. termomodernizacja budynków;
- 2) w zakresie ograniczenia emisji liniowej (komunikacyjnej) poprzez: tworzenie ścieżek rowerowych, stosowanie przy modernizacji dróg i parkingów materiałów i technologii gwarantujących ograniczenie emisji pyłu podczas eksploatacji;
- 3) w zakresie ograniczenia emisji z istotnych źródeł punktowych – energetyczne spalanie paliw poprzez: ograniczenie wielkości pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} poprzez optymalne sterowanie procesem spalania oraz podnoszenie sprawności procesu produkcji energii, zmiana paliwa na inne o mniejszej zawartości siarki i popiołu, stosowanie technik gwarantujących zmniejszanie emisji substancji do powietrza, stosowanie odnawialnych źródeł energii, zmniejszanie strat przesyłu energii.

Program skupia się na znalezieniu skutecznych i możliwych do zrealizowania działań, których wdrożenie spowoduje obniżenie poziomów tych zanieczyszczeń, co najmniej do poziomów dopuszczalnych. Realizacja zadań które znalazły się w Programie ochrony powietrza ma na celu zmniejszenie stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu do poziomów dopuszczalnych i utrzymywania ich na takim poziomie.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów został sporządzony z uwzględnieniem ustaleń wynikających z „Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej”. Zaproponowane w projekcie studium rozwiązania nie spowodują występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu.

W projekcie studium proponuje stosowanie paliw o mniejszej zawartości popiołu, zastosowanie energii elektrycznej oraz z odnawialnych źródeł energii, zmniejszanie strat przesyłu energii. Na etapie realizacji poszczególnych budynków (pozwolenie na budowę) wymagane jest spełnienie współczynników wynikających z norm w zakresie ochrony cieplnej budynków.

Przewiduje się ogrzewanie budynków w oparciu o własne indywidualne źródła energii, niskoemisyjne i nieemisyjne, spełniające wymagania przepisów odrębnych w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Preferuje się źródła ciepła nie emitujące zanieczyszczeń (energia elektryczna, słoneczna, pompy ciepła) lub źródła ciepła opalane biomasą, olejem lub gazem.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270)

Cele zagospodarowania przestrzennego nawiązujące do celów określonych w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 i w innych dokumentach rządowych oraz Strategii rozwoju województwa podlaskiego, odnoszą się do:

- efektywnego wykorzystania stanu zagospodarowania,
- tworzenia warunków do poprawy jakości życia i rozwoju zrównoważonego,
- zwiększenia konkurencyjności województwa.

Cele zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wynikają z uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych jego rozwoju.

Cele polityki przestrzennej województwa oraz zasady i kierunki ich realizacji

- 1) Cel strategiczny – „Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności, sprawności funkcjonowania oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego” oraz 5 celów cząstkowych.
- 2) Cel 1 – dot. „Zwiększenia konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości infrastruktury funkcji ponadlokalnych publicznych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania” – realizowany poprzez: stosowanie zasad rozwoju ich struktur przestrzennych, wsparcie rozwoju infrastruktury społecznej, gospodarczej oraz transportowej i technicznej o znaczeniu krajowym, regionalnym i ponadlokalnym.
- 3) Cel 2 – dot. „Wzmocnienia spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego” – realizowany poprzez: wzmocnienie zewnętrznych powiązań transportowych, zwiększenie wewnętrznej dostępności transportowej, ochronę i poprawę jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, organizacji funkcjonalnej wiejskiej sieci osadniczej i zagospodarowania małych miast i wsi, wsparcie modernizacji i rozwoju rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz otoczenia rolnictwa, poprawę zagospodarowania w małych miastach i wsiach, modernizację i rozwój zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, wsparcie zagospodarowania obszaru funkcjonalnego przygranicznego, wsparcie wykorzystania specjalizacji terytorialnej.
- 4) Cel 3 – dot. „Poprawy dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego, poprzez rozwój infrastruktury transportowej ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych, oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej” – realizowany poprzez: stosowanie zasad rozwoju infrastruktury transportowej, wzmocnienie powiązań drogowych województwa, rozwój systemów transportowych Białegostoku, Łomży i Suwałk, rozwój infrastruktury: kolejowej, komunikacji zbiorowej autobusowej, lotniczej, przejść granicznych, ruchu rowerowego, żeglugi wodnej i promowej województwa, rozwój infrastruktury telekomunikacji i teleinformatyki.
- 5) Cel 4 – dot. „Osiągnięcia i utrzymania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej i walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów” – realizowany poprzez: integrację zarządzania siecią ekologiczną województwa, zwiększanie obszarów chronionych sieci ekologicznej transgranicznych przyrodniczych i krajobrazowych województwa, przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, wzmocnienie potencjału edukacyjnego i turystycznego, racjonalne gospodarowanie wodami i lasami, ochronę powierzchni ziemi, obszarów występowania złóż kopalin, powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami oraz przed hałasem, ochronę i racjonalne zagospodarowanie dziedzictwa kulturowego.
- 6) Cel 5 – dot. „Zwiększenia odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego, naturalne i awariami przemysłowymi oraz jego zdolności obronnych i ochronnych” – realizowany poprzez: stosowanie zasad rozwoju systemów energetycznych, rozwój systemów: elektroenergetycznego, gazowniczego, gazociągów przesyłowych, zaopatrzenia w ciepło i odnawialnych źródeł energii, zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy, ograniczanie zagrożeń ruchami masowymi i osuwiskami ziemi, zabezpieczenia przed oddziaływaniem pól elektroenergetycznych, spełnienie wymogów zagospodarowania przestrzennego w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zapobiegania awariom przemysłowym.

Założenia zapisane w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów są spójne z „Planem zagospodarowania przestrzennego Województwa Podlaskiego” w zakresie:

- zagospodarowania terenu z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju,
- adaptacji istniejących dóbr materialnych.

Zgodnie z zastosowaną typologią obszarów funkcjonalnych gminę Radziłów zaliczono do obszaru funkcjonalnego wiejskiego, w tym:

- wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych (o dostępności do miast wojewódzkich przekraczającej 90 min), z miejscami pracy głównie w rolnictwie i w sektorze publicznym, z zaburzoną strukturą demograficzną, niską aktywnością zawodową, emigracją zarobkową, ukrytym bezrobociem, niską dostępnością do usług publicznych podstawowych, dekapitalizacją tkanki osadniczej i słabą jakością infrastruktury;
- obszaru funkcjonalnego szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, w tym: obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w skali dorzeczy – wynikającej ze wstępnej oceny ryzyka powodziowego;
- obszaru funkcjonalnego szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej, w tym: obszary terenów zamkniętych wraz ze strefami ochronnym (dot. strefy ochronnej Składu Osowiec – kompleksu wojskowego nr 0465);
- obszaru kształtowania potencjału rozwojowego wymagającego programowania działań ochronnych dla dalszego rozwoju i wykorzystania potencjałów endogenicznych ich zasobów kulturowych lub naturalnych, ze względu na obszary cenne przyrodniczo Natura 2000;
- obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych ze względu na GZWP nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” i jego projektowanego obszaru ochronnego.

Na obszarze gminy Radziłów występują elementy ponadlokalne zagospodarowania przestrzennego wynikające z ustaleń PZPWP w zakresie komunikacji, infrastruktury technicznej, środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz w zakresie ponadlokalnych inwestycji celu publicznego. W gminie Goniądz zlokalizowany jest Skład Osowiec – kompleks wojskowy nr 0465.

Kompleks ten posiada ustanowioną strefę ochronną, która częściowo obejmuje obszar administracyjny gminy Radziłów (wieś Sośnia). W strefie ochronnej obowiązują ograniczenia i zakazy ustanowione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W Krajowym Programie Zwiększania Lesistości gmina Radziłów znalazła się na obszarze, w którym przewiduje się sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej.

Fakt ten został uwzględniony w projekcie Studium.

Ustalone kierunki zagospodarowania przestrzennego o charakterze prawnym, planistycznym, organizacyjnym i inwestycyjnym obejmują w szczególności: ochronę obszarów i obiektów środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczenie i rozwój ponadlokalnej infrastruktury technicznej, zagadnienia obronne i ochronne oraz zagospodarowanie obszarów funkcjonalnych i problemowych.

Cele określone w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów są zbieżne z celami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego. W projekcie zapisano działania, które mają zapewnić powszechny dostęp do infrastruktury sieciowej. Wszystkie podjęte działania mają zapewnić ochronę środowiska naturalnego. W projekcie Studium uwzględniono ochronę zasobów środowiska przyrodniczego, antropogenicznego i kulturowego, rozwój funkcji gospodarczych, infrastruktury transportowej, energetycznej i telekomunikacyjnej oraz zagadnień obronnych i antykrzyszysowych.

W projekcie Studium uwzględniono tereny rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z postanowieniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, stanowiącego załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, zmienionej uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2017 roku, poz. 2777, poz. 3270).

Ustalono priorytet wymagań ochrony środowiska i przyrody, który obejmuje, w szczególności czynną ochronę ekosystemów Obszaru, polegającą na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych występujących w gminie.

4) Dokumenty o znaczeniu lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030 – projekt

Strategia Rozwoju Gminy Radziłów do roku 2030 (w trakcie opracowania na dzień sporządzania Studium) to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju gminy w perspektywie kolejnych 10 lat. Ustalenia Strategii po jej przyjęciu, będą stanowiły podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe średniookresowej i długookresowej polityki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz przestrzennego. Wokół zawartych w dokumencie ustaleń koncentrować się będą działania władz samorządowych, a także innych interesariuszy, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków do dalszego rozwoju gospodarczego i życia mieszkańców wspólnoty samorządowej.

Zasadnicze Cele Strategiczne to:

- a) społeczeństwo: wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego;
- b) infrastruktura i środowisko: rozwój infrastruktury oraz ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
- c) aktywność gospodarcza: wsparcie przedsiębiorczości i aktywności gospodarczej;
- d) przestrzenno - funkcjonalne: zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy.

Realizacja zaproponowanych Celów Strategicznych wymaga podjęcia konkretnych działań i doprowadzi nie tylko do zmian społecznych, gospodarczych i przestrzennych o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym.

W zakresie realizacji celu dot. przyrody i środowiska „*Infrastruktura i środowisko: Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych*” wskazano na:

- rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy;
- promowanie wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne, wprowadzanie rozwiązań bazujących na odnawialnych źródłach energii w gospodarstwach domowych i instytucjach użyteczności publicznej;
- kompleksowa modernizację energetyczną budynków (termomodernizacje, wymianę źródeł ciepła, wymianę punktów oświetleniowych i wykorzystanie OZE);
- kontynuację działań na rzecz usuwania i utylizacji azbestu oraz w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury kanalizacyjno – wodociągowej;
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
- doskonalenie systemu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi;
- rozwój małej retencji;
- zintegrowanie ochrony krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, zachowanie i przywracanie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego;
- ochronę bioróżnorodności.

W zakresie realizacji celu „*Przestrzenno-funkcjonalne: zrównoważone zarządzanie rozwojem przestrzennym gminy*” ustalono:

- efektywne gospodarowanie przestrzenią – bieżące aktualizowanie dokumentów planistycznych, scalanie gruntów pod inwestycje, skupowanie gruntów, wymiana, uzbrajanie, itp.;
- uporządkowanie istniejących, wyznaczenie i zbudowanie nowych szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, konnych) wraz z infrastrukturą towarzyszącą (punkty widokowe, miejsca na ogniska, ścieżki edukacyjne itp.);
- wykorzystanie terenów zielonych na potrzeby aktywnej rekreacji przy poszanowaniu walorów środowiska;
- tworzenie lokalnych ryneczków przedsiębiorczości – miejsc handlowych z możliwością sprzedaży produktów rolnych i innych;
- oznaczenie atrakcji lokalnych – spójny, jednolity system informacji w przestrzeni gminy (np. zestaw tablic plenerowych, aplikacje internetowe) informujący o walorach przyrodniczych, kulturowych (historycznych) i krajobrazowych;
- wyznaczanie nowych terenów pod działalność usługową/rekreacyjną w planach miejscowych;
- kształtowanie polityki przestrzennej z uwzględnieniem obszarów do zagospodarowania mieszkaniowego (wielo- i jednorodzinne) oraz obszarów cennych przyrodniczo.

Program ochrony środowiska dla gminy Radziłów na lata 2021 – 2024 z perspektywą do roku 2028

Program ochrony środowiska dla gminy Radziłów na lata 2021 – 2024 z perspektywą do roku 2028 został przyjęty uchwałą nr XXXIV/254/2021 Rady Gminy Radziłów z dnia 28 października 2021 roku w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”. Program ochrony środowiska jest dokumentem, zgodnie z którym gmina Radziłów ma realizować politykę ochrony środowiska.

Celem opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2021- 2024 z perspektywą do roku 2028 r. było stworzenie narzędzi do realizacji polityki ochrony środowiska na terenie gminy Radziłów.

Cele, kierunki interwencji i zadania zapisane w Programie to:

- ochrona klimatu i jakość powietrza – spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza, poprzez m.in. poprzez modernizację transportu w kierunku transportu niskoemisyjnego oraz poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i prywatnym, w tym termomodernizację i wymianę oświetlenia;
- zagrożenia hałasem – ograniczenie emisji hałasu poprzez uwzględnienie aspektów związanych z ponadnormatywnym hałasem w zagospodarowaniu przestrzennym oraz budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej, realizowanej z uwzględnieniem konieczności ograniczenia presji na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi (w tym usprawnienie organizacji ruchu);
- pola elektromagnetyczne – ochrona przed polami poprzez planowanie przestrzenne z uwzględnieniem ochrony przed polami elektromagnetycznymi;
- gospodarowanie wodami – ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych, poprzez m.in. planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa – racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej oraz poprawa jakości w powierzchniowych i podziemnych, poprzez, m.in. uwzględnianie w procesie planowania przestrzennego ograniczeń związanych z zaopatrzeniem w wodę (rozbudowę i modernizację ujęć wody oraz stacji uzdatniania, rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej z uwzględnieniem konieczności ograniczania strat wody, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej sanitarnej i deszczowej);
- zasoby geologiczne – racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin, poprzez m.in. planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania kopalinami;
- gleby – zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi, poprzez, m.in. rekultywację terenów zdegradowanych lub zdewastowanych w celu przywrócenia im wartości użytkowych lub przyrodniczych, rekultywację terenów zdegradowanych lub zdewastowanych w celu przywrócenia im wartości użytkowych lub przyrodniczych;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów – racjonalne gospodarowanie odpadami, poprzez m.in. zapewnienie funkcjonowania systemu selektywnego zbierania/odbioru odpadów komunalnych oraz usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest;
- zasoby przyrodnicze – zachowanie różnorodności biologicznej i adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych oraz przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, poprzez m.in. planowanie działań ochronnych na terenach przyrodniczo cennych, powiązanie systemów dolin rzecznych (jako naturalnych korytarzy ekologicznych) z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, systemem obszarów chronionych i programem zwiększania możliwości retencyjnych, poprzez wykorzystanie naturalnych uwarunkowań terenu oraz planowanie przestrzenne jako instrument w zakresie gospodarowania środowiskiem;
- zagrożenia poważnymi awariami – zapobieganie poważnym awariom przemysłowym.

W ramach Programu Wójt Gminy Radziłów realizować będzie również zadania o charakterze organizacyjno - prawnym oraz promocyjnym i edukacyjnym.

Program ochrony środowiska ma na celu realizację założeń dokumentów strategicznych kraju i województwa na poziomie gminy Radziłów uwzględniając zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju wdrażane na szczeblu regionalnym.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017 – 2027

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 (zw. dalej PRL) został zatwierdzony uchwałą Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027. Obejmuje on uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju lokalnego gminy na lata 2017 - 2027.

Działania zawarte w PRL mają na celu wzmocnienie otoczenia rolnictwa i stworzenie warunków do rozwoju przemysłu rolno – spożywczego i nowoczesnej produkcji rolnej. Do osiągnięcia tych celów niezbędne jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem kapitału lokalnego i zewnętrznego.

Można to osiągnąć poprzez:

- realizację inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie wsi;
- uregulowanie gospodarki odpadami;
- stworzenie warunków do rozwoju turystyki i wypoczynku, poprzez m.in. stworzenie bazy turystyczno – wypoczynkowej oraz wykorzystanie pokaźnego potencjału walorów przyrodniczych.

Kluczową rolę odgrywać będzie poprawa stanu dróg i połączeń komunikacyjnych w skali lokalnej, przy jednoczesnym wykorzystaniu atrakcyjnego położenia gminy w obrębie atrakcyjnego przyrodniczo i potencjalnie też turystycznie, obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Powyższe cele można osiągnąć poprzez następujące działania na rzecz:

- przeciwdziałania marginalizacji społecznej i ekonomicznej obszarów wiejskich gminy;
- zwiększenia atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych;
- aktywizacji lokalnej społeczności poprzez szkolenia i działania na rzecz wyzwolenia lokalnego potencjału przedsiębiorczości i zaangażowania mieszkańców do działań na rzecz przezwyciężenia trudności ekonomicznych (ulgi podatkowe, pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej, doradztwo);
- rozwoju społeczeństwa informacyjnego;
- wzrostu mobilności zawodowej mieszkańców gminy poprzez lepszy dostęp do informacji i ułatwianie inwestycji;
- podniesienie poziomu inwestycji lokalnych;
- tworzenia warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej poprzez stworzenie mieszkańcom możliwości aktywności w różnych, nieraz odległych od siebie dziedzinach po to aby straty poniesione w jednej móc zrekompensować zyskami osiągniętymi w innej branży;
- wzrostu kreatywności w zakresie poszukiwania pozarolniczych źródeł utrzymania (szkolenia, seminaria, doradztwo);
- tworzenia przyjaznego środowiska dla rozwoju mikroprzedsiębiorstw (doradztwo, przyjazna dla przedsiębiorców polityka gminy);
- realizowania polityki równych szans - czyli uwzględnienie w procesie realizacji poszczególnych projektów interesu grup społecznych znajdujących się w trudniejszej sytuacji:
 - osób niepełnosprawnych (np. łamanie barier architektonicznych podczas inwestycji w zakresie modernizacji dróg);
 - kobiet (poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy - np. poprzez rozwój agroturystyki na obszarach wiejskich, samozatrudnienie poprzez stworzenie bazy do rozwoju turystyki z wykorzystanie walorów przyrodniczych terenu);
 - korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (aktywizacja grupy bezrobotnych przy pracach inwestycyjnych , tworzenie nowych miejsc pracy).

Działania powyższe związane są z koniecznością dokonania inwestycji.

W PRL-u ujęte zostały projekty i zadania planowane do realizacji w okresie 2017-2027 przewidziane do współfinansowania z udziałem środków RPO WP oraz budżetu gminy.

Realizacja powyższych zadań i projektów doprowadzi do:

- stworzenia korzystnych warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości w rejonie projektu;
- polepszenia warunków komunikacji dla mieszkańców w obszarze projektów;
- zmniejszenia kosztów utrzymania i eksploatacji po wykonaniu inwestycji;

- poprawy stanu środowiska naturalnego.

Opracowanie ekofizjograficzne

Przy opracowaniu projektu Studium wykorzystano „Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów” sporządzone dla całego obszaru gminy Radziłów przez Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny w Łomży – 2004 r.

Opracowanie to zawiera:

- rozpoznanie i charakterystykę stanu oraz funkcjonowania środowiska, udokumentowane i zinterpretowane przestrzennie przedstawione na załącznikach graficznych;
- diagnozę stanu i funkcjonowania środowiska;
- wstępną prognozę dalszych zmian zachodzących w środowisku, polegającą na określeniu kierunków i możliwej intensywności przekształceń i degradacji środowiska, które może powodować dotychczasowe użytkowanie i zagospodarowanie;
- określenie przyrodniczych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno - przestrzennej, polegające w szczególności na wskazaniu obszarów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze;

ocenę przydatności środowiska, polegającą na określeniu możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania terenu.

III.	INFORMACJE O METODACH ZASTOSOWANYCH PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY
-------------	---

Prognoza oddziaływania na środowisko jest jednym z podstawowych dokumentów niezbędnych w procedurze postępowania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów i sporządzana jest zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z w. wym. ustawą organ sporządzający projekt studium wykonuje prognozę oddziaływania na środowisko, której celem jest ocena skutków realizacji zamierzeń przewidzianych w projekcie studium na środowisko.

Celem prognozy jest określenie wpływu na środowisko:

- skutków wynikających z projektowanego przeznaczenia terenu,
- skutków realizacji projektu miejscowego planu na poszczególne komponenty środowiska we wzajemnym ich powiązaniu i krajobraz.

Prognoza ocenia:

- stan i funkcjonowanie środowiska,
- rozwiązania funkcjonalno - przestrzenne projektu planu w aspekcie uwarunkowań ekofizjograficznych i zgodności z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska,
- zagrożenia dla środowiska i zmiany w krajobrazie.

Prognoza została opracowana w celu dokonania oceny skutków ewentualnych oddziaływań na środowisko, jakie mogą nastąpić w wyniku realizacji ustaleń projektu Studium. Uwzględniła ona wszystkie najważniejsze komponenty środowiska naturalnego i ich wzajemne powiązania. Wykonanie prognozy poprzedziły prace terenowe oraz analityczne, która pozwoliły na dokonanie oceny istniejącego stanu środowiska i jego zagrożeń, w związku z realizacją ustaleń projektu studium.

Prognozę sporządzono równocześnie z opracowaniem projektu Studium, z wykorzystaniem następujących opracowań:

- Prognozy oddziaływania na środowisko do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – opr. R. Serwatka – 2012 r.;
- Opracowania ekofizjograficznego podstawowego do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny w Łomży – 2004 r.

Oddziaływanie ustaleń projektu Studium na środowisko oceniano za pomocą następujących kryteriów:

- charakteru zmian (bardzo korzystne, korzystne, niekorzystne, niepożądane, bez znaczenia);
- intensywności przekształceń (nieistotne, nieznaczne, zauważalne, duże, zupełne);
- bezpośredniości oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane);
- okresu trwania oddziaływania (stałe, okresowe, epizodyczne, przejściowe);
- zasięgu oddziaływania (miejscowe, lokalne, ponadlokalne, regionalne, ponadregionalne);
- trwałości przekształceń (nieodwracalne, częściowo odwracalne, odwracalne, możliwe do rewaloryzacji).

W prognozie zastosowano następujące metody prognozowania:

- indukcyjno – opisową (od szczegółowych analiz po uogólniającą syntezę);
- analogii środowiskowych (przyjęcie założenia o stałości praw przyrody);
- diagnozy stanu środowiska na podstawie materiału dokumentacyjnego i archiwalnego;
- analiz kartograficznych;
- prostego prognozowania wynikowego oraz analogii do oddziaływań funkcjonujących obszarów i obiektów identycznego lub podobnego przeznaczenia.

Na początku dokonano rozpoznania stanu środowiska, jego zasobów, zdolności do regeneracji oraz tendencji do zmian, a następnie określono istniejące problemy ochrony środowiska oraz cele ochrony na podstawie analiz i wniosków zawartych w dostępnych opracowaniach. Dokonano wizji lokalnej obszaru, dla którego wykonany został projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów. Szczególną uwagę zwrócono na obszary cenne przyrodniczo oraz na zagadnienia związane ze znaczeniem wprowadzanych zmian na poszczególne komponenty środowiska, w tym na zmianę stosunków wodnych, ukształtowanie powierzchni i krajobrazu oraz zmiany sposobu zagospodarowania terenu ze szczególnym uwzględnieniem stanowisk gatunków chronionych roślin i zwierząt.

Prognoza sporządzona została w oparciu o metody polegające na analizie nowych kierunków rozwoju, w szczególności zabudowy, układu komunikacyjnego, sieci i urządzeń infrastruktury technicznej w stosunku do obowiązującego studium oraz w stosunku do stanu środowiska. Analiza obejmuje ocenę następstw, jakie powstaną za przyczyną wprowadzenia ustaleń projektu. Ocena bierze się ze stanu komponentów środowiska, będącego konsekwencją przemian w jego funkcjonowaniu, spowodowanych realizacją ustaleń projektu.

W projektowanym dokumencie zastosowano metody oparte na opisowym przedstawieniu wniosków płynących z przedmiotowej prognozy.

Analizy przeprowadzone w ramach prognozy oparto na założeniach, że stanem odniesienia do prognozy są:

- istniejący stan środowiska przyrodniczego i zagospodarowania terenu określony na podstawie Prognozy oddziaływania na środowisko do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów z 2012 r. i Opracowania ekofizjograficznego podstawowego do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – 2004 r. oraz Uwarunkowań rozwoju gminy i syntezy – *Załącznik nr 1 i 2* do Studium oraz obserwacji z wizji terenowych;
- uwarunkowania wynikające z realizacji zamierzeń inwestycyjnych na obszarze będącym przedmiotem opracowania;
- rozwiązania związane z realizacją systemów technicznych na obszarze gminy będą zgodne z obowiązującym prawem w zakresie ochrony środowiska, prawa wodnego, prawa budowlanego oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Ocenę możliwych przemian komponentów środowiska komponentów środowiska przeprowadzono w oparciu o analizę ich funkcjonowania w istniejącej strukturze przestrzennej.

Następnie dokonano analizy przyszłego funkcjonowania środowiska pod wpływem przemian, jakie zajądą na skutek realizacji projektu Studium. Oceniono skutki, jakie mogą powstać na skutek przemian w funkcjonowaniu środowiska, spowodowanych realizacją zamierzeń inwestycyjnych zaproponowanych w projekcie Studium.

Posłużono się opisową analizą prawdopodobnych rodzajów skutków oddziaływania na środowisko, jakie mogą wystąpić w przypadku realizacji zamierzeń inwestycyjnych, przewidzianych w projekcie Studium.

Zakres i stopień szczegółowości jest zgodny z zakresem i stopniem szczegółowości ustalonym przez:

- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku Wydział Spraw Terenowych II w Łomży – pismo z dnia 30.07.2020 roku znak: WSTI.411.10.2020.MM;
- Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Grajewie pismo pn. „Uzgodnienie nr 7/U/NZ/2020” z dnia 29 lipca 2020 roku (znak: NZ.4462.5.2020).

IV.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA
------------	--

W wyniku przeprowadzanych analiz i studiów stwierdzono, że realizacja zapisanych w projekcie Studium przedsięwzięć nie spowoduje znaczącego negatywnego wpływu na środowisko przyrodnicze, w tym na obszary Natura 2000. Tym samym nie zaleca się działań kompensujących, a jedynie działania łagodzące i urządzenia zabezpieczające.

Po zastosowaniu środków łagodzących praktycznie zostanie wyeliminowane negatywne oddziaływanie inwestycji na analizowane elementy abiotyczne. Pozostanie tylko oddziaływanie związane z hałasem, którego przy pewnych określonych warunkach pogodowych nie da się wyeliminować.

W przypadku oddziaływań na analizowane elementy biotyczne, zastosowanie środków łagodzących powinno albo całkowicie je wyeliminować (oddziaływanie na siedliska przyrodnicze i florę, gady, większość ssaków), albo zmniejszyć je do akceptowalnego poziomu (bezkęgowce, płazy, ptaki).

Przed rozpoczęciem eksploatacji inwestycji inwestor zobowiązany jest do przeprowadzania badań poziomu hałasu w środowisku. Obowiązek taki nakłada na inwestora: ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska oraz ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo Budowlane.

Stosownie do art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Wójt Gminy zobowiązany jest przynajmniej raz w czasie kadencji rady do przeprowadzenia analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu.

Studium nie wprowadza konkretnych rozwiązań mających na celu analizę następstw realizacji jego postanowień. Realizowanie założeń studium będzie na bieżąco monitorowane przez służby ochrony środowiska, ochrony przyrody, organy administracji oraz inne organizacje ekologiczne. Pozwoli to na kontrolę wykorzystania przestrzeni środowiskowej oraz ograniczanie ewentualnych uciążliwości, wynikających z niewłaściwej realizacji ustaleń Studium.

Studium jest dokumentem strategicznym niestanowiącym podstawy do realizacji konkretnych przekształceń i inwestycji. Ich realizacja będzie możliwa dopiero po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wykonanie pomiarów natężeń hałasu przenikającego do środowiska jest również obowiązkiem wynikającym z:

- art. 57 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane;
- art. 76 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska.

Monitoring stanu ochrony przyrody pozostaje w kompetencji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Zarządu Województwa Podlaskiego oraz Biebrzańskiego Parku Narodowego, jak i Gminy Radziłów.

Monitoring podstawowych zanieczyszczeń atmosfery, hałasu oraz systemów oczyszczania ścieków, wód stanowi zadanie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, szczególnie na zamówienie niezależnych badań przez Urząd Gminy.

W przypadku, zaistnienia ewentualnego negatywnego oddziaływania któregoś z elementów planowanej inwestycji na chronione środowisko przyrodnicze lub na siedliska chronionych gatunków roślin, bądź też inne chronione elementy przyrody o znaczeniu priorytetowym przewidywany jest monitoring podczas eksploatacji. Monitoring miałby na celu określenie skuteczności zastosowanych rozwiązań w

celu ochrony przyrody (np. ocena skuteczności zainstalowanych urządzeń mających na celu minimalizację skutków negatywnych oddziaływań danych inwestycji na środowisko).

Kontrola stanu realizacji planów dotyczących gospodarki wodnej, ustalonych na podstawie ustawy Prawo wodne, wykonywana jest przez Wody Polskie oraz dyrektorów regionalnych zarządów. W wypadku wystąpienia nieprawidłowości organ kontrolujący wydaje kontrolowanemu zarządzenie pokontrolne lub kieruje sprawę do właściwego organu celem wszczęcia postępowania administracyjnego. Wykładnią skuteczności realizacji działań zawartych w planie jest poprawiający się stan wód, który może zostać stwierdzony w wyniku monitoringu wód.

Częstotliwość – musi wynikać z aktualnych przepisów prawnych.

Z uwagi na rolniczy charakter obszaru gminy Radziłów realizacja zamierzeń inwestycyjnych polegających na dopuszczeniu nowej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej jako kontynuacji funkcji już istniejących na tym terenie, nie powinna mieć negatywnych oddziaływań na komponenty środowiska takie jak: klimat akustyczny, stan powietrza oraz stan wód podziemnych.

Etap inwestycyjny

Dla ograniczenia przekształceń środowiska, na etapie budowy kontroli powinny podlegać:

- wpływ prac budowlanych na warunki gruntowo-wodne (ewentualne naruszenie poziomów wodonośnych);
- zasięg przestrzenny „placów budowy”;
- skuteczność ochrony zadrzewień i zakrzaczeń;
- sprzątnięcie i rekultywacja zniszczonego w procesie budowlanym terenu.

Poza wymienionymi powyżej należy zwrócić szczególną uwagę na:

- maksymalne skrócenie czasu trwania prac budowlanych;
- poza parkingami i ulicami dojazdowymi stosowanie nawierzchni umożliwiających swobodną infiltrację wody (powierzchnie ażurowe).

Etap funkcjonowania

Po zrealizowaniu planowanej inwestycji, poza stałą kontrolą stanu technicznego planowanych obiektów, wskazany jest monitoring:

- systemów unieszkodliwiania zanieczyszczonych wód opadowych;
- skuteczności i prawidłowości gospodarki odpadami stałymi;
- obecności i postępowania z ewentualnymi substancjami niebezpiecznymi, stwarzającymi zagrożenie poważnymi awariami (w rozumieniu ustawy „Prawo ochrony środowiska”);
- wielkości zanieczyszczeń powietrza, poziomu dźwięku i promieniowania elektromagnetycznego na granicy własności poszczególnych terenów objętych inwestycjami;
- skuteczności zastosowanych środków technicznych zabezpieczających ewentualną zabudowę mieszkaniową (towarzyszącą) przed ewentualnym szkodliwym oddziaływaniem wynikającym z prowadzonej działalności gospodarczej.

Poza powyższym zaleca się promowanie następujących działań w sytuacjach szczegółowych:

- zdjęcie aktywnej biologicznie warstwy gleby w miejscach wykopów budowlanych i wykorzystanie jej do kształtowania terenów zieleni towarzyszącej nowej zabudowie;
- ochrona nieużytkowej zieleni drzewiastej i krzewiastej;
- wprowadzenie wielowarstwowej i wielogatunkowej zieleni o funkcji izolacyjno-krajobrazowej, towarzyszącej obiektom kubaturowym (na terenach biologicznie czynnych) oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych (szpalery drzew przyulicznych);
- tworzenie sieci połączeń ekologicznych z wykorzystaniem istniejących jej elementów - cieków, kompleksów leśnych, zadrzewień i zakrzaczeń;
- kształtowanie zieleni z zastosowaniem gatunków przystosowanych do warunków przyrodniczych obszaru planu oraz odpornych na zanieczyszczenia komunikacyjne (w pasach drogowych projektowanych ulic);
- pozostawienie jak największego terenu przyrodniczo – aktywnego;
- likwidacja zagrożeń środowiska powodowanych przez nielegalne składowanie odpadów;
- likwidacja dzikich wysypisk w przypadku ich powstawania;
- prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów;

- zapewnienie gospodarki wodami opadowymi w sposób wykluczający powstanie erozji gruntu (na terenach, na których plan dopuszcza ich odprowadzanie do gruntu);
- w celu przeciwdziałania erozji - utrzymywanie zwartej pokrywy roślinnej, stabilizującej powierzchnię gruntu na terenach nie utwardzonych oraz odprowadzanie wszystkich wód opadowych (z terenów utwardzonych i dachów budynków), w celu ograniczenia spływu powierzchniowego wód i związanych z tym procesów erozyjnych;
- ze względów krajobrazowych - dostosowanie planowanej zabudowy do stylu regionalnego, stworzenie zespołu zabudowy interesującego architektonicznie, o wysokim standardzie;
- usytuowanie obiektów służących do oczyszczania i odprowadzania ścieków w odpowiedniej odległości od budynków usługowych i ewentualnych mieszkalnych, zastosowanie technik ograniczających ich uciążliwość (np. aerosanitarną - odory) oraz estetyzacja zielenią, bezwzględne przestrzeganie obowiązujących przepisów prawnych.

V.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO
-----------	--

Wszechstronna analiza ustaleń projektu Studium nie wykazała dalekosiężnych, wykraczających poza granice Polski oddziaływań na środowisko, w związku z tym nie zachodzi konieczność przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanego dokumentu.

Teren objęty studium – w granicach administracyjnych gminy Radziłów nie sąsiaduje bezpośrednio z obszarem innego państwa. Obszar gminy Radziłów położony jest w odległości ok. 90 km od północnej i ok. 80 od wschodniej granicy Polski. na pozostałych kierunkach odległości te wynoszą ponad 440 km.

Ustalenia projektu Studium obejmują zadania, które realizowane będą na obszarze gminy Radziłów, a zasięg ich oddziaływania na środowisko będzie miał głównie charakter lokalny i będzie ograniczał się do jej obszaru.

Na obszarze opracowania znajdują się rzeki. Wody rzek są w systemie hydrologicznym całego regionu i mogą być medium biorącym udział w przewodzeniu transgranicznym. Jednak zakres i charakter inwestycji nie wiąże się z powstawaniem wypływów niedopuszczalnych substancji. Także w kwestii migracji wód podziemnych nie przewiduje się zmiany oddziaływania transgranicznego.

VI.	ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU
------------	---

1. ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1) Istniejący stan środowiska

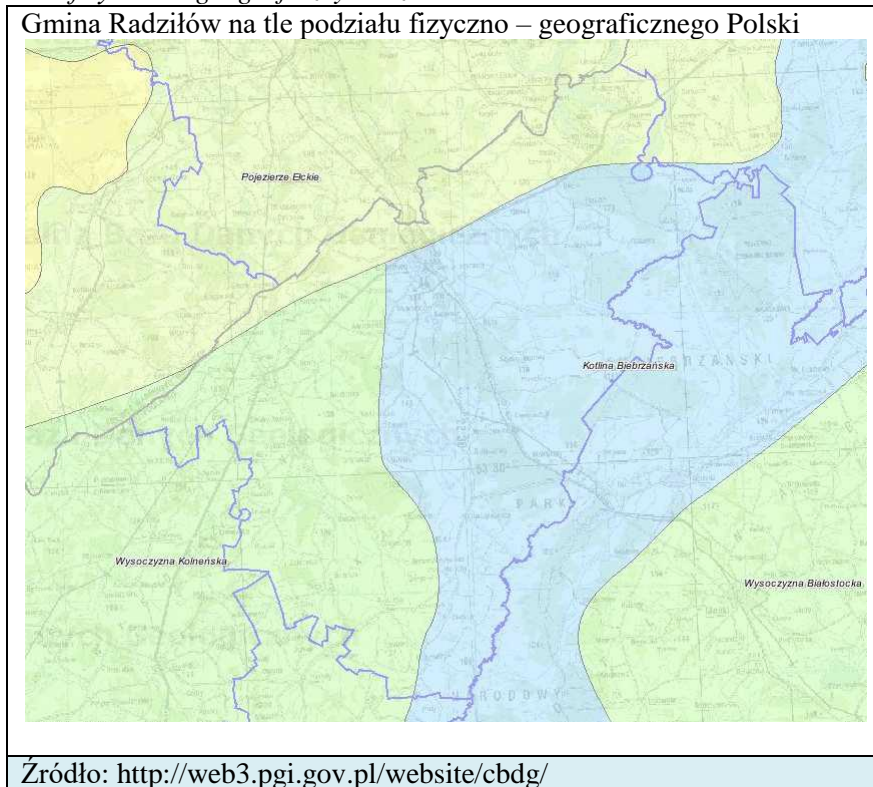
Położenie geograficzne i powiązania

Według podziału fizyczno - geograficznego Polski obszar gminy Radziłów leży w obrębie dwóch Mezuregionów:

- Równiny Augustowskiej (północna część Gminy);
- Kotliny Biebrzańskiej (południowa część Gminy).

Podział fizyczny – geograficzny na analizowanym obszarze z uwzględnieniem Mezuregionów przedstawia poniższa mapa.

Mapa nr 3. Podział fizyczno – geograficzny obszaru.

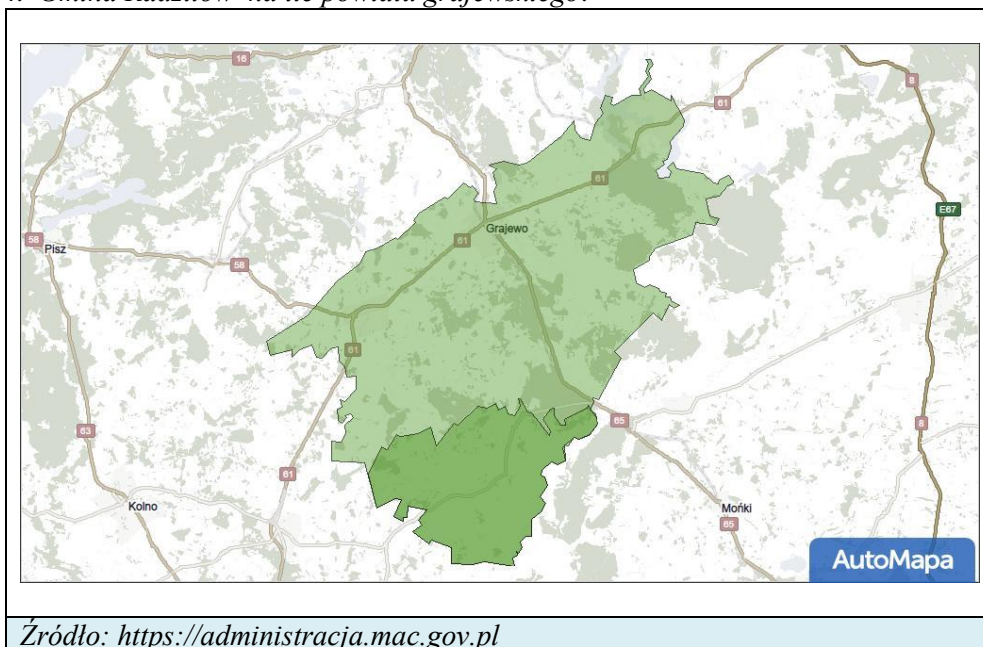

Gmina Radziłów leży w północno – wschodniej części Polski, w województwie podlaskim, w południowej części powiatu grajewskiego.

Gmina Radziłów położona jest w zachodniej części województwa podlaskiego w środku Zielonych Płuc Polski, a część jej obszaru leży w Biebrzańskim Parku Narodowym. Sąsiaduje z gminami: Wąsosz, Grajewo, Goniadz, Trzcianne, Jedwabne i Przytuły.

Powierzchnia gminy wynosi 200 km², co stanowi 20,66% powierzchni powiatu grajewskiego oraz 0,99% powierzchni województwa podlaskiego (dane: *Statystyczne Vademecum Samorządowca – 2019* – Urząd Statystyczny w Białymstoku).

Mapa nr 4. Gmina Radziłów na tle powiatu grajewskiego.

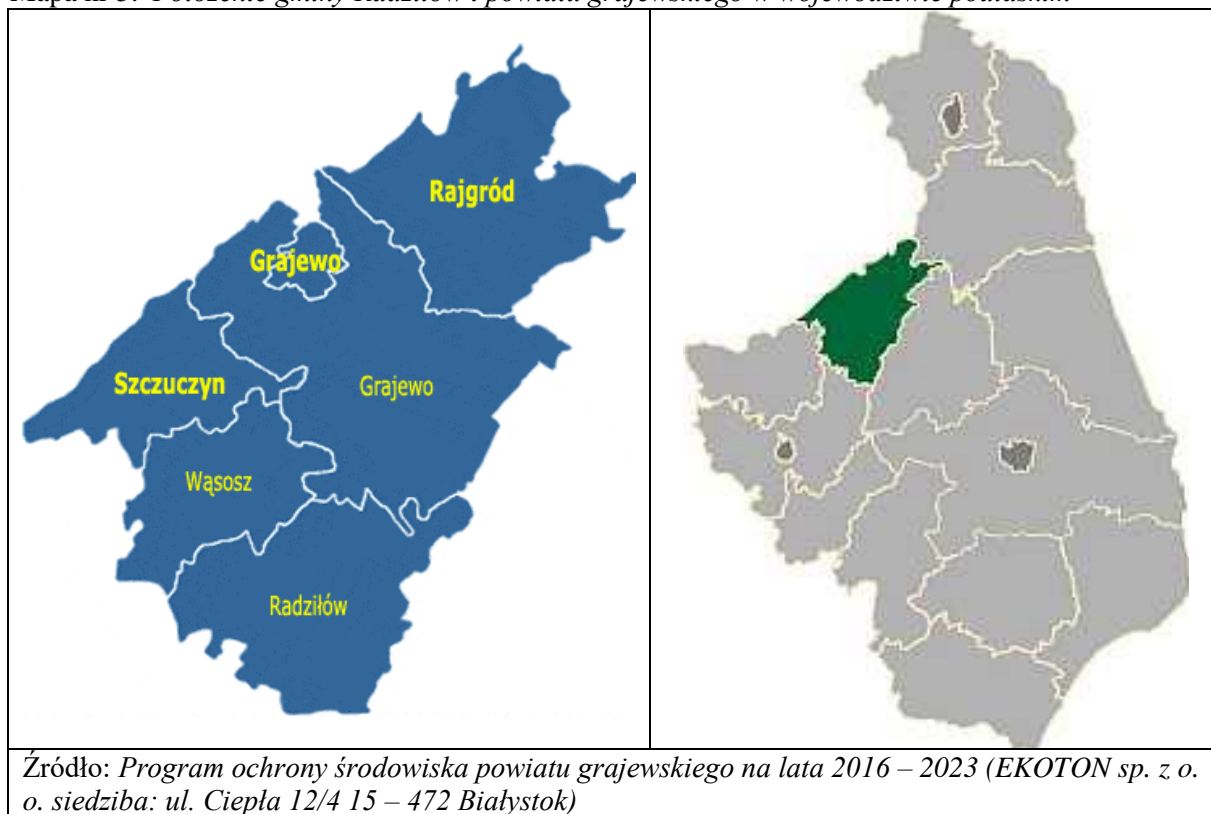

Miejscowości leżące w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego to: Brychy, Łoje -Awissa, Radziłów, Karwowo, Ostrowik, Okrasin, Mścichy, Klimaszewnica.

W granicach administracyjnych Gminy Radziłów znajduje się część Nadleśnictwa Rajgród.

Gmina Radziłów wchodzi w skład powiatu grajewskiego.

Mapa nr 5. Położenie gminy Radziłów i powiatu grajewskiego w województwie podlaskim

Źródło: Program ochrony środowiska powiatu grajewskiego na lata 2016 – 2023 (EKOTON sp. z o. o. siedziba: ul. Ciepła 12/4 15 – 472 Białystok)

Powiązania przyrodnicze

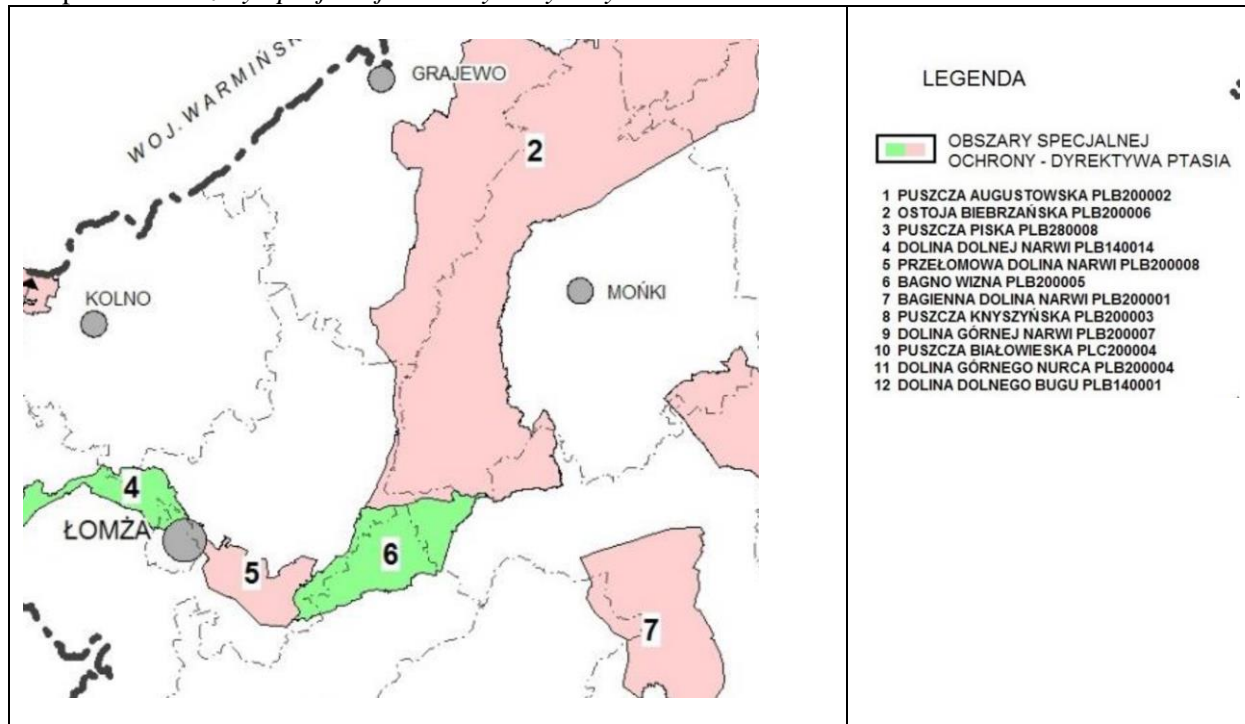
Powiązania przyrodnicze gminy Radziłów z regionem wynikają z faktu:

- położenia geograficznego gminy na Nizinie Północnopolaskiej, w tym: części gminy w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Kolneńskiej (zachodnia część gminy) oraz granicach Kotliny Biebrzańskiej (wschodnia część obszaru gminy);
- położenia na obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski” ;
- położenia na obszarach prawnie chronionych: parku narodowego wraz z otuliną, obszarach Natura 2000 i Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET PL;
- Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy”;
- położenia lasów w Nadleśnictwie Rajgród;
- rzeki Biebrzy i doliny Biebrzy;
- położenia na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.

Centrum rozrządu ruchu turystycznego tego regionu stanowi miasto Grajewo – siedziba administracji powiatowej.

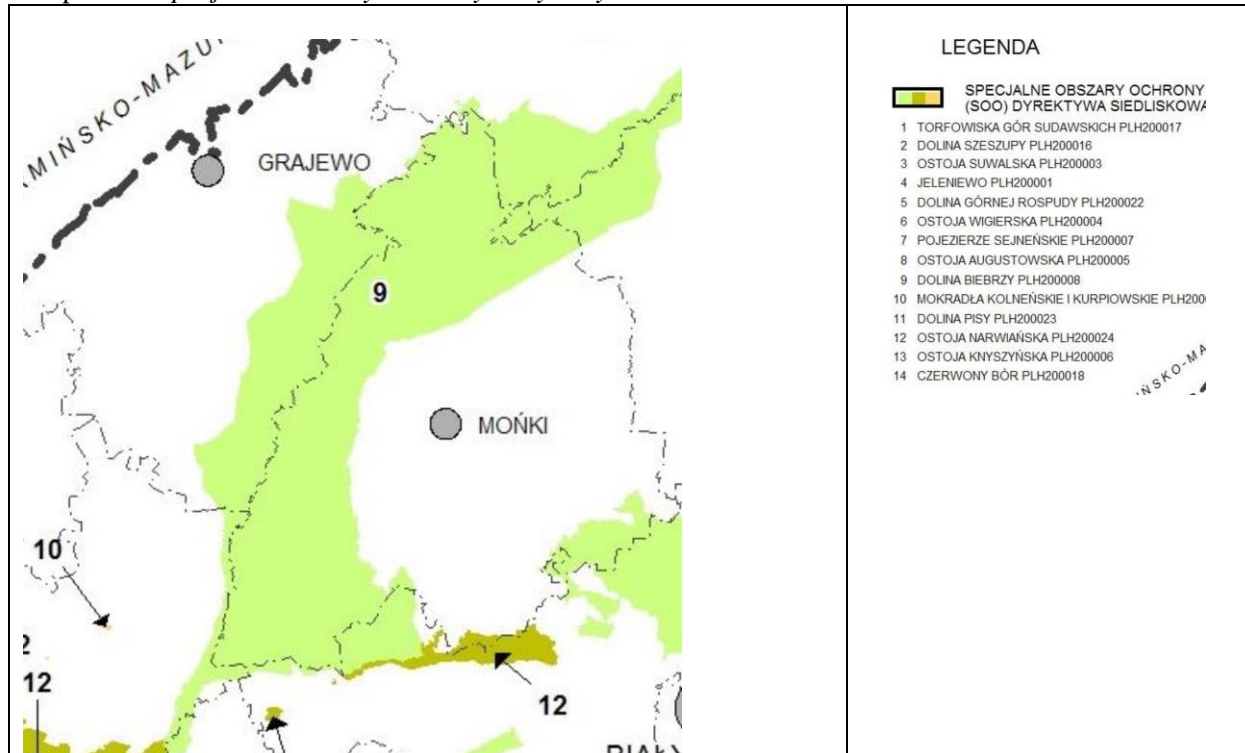
Gmina Radziłów położona jest w sąsiedztwie obszarów o bardzo wysokiej atrakcyjności turystycznej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Na jej terenie odbywa się ruch turystyczny między tymi obszarami.

Mapa nr 6. Obszary Specjalnej Ochrony – Dyrektywa Ptasia.

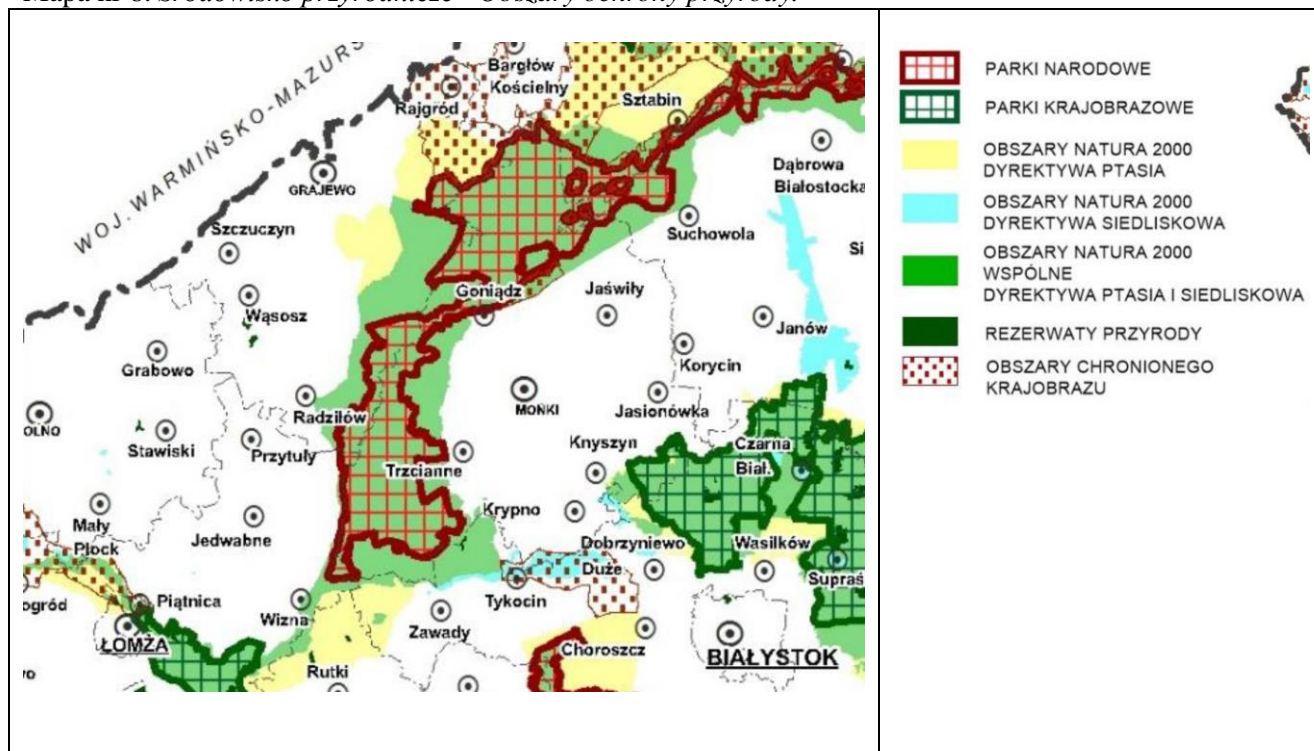
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego
Mapa nr 25. Środowisko przyrodnicze Natura 2000 Dyrektywa Ptasia

Mapa nr 7. Specjalne Obszary Ochrony – Dyrektywa Siedliskowa.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego
Mapa nr 26. Środowisko przyrodnicze Natura 2000 Dyrektywa Siedliskowa

Mapa nr 8. Środowisko przyrodnicze - Obszary ochrony przyrody.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego
Mapa nr 23. Środowisko przyrodnicze - Obszary ochrony przyrody

Powiązania ekologiczne

W zakresie powiązań ekologicznych istotne są związki obszaru gminy Radziłów z doliną Biebrzy, jako obszarami chronionymi Natura 2000 oraz Biebrzańskim Parkiem Narodowym, a także enklawami lasów na pozostałym obszarze gminy.

Jednym z istotnych wymogów ochrony zasobów przyrodniczych jest zapewnienie ciągłości ekosystemów. Łączność pomiędzy obszarami o wysokiej bioróżnorodności jest niezbędna dla wymiany genowej w obrębie metapopulacji roślin i zwierząt i wpływa na zwiększenie stabilności ekosystemów. Istnienie ciągłych obszarów naturalnego krajobrazu w formie korytarzy ekologicznych jest szczególnie ważne dla wędrownych gatunków zwierząt.

Sieć ECONET w Polsce tworzy z założenia ciągły system o strukturze wyznaczonej przez obszary węzłowe i korytarze ekologiczne rangi międzynarodowej i krajowe, które stanowią o specyfice przyrody Polski. ECONET ma być spójnym przestrzennie i funkcjonalnie systemem obszarów reprezentatywnych i najlepiej zachowanych pod względem różnorodności biologicznej i krajobrazowej Europy.

Na obszarze gminy Radziłów wyznaczono obszary węzłowe z biocentrami o znaczeniu międzynarodowym.

Do obszarów węzłowych sieci ekologicznej na obszarze gminy Radziłów, należy:

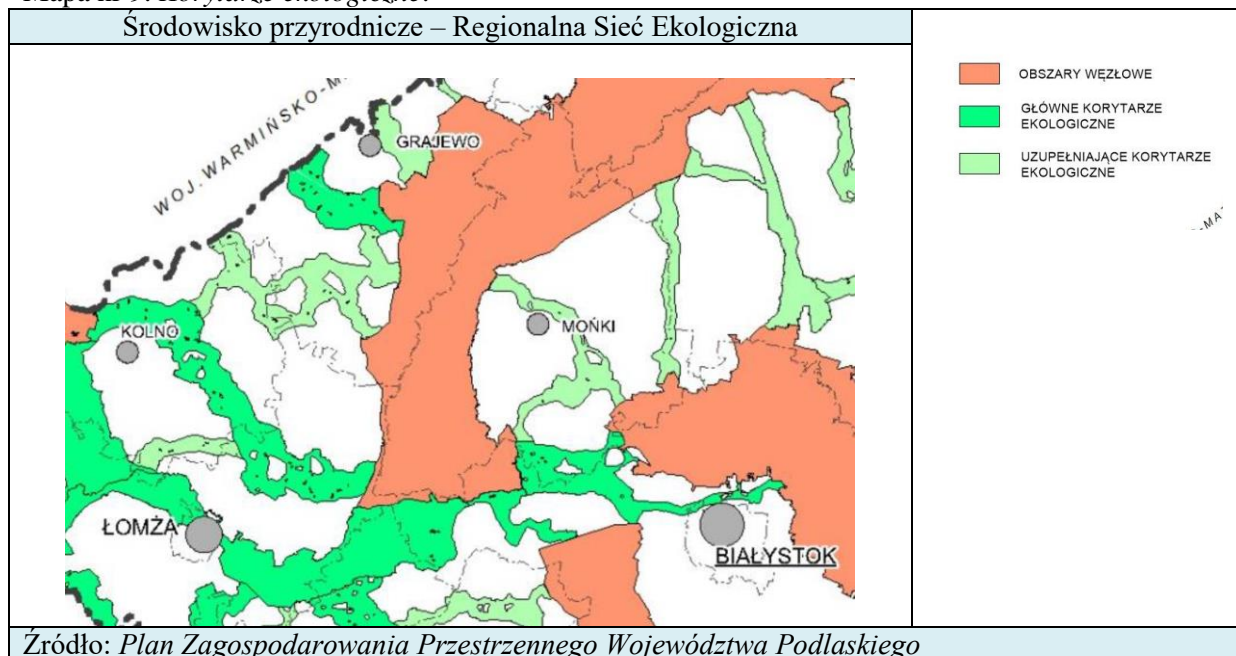
- obszar węzłowy GKPN-1 Dolina Biebrzy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną.

Uzupełniające korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej obejmują głównie doliny mniejszych rzek i otwarte tereny rolno – leśne, które stanowią będą uzupełnienie powiązań obszarów węzłowych i głównych korytarzy ekologicznych – migracyjnych oraz umożliwiać migracje zwierząt i roślin w skali lokalnej. Do uzupełniających korytarzy ekologicznych – migracyjnych, należą:

- Korytarz KPN-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowej, będący elementem krajowej sieci korytarzy ekologicznych na obszarze Polski.

Jest to korytarz migracyjny głównie dla dużych zwierząt poruszających się po powierzchni ziemi.

Mapa nr 9. Korytarze ekologiczne.

Związki w zakresie powiązań komunikacyjnych oraz infrastruktury technicznej

Sieć dróg stanowi dogodnie powiązanie obszaru gminy Radziłów z miastem Grajewem i innymi ośrodkami miejskimi: Warszawą, Białymstokiem, Łomżą.

Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka Nr 668.

Układ transportowy połączeń zewnętrznych i wewnętrznych zabezpiecza niezbędne potrzeby, lecz stan techniczny i parametry dróg niejednokrotnie odbiegają od niezbędnych potrzeb i prawidłowego bezpieczeństwa ruchu.

Mapa nr 10. Przebieg drogi wojewódzkiej nr 668 na odcinku: Przytuły do Osowca przez gminę Radziłów.

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego.

Przez obszar gminy Radziłów przebiegają linie napowietrzne SN 15kV z następujących kierunków: ze stacji transformatorowej 110/15kV (RPZ II) w Grajewie, stacji transformatorowej 110/15kV (GPZ) w Wiźnie, z rozdzielni sieciowej RS 15/15 kV w Stawiskach i rozdzielni sieciowej RS 15/15 kV w

Szczuczynie. W związku z tym, że linie SN są źródłem pola elektromagnetycznego wymagają ustalenia stref ochronnych, w którym obowiązują ograniczenia w zabudowie nieruchomości wynikające z obowiązujących przepisów.

Odpady komunalne zmieszane zbierane i odbierane od właścicieli nieruchomości są przekazywane do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Czartorii, położonej na obszarze gminy Miastkowo.

Gmina Radziłów nie posiada na swoim obszarze sieci gazu ziemnego.

Powiązania administracyjne i działalność gospodarcza

Gmina Radziłów wchodzi w skład powiatu grajewskiego.

Administracja rządowa na szczeblu wojewódzkim mieści się w Białymstoku. Utworzone jako jej filie, niektóre agendy, delegatury, biura terenowe w Łomży mają niewielkie znaczenie.

Administracja samorządowa powiatowa mieści się w mieście Grajewie. Administracja gospodarcza, finansowa i prawna szczebla powiatowego mieści się również w Grajewie.

Wiele elementów infrastruktury społecznej koncentruje się w powiatowym mieście Grajewie i świadczą one usługi, m.in. mieszkańcom całej gminy Radziłów:

- w zakresie służby zdrowia, dotyczy to głównie szpitalnictwa, pogotowia ratunkowego, poradni specjalistycznych, dystrybucji leków itp.;
- w zakresie oświaty, dotyczy to szkolnictwa średniego różnego typu i policealnego;
- w zakresie kultury, dotyczy imprez kulturalnych i sportowych, kina.

Głównymi gałęziami gospodarki, jakie rozwinęły się w regionie jest rolnictwo oraz towarzysząca im działalność gospodarcza. Uprzemysłowienie regionu jest bardzo niskie i bazuje na surowcach lokalnych, a przede wszystkim na płodach rolnych.

Główne zakłady przemysłowe znajdują się w mieście Grajewo.

Ze względu na brak bazy przetwórczej gmina Radziłów odgrywa rolę jedynie producenta bazy surowcowej dla przemysłu spożywczego.

Środowisko abiotyczne

Rzeźba terenu

Rzeźba terenu obszaru gminy Radziłów została ukształtowana w wyniku akumulacyjnej działalności lodowca, w szczególności w czasie zlodowacenia środkowopolskiego (stadiał Mławy), a następnie podlegała procesom denudacji polegającym na łagodzeniu wcześniejszych brył oraz przekształcaniu w nowe formy.

Dominującą jednostką geomorfologiczną jest wysoczyzna morenowa falista o nachyleniach nieprzekraczających ok. 5%.

Na obszarze gminy Radziłów można wyróżnić dwa poziomy wysoczyznowe:

- pierwszy – odznaczający się urozmaiconą rzeźbą z wyraźnie zarysowującymi się w terenie krawędziami erozyjnymi o względnych wysokościach w przedziale 5÷15 m, obejmuje zachodnią i południowo – zachodnią część położoną na zachód od rzeki Matlak na wysokości: 115÷145 m n.p.m.;
- drugi – charakteryzuje się mniejszym urzeźbieniem, lecz większymi deniwelacjami wynikającymi z późniejszego rozcięcia dolinami rzecznyymi, usytuowany jest na wysokości 110÷125 m n.p.m.

Na terenie całej części wysoczyznowej występują powszechnie kulminacje terenu tworzące pagórki i wzgórza kemów oraz moren martwego lodu o wysokościach względnych 3÷10 m.

W północnej części gminy w pobliżu wsi Kownatki, występuje wzgórze moreny czołowej wyniesione ponad 20 m nad okolicę. Pomimo zaawansowanych procesów denudacyjnych nachylenia stoków moreny przekraczają 5%, a w najwyższych partiach nawet 10%.

Wysoczyznę rozcinają liczne formy dolinowe o różnym pochodzeniu. Są to m.in.:

- suche dolinki wód roztopowych o łagodnych zboczach, wcięte 3-4 m w podłoże usytuowane w północno – środkowej części gminy w okolicach wsi: Klimaszewnica, Kieljany, Borawskie Awis-sa, Święcienin i Okrasin;
- dolinki denudacyjne wcięte 2-3 m o podobnym wyglądzie lecz okresowo wykorzystywane przez ciekły o charakterze epizodycznym występujące w środkowej i zachodniej części gminy;

- płaskie i podmokłe dolinki fluwialno – denudacyjne o głębokościach 1-3 m, zazwyczaj podmokłe, odwadniane przez ciekły epizodyczne lub okresowe, charakterystyczne dla południowej i zachodniej części obszaru gminy;
- doliny rzeczne o ostrzej zarysowanych zboczach i płaskich podmokłych dnach z fragmentarycznie zachowanymi nadzalewowymi tarasami akumulacyjnymi, prowadzące stałe ciekły wodne – dolina Wissy, Przytulanki i Matlaka.

Wschodnią część gminy zajmuje rozległa i płaska równina torfowa stanowiąca część Kotliny Biebrzańskiej, okresowo zalewana wodami rzecznyymi Biebrzy. W granicach gminy Radziłów znajduje się tylko fragment doliny o zmiennej szerokości.

W północno – wschodniej części gminy w okolicach wsi Klimaszewnica i Sośnia, ponad równinę wznoszą się wydmy o nieregularnych kształtach i wysokościach względnych 2-5 m oraz obszary piaszków przewianych.

Obecne są także formy pochodzenia antropogenicznego, takie jak: wyrobiska poeksploatacyjne, rowy melioracyjne i nasypy budowlano – drogowe.

Budowa geologiczna i surowce mineralne

Pod względem budowy geologicznej gmina Radziłów położona jest na wyniesieniu mazursko – suwalskim w obrębie platformy wschodnioeuropejskiej.

Prekambryjskie krystaliczne podłoże wykształcone w postaci gnejsów i kwarcytów występuje dość płytko (ok. 500 m), pod stosunkowo niewielką pokrywą młodszych skał osadowych mezozoicznych i kenozoicznych. Na całym obszarze nie występują natomiast utwory ery paleozoicznej.

Bezpośrednio na skalach prekambryjskich zalegają utwory mezozoiczne (jura środkowa i jura górna) składające się z wapieni, mułowców, margli ilastych, iłowców i piaszków. Łukę geologiczną tworzą: jura dolna i kreda dolna. Kredę środkową reprezentują piaszki kwarcytowe i glaukonitowe, iłowce i mułowce, natomiast kredę górną - kreda piaszczysta, margle, piaszki glaukonitowe i piaszczyste. Strop osadów znajduje się na głębokości 100 – 120 m n.p.m.

Utwory kredowe są przykryte na całym obszarze przez utwory trzeciorzędowe (m.in. piaszki, iły, muły) o zróżnicowanej miąższości.

Utwory czwartorzędowe o średniej miąższości ok. 100-120 m reprezentowane są przez starsze osady plejstocenyjskie składające się głównie z glin i piaszków akumulacji lodowcowej oraz piaszków i żwirów wodnolodowcowych oraz eolicznych, a także utworów zastoiskowych, t.j. łąw i pyłów.

Na terenie gminy nie występują plejstocenyjskie osady najstarszego zlodowacenia podlaskiego. Natomiast powszechne są utwory zaliczane do zlodowaceń południowopolskich (miąższość do 42 do 54 m). Utwory związane ze zlodowaceniem środkowopolskim są powszechne w sąsiedztwie doliny Biebrzy, osiągając w okolicach wsi Mścichy znaczną grubość – 85 m. Najczęściej utwory te mają miąższość 60 -70 m. Na znacznych powierzchniach basenu Biebrzy Środkowej i Dolnej utwory te zostały zniszczone.

Najpowszechniej występującymi utworami pokrywającymi wysoczyznę morenową są zwałowe piaszki gliny. Na nich w formie czap, występują wodnolodowcowe piaszki i żwiry kemowe. Serie piaszczysto – żwirowe odznaczają się zróżnicowaniem granulacji ziaren i osiągają znaczne miąższości.

Młodsze utwory postglacjalne i holocenyjskie reprezentowane są przez osady eoliczne, rzeczne, bagienne i aluwialno – deluwialne.

W północno – wschodniej części występują piaszki eoliczne budujące pola piaszków przewianych oraz wydmy. Powstały one na podłożu mineralnym torfowisk. Osady eoliczne w dolinie Biebrzy zbudowane są w 60 – 70% z piasku drobnoziarnistego oraz w znacznej frakcji pyłu (do 20%).

Dolinę Biebrzy, Wissy, Matlaka i innych cieków wodnych wypełniają torfy oraz piaszki i żwiry rzeczne. Przeważają na ogół złoża torfowe o miąższości do 1,5 m, choć w okolicach Sośni grubość pokładów torfu wzrasta do 2 – 3 m, a w pobliżu wsi Mściły torfy osiągają miąższość nawet 4 m. Na przeważającej części obszaru torfy zalegają na piaszczystym podłożu mineralnym, a tylko lokalnie na podkładach gyti.

Budowa złóż torfowych jest zróżnicowana. Na odcinku między Osowcem, a dopływem Biebrzy – Wisłą przeważają torfy trzcinowe. Jedynie w sąsiedztwie Klimaszewnicy dominują torfy mszysto – darniowe przykryte torfami turzycowiskowymi. Przeważającą środkową część złoża budują w spągu torfy łązowe z odłożonymi wyżej torfami turzycowiskowymi lub mechowiskowymi. W zawydmionej

zachodniej części poziomu rozwinęły się na niewielkich powierzchniach torfowiska wysokie o małej miąższości (do 1,25 m).

Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego

Na obszarze gminy Radziłów udokumentowano dwa złoża kruszywa naturalnego. Są to:

- 1) złożo kategorii C₁ w Kieljanach (działka nr ew. 77/1) o powierzchni 1,21, ha zatwierdzone decyzją/zawiadomieniem nr WR.6528.1.2011 wg stanu na 2010-12-31;
- 2) złożo kategorii C₁ w Klimaszewnicy (działka nr ew. 178/7) o powierzchni 1,99 ha zatwierdzone decyzją/zawiadomieniem nr WR.7522-2/10 wg stanu na 2009-12-31.

Tabela nr 2. *Charakterystyka złóż kruszywa na obszarze gminy Radziłów.*

Nazwa złoża	Kopalina główna /odtyp	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby [tys. Mg]		Wydobycie [tys. Mg]
			Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
Kieljany	piaski i żwiry	E	284,75 (poza filarami)	-	2
Klimaszewnica	piaski i żwiry	E	360,93 (poza filarami)	-	13

Opracowanie własne na podstawie: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas/web/pages/zloza/wyszukiwanie>
Oznaczenia stanu zagospodarowania złoża:

E - złożo eksploatowane.

W gminie Radziłów wydobywanie kopalin ma niewielkie znaczenie gospodarcze, bowiem ogranicza się do odkrywkowej eksploatacji kruszywa naturalnego z niewielkich „dzikich” wyrobisk. Stwierdzone nagromadzenia piasków ze żwirem mają niewielkie zasoby i mogą być wykorzystywane tylko na potrzeby lokalne.

Większe punkty eksploatacji piasku ze żwirem, dla których sporządzono karty informacyjne punktu występowania kopaliny znajdują się w miejscowości: Kownatki, Wiązownica, Rydzewo, Karwowo, Szlasy, Brychy. Pozyskiwana kopalina to głównie piasek średnio-i gruboziarnisty ze żwirem.

Wydobywana kopalina znajduje zastosowanie w budownictwie indywidualnym i drogowym.

Na omawianym obszarze pozyskiwany jest również piasek. Największe wyrobiska piasku dla których sporządzono karty informacyjne znajdują się w miejscowości: Borawskie – Awissa, Borawskie. Wydobytą kopalina to piasek drobno i średnioziarnisty. Eksploatacja piasku prowadzona jest przez miejscową ludność w sposób dorywczy na własne potrzeby gospodarczo – budowlane.

Na mapie zaznaczono również liczne punkty występowania kopaliny, dla których nie sporządzono kart informacyjnych. Są to wystąpienia piasku w okolicach miejscowości: Kieljany, Borawskie oraz wystąpienia piasku też w rejonach: Słucz, Dębówka i w okolicy osady Szyjki. W większości tych punktów nie zarejestrowano świeżych śladów eksploatacji.

Na obszarze gminy Radziłów nie występują zasoby wody podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Torfy

Wyznaczono jeden obszar prognostyczny torfu, który obejmuje torfowisko niskie o powierzchni 6 ha. Znajduje się on w rejonie miejscowości Ławsk. W obrębie tego obszaru występuje torf turzycowy i olsowy. Średnia miąższość serii złożowej wynosi 1,6 m, średnia popielność 22,6%, a średni stopień rozkładu 40%. Zasoby oceniono na 96 tys. m³ (Ostrzyżek, Dembek, 1996). Kopalina ta może znaleźć zastosowanie w rolnictwie.

Wykorzystanie torfów ograniczają względy ochrony przyrody.

Na obszarze gminy zarejestrowano dziewięć złóż torfowych o sumarycznej powierzchni 720,4 ha. Występują tam pokłady torfów turzycowych, trzcinowych i drzewnych. We wschodniej części gminy znajduje się największe złożo torfów trzcinowych o nazwie Bagno Biebrzańskie, o zasobach bilansowych 21506 tys. m³. Na terenie gminy istnieją stare wykopaliska.

Na obszarze gminy występują zdegradowane tereny po eksploatacji kruszywa naturalnego i torfu w części stanowiące przygodne wysypiska śmieci niekorzystnie wpływające na estetykę krajobrazu oraz na stan sanitarny środowiska.

Warunki wodne

Pod względem hydrograficznym gmina Radziłów położona jest w dorzeczu Biebrzy, będącej prawobrzeżnym dopływu Narwi. Biebrza na całym 25 km odcinku stanowi wschodnią granicę gminy. Całkowita powierzchnia zlewni rzeki wynosi 7051,2 km².

Biebrza płynie szeroką, płaską i zabagnioną doliną, silnie meandrując. Jest to rzeka o typowo nizinnym charakterze z niskimi spadkami (średni spadek zwierciadła wody Biebrzy od źródeł do ujęcia wynosi 0,36%). Biebrza posiada nieuregulowane, o zmiennej szerokości koryto (od kilku metrów w Basenie Północnym do kilkunastu metrów w jej dolnym biegu) z licznymi starorzeczami porośniętymi roślinnością bagienną, która świadczy o dawnym przebiegu koryta rzecznego.

Podczas wiosennych roztopów i wylewów rzeka zatapia całą rozległą dolinę nie powodując większych strat gospodarczych. W basenie południowym rozładowują się fale powodziowe Biebrzy, które stanowią nierozłączny element funkcjonowania środowiska przyrodniczego w dolinie.

Wahania rocznych ekstremalnych stanów wody z wielolecia na wodowskazie w Burzynie wynoszą 335 cm przy maksymalnym 427 cm w kwietniu i minimum 92 cm w sierpniu. Średnioroczne stany wód rzecznych kształtują się na poziomie 288 cm.

Głównym dopływem Biebrzy jest rzeka Wissa uchodząca do niej poniżej wsi Łoje-Awissa. Rzeka stanowi oś hydrograficzną gminy przepływając ją z północnego – zachodu na południowy wschód. Nieuregulowane koryto rzeczne sprawia, że rzeka silnie meandruje, a jej koryto nabiera malowniczego charakteru krajobrazowo przyrodniczego. Wahania stanów wód w rzece z wielolecia dla stacji wodowskazowej w Czachach zawierają się pomiędzy maksimum 370 cm w lutym i minimum 214 cm w maju, przy średnim rocznym stanie 226 cm.

Wysoczyzna odwadniana jest przez inne drobniejsze ciek wodne stanowiące prawobrzeżne dopływy Wissy. Są to m.in. ciek Matlak (Radziłówka) przepływający przez wsie Glinki i Słucz oraz jej prawobrzeżny ciek Przytulanka. Matlak powyżej Radziłowa z prawej strony przejmując wody niewielkiego dopływu spod Wiązownicy. We wsi Łoje – Awissa kończy swój bieg niewielki ciek o nazwie Ku-brzanka, stanowiący prawobrzeżny dopływ Wissy.

Pozostałe obszary wysoczyznowe odwadniane są przez małe, często bezimienne ciek włączone w systemy rowów melioracyjnych, jak np. w północno – wschodniej części gminy Klimaszewnica (Klimasówka).

Przeprowadzone w latach ubiegłych melioracje gruntów rolnych przyczyniły się do zmiany charakteru małych cieków wodnych w rowy melioracyjne o wyprostowanych korytach i przyspieszonym odpływie wód.

Gmina pozbawiona jest większych zbiorników naturalnych, bądź sztucznych zbiorników wodnych. Jedynie w dolinie Biebrzy występują formy wód stojących – starorzecza.

Obszar gminy Radziłów podzielony jest na dwa rejony o odmiennych warunkach występowania wód gruntowych.

Pierwszy rejon obejmuje strefę koncentracji wód powierzchniowych i gruntowych na terenach położonych we wschodniej części gminy (Kotlina Biebrzańska) oraz dolin rzecznych, dolin denudacyjnych i obniżeń, gdzie wody gruntowe tworzą ciągły i swobodny poziom utrzymujący się w łatwo przepuszczalnych piaskach i żwirach rzecznych, utworach bagiennych i piaskach eolicznych. Obszar ten zasiedlany jest wodami opadowymi, infiltracyjnymi oraz spływem powierzchniowym i podziemnym z sąsiednich terenów. Wody tego poziomu powiązane są z wodami rzeczными, a wahania zwierciadła wód gruntowych uzależnione są od stanów wód w rzekach i intensywności opadów atmosferycznych.

W dolinach rzek oraz pozostałych dolinkach i zagłębieniach wody gruntowe występują najpłycej, poniżej 2 m i tam stanowią one ograniczenia dla budownictwa.

Odmienne warunki hydrogeologiczne panują na obszarach, gdzie zasadniczy poziom wód gruntowych zalega pod warstwą trudno przepuszczalnych utworów gliniastych (część środkowa i zachodnia). Na terenach tych swobodne rozprzestrzenianie się ciągłego poziomu wód może ulegać zakłóceniom i tworzyć zwierciadło o charakterze napiętym znajdujące się pod ciśnieniem hydrostatycznym. Zwierciadło wód występuje zwykle poniżej 3 m p.p.t – w okresie wysokich stanów wód mogą w przypo-

wierzchniowych warstwach gruntu tworzyć się tzw. wierzchówki. Mają one niekorzystny wpływ na zmianę konsystencji glin i ilów oraz stanowią ograniczenia budowlane.

Zasoby wodne

Jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na ogólny stan środowiska przyrodniczego ma jakość i wielkość zasobów wodnych.

Gospodarowanie wodami prowadzi się z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości.

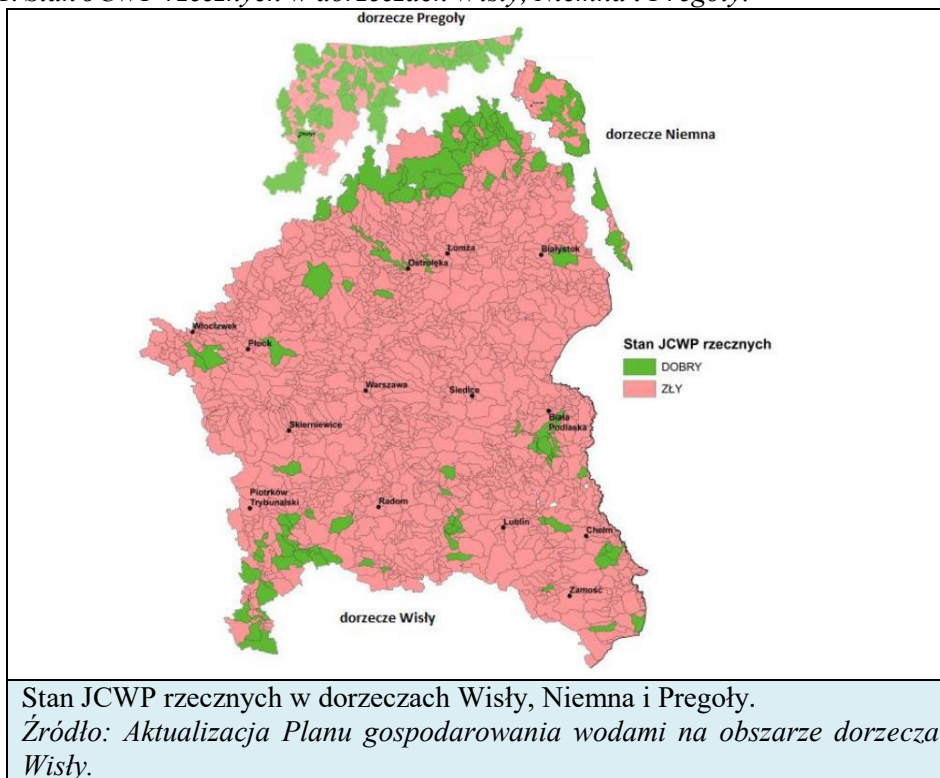
Korzystanie z wód nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie Prawo wodne, w szczególności nie może naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, powodować marnotrawstwa wody lub marnotrawstwa energii wody, a także nie może wyrządzać szkód.

Do najważniejszych rzek gminy Radziłów należy rzeka Biebrza (długość ok. 165 km, powierzchnia dorzecza wynosi 7 051 km²). Biebrza jest prawostronnym dopływem Narwi o długości 155,3 km. Biebrza ma charakter rzeki nizinnej z licznymi meandrami i starorzeczami.

Główne dopływy Biebrzy to: Sidra, Kropiwna, Kamienna, Brzozówka, Kosódka, Biebla, Czarna Struga, Nurka, Niedźwiedzica, Lebedzianka, Jastrzębianka, Kopytkówka, Rospuda-Netta wraz z Kanałem Augustowskim, Lega - Jęgrznia, Ełk, Klimaszewnica i Wissa. Wissa ma częściowo uregulowane koryto, płynie szeroką, zatorfioną doliną. Poniżej Karwowa po połączeniu z prawym dopływem - Matlakiem (Radziłówką), wpada do Biebrzy. Matlak powyżej Radziłowa przejmuję z prawego brzegu wody dopływu spod Wiązownicy i poniżej jego rzeki Przytulanki.

Gmina Radziłów nie posiada większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych. Jedynie w dolinie Biebrzy występują liczne starorzecza.

Mapa nr 11. *Stan JCWP rzecznych w dorzeczach Wisły, Niemna i Pregoly.*

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi dla gminy Radziłów zostały wyznaczone w oparciu o mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego sporządzone w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy ustawy jw., a w szczególności zakaz wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- 1) wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych;
- 2) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz
- 3) zmiany ukształtowania terenu, roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z obiektami związanymi z nimi funkcjonalnie.

Na obszarach zagrożonych powodzią w gminie Radziłów nie występują tereny zagrożone osuwaniem skarp lub zboczy, na których należałoby wprowadzić zakaz zabudowy.

Na obszarze gminy Radziłów nie występują urządzenia ochrony przeciwpowodziowej. Ochrona przeciwpowodziowa polega, m.in. na budowie wałów, ale ta forma jest zbyt kosztowna i nieuzasadniona ekonomicznie, z powodu że okresowe zalewy dotyczą terenów rolnych i nie zagrażają wsiom położonym w sąsiedztwie cieków wodnych.

Do terenów zalewowych zaliczane są użytkowane rolniczo łąki i pastwiska w dolinie Biebrzy i Wissy. W większości przypadków okresowe wiosenne podwyższone stany wód nie powodują istotnych strat gospodarczych ze względu na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone lub nieużytki. W kontekście ochrony walorów przyrodniczych doliny Biebrzy utrzymywanie wezbrań wodnych jest jednym z determinantów zachowania wysokich walorów środowiskowych.

Pewne problemy mogą pojawiać się w dolinach mniejszych cieków, zwłaszcza po wystąpieniu nawałnych deszczów oraz wiosennych roztopów.

W Studium uwzględniono obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej (art. 10 ust. 1 pkt 15 ustawy).

Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy”

Pod względem hydrogeologicznym gmina Radziłów znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy”. Powierzchnia zbiornika rozciągającego się wzdłuż zlewni Biebrzy, Wissy, Elku i dolnej Jegrzni oraz Kanału Augustowskiego i wynosi około 1295 km² (w tym 900 km² to obszary wysokiej ochrony). Zbiornik ten powstał w obrębie wachlarzowato usypanego stożka sandrowego na przedpolu lodowca. Kształt i miąższość zasypu jest nieregularna i waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów.

Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika kształtują się w wielkości około 200 tys. m³/dobę, przy średniej 50 m głębokości ujęć. Na przeważającej części obszaru brak jest dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej z uwagi na zaleganie w podłożu osadów torfowych i piaszczystych charakteryzujących się dużą infiltracją. Z tego względu zbiornik narażony jest na zanieczyszczenie wód i wymaga szczególnej ochrony, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno – ściekowej.

Użytkowe warstwy wodonośne związane są z piaskami i żwirami i występują między glinami.

Obszary te odpowiednio zagospodarowane – o ukierunkowanym zagospodarowaniu powierzchni, mają osłaniać i chronić zasoby wód podziemnych, co ma zasadnicze znaczenie dla zaopatrzenia w wodę pitną.

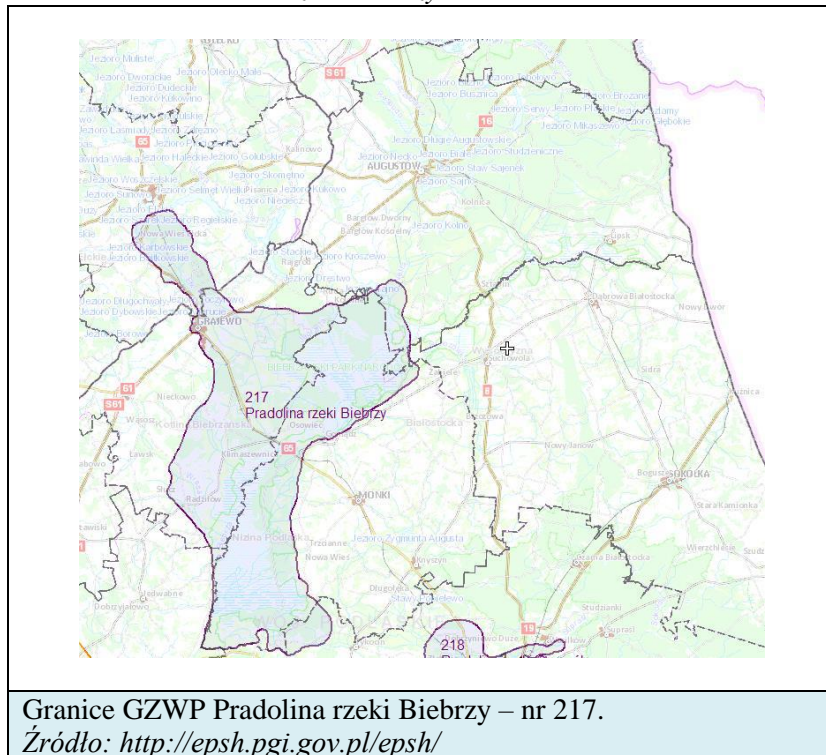
Obszar gminy charakteryzuje się w miarę jednorodną wydajnością warstw wodonośnych. Przeciętnie występują warunki do budowy studni o wydajności 30 – 60 m³/godzinę. Jedynie w okolicach Słucza wydajność wzrasta do ponad 60 m³/h. W zachodniej części gminy okresowo odczuwalne są deficyty wody.

W sąsiedztwie znajduje się zbiornik: nr i nazwa GZWP, wiek utworów wodonośnych:

- 215 Zbiornik Subniecka Warszawska, trzeciorzęd (Tr);
- 216 Sandr Kurpie, czwartorzęd (Q).

Gmina posiada wystarczające wody podziemne dla potrzeb zaopatrzenia mieszkańców wodę. Suma zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych wynosi 253 m³/h=5 640 m³/d=2 058 600 m³/rok, a suma poborów rzeczywistych wynosi 38,34 m³/h= 336 089 m³/rok.

Mapa nr 12. Granice GZWP Pradolina rzeki Biebrzy – nr 217.

Zbiornik podlega ochronie planistycznej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W Studium, w sposobie użytkowania i zagospodarowania terenów uwzględniono obszar na którym istnieje zbiornik.

Granice Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 271 „Pradolina rzeki Biebrzy” na obszarze gminy Radziłów wskazano w części rysunkowej studium.

Ujęcia wody

Zaopatrzenie ludności w wodę pitną oparte jest na ujęciach z czwartorzędowych pięter wodonośnych zalegających na głębokościach 24 - 90 m p.p.t. zlokalizowanych w Radziłowie, Łojach Awissa, Słuczu i Święcieninie.

Wszystkie ujęcia korzystają z wód czwartorzędowych przypowierzchniowego poziomu wodonośnego. Wody podziemne wykorzystuje się przede wszystkim do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Gospodarstwa nie podłączone do sieci wodociągowej, zaopatrują się w wodę ze studni kopanych i abisyniek ujmujących wody gruntowe pierwszego poziomu wodonośnego (przypowierzchniowego), a ich głębokość wynosi kilka metrów.

Ochrona ujęć wód podziemnych obejmuje ochronę ilości i jakości zasobów wodnych w stopniu zapewniającym ich trwałość w okresie eksploatacji.

Celem ochrony ujęć wody jest w pierwszym rzędzie utrzymanie czystości i przydatności wód do spożycia, z zachowaniem racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi.

Strefy ochronne wód podziemnych

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych ustanawia się „strefy ochronne” ujęć wody (art. 120 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne).

Strefę ochronną stanowi obszar, na którym obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody.

Strefa ochronna obejmuje wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej.

Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód.

Ujęcia wody w Radziłowie, Słuczu, Łojach-Awissa i Świącieninie posiadają strefy ochrony bezpośredniej o szerokości 10 m od zarysu urządzeń oraz są ogrodzone siatką i oznaczone.

Posiadają niezbędne dokumentacje hydrologiczne.

Na terenie ochrony bezpośredniej zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie ochrony bezpośredniej należy:

- 1) odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
- 2) zagospodarować teren zielenią;
- 3) odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- 4) ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Ze względu na budowę geologiczną oraz warunki zalegania warstw wodonośnych dla niektórych ujęć wody wymagane jest ustanowienie strefy ochrony pośredniej wewnętrznej lub zewnętrznej.

Ujęcie wody w Świącieninie oprócz strefy ochrony bezpośredniej, posiada ustaloną strefę zewnętrzną ochrony pośredniej (o wymiarach 856 x 136 x 1596 m).

W obrębie strefy ochrony pośredniej z uwagi na możliwość pogorszenia jakości wody mogą być wprowadzone ograniczenia w użytkowaniu gruntów i korzystaniu z wód w zakresie:

- wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych;
- lokalizowania nowych ujęć wody ze względu na ochronę zasobów i potencjalne skażenie warstwy wodonośnej;
- lokalizowania zakładów uciążliwych dla środowiska i ferm hodowlanych;
- lokalizowania cmentarzy;
- lokalizowania wysypisk śmieci;
- lokalizacji zbiorników lub magazynowania substancji ropopochodnych oraz chemicznych.

Na terenie ochrony pośredniej może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia oraz robót, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód.

Strefy ochronne ujęć wód podziemnych na obszarze gminy Radziłów wskazano w części rysunkowej studium.

Melioracje

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Urządzeniami melioracji wodnych są:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- drenowania;
- rurociągi;
- stacje pomp służące wyłącznie do celów rolniczych;
- ziemne stawy rybne;
- groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych;
- systemy nawodnień ciśnieniowych

– jeżeli służą celom, polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy.

Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy – do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych w granicach parku narodowego jest zadaniem parku narodowego.

W kontekście suszy warto również zwrócić uwagę na stan techniczny istniejących systemów melioracyjnych. Obecnie problemem są zarośnięte i niedrożne rowy czy zamulone sączki, które sprawiają, że większość z tych obiektów nie działa sprawnie. Najprostszym sposobem niwelacji niedoborów wody jest nawadnianie upraw.

Przy planowaniu, wykonywaniu oraz utrzymywaniu urządzeń melioracji wodnych należy kierować się potrzebą zachowania zróżnicowanych biocenoz polnych i łąkowych, koniecznością osiągnięcia dobrego stanu wód oraz koniecznością osiągnięcia celów środowiskowych.

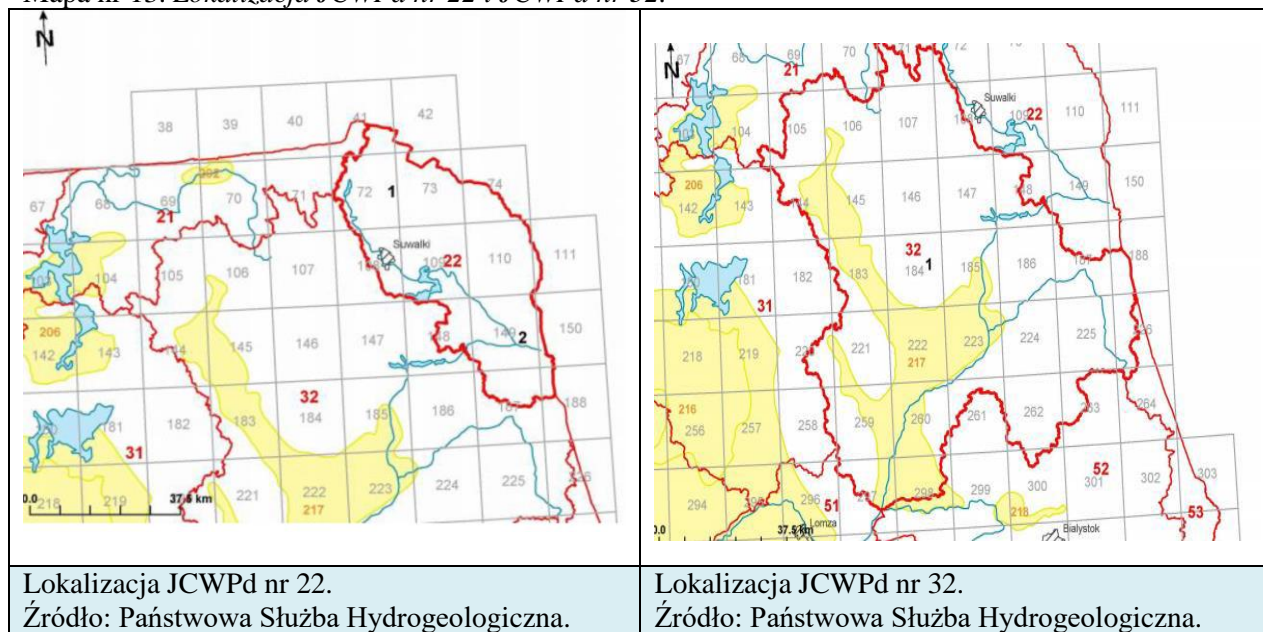
Przeprowadzone w latach ubiegłych melioracje gruntów rolnych przyczyniły się do zmiany charakteru małych cieków wodnych w rowy melioracyjne o wyprostowanych korytach i przyspieszonym odpływie wód. Na terenie gminy Radziłów poddano melioracji ok. 3032 ha użytków rolnych, co stanowi 63,3 % ogółu użytków w gminie. Największym obiektem melioracyjnym na terenie gminy Radziłów jest obiekt Słucz-Matlak o powierzchni 1730 ha, w tym 1545 ha przypada na drenaż gruntów ornych oraz 185 ha użytków zielonych.

Gmina Radziłów nie posiada większych naturalnych bądź sztucznych zbiorników wodnych. Jedynie w dolinie Biebrzy występują liczne starorzecza.

JCWP

Gmina Radziłów występuje w obrębie JCWPd nr 22 i JCWPd nr 32.

Mapa nr 13. Lokalizacja JCWPd nr 22 i JCWPd nr 32.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na obszarach wszystkich SCWP zaleca się uwzględnianie w sposobie użytkowania i zagospodarowania terenów, stosownych wymagań i zasad ochrony środowiska, a w szczególności:

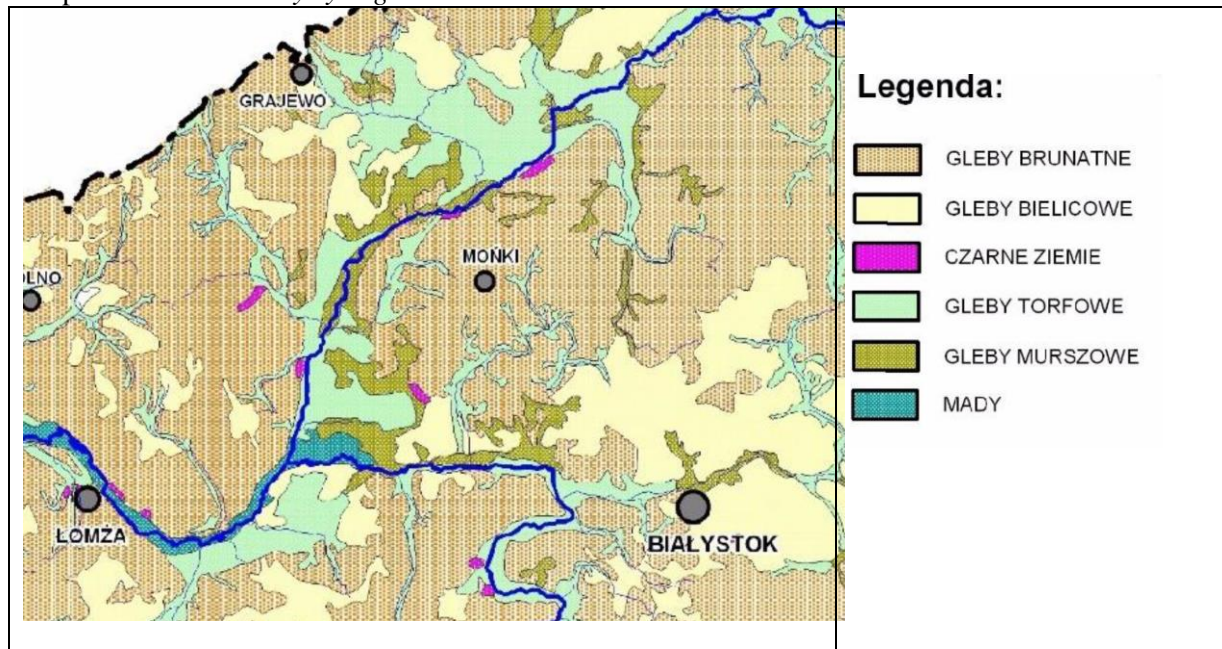
- ustalonych stref ochronnych komunalnych ujęć wód,
- stref ochrony zbiorników wód podziemnych – GZWP,
- stref zagrożeń powodzią,
- korytarzy ekologicznych dolin rzek i cieków wraz z ich obudową biologiczną,
- obszarów i obiektów przyrody prawnie chronionych,
- obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych (las, zadrzewienia),
- obszarów ograniczonego użytkowania, w tym niespełniających wymagań w zakresie jakości środowiska,
- istniejących obiektów uciążliwych i niebezpiecznych,

położone są w środkowej części gminy, w pasie od wsi Rydzewo i Kownatki na północy po wsie Brychy i Wypychy na południu.

Gleby wykształcone z piasków luźnych należące do 7 kompleksu żytniego bardzo słabego i VI klasie bonitacyjnej występują w okolicach Radziłowa, Słucza, Rydzewa Pieniżki, Kownatek, Klimaszewnicy i Sośni. Są to najsłabsze gleby występujące na obszarze gminy Radziłów.

Z opracowania pn. „Wyniki badań agrochemicznych gleb w województwie podlaskim w latach 2009 – 2012 oraz realizacja podstawowych zadań w 2012 r. Stacji Chemiczno – Rolnicza w Białymstoku, wynika że 56 % gleb powiatu grajewskiego jest kwaśnych i bardzo kwaśnych (średnia wojewódzka 58 %). Zgodnie z powyższym opracowaniem 50 % gleb powiatu wymaga systematycznego - co około 4 lata - wapnowania (średnia wojewódzka 60 %).

Mapa nr 15. Charakterystyka gleb.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskie.

Klimat

Gmina Radziłów podobnie jak cały obszar Polski położona jest w strefie klimatu przejściowego, w mezoklimacie nizinnej wysoczyzny polodowcowej. Charakteryzuje się niewielkimi kontrastami w zakresie warunków topoklimatycznych. Na obszarze gminy Radziłów ścierają się granice wpływów klimatu kontynentalnego i oceanicznego. Cechą typową jest długa zima i krótkie przedwiośnie, stonksunkowo krótki okres wegetacji i najniższa na niżu średnia roczna temperatura.

Gmina leży w najzimniejszym po górach regionie Polski. Zima zwykle trwa 100 – 120 dni. Maksymalne temperatury notuje się w sierpniu (plus 35,1°C), zaś minimalne temperatury w styczniu (najniższa notowana to minus 35,6°C).

Przeciętnie obserwuje się 133 dni z przymrozkami, najwięcej w styczniu.

Lato trwa średnio 80 dni. W ciągu roku notuje się 32 dni z temperaturą powyżej 25°C.

Tabela nr 3. Warunki klimatyczne.

Rodzaj	Wartości
temperatura: średnia roczna	6,5 ⁰ C
najcieplejszy miesiąc	lipiec – plus 17,7 ⁰ C
najzimniejszy miesiąc	luty – minus 5,0 ⁰ C
ilość dni o średniej temperaturze poniżej 0 ⁰ C	58 dni
ilość dni o średniej temperaturze powyżej 25 ⁰ C	32 dni
okres wegetacji	190 - 200 dni (druga dekada kwietnia do końca października)

wilgotność względna w skali rocznej	83% (najwyższe wartości: grudzień – styczeń, a najniższe czerwiec)
częstotliwość występowania mgły	ok. 55 dni w roku – pojawiają się najczęściej w październiku
średnia prędkość wiatru i kierunek wiatrów	4,5 m/s, wiatry wieją głównie z zachodu (latem) oraz wschodu (zimą)

Opracowanie własne.

Średnioroczne zachmurzenie wynosi 6,8⁰ w 11-stopniowej skali, t.j. powyżej przeciętnej w kraju wynoszącej 6,4⁰. Chmury pojawiają się najczęściej w listopadzie – 8,5⁰, a najmniej we wrześniu – 5,6⁰. Łącznie notuje się około 160 dni pochmurnych.

Gmina Radziłów posiada bardzo dobre warunki solarne, przeciętnie lepsze niż w kraju. W ciągu całego roku przypada 4,4 godziny na dobę. Maksymalne nasłonecznienie przypada w czerwcu i wynosi 8,6 godzin na dobę.

Obszar gminy otrzymuje średnio 550 mm opadu, z czego 375 mm, tj. 68% sumy rocznej przypada na okres wegetacyjny. Najwięcej opadów notuje się w lipcu – 85 mm, a najmniej w lutym – 24 mm. Opady letnie są krótkotrwałe z dużym ich natężeniem i towarzyszą im często burze – średnio 16 razy w roku.

Pokrywa śnieżna zalega od listopada z przerwami do kwietnia, przeciętnie przez 80 dni.

W rozkładzie wiatrów dominuje sektor południowo – wschodni (14,6%) i południowo – zachodni (14,1%). Najrzadziej wieją wiatry z sektora północno – wschodniego (8,1%) i wschodniego (8,3%). Cisze atmosferyczne są notowane w 17,0% w ciągu całego roku, najczęściej latem i jesienią, a najrzadziej zimą.

Średnie prędkości wiatrów wynoszą 4,5 m/sek. Najsilniejsze wiatry występują zimą i wiosną, a najsłabsze wiatry wieją latem.

Ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na zmiany klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

Środowisko biotyczne

Szata roślinna - roślinność łąkowo – bagienna

W strukturze użytkowania gruntów użytki zielone oraz nieużytki zajmują znaczną powierzchnię gminy, zwłaszcza w jej wschodniej części.

Zbiorowiska roślinności łąkowo – pastwiskowej oraz bagiennej występują w formie:

- trwałych użytków zielonych w dolinach rzek i są to głównie zmeliorowane łąki i pastwiska na glebach murszowo – torfowych i murszowo mineralnych;
- pastwisk na wilgotnych gruntach mineralnych w lokalnych obniżeniach położonych na terenach płaskich;
- nieużytki rolnicze w zabagnionych obniżeniach bezodpływowych oraz w Kotlinie Biebrzańskiej, porośnięte zróżnicowanymi zespołami roślinności bagiennej.

Na terenie gminy Radziłów łąki położone są głównie w dolinie Biebrzy, Wissy, Klimasówki, Matlaka i Przytulanki oraz w mniejszym stopniu w obniżeniach oraz dolinkach bocznych. Użytki zielone zajmują łącznie powierzchnię 6571 ha (33% ogólnej powierzchni gminy), w tym 4041 ha (2,3%) stanowią łąki.

Wśród szerokiej gamy naturalnych zbiorowisk roślinnych wymienić należy: torfowiska przejściowe i trzęsawiska, szuwały właściwe i szuwały trawiasto – ziołoroślowe, zbiorowiska mszysto – turzycowe, turzycowiska, mechowiska, mszary, murawy zalewowe, zmiennowilgotne łąki trzęślocowe i wilgotne łąki użytkowane ekstensywnie, zarośla łąkowe, murawy i suche murawy piaszkowe oraz bliźniczkowe, zarośla brzozy niskiej.

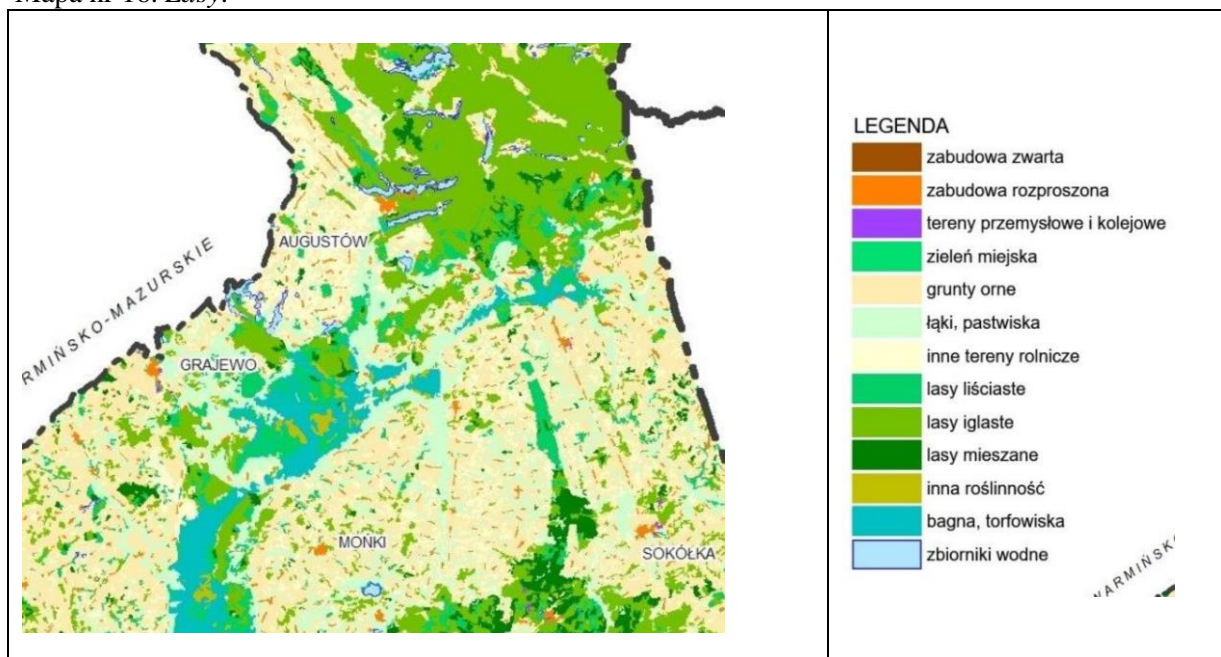
Na terenach przekształconych w wyniku działalności ludzkiej występują zbiorowiska łąk zmeliorowanych i zagospodarowane (Molinio – Arrhenatheretea), zbiorowiska pół uprawnych, a także zbiorowiska ruderalne towarzyszące zabudowie.

Lasy

Gmina Radziłów pod względem lesistości należy do obszarów słabo zalesionych. Grunty leśne (bez gruntów zalesionych i zadrzewionych) zajmują powierzchnię ogółem 1885 ha (dane: *Starostwo Powiatowe w Grajewie – Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów stan na dzień 1 stycznia 2018 r.*), co stanowi 9,44 % jej ogólnej powierzchni.

W strukturze własnościowej dominują lasy prywatne występujące na powierzchni 1385 ha (72,70%). Lasy publiczne występują na powierzchni 520 ha, w tym lasy będące własnością gminy – 14 ha. Lesistość wynosi 9,5% (dane: *Urząd Statystyczny w Białymstoku Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019*). Wskaźnik lesistości gminy Radziłów jest niski w porównaniu ze wskaźnikiem lesistości powiatu grajewskiego (22,7%), czy wskaźnikiem dla województwa wynoszącym 30,8% (źródło: *Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Rajgród na lata 01.01.2020 do 31.12.2029*).

Mapa nr 16. *Lasy*.

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego*
Mapa nr 22. Środowisko przyrodnicze. Pokrycie terenu.

Lasy państwowe administrowane są przez Nadleśnictwo Rajgród. Tworzą kilka większych lub mniejszych kompleksów w obrębie gruntów wsi: Słucz, Zakrzewo, Rydzewo Pieniążek, Klimaszewnica, Sośnia i Okrasin, zajmując 267 ha, tj. 14,1% ogólnej powierzchni lasów.

Pozostałe grunty należą do wspólnot gruntowych – 46 ha oraz do gminy – 14 ha.

Grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w wieczyste użytkowanie zajmują powierzchnię 165 ha, w tym 143 ha to grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, a 22 ha wchodzi w skład zasobów nieruchomości SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w trwały zarząd. Grunty SP przekazane w wieczyste użytkowanie państwowych osób prawnych zajmują powierzchnię 319 ha. Grunty wchodzące w skład gminnych zasobów nieruchomości zajmują powierzchnię 13 ha.

Największą powierzchnię zajmują grunty osób fizycznych – 1372 ha, w tym 1331 ha to grunty wchodzące w skład gospodarstw rolnych, a pozostałe 41 ha to grunty nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych.

Wspólnoty gruntowe posiadają grunty leśne o powierzchni 12 ha, grunty kościołów to 2 ha. Pozostałe 2 ha to grunty będące przedmiotem własności i władania innych osób.

Lasy rozmieszczone są nierównomiernie w postaci drobnych kompleksów, a większa ich koncentracja występuje w obrębie wsi: Kownatki, Klimaszewnica, Słucz, Okrasin oraz Sośnia, Czerwonki, Brychty, Mścichy, Borawskie i Kramarzewo.

Dominującym gatunkiem w drzewostanach jest sosna stanowiąca około 90% ogólnej powierzchni zajmowanej przez lasy. Pozostałe gatunki tworzące drzewostany to: świerk, dąb, grab, brzoza, osika, topola, jesion i olcha.

W strukturze siedliskowej lasów największy udział mają siedliska boru świeżego i olsu, nieco mniejszy boru mieszanego świeżego. Mały jest natomiast udział siedlisk wilgotnych, a jeszcze mniejszy boru suchego.

Siedliska boru świeżego, boru mieszanego i lasu mieszanego świeżego występują w części wysoczyznowej oraz w obrębie pisków wydmy. W drzewostanie boru świeżego, gatunkiem głównym obok sosny jest świerk, a domieszkę stanowi brzoza. W borze mieszanym świeżym w domieszce występuje dąb. Siedlisko lasu wilgotnego zajmują drzewostany zbudowane głównie z jesionu i dębu z domieszką świerka.

Siedliska wilgotne występują na obrzeżu Kotliny Biebrzańskiej, w dnach dolin rzecznych, dolinek i obniżen terenowych. W drzewostanie przeważa olcha i jesion.

Struktura wiekowa drzewostanów jest bardzo zróżnicowana. W lasach państwowych przeważają drzewostany w starszych klasach wiekowych. Natomiast w lasach prywatnych właścicieli dominują drzewostany młodszych klas wiekowych (do 40 lat) stanowią ponad 70% powierzchni leśnej.

Na obszarze gminy Radziłów niewielkie jest znaczenie gospodarcze lasów. Na taki stan składa się mała powierzchnia leśna oraz duży udział młodych drzewostanów w ich strukturze wiekowej.

Gospodarka leśna w lasach państwowych polega na racjonalnym gospodarowaniu i ochronie zasobami leśnymi (odnowienia zrębów), a w lasach prywatnych drewno pozyskiwane jest dla celów budownictwa mieszkaniowego, gospodarczego i inwentarskiego oraz na opał.

Olsy olchowe i jesionowe występujące na glebach bagiennych z wodą okresowo stagnującą na powierzchni, całkowicie należy wykluczyć z użytkowania gospodarczego i turystycznego. Roślinność odznacza się tutaj znacznym zróżnicowaniem i pełni funkcję stabilizującą stosunki wodne oraz procesy glebotwórcze. panuje tu niekorzystny klimat mikroklimat, a środowisko siedliskowe odznacza się małą odpornością. Lasy tego typu poprzez swoją odmienność florystyczną i ekologiczną stanowią istotny element wzbogacający krajobraz gminy.

Małe jest również znaczenie turystyczne lasów. Najbardziej predysponowane są większe kompleksy leśne porastające siedliska boru świeżego, lasu świeżego oraz lasu mieszanego świeżego z drzewostanem sosnowym w wieku powyżej 80 lat w okolicach wsi: Sośnia, Słucz, Mikuty i Szyjki.

Klimat wnętrza lasów sprzyja pobytowi ludzi, a umiarkowane zwarcie podszytu i drzewostanu umożliwia swobodną penetrację. Obszary leśne cechuje ponadto znaczna atrakcyjność krajobrazowa.

Mniejszą przydatnością dla potrzeb turystycznych odznaczają się lasy porastające siedliska borowe i lasowe w klasie wiekowej od 40 do 60 lat. Młodsze drzewostany w wieku do 40 lat do czasu osiągnięcia przez roślinność większej stabilności i odporności należy wykluczyć z wykorzystania turystycznego.

Bory mieszane wilgotne i lasy mieszane występujące na glebach murszowo - mineralnych i murszastych charakteryzują się małą przydatnością turystyczną. Bogate runo i podszyt utrudniają swobodne poruszanie się, duże zacienienie, wilgotność, słabe przewietrzanie i dodatnia jonizacja powietrza oraz mała odporność na antropopresję pozwalają zaliczyć te obszary do terenów o funkcjach głównie ochronnych (ekologicznych).

Poza gospodarczym znaczeniem lasów, docenić należy ich znaczenie ekologiczne. Ekologiczne funkcje lasów: wodochronna, wiatrochronna i klimatyczna mają zdecydowanie większe znaczenie niż ich wymiar gospodarczy, a w szczególności w przypadku olsów, a także borów i lasów mieszanych oraz wilgotnych.

Z dniem 1 stycznia 2018 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 roku w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z dnia 22 grudnia 2017 roku poz. 2408) określające wymagania dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.

Ponadto Nadleśnictwo zobowiązane jest do przestrzegania wytycznych zawartych w w/wym. rozporządzeniu w trakcie realizacji Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Rajgród na okres 01.01.2020-31.12.2029.

Lasy ochronne

Na obszarze gminy Radziłów występuje ok. 29,1 ha lasów zaliczanych do kategorii lasów wodochronnych.

W lasach ochronnych gospodarkę leśną prowadzi się w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone poprzez:

- 1) preferowanie naturalnego odnawiania lasów;
- 2) ograniczenia regulacji stosunków wodnych;
- 3) ograniczenia trwałego odwadniania bagien śródlęsnych;
- 4) kształtowania struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększaniu odporności lasu na czynniki destrukcyjne;
- 5) stosowania indywidualnych sposobów zagospodarowania i ochrony poszczególnych drzewostanów, ograniczenia stosowania zrębów zupełnych oraz prowadzenia ścinki drzew, zrywki i wywozu drewna w sposób zapewniający w maksymalnym stopniu ochronę gleby i roślinności leśnej.

Nadleśnictwo Rajgród

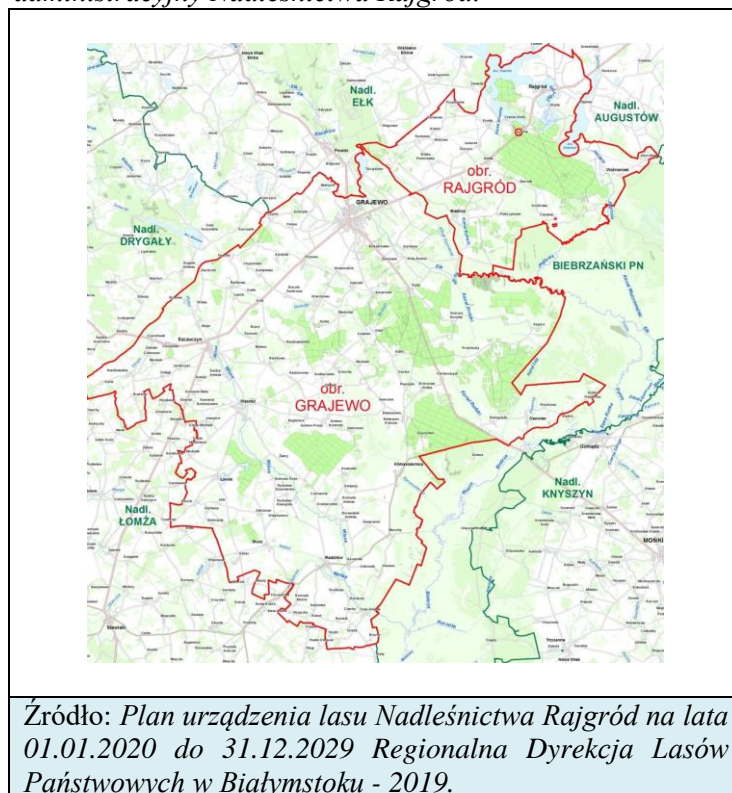
Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Rajgród na okres 01.01.2020 – 31.12.2029 jest podstawowym dokumentem planistycznym, na podstawie którego nadleśniczy zobowiązany jest prowadzić gospodarkę leśną w rozpoczynającym się okresie gospodarczym.

Nadleśnictwo Rajgród jest nadleśnictwem 2-obrębowym:

- obręb Grajewo 01-23-1;
- obręb Rajgród 01-23-2.

Podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Obszar nadleśnictwa graniczy z następującymi nadleśnictwami: Augustów, Łomża, Drygały, Elk oraz Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Siedziba Nadleśnictwa znajduje się w miejscowości Tama w oddziale 13i obrębu Rajgród w odległości 15 km do Urzędu Gminy Radziłów.

Mapa nr 17. Zasięg administracyjny Nadleśnictwa Rajgród.

Struktura własności lasów

Tabela nr 4. *Struktura własności lasów – stan na dzień 01.01.2022 r.*

Grupa własności	Powierzchnia lasów w grupie	Procentowy udział powierzchni lasów	
		w ogólnej powierzchni ewidencyjnej lasów (1881ha)	w ogólnej powierzchni ewidencyjnej gminy (19955 ha)
Skarb Państwa jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	147	7,82	0,74
Skarb Państwa jeżeli występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi	319	16,96	1,60
Osoby fizyczne	1375	73,10	6,89
Kościoły i związki wyznaniowe	2	0,10	0,01
Inne podmioty ewidencyjne nie wymienione wyżej	38	2,02	0,19
Powierzchnia ewidencyjna lasów	1881	100	9,43

Dane: *Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów stan na dzień 1 stycznia 2022 r. – Starostwo Powiatowe w Grajewie.*

Zakrzaczenia i zadrzewienia

Ważną rolę w krajobrazie i ekosystemie gminy pełnią liczne zakrzaczenia i zadrzewienia. Najczęściej występują wzdłuż linii brzegowych cieków i zbiorników wodnych, wśród łąk i pól, wzdłuż dróg oraz na terenach zabudowanych.

Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych zajmują powierzchnię 305 ha (dane: *Starostwo Powiatowe w Grajewie – Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów stan na dzień 1 stycznia 2018 r.*), co stanowi 1,53% ogólnej powierzchni gminy.

Zieleń urządzona

Do zieleni urządzonej należą elementy uzupełniające system przyrodniczy gminy o znaczeniu lokalnym funkcjonujące głównie we wsi Radziłów i innych większych jednostkach osadniczych gminy, takie jak: parki, parki dworskie, skwery, zieleń uliczna i przydrożna, ogrody przydomowe, zieleń przykościelna i cmentarna, itp.

W miejscowości Słucz znajduje się park podworski z 2 połowy XIX wieku.

Ekosystemy hydrogeniczne

Wartość przyrodnicza ekosystemów hydrogenicznych wynika, w szczególności z ich znaczenia w różnicowaniu środowiska przyrodniczego w rozumieniu materialnym oraz z ich roli w funkcjonowaniu środowiska, m.in. w zakresie obiegu wody i procesów życiowych. Wśród występujących zbiorowisk najistotniejszy charakter dla funkcjonowania środowiska posiadają zespoły torfowisk oraz szeregu łąk i pastwisk. Zbiorowiska roślinne związane są z ekosystemami hydrogenicznymi głównie z dolinami rzek: Biebrzy, Wissy i Matlaka oraz bezodpływowymi obniżeniami terenu.

Fauna

Fauna obszaru gminy Radziłów jest mało rozpoznana, z wyjątkiem BPN. Ze względu na strukturę użytkowania ziemi, tj. dominację użytków rolnych i stosunkowo niewielką powierzchnię zajmowaną przez siedliska typu ostoi zwierząt (zbiorowiska leśne, zarośla, wilgotne łąki) jest to fauna typowa dla otwartych terenów rolnych, silnie zsyntropizowana i charakteryzująca się relatywnie małą różnorodnością gatunkową i małą liczebnością zwierząt.

2) Ochrona przyrody

a) Istniejące formy ochrony przyrody

Na obszarze gminy Radziłów występują następujące obszary i obiekty objęte ochroną przyrody:

- Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną;
- Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006);
- Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008).

Zasady ochrony obowiązujące dla w/wym. terenów wynikają z przepisów odrębnych.

Podstawowymi kierunkami zagospodarowania obszarów chronionych jest:

- zachowanie przed likwidacją i degradacją z jednoczesnym dopuszczeniem możliwości jego przestrzennego kształtowania;
- zapewnienie właściwego funkcjonowania i ciągłości układów ekologicznych z możliwością tworzenia nowych form ochrony na terenie gminy.

Realizacja powyższych kierunków zagospodarowania wymagać będzie:

- respektowania ustaleń zawartych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 roku w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 86, póź. 399);
- respektowania ustaleń zawartych w Zarządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021 roku w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021–2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 15 stycznia 2021 roku, poz. 4);
- uwzględniania ustaleń planu ochrony BPN w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego po jego sporządzeniu;
- uwzględnienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Ostoja Biebrzańska” PLB200006 – opracowano projekt Planu Zadań Ochronnych, po jego ustanowieniu stanie się on aktem prawa miejscowego;
- uwzględnienia planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 „Dolina Biebrzy” PLHB00008 – opracowano projekt Planu Zadań Ochronnych, po jego ustanowieniu stanie się on aktem prawa miejscowego;
- tworzenia form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z obowiązkiem wprowadzenia ich do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Biebrzański Park Narodowy

Największy w Polsce Park Narodowy jest szczególnie cennym obiektem wpisanym w 1995 roku na listę konwencji RAMSAR-skiej tj. obszarów mokradłowych o międzynarodowym znaczeniu, zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodno-błotnego. Park zajmuje powierzchnię 59 223 ha.

Biebrzański Park Narodowy, powołany na podstawie Rozporządzenia Rady Ministra z dnia 9 września 1993 r. (Dz. U. z 1993 roku, Nr 86, poz. 399), obejmuje obszar chroniony, wyróżniający się szczególnymi walorami i wartościami naukowymi, przyrodniczymi, w którym ochronie podlega całość przyrody. Park wraz z otuliną obejmuje prawie całą dolinę Biebrzy. Ogółem powierzchnia parku wynosi 59 223 ha, w tym: lasy zajmują powierzchnię 15 730,2 ha. Z powierzchni ogółem pod ścisłą ochroną znajduje się 7 494,0 ha, w tym: lasy 6 706,7 ha.

Park obszarze gminy Radziłów zajmuje powierzchnię 3 669 ha, co stanowi 6,20% ogólnej powierzchni parku. Obejmuje swoim zasięgiem grunty wsi: Brychy, Łoje-Awissa, Radziłów, Okrasin, Mścichy, Klimaszewnica, Sośnia. Granica Parku przebiega wzdłuż krętych dróg lokalnych oraz rowów melioracyjnych położonych wśród rozległych łąk i bagien biebrzańskich.

Park ma ustaloną otulinę.

Obecnie jest to największy i najbardziej naturalny w Europie Środkowej i Zachodniej kompleks torfowisk niskich z niewielkim udziałem przejściowych i wysokich, które zajmują około 90 tys. ha.

BPN chroni ostatnie w Centralnej i Zachodniej Europie, tak rozległe i prawie niezmienione dolinowe torfowiska z unikalną różnorodnością gatunków roślin i zwierząt oraz naturalnych ekosystemów.

Dolina Biebrzy jest bardzo ważnym miejscem gniazdowania, żerowania i odpoczynku dla ptactwa wodno – błotnego, toteż w 1995 roku wpisana została na listę siedlisk objętych konwencją Ramsar, tj.

obszarów mokradłowych o międzynarodowym znaczeniu, zwłaszcza jako środowiska życia ptactwa wodno – błotnego.

Celem strategicznym Parku jest:

- zachowanie ekosystemów bagiennych,
- zachowanie krajobrazu kulturowego doliny rzeki nizinnej,
- ochrona naturalnych procesów w ekosystemach wodnych i leśnych.

W KPZK 2030 w ramach powiększenia obszarów chronionych sieci ekologicznej, przyrodniczych transgranicznych krajobrazowych na obszarze gminy Radziłów przewidziano powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego

Położenie parku

Biebrzański Park Narodowy położony jest w województwie podlaskim na terenie pięciu powiatów i czternastu gmin. Wokół Parku została utworzona otulina, która znajduje się na obszarze siedmiu powiatów i siedemnastu gmin.

Biebrzański Park Narodowy położony jest w dorzeczu Biebrzy (Wisły i zlewisku Morza Bałtyckiego), największego po Bugu dopływu rzeki Narwi. Swoją początek bierze na południe od Nowego Dworu, u podnóża wzgórz morenowych w Mezoregionie Wzgórz Sokólskich. Ujście Biebrzy znajduje się koło wsi Ruś. Długość rzeki wynosi ok. 165 km, w tym 155 km na terenie Parku. Powierzchnia dorzecza wynosi 7051,2 km². Bardziej rozwinięte jest dorzecze prawobrzeżne (75,5% - rzeki: Lebedzianka, Netta, Kopytkówka, Jęgrznia, Dybła, Elk, Klimaszewnica, Wissa), niż lewobrzeżne (24,5% - rzeki: Sidra, Brzozówka, Biebla, Czarna Struga, Kosódka).

Ponad 25% powierzchni BPN (tj. 15302 ha) porastają lasy. Lasy będące własnością Skarbu Państwa (w zarządzie BPN) zajmują powierzchnię 13477 ha, co stanowi 88% powierzchni całkowitej lasów w BPN. Lasy prywatne zajmują powierzchnię 1825 ha, co stanowi 12%.

Większość lasów porasta bagna, stąd największy udział drzewostanów w typie siedliskowym olsu i lasu mieszanego bagiennego. Piaszczyste wydmy na krawędziach doliny porastają bory świeże i bory mieszane świeże. W lasach tych dominują brzozy oraz olsza czarna i sosna.

BPN położony jest w województwie podlaskim na terenie pięciu powiatów i czternastu gmin.

Przyroda parku

W dolinie Biebrzy zachowała się specyficzna fauna w dużym stopniu związana z naturalnymi ekosystemami bagiennymi i wodnymi. Stwierdzono tu obecność 48 gatunków ssaków, m. in. 10 gatunków nietoperzy. Największe skupiska kolonii zimujących nietoperzy w Polsce północno – wschodniej zaobserwowano w Twierdzy Osowiec.

Wśród drobnych ssaków występuje: nornik północny *Microtus oeconomus*, wilk, wydra, łos i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łośa (*Alces alces*) – ok. 400 sztuk, którego populacja przetrwała okres powojenny. Reintrodukowany po ostatniej wojnie bóbr jest obecnie zwierzęciem pospolitym.

W Kotlinie Biebrzańskiej stwierdzono występowanie 298 gatunków ptaków, w tym 198 gniazdowało nad Biebrzą, z czego 170 gatunków aktualnie jest regularnie lęgowa, a 16 sporadycznie lęgowa.

Dolina Biebrzy ostoją: dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza. Jest też ważnym „przystankiem” dla migrujących siewkowców, kaczek, gęsi i żurawi.

Ichtiofauna dorzecza Biebrzy składa się z 36 gatunków ryb oraz wielką rzadkość: minoga ukraińskiego – gatunku charakterystycznego dla wschodniej części Morza Czarnego. Liczebność i biomasa ryb jest tu znacznie wyższa niż w innych nizinnych rzekach Polski.

Stwierdzono obecność 5 gatunków gadów oraz 12 gatunków płazów. W grupie bezkręgowców stwierdzono ponad 700 gat. motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pajaków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pajaków znanych jest tylko stąd. Do tej pory rozpoznano ok. 500 gatunków chrząszczy, 42 gatunków chrzączek i 19 gatunków pijawek.

BPN położony jest w geobotanicznej krainie zw. Kotliną Biebrzańską, która należy do Działu Północnego. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka oraz duży udział gatunków borealnych i relików glacialnych, takich jak: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzyca strunowa, turzyca życiowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz

pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków.

Flora obszaru parku jest bogata i porównywalna z podobnymi obszarami terenów położonych w sąsiedztwie. Występuje tu ponad 1000 gatunków roślin naczyniowych, w tym w granicach Parku ponad 900 gatunków.

Stwierdzono 90 gatunków, które podlegają ochronie całkowitej i 17 podlegających ochronie częściowej.

45 gatunków występujących w Parku znalazło się na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce”. Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wążkrotka zwyczajna, tłuścisz zwyczajny, plesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych z najokazalszym krajowym gatunkiem obuwikiem pospolitym (najliczniejsza w Polsce populacja).

Można spotkać też i inne cenne i rzadkie elementy flory i fauny, m.in. ponad 20 gatunków storczyków, z najliczniejszą w Polsce populacją lipiennika (*Liparis loeselii*), czy też liczne rzesze motyli dziennych i nocnych z jedyną w Polsce, potwierdzoną, populacją wstęgówki bagiennej (*Catocala pacta*).

Pod względem bogactwa florystycznego do najbardziej interesujących siedlisk należy zaliczyć obok mechowisk turzycowych mineralne wyniesienia „grądy”.

BPN chroni ostatnie w Centralnej i Zachodniej Europie, tak rozległe i prawie niezmienione dolinowe torfowiska z unikalną różnorodnością gatunków roślin i zwierząt oraz naturalnych ekosystemów.

Ponad 40% powierzchni Parku zajmują siedliska hydrogeniczne.

Wyróżniono ponad 70 typów zbiorowisk roślinnych naturalnych i zastępczych, w tym półnaturalnych i antropogenicznych.

Wśród zbiorowisk naturalnych dominują:

- bezleśne: turzycowiska, mechowiska i szuwary;
- leśne: olsy, brzeziny i bory bagienne.

Dolina Biebrzy jest bardzo ważnym miejscem gniazdowania, żerowania i odpoczynku dla ptactwa wodno – błotnego.

Na podstawie danych: <https://www.biebrza.org.pl/redir.index>.

Wpis na listę obszarów Ramsar

Biebrzański Park Narodowy w 1995 roku został wpisany na listę obszarów wodno – błotnych o znaczeniu międzynarodowym – pod numerem 756. Stanowi najrozleglejszy obszar Ramsar w Polsce. Ostoja Ramsarska pokrywa całą powierzchnię Biebrzańskiego Parku Narodowego (59 233 ha). Obszar BPN to przede wszystkim bezkresne torfowiska niskie o charakterze otwartym. Wielorakość siedlisk i dobry stan ich zachowania przekładają na wysoką różnorodność gatunkową.

Przed wszystkim południową część obszaru Ramsar (zwaną Basen Południowy Biebrzy) uznano za ptasie królestwo. Bez problemu można tam spotkać wodniczkę (*Acrocephalus paludicola*), a w czasie jesiennych migracji nawet kilkudziesięczne zgrupowania żurawi (*Grus grus*). Tereny te zasiedlają też inne ptaki istotne dla Europy, m.in.: dubelt, derkacz, bocian czarny, trzmielojad, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik grubodzioby, orlik krzykliwy, cietrzew, kropiatka, zielonka, rybitwa czarna, puchacz, uszatka błotna, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł biało-grzbiety i muchołówka mała.

Dolina Biebrzy została uznana przez BirdLife International za ostoję ptaków o randze światowej.

Federacja Europarc

Federacja Europarc została założona w 1973 roku pod nazwą „Europejska Federacja Parków Narodowych i Krajobrazowych”. Federacja gromadzi przede wszystkim instytucje i organizacje odpowiedzialne za gospodarowanie na terenach chronionych Europy. W ramach Federacji odbywa się wymiana doświadczeń i współpraca przy tworzeniu międzynarodowych projektów na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego Europy oraz lobbowania na jej rzecz w Komisji Europejskiej w kwestiach prawnych i finansowych. Biebrzański Park Narodowy jest członkiem federacji od 2014 r.

Od 2015 roku Biebrzański Park Narodowy jest członkiem CEE Section of Europarc Fed. zrzeszającej zarządzających obszarami chronionymi w Europie Centralnej i Wschodniej.

Ochrona Biebrzańskiego Parku Narodowego

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Biebrzański Park Narodowy został powołany na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 r. w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 1993 roku, Nr 86, poz. 399). Obejmuje obszar chroniony, wyróżniający się szczególnymi walorami i wartościami naukowymi, przyrodniczymi, w którym ochronie podlega całość przyrody.

W przyszłości planuje się włączenie do granic parku części obszaru otuliny, znajdującej się pomiędzy zachodnią granicą parku i miejscowościami: Mścichy i Okrasin. Jest to część zalewowej doliny Narwi o łącznej powierzchni ok. 11000 ha, będącej w granicach obszaru Natura 2000.

W trakcie sporządzania projektu niniejszego Studium Biebrzański Park Narodowy nie posiada planu ochrony parku. Obecnie Park realizuje projekt „Przygotowanie planu ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego”, którego celem jest sporządzenie projektu planu ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego. Po jego przyjęciu będzie to narzędzie do skutecznej ochrony jego przyrody, walorów krajobrazowych i wartości kulturowych.

W parkach narodowych zabrania się:

- budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w

rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 511, 1000 i 1076);

- wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- zakłócania ciszy;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody – przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia badań naukowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- organizacji imprez rekreacyjno – sportowych – w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa wyżej, nie dotyczą:

- wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej parku narodowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego.

Zadania ochronne dla BPN

Zadania ochronne realizowane są w oparciu o Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021–2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 15 stycznia 2021 roku, poz. 4).

W załączniku nr 4 do zarządzenia wskazano, m.in. obszary objęte ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące do zarządzenia

Ustalenia powyższego zarządzenia należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy Radziłów.

W w/wym. zarządzeniu ustalono następujące zadania ochronne, które obejmują:

- identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków – załącznik nr 1 do zarządzenia;

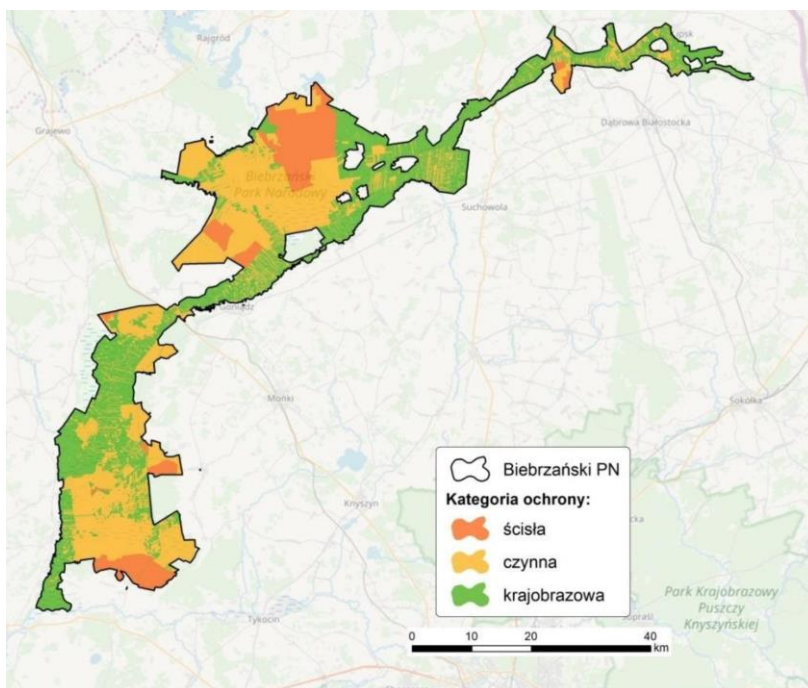
- opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań – załącznik nr 2 do zarządzenia;
- opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt – załącznik nr 3 do zarządzenia;
- wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową – załącznik nr 4 do zarządzenia;
- ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i amatorskiego połowu ryb oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach – załącznik nr 5 do zarządzenia.

Obszar BPN podzielony jest na trzy kategorie ochronne:

- ścisłą (całkowite i trwałe zaniechanie bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków – całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju);
- czynną (ochrona czynna – stosowanie, w razie potrzeby, zabiegów ochronnych w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemów i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów);
- krajobrazową (ochrona krajobrazowa – zachowanie cech charakterystycznych danego krajobrazu).

Mapa nr 18. *Obszary objęte ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową.*

Kategorie ochrony BPN wg Zarządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 stycznia 2018 roku w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Źródło: <https://www.biebrza.org.pl/plik,869,bpn-kategorie-ochrony.jpg>

Głównym celem ochrony ekosystemów leśnych jest zachowanie i odtworzenie lasów na terenie Parku o cechach zbliżonych do fitocenoz naturalnych charakteryzujących się dużą różnorodnością biologiczną i odpornością na czynniki biotyczne i abiotyczne.

Ochrona ekosystemów nieleśnych w BPN stanowi o trwaniu jego najważniejszych wartości przyrodniczych jakimi są torfowiska oraz gatunki roślin i zwierząt nieodzownie z nimi związane.

Ochrona ścisła charakteryzuje się całkowitym i trwałym zaniechaniem bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych.

Na obszarze gminy Radziłów ustalono kategorię ochrony ścisłej dla dz. nr: 220/2(cz.), 220/3(cz.) w obrębie ewidencyjnym Sośnia.

Ochroną czynną objęte są grunty pozostające we władaniu BPN, na których w razie potrzeby prowadzi się zabiegi ochronne w celu przywrócenia naturalnego stanu ekosystemu i składników przyrody lub zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów.

Ochroną czynną objęte są następujące działki/części działek:

- obręb Brychy, działki nr: 241, 321, 330, 334, 349, 360, 377, 379, 416, 425, 429, 444, 455, 472, 474 503, 505, 662, 686, 689, 695, 706, 709;
- obręb Klimaszewnica, dz. nr: 584/4, 609/1, 609/2, 610/3, 611, 624/2, 651, 656, 657, 661/2, 661/3, 662, 664/3, 672, 710, 714/2, 726/1, 726/2, 738/3, 748, 750/2, 767, 768/1, 768/2, 777/1, 777/2, 779/1, 794/2, 803/3, 808, 809/2, 811/1, 814, 818, 819/1, 819/4, 819/5, 830, 831, 840/1, 840/8, 840/11, 841/1, 841/2, 842, 850, 851/1, 851/2, 851/3, 853/1, 853/2, 854/1, 854/2, 854/3, 857/3, 857/4, 858, 880, 881, 882, 883/3, 883/4, 883/5, 884, 887/2, 896/2, 897/3, 899/4, 900, 907/2, 913/2, 914/2, 916/1, 916/2, 917, 922, 933/1, 941/2, 943, 953/1, 954/3, 954/5, 955/3, 955/5, 958/1, 961, 963/3, 964/3, 967/1, 967/2, 977, 992/4, 1002/2, 1007, 1008, 1009, 1010;
- obręb Łoje Awissa, dz. nr: 3, 5, 11, 15, 21, 26/1, 26/2, 49, 72, 73, 102, 112, 117/1, 118, 122, 130, 133, 134, 140, 153, 156/2, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 203/1, 203/2, 203/3, 205, 206/1, 206/2, 206/3, 206/4, 206/5, 206/6, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 414, 578, 579, 580, 581, 582, 605, 606, 617, 623, 624, 625, 633, 641, 648, 654, 659, 661, 677, 695/1, 695/2, 696/1, 696/2, 697, 708, 713, 714/1, 714/2, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 739, 740/1, 740/2, 741/1, 741/2, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786/1, 786/2, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839/1, 839/2, 840, 841/1, 841/2, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031/1, 1031/2, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1099/2, 1100/2, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115/2, 1117, 1129, 1133, 1135, 1137, 1522/2, 1818;
- obręb Mścichy Łąki, dz. nr: 102, 117, 125, 126, 127, 155, 165, 168, 169, 193, 214, 224/1, 228, 233, 234, 240, 255, 265, 350, 375, 376, 396, 401, 406, 409, 410, 427, 429, 455, 461, 472, 480, 487, 492, 511, 513, 583, 588, 593, 596, 598, 612, 623, 626, 627, 628, 629, 634, 637, 651/2, 652, 663, 715, 718, 729, 730, 731, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 751;
- obręb Okrasin, dz. nr: 382/3, 386/1, 388/2, 390, 391, 393/2, 395, 397/1, 397/2, 400/4, 400/7, 405/1, 406/1, 406/3, 411/1, 411/2, 414/2, 414/4, 425, 430/1, 445/3, 445/6, 446/2, 453/1, 453/2, 454/2, 454/3, 461/1, 463/1, 464/2, 541/1, 541/2, 542, 558/3, 558/4, 754/2, 754/3, 757, 763, 768, 775, 782, 790/1, 791, 792, 795/1, 795/2, 796, 802, 814, 815;
- obręb Sośnia, dz. nr: 10/2, 136/2, 143, 144, 145, 156, 158, 205, 206, 220/2(cz.), 220/3(cz.), 221, 221/2, 222/2, 224/4, 231/6, 246/2, 247/2, 247/3, 247/4, 251/3, 252/3, 252/4, 252/5, 252/6, 254/3, 255/2, 379, 380/1, 380/2, 381, 382/2, 382/3, 382/4, 382/5, 382/6, 383, 384, 385, 386/1, 386/2, 387, 388, 389, 390, 391, 392/2, 392/3, 392/4, 392/5, 392/6, 393/1, 393/2, 393/3, 393/4.

Pozostałe grunty BPN oraz grunty innej własności, w tym prywatne, objęte są ochroną krajobrazową, na których dba się o zachowanie cech charakterystycznych krajobrazu doliny Biebrzy.

Ochrona krajobrazowa obejmuje dz. nr: 98, 179, 245, 478 w obręb Mścichy Łąki.

Otulina BPN

Otulina to strefa ochronna granicząca z formą ochrony przyrody i wyznaczona indywidualnie dla formy ochrony przyrody w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka.

Na obszarach graniczących z Biebrzańskim Parkiem Narodowym wyznaczono otulinę parku narodowego. Otulina parku obejmuje grunty następujących wsi/części wsi: Brychy, Łoje-Gręzka, Łoje-Awissa, Czachy, Racibory Jurgi, Racibory Brodowo, Radziłów, Ostrowik, Okrasin, Mścichy i Klimaszewnica. Granica otuliny biegnie drogą Wizna – Radziłów do punktu jej przecięcia się z rzeką Małlak, omija od wschodu zabudowania Radziłowa i wchodzi na drogę Radziłów - Osowiec. Za Klimaszewnicą w rozwidleniu dróg skręca na północ wsi Białoszewo w gminie Grajewo.

Otulina znajduje się na obszarze siedmiu powiatów i siedemnastu gmin. Powierzchnia otuliny BPN wynosi 66 824 ha. Powierzchnia otuliny na obszarze gminy Radziłów wynosi 4165 ha, co stanowi 15,54% ogólnej powierzchni otuliny BPN.

Obszary Natura 2000

Ochrona przyrody polega na podejmowaniu działań mających na celu zachowanie środowiska przyrodniczego w niezmienionym kształcie lub przynajmniej w stanie optymalnym, umożliwiającym trwanie różnorodności biologicznej. Ochrona przyrody to tym samym ochrona istniejących ekosystemów oraz zamieszkujących te ekosystemy gatunków roślin oraz zwierząt.

Na obszarze gminy Radziłów występują dwa obszary Natura 2000:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006).
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008).

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” pokrywa się w znaczącej części z Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy”. Różnica polega na wyłączeniu z Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” części terenów zabudowanych w miejscowości Klimaszewnica.

Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006)

Obszar leży na wysokości 99 – 209 m n.p.m. i obejmuje rozległy fragment Kotliny Biebrzańskiej, od ujścia Sidry po Narew, z dużym udziałem elementów naturalnych: w jednej piątej zabagnienia, w jednej piątej uprawy, w jednej trzeciej łąki i w ponad jednej trzeciej zalesienia (olśy porzeczkowe i torfowcowe, łęg olszowo-jesionowy, bór bagienny, bory i grądy). Obszar otaczają wysoczyzny morenowe i równiny sandrowe. Jest to największy w Europie Środkowej kompleks dobrze zachowanych torfowisk niskich. Główną rzeką ostoi jest Biebrza, która regularnie wylewając w okresie wiosennym zasila wodą ekosystemy obszaru. Na całym terenie ostoi występują zarośla wierzbowe, w tym wierzby japońskiej i brzozy niskiej.

Wg. regionalizacji fizycznogeograficznej Polski Kondrackiego (1988 r.) Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” położony jest w znaczącej większości w mezoregionie Kotliny Biebrzańska, należącym do makroregionu Nizina Północnopodlaska, w obrębie podprovincji Wysoczyzny Podlasko – Białoruskiej i prowincji Niżu Wschodniobałtycko – Białoruskiego.

Niewielki fragment górnego odcinka doliny Biebrzy położony jest w północnej części mezoregionu Wzgórz Sokólskich. Od zachodu Kotlinę Biebrzańską ogranicza Wysoczyzna Kolneńska, a od południa Wysoczyzna Wysokomazowiecka, od wschodu Wysoczyzna Białostocka i Wzgórz Sokólskie, od północy Pojezierze Ełckie i Równina Augustowska.

Według regionalizacji klimatycznej Okołowicza (1978) obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy położony jest w strefie klimatu o przewadze wpływów kontynentalnych charakteryzujących się w odniesieniu do Polski centralnej większą roczną amplitudą temperatury powietrza, dość późną i krótką wiosną oraz długą i stosunkowo chłodną zimą.

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” leży w dorzeczu Biebrzy wchodzącej w skład dorzecza Narwi, a następnie Wisły i zlewiska Mo-

rza Bałtyckiego. Długość rzeki wynosi ok. 165 km, a powierzchnia dorzecza 7051,2 km². Przeciętny spadek Biebrzy wynosi 0,36‰, natomiast na obszarze Pradoliny jest o połowę mniejszy i wynosi 0,19‰. Średni przepływ roczny (na wysokości wsi Burzyn) wynosi 27,5 m³/s. Cechuje go duża nierównomierność. Charakterystyczne są wysokie wezbrania wiosenne pochodzenia roztopowego i głębokie niżówki letnio – jesienne. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” zajmuje dolinę Biebrzy, będącą szerokim, płaskim obniżeniem terenu, położonym od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn.

Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego – wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki oraz Ełcki.

Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne, zwane Basenami:

- Północny – obejmujący dolinę na wschód od Sztabina;
- Środkowy – od Sztabina do Osowca;
- Południowy – od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi.

Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny.

Basen Północny zwany jest też Basenem Górnym Biebrzy, obejmuje 40 – kilometrowy odcinek doliny o szerokości 1 ÷ 3 km. Złóża torfu osiągają tu miąższość 3 ÷ 6 m i miejscami są podścielone gytją.

Cechą charakterystyczną rzeźby terenu Basenu Górnego jest obecność ostańców morenowych.

Basen Środkowy ma kształt zbliżony do trapezu o wymiarach ok. 20 x 40 km. Jest to kompleks torfowisk o powierzchni ok. 45000 ha i miąższości torfu 1 ÷ 3 m. W północnej jego części pod złożami torfu zalega piasek i żwir, a w południowej osady wodne i glina.

Basen Środkowy wyróżniają otoczone torfowiskami rozległe piaszczyste wydmy, ukształtowane w wyniku procesów eolicznych.

Basen Południowy, najbardziej naturalny w dolinie Biebrzy, zwany też Basenem Dolnym, ma kształt rynny o długości 30 km i szerokości 12 ÷ 15 km. Torfowiska o miąższości torfu 1 ÷ 2 m zajmują powierzchnię ok. 21000 ha. Charakteryzuje się obecnością pasa wydm w części północno – wschodniej oraz niewielkich wyniesień mineralnych (wydm, grądzików).

Wzdłuż koryta rzeki rozciąga się strefa mułowa szerokości 1 ÷ 2 km z licznymi starorzeczami i zakolami.

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” leży w dorzeczu Biebrzy wchodzącej w skład dorzecza Narwi, a następnie Wisły i zlewiska Morza Bałtyckiego. Długość rzeki wynosi ok. 165 km, a powierzchnia dorzecza 7051,2 km². Przeciętny spadek Biebrzy wynosi 0,36‰, natomiast na obszarze Pradoliny jest o połowę mniejszy i wynosi 0,19‰. Średni przepływ roczny (na wysokości miejscowości Burzyn) wynosi 27,5 m³/s. Cechuje go duża nierównomierność. Charakterystyczne są wysokie wezbrania wiosenne pochodzenia roztopowego i głębokie niżówki letnio – jesienne.

Na Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” gniazduje wiele gatunków ptaków związanych ze środowiskiem bagiennym. Występują tutaj izolowane stanowiska lęgowe gatunków borealnych, a także gatunków, których centrum zasięgu geograficznego znajduje się w strefie tajgi i tundry. Ponadto Kotlina Biebrzańska ma ogromne znaczenie dla wielu gatunków ptaków żerujących oraz wypoczywających w czasie corocznych wędrówek. Dla ptaków siewkowatych, wymagających rozległych, podmokłych obszarów, Biebrza stanowi jedną z najważniejszych ostoi w Europie Środkowej.

W otoczeniu Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” zostało ustanowionych szereg obszarów chronionych. Od strony północnej sąsiaduje on ze specjalnym obszarem ochrony siedlisk Puszcza Augustowska i obszarem specjalnej ochrony ptaków Puszcza Augustowska. W bliskim sąsiedztwie położone są również specjalne obszary ochrony siedlisk Ostoja Knyszyńska i Narwiańskie Bagna oraz obszary specjalnej ochrony ptaków Bagienna Dolina Narwi i Puszcza Knyszyńska, a na południu Bagno Wizna.

Tabela nr 5. *Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (kod obszaru PLB200006).*

Obszar „Ostoja Biebrzańska” – obszar położony w gminach: Lipsk, Płaska, Augustów, Sztabin, Bargłów Kościelny, Radziłów, Grajewo, Wizna, Mońki, Jedwabne, Trzciana, Goniądz		
1.	Kod obszaru:	PLB200006
2.	Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000	obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)
3.	Obszar biogeograficzny	kontynentalny
4.	Powierzchnia	– ogółem: 148508,8 ha; – na obszarze gminy: 8381,8 ha, co stanowi 42,0% ogólnej powierzchni gminy Radziłów
5.	Status formalny	Obszar wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku (Dz. U. z 2011 r. Nr 179, poz. 1274)
6.	Zagrożenia	Do głównych zagrożeń zalicza się zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, ale także intensyfikację gospodarki rolnej, wypalanie łąk i ich zarastanie, obniżanie się poziomu wód (melioracje), zanieczyszczenie wód, presja rekreacyjna, kłusownictwo i zagrożenia wynikające z zmianą zagospodarowania terenu np. I helsiński korytarz transportowy Via Baltica.
7.	Ważne dla Europy gatunki zwierząt (z Zał. I Dyr. Ptasiej), w tym gatunki priorytetowe	bąk, bączek, bocian czarny, łabędź krzykliwy, trzmielojad, kania czarna, kania ruda, bielik, gadożer, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, orlik grubodzioby, orzeł przedni, orzełek włochaty, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, batalion, dubelt, mewa mała, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, puchacz, sowa błotna, zimorodek, kraska, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł białogrzbisty, dzięcioł trójpalczasty, lerka, świergotek polny, wodniczka, muchołówka mała, ortolan, biegus zmienny.

Opracowanie własne na podstawie danych: C:\Users\ppp\Desktop\Natura 2000 a turystyka Katalog obszarów Natura 2000.htm

W ostoi występuje również cietrzew, nie wymieniony w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Ostoja Biebrzańska jest najważniejszą w Polsce i Unii Europejskiej ostoją wodniczki i orlika grubodziobego.

Największą liczebność w Polsce i jedną z największych w Unii Europejskiej osiągają także: błotniak stawowy, cietrzew, derkacz, dubelt, uszatka błotna, kropiatka, rybitwa czarna i rybitwa białoskrzydła (przy wysokim poziomie wody). Jest to również bardzo ważna ostoja ptaków drapieżnych (kania ruda, kania czarna, bielik, błotniak zbożowy, gadożer, orzeł przedni i orzełek).

Ponadto 25 gatunków zostało zamieszczonych w Polskiej czerwonej księdze zwierząt.

Na części Obszaru w gminie Radziłów występują następujące ptaki z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej: wodniczka (*Acrocephalus paludicola*), Dubelt (*Gallinago media*), czapla biała (*Casmerodius albus*), żuraw (*Grus grus*) oraz znajdują się miejsca koncentracji migrujących ptaków wodno – błotnych.

Wskazania do dokumentów planistycznych na Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska”

Wprowadzenie do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy następujących zapisów:

- uwzględnienie granic obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska” oraz lokalizacji przedmiotów ochrony tego obszaru w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- wprowadzenie zapisów: „Lokalizacja przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska” oraz zalecenia odnośnie działań ochronnych winny być brane pod uwa-

gę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji” oraz „Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska” lub w jego sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony tego obszaru.”;

- wyłączenie z zalesień obszarów występowania siedlisk gatunków wymagających terenów otwartych, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska”;
- wprowadzenie zakazu lokalizacji farm wiatrowych i wiatraków oraz linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz zalecenia prowadzenia jako podziemne nowych linii niskiego i średniego napięcia jako podziemne;
- wprowadzenie zakazu zabudowy na terenach zalewowych, wyznaczonych zgodnie z Mapą Wstępną Oceny Ryzyka Powodziowego, opracowaną przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej.

Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego następujących zapisów:

- „Lokalizacja przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska” oraz zalecenia odnośnie działań ochronnych winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji”;
- „Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska” lub w jego sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na stan gatunków będących przedmiotem ochrony tego obszaru”;
- zakaz zalesień obszarów występowania siedlisk gatunków wymagających terenów otwartych, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 PLB200006 „Ostoja Biebrzańska”;
- zakaz lokalizacji farm wiatrowych i wiatraków oraz linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia oraz zalecenia prowadzenia jako podziemne nowych linii niskiego i średniego napięcia jako podziemne.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008)

Pradolina Biebrzy cechuje się największą w Polsce pojemnością retencyjną. Dominującymi siedliskami na SOOP „Dolina Biebrzy” są siedliska mokradłowe - porównywalną do pojemności największych w kraju zbiorników wodnych. Obszar jest szczególnie cenny ze względu na walory przyrodnicze jak i ostoję ptasią, na tym terenie, a także torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód.

W XIX w. na obszarze Kotliny Biebrzy przeprowadzono wielkie prace hydrotechniczne (m.in. zbudowano Kanał Augustowski łączący dorzecze Biebrzy z Niemnem). Prace te spowodowały zmiany zarówno w sieci wodnej, jak i w układzie poziomu wód gruntowych. Torfowiska Doliny Biebrzy są zasilane ciekami, a także wodami podziemnymi i wysiękowymi. Występują one przede wszystkim wzdłuż krawędzi doliny, zwłaszcza w basenie północnym i południowym.

Obecnie dominującymi siedliskami na OSOS „Dolina Biebrzy” są siedliska mokradłowe zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzeczными mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

Przestrzenne rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych i dominacji poszczególnych procesów torfotwórczych wielokrotnie ulegało zmianie. Na podstawie analizy torfów subfosalnych oraz zróżnicowania zbiorowisk roślinnych w połowie lat sześćdziesiątych, a następnie w roku 2000 można wskazać na występowanie zarówno obszarów z bardzo stabilną roślinnością bagienną jak i obszarów o zmieniających się zbiorowiskach roślinnych. Mimo swojej dynamiki torfowiska doliny Biebrzy są największym, prawie nie zmienionym kompleksem torfowisk dolinowych w Europie Środkowej i Zachodniej.

Torfowiska doliny Biebrzy są największym, prawie nie zmienionym kompleksem torfowisk dolinowych w Europie Środkowej i Zachodniej.

Koryto rzeki Biebrzy z licznymi meandrami i starorzeczami w różnym stadium zarastania ma naturalny charakter. Rezultatem naturalnego charakteru rzeki są rozległe, coroczne zalewy. Długo utrzymujące się zalewy, jak też zasilanie wodami podziemnymi sprawia, że duże obszary torfowisk objęte są czynnym procesem torfotwórczym, a zbiorowiska torfowiskowe zajmują wielkie przestrzenie. Z po-

wodu silnego uwilgotnienia, a tym samym trudnego dostępu, były one przez stulecia użytkowane w sposób bardzo ekstensywny, choć różny w różnych okresach czasu.

Pomijając najstarszą eksploatację z epoki neolitu, o nieznanych dla nas konsekwencjach przyrodniczych ważnym okresem był czas osadnictwa Jadźwingów, którzy zasiedlali w małych osadach grądzi-ki i stoki wysoczyzn aż do doliny Narwi. Lud ten przetrwał do około XII, XIII wieku i pozostawił po sobie liczne ślady wskazujące na punktowe przynajmniej uruchamianie procesów eolicznych. Ponowne, bardziej intensywne osadnictwo rozpoczęło się w XVI i XVII wieku. Wsie i pola uprawne (w większości istniejące do chwili obecnej) powstawały na zalesionych gładach. Obszary bagienne były eksploatowane z różną intensywnością, przy czym biorąc pod uwagę zmiany w liczbie ludności i postęp w narzędziach rolniczych można przyjąć, że największy areał koszonych łąk i torfowisk występował w okresie międzywojennym. Okres późniejszy to stopniowe zanikanie gospodarki łąkowej w dolinie Biebrzy.

Bagna Biebrzańskie od wielu stuleci wykorzystywane były w sposób ekstensywny jako łąki i pastwiska. Jednak od kilkudziesięciu lat postępuje tu proces wycofywania się rolnictwa z obszarów podmokłych i niedostępnych, które wskutek sukcesji roślinnej w coraz większym stopniu zarastają krzewami i młodym lasem.

Tabela nr 6. *Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008)*

Obszar „Dolina Biebrzy” – Bargłów Kościelny, Lipsk, Sztabin, Tykocin, Zawady, Grajewo m., Radziłów, Rajgród, Jedwabne, Wizna, Goniądz, Jaświły, Mońki, Trzciannie, Dąbrowa Białostocka, Nowy Dwór, Suchowola, Rutki		
1.	Kod obszaru:	PLH 200008
2.	Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000	Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa). W obszarze znajduje się: – Biebrzański Park Narodowy (park narodowy); – Szelałówka (rezerwat przyrody); – Biebrzański Park Narodowy (obszar z listy Ramsar)
3.	Obszar biogeograficzny	kontynentalny
4.	Powierzchnia	121002,6 ha
5.	Status formalny	– obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej; – proponowana przez Ministerstwo Środowiska zmiana zasięgu obszaru (zmniejszenie do 116.544,6 ha) i zmiana kodu obszaru na: PLH20_13
6.	Zagrożenia	Głównym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych Doliny Biebrzy jest odwodnienie terenu trwające od początku XIX wieku i kontynuowane przez cały wiek XX. Skutkiem odwodnienia jest obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych. Skutkiem odwodnienia są też rozległe i długotrwałe pożary, niszczące roślinność, ale i złoża torfowe. Obecne bogactwo przyrodnicze zostało ukształtowane w wyniku jej długotrwałego użytkowania rolniczego, przede wszystkim kośnego użytkowania łąk oraz wypasu. Postępujące odchodzenie miejscowej ludności od tego typu gospodarki rolnej jest przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej, zastępującej siedliska otwarte. W celu zatrzymania sukcesji oraz utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów stosuje się ochronę czynną. Brak gospodarki wodno-ściekowej prowadzi do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych. Zagrożeniem dla ostoi są również kłusownictwo w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, osuszenie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich oraz eksploatacja torfu w otulinie.
7.	Ważne dla Eu-	Występuje tu 6 gatunków roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej

ropy gatunki roślin (z Zał. II Dyr. Siedliskowej) w tym gatunki priorytetowe	<p>m.in. najbogatsza w Polsce populacja obuwika pospolitego. Dotychczas w dolinie Biebrzy stwierdzono występowanie ponad 920 gatunków roślin naczyniowych, z których 67 jest objętych prawną ochroną gatunkową w Polsce, zaś 45 znalazło się na "Czerwonej Liście Roślin Naczyniowych Zagrożonych w Polsce" jako gatunki ginące bądź zagrożone wyginięciem (m.in. kosaciec bezlistny, szachownica kostkowata, fiołek torfowy, wełnianeczka alpejska i wierzba borówkolistna).</p> <p>Ważne dla Europy gatunki, w tym gatunki priorytetowe to: sierpowiec błyszczący, leniec bezpodkwiatowy, sasanka otwarta, skalnica torfowiskowa, obuwik pospolity, lipiennik Loesela.</p> <p>Występuje tu 5 gatunków ssaków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, w tym jeden z rzadkich i zagrożonych gatunków nietoperzy-nocek łydkowłosy. Kolonia zimowa tego gatunku w Twierdzy Osowiec jest największą tego gatunku. Dolina Biebrzy jest również bardzo ważną w skali kraju ostoją bobra i wydry. Sama rzeka ma bogatą ichtiofaunę z różanką i minogiem ukraińskim. Występuje tu również bogata populacja motyla przeplatki maturna. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony tego gatunku w Polsce. łącznie odnotowano tu obecność 21 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.</p> <p>Siedliska starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne, zalewane muliste brzegi rzek, suche wrzosowiska (Calluno-Genistion, Pohlion-Callunion, Calluno-Arctostaphylion), ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae), górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie), zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion), ziołorośla górskie (Adenostylion alliariae) i ziołorośla nadrzeczne (Convolvuletalia sepium), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (Arrhenatherion elatioris), torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea), górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne).</p>
---	--

Opracowanie własne na podstawie danych: C:\Users\ppp\Desktop\Natura 2000 a turystyka Katalog obszarów Natura 2000.htm

Na części Obszaru w gminie Radziłów występują następujące siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG: ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, łąki świeże, zalewowe muliste brzegi rzek, murawy kserotermiczne, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, bory i lasy bagienne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz dwa gatunki zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG: kumak (*Bombina bombina*) – płaz i zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*) – owad.

Wskazania do dokumentów planistycznych na Specjalnym Obszarze Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008):

- uwzględnienie granic obszaru Natura 2000 „Dolina Biebrzy” PLH200008 oraz lokalizacji przedmiotów ochrony tego obszaru w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- wprowadzenie zapisów: „Lokalizacja przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy PLH200008 oraz zalecenia odnośnie działań ochronnych winny być brane pod uwagę

przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji” oraz „Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru Natura 2000 PLH200008 Dolina Biebrzy lub w jego sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony tego obszaru.”;

- wyłączenie z zalesień obszarów występowania nieleśnych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków wymagających terenów otwartych, będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy;
- wprowadzenie zakazu zabudowy na terenach zalewowych, wyznaczonych zgodnie z Mapą Wstępną Oceny Ryzyka Powodziowego, opracowaną przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej.

b) Ochrona planistyczna

ECONET – PL

Jednym z istotnych wymogów ochrony zasobów przyrodniczych jest zapewnienie ciągłości ekosystemów. Łączność pomiędzy obszarami o wysokiej bioróżnorodności jest niezbędna dla wymiany genowej w obrębie metapopulacji roślin i zwierząt i wpływa na zwiększenie stabilności ekosystemów. Istnienie ciągłych obszarów naturalnego krajobrazu w formie korytarzy ekologicznych jest szczególnie ważne dla wędrownych gatunków zwierząt.

Mokradła, będące ekosystemami o szczególnym znaczeniu i wartości przyrodniczej, mają w sieci ECONET do spełnienia szczególną rolę. Są one bardzo ważne jako szlaki migracyjne wielu gatunków zwierząt. Dotyczy to zwłaszcza ptaków, które odbywając wędrówki sezonowe wzdłuż rzek, koczują wśród roślinności szuwarowej i zaroślowej, a większość z wytyczonych w sieci ECONET - PL korytarzy ekologicznych nawiązuje do dolin rzecznych.

Wskazuje się, aby na obszarach węzłowych i uzupełniających ustalić następujące, ogólne zasady zagospodarowania terenu:

- preferuje się utrzymanie obecnego sposobu użytkowania terenu;
- dopuszcza się zmiany użytkowania rolniczego na leśne na obszarach wyznaczonych granicą rolno-leśną;
- dopuszcza się zmiany użytkowania rolniczego na turystyczne;
- dopuszcza się tworzenie liniowych urządzeń infrastruktury rekreacyjnej wraz z ich niezbędnym zapleczem (punkty widokowe, miejsca piknikowe, deszczochrony, parkingi).

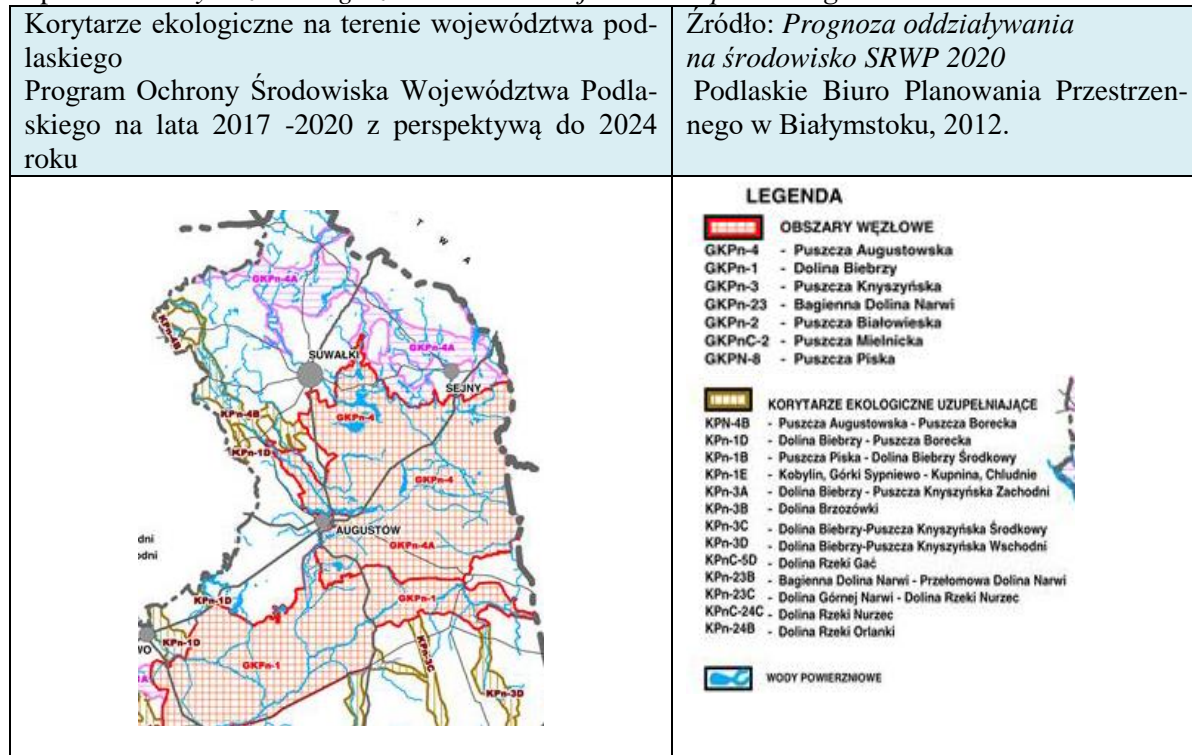
Korytarze ekologiczne

Zgodnie z ustaleniami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 zakłada się objęcie obszarów węzłowych jednolitym systemem ochrony prawnej przyrody.

Do obszarów węzłowych sieci ekologicznej na obszarze gminy Radziłów, należy:

- obszar węzłowy GKPN-1 Dolina Biebrzy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną.

Mapa nr 19. Korytarze ekologiczne na terenie województwa podlaskiego.

Uzupełniające korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej obejmują głównie doliny mniejszych rzek i otwarte tereny rolno – leśne, które stanowiąc będą uzupełnienie powiązań obszarów węzłowych i głównych korytarzy ekologicznych – migracyjnych oraz umożliwić migracje zwierząt i roślin w skali lokalnej. Do uzupełniających korytarzy ekologicznych – migracyjnych, należą:

- Korytarz KPN-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy.

W/wym. korytarze przynależą do Korytarza Północnego (KPN), który łączy Puszcze Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z Doliną Biebrzy, Puszcza Piską, Lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Iławskim. Następnie biegnie przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej, przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie oraz Drawskie, przez Puszcze Gorzowską i dochodzi do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego

Kierunki ochrony korytarzy ekologicznych:

- ochrona ekosystemu i właściwe kształtowania różnorodności biologicznej;
- zachowanie naturalnych połączeń, tzw. korytarzy ekologicznych, które mogą umożliwić wymianę osobników pomiędzy tymi obszarami;
- utrzymanie i powiększanie powiązań przyrodniczych, ich spójność i ciągłość jako istotny warunek zachowania różnorodności biologicznej;
- niedopuszczenie do przerywania ciągłości korytarzy przez budowę infrastruktury liniowej, t.j. dróg i kolei oraz wylesianie powierzchni oraz rozwój obszarów zabudowanych.

Obszary chronione nie są odrębnym ekosystemem, lecz tworzą jeden ściśle ze sobą połączony system przyrodniczy.

Obszary wskazane do objęcia ochroną prawną

Powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego

W KPZK 2030 w ramach powiększenia obszarów chronionych sieci ekologicznej, przyrodniczych transgranicznych krajobrazowych na obszarze gminy Radziłów przewidziano:

- powiększenie Biebrzańskiego Parku Narodowego;
- umocowanie prawne systemu korytarzy ekologicznych, których zadaniem jest zapewnienie spójności przestrzeni przyrodniczej, w tym zachowanie łączności między biocentrami oraz

między biocentrami i izolowanymi w procesie fragmentacji przestrzeni pozostałymi obszarami unijnej rangi.

W Studium uwzględniono wzmocnienie potencjału edukacyjnego i turystycznego opartego na walorach ekologicznych i kulturowych poprzez realizację zagospodarowania „Szlaku Wodnego im. Króla Stefana Batorego”: Wisła – Narew – Biebrza – Kanał Augustowski – Niemen.

Proponowane użytki ekologiczne

Wynikająca z przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Na obszarze gminy Radziłów występują ostoje roślin wskazane do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego.

Wskazuje się następujące tereny do objęcia ochroną prawną w formie użytku ekologicznego, które do czasu ich ustanowienia – obejmuje się ochroną planistyczną:

Tabela Nr 7. *Proponowane użytki ekologiczne.*

Nazwa proponowanego użytku ekologicznego	Lokalizacja	Charakterystyka
Las pod Wypychami	Wypychy	Niewielki kompleks leśny położony w okolicach wsi Wypychy z różnogatunkowym i podszytem, na który składają się: sosna, brzoza, leszczyna, jałowiec, krzewy malin i czarnej jagody. W lesie znajdują się miejsca lęgowe sokołów wędrownych oraz polanka stanowiąca podczas wiosennych roztopów miejsce lęgowe dzikich kaczek. W sąsiedztwie lasu zaobserwowano zwiększony ruch zwierzęny płowej
Lipowy Grąd	Mścichy	Dobrze zachowany w stanie prawie naturalnym ekosystem łąkowo – wodny położony w obrębie wsi Mścichy przy drodze prowadzącej na rozległe bagna biebrzańskie
Żeremie bobrowe	Kownatki	Powstałe na łące z rowem melioracyjnym położone około 3 km za wsią Kownatki. Rów porośnięty jest młodymi brzoza, krzewami i wysokimi trawami. Brzoza posłużyła bobrom na tamy, dzięki którym nastąpiło spiętrzenie wody. Bobry przekształciły łąkę poprzez wykopanie dziur pod ziemią.
Glinianki	Kąty, Pieńki Grodzisko i Szyjki.	Obszar nieużytków o powierzchni około 1 ha leżący pomiędzy trzema wsiami: Kąty, Pieńki Grodzisko i Szyjki. Nazwa pochodzi od pokładów gliny czerwonej. Glinianki porośnięte są licznymi drzewami i krzewami (brzoza, topola, sosna, osika, wierzbą, świerk i jarzębina).

Źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny w Łomży – 2004 r.*

Gospodarowanie przestrzenią na terenie użytków ekologicznych odbywać się będzie, m.in. zgodnie z ustawą o ochronie przyrody.

Przeciwdziałanie fragmentacji sieci ekologicznej w tym w korytarzach ekologiczno-migracyjnych będzie polegało przede wszystkim na stosowaniu następujących zasad:

- ochrony i racjonalnego wykorzystania w procesie planowania potencjału środowiska przyrodniczego i obligatoryjnego wybierania rozwiązań najmniej uciążliwych dla środowiska,

- uwzględniania ochrony przed kolizyjnymi funkcjami przestrzeni korytarzy ekologiczno-migracyjnych, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i studiach gminnych, przy wyznaczaniu terenów urbanizacji a także projektowaniu ponadlokalnej infrastruktury komunikacyjnej i energetycznej,
- rozbudowywania i łączenia wewnątrzmijskich układów ekologicznych z obszarami otwartymi oraz zachowania drożności miejskich systemów dolinnych,
- zachowywania i przywracania drożności migracyjnym korytarzom rzeczny i lądowy, poprzez stały monitoring i standaryzację budowy przejść ekologicznych,
- dostosowania kolejności opracowywania planów ochrony lub planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów Natura 2000 do wskazanej w KPZK 2030 kolejności realizacji infrastruktury zapewniającej spójność kraju i województwa, szczególnie w zakresie wzrostu bezpieczeństwa energetycznego i zmniejszenia ryzyka powodziowego,
- zwiększaniu spójności przestrzeni przyrodniczej poprzez zalesienia gruntów
- utrzymywania i rozwoju naturalnych sukcesji zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych, umożliwiających zachowanie i odtworzenie funkcji lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych, w tym na obszarach intensywnego rozwoju rolnictwa, oraz utrzymanie mozaikowej struktury pokrycia terenu,
- w regulacjach rzek i budowach hydrotechnicznych stosowanie urządzeń umożliwiających migracje ryb,
- wyznaczania, w uzgodnieniu ze służbami ochrony przyrody, w studiach gmin obszarów rolnych o najwyższych walorach przyrodniczych, w celu wzmocnienia spójności przestrzeni przyrodniczej i ochrony tradycyjnego krajobrazu rolniczego.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych na 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” – opis znajduje się w VI pkt. 1.

3) Zagrożenia środowiska

Oddziaływanie człowieka na środowisko przyrodnicze powoduje różnorodne przekształcenia jego materialnej i funkcjonalnej struktury. Ingerencja ta prowadzi do antropizacji środowiska przyrodniczego w wyniku jego modyfikacji lub całkowitego przekształcenia.

Zasadniczymi czynnikami antropizacji środowiska przyrodniczego na obszarze gminy Radziłów są:

- rolnicze użytkowanie ziemi (dominujące), którego efektem jest: synantropizacja roślinności, zubożenie struktury ekologicznej terenu oraz specyfika krajobrazu o cechach kulturowego krajobrazu rolniczego;
- osadnictwo z zasadniczym udziałem osadnictwa wiejskiego, w tym: obiekty gospodarcze i usługowe skoncentrowane we poszczególnych wsiach – źródła emisji zanieczyszczeń do atmosfery, ścieków komunalnych i gospodarczych częściowo objęte siecią kanalizacji sanitarnej z odprowadzeniem do oczyszczalni ścieków w Radziłowie, Klimaszewnicy i Łojach Awissa, na terenach nieskanalizowanych ścieki gromadzone są w zbiornikach przydomowych oraz odpadów komunalnych i gospodarczych;
- obiekty produkcyjne i przemysłowe – źródła emisji technologicznych;
- tereny eksploatacji kopalin – przekształcenia powierzchni ziemi i antropizacja krajobrazu;
- ciągi komunikacyjne, w tym: droga wojewódzka nr 668, sieć dróg powiatowych i gminnych jako źródła emisji zanieczyszczeń atmosfery i hałasu;
- napowietrzne linie energetyczne niskich napięć 15kV – źródła promieniowania elektromagnetycznego i antropizacja krajobrazu.

Zjawiska antropogeniczne przekształceń środowiska przyrodniczego mają miejsce szczególnie na obszarze miejscowości Radziłów.

Głównym źródłem dochodów mieszkańców gminy Radziłów jest produkcja rolna, która charakteryzuje się wysokim poziomem intensywności produkcji przy średniej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Do substancji mających największy udział w emisji zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania energetycznego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły. Stan sanitarny powietrza atmosferycznego w gminie Radziłów jest pochodną niewielkiej ilości źródeł emisji o charakterze i skali lokalnej. Głównymi źródłami zanieczyszczeń atmosfery na obszarze gminy są:

- kotłownie lokalne zlokalizowane w obiektach usługowych oraz paleniska domowe – emisje gazów i pyłów;
- piekarnia i młyn w Radziłowie – pył zawieszony i spalin oraz gorzenia w Słuczu – ścieki, gazy, pyły i hałas;
- baza SKR w Radziłowie – emisje pyłów i spalin;
- oczyszczalnie ścieków w Radziłowie, Klimaszewnicy i Łojach Awissa – zanieczyszczenia pyłowe, gazowe i zapachowe;
- większe obiekty inwentarskie występujące w gospodarstwach rolnych na obszarze gminy;
- tuczarnia w Słuczu oraz większe obiekty produkcji zwierzęcej w miejscowościach: Glinki, Słucz, Wypychy, Karwowo, Mścichy – odory;
- komunikacja samochodowa i własna – emisje spalin i produktów ropopochodnych, pył zawieszony.

Czystość powietrza na obszarze gminy Radziłów nie budzi zastrzeżeń z powodu braku lokalnych emitorów.

Gmina Radziłów nie posiada zbiorczej ciepłowni. Mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych w dużej mierze opartych o kotłownie lokalne i indywidualne źródła ciepła na paliwo stałe oraz olejowe. Gospodarstwa domowe wykorzystują piece węglowe i trzony kuchenne. Kotłownie zapewniają ciepło dla potrzeb mieszkańców zabudowy wielorodzinnej i użyteczności publicznej.

Pozostałe obiekty produkcyjne, usługowo - handlowe i mieszkalne posiadają własne lokalne źródła ciepła.

Głównymi odbiorcami energii cieplnej w gminie Radziłów są: Szkoła Podstawowa w Radziłowie, Klimaszewnicy, Słuczu, Kramarzenie, Mścichach, Urząd Gminy w Radziłowie oraz świetlica wiejska w Glinkach. We wszystkich szkołach z obszaru gminy oraz w budynku Urzędu Gminy są zainstalowane kotły olejowe.

Jakość powietrza atmosferycznego zależy przede wszystkim od emitowanych, (wprowadzanych) bezpośrednio lub pośrednio, substancji powstających wyniku działalności człowieka. Główne rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery powstają w wyniku spalania różnego rodzaju paliw. Substancje chemiczne wprowadzane do powietrza w największych ilościach to: CO₂, SO₂, NO₂, pył, CO. Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych.

Na obszarze gminy Radziłów nie występują zakłady produkcyjne i usługowe o istotnym znaczeniu dla zagadnień zanieczyszczenia powietrza.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych. Również zanieczyszczeniem powietrza jest fluor pochodzący ze spalania węgla oraz ołowiu - z transportu samochodowego. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim.

Projektowane inwestycje przyczynią się do zwiększenia zanieczyszczenia powietrza poprzez ruch pojazdów podczas etapu realizacji przedsięwzięcia, a także podczas jego funkcjonowania ze względu na powstanie nowych podrzędnych tras oraz rozwój turystyki. Będzie to emisja spalin oraz hałas. Będą to jednak wielkości nieznaczne, a to ze względu na mały nakład prac przy realizacji przedsięwzięcia.

Proponowane źródła energii pochodzące z własnych zasobów mogą także wpłynąć na zwiększenie emisji substancji obcych. Jednak przy zastosowaniu rozwiązań proekologicznych oraz racjonalnym gospodarowaniu, uniknie się przekroczenia norm dopuszczalnej emisji.

Proponowane rozwiązania dotyczące realizacji inwestycji podane w projekcie Studium nie powinno stanowić zagrożenia dla stanu jakości powietrza tego terenu, gdyż zgodnie z założeniami projektu studium winno być oparte na technologiach minimalizujących wpływ na środowisko.

W celu ograniczenia zużycia energii i strat energetycznych od 2008 r. Gmina Radziłów sukcesywnie realizuje prace związane z termomodernizacją budynków.

Gmina Radziłów zrealizowała projekty związane z instalacją pomp ciepła i kolektorów słonecznych w Gminnym Centrum Kultury i Szkole Podstawowej w Klimaszewnicy oraz kolektorów słonecznych na budynku Urzędu Gminy i wszystkich szkół.

Wójt Gminy w 2015 roku opracował „Program ograniczenia niskiej emisji dla Gminy Radziłów”. Program zakłada realizację zadań inwestycyjnych, zmierzających do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń w gminie, poprzez wymianę starych pieców na nowe i stopniowe zastępowanie ogrzewania węglowego paliwem o lepszych parametrach.

Na obszarze Gminy Radziłów nie obserwuje się emisji zanieczyszczeń technologicznych i energetycznych do atmosfery.

Podstawowym dokumentem regulującym działania z zakresu ochrony środowiska na obszarze gminy Radziłów jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz opracowany na mocy tej ustawy „Program Ochrony Środowiska dla gminy Radziłów przyjęty Uchwałą Nr XLV/290/14 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 kwietnia 2014 roku w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2020 r.

Program ochrony środowiska dla gminy jest dokumentem planowania strategicznego, formułującym cele oraz kierunki polityki ekologicznej samorządu gminnego i określającym wynikające z niej działania. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania gminą w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia szczegółowych programów operacyjnych oraz zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. W projekcie „Założeń do planu zaopatrzenia Gminy Radziłów w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2012-2017” zaplanowano następujące zadania własne związane z ochroną środowiska:

- biogazownia na terenie Gminy Radziłów o mocy 1MW - 2015 -2027 r.;
- pompy ciepła w Centrum Kultury w gminie Radziłów, oraz w Szkole Podstawowa w Klimaszewnicy - 2 kpi. – 2012 r.;
- pompy ciepła w Szkołach Podstawowych w Radziłowie, Słuczu, Kramarzewie i Mścichach - 4 kpi. - 2013-2027 r.;
- kolektory słoneczne na terenie gminy Radziłów - 300 kpi. - 2013-2027;
- termomodernizacja Gimnazjum w Radziłowie - 2015-2018 r.;
- docieplenie fundamentów Szkoły Podstawowej w Klimaszewnicy – 2013 r.

Informacja: „Program Ochrony Środowiska dla gminy Radziłów na lata 2013 – 2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020”.

Zanieczyszczenie gleb

Potencjalnymi przyczynami degradacji gruntów na obszarze gminy Radziłów może być:

- odkrywkowa eksploatacja surowców naturalnych, która może spowodować przekształcenia powierzchni ziemi, m.in.: degradację pokrywy glebowej, lokalne obniżenie zwierciadła wód podziemnych oraz zmiany w krajobrazie i inne;
- nielegalne składowanie odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych i nieprzystosowanych;
- nielegalna eksploatacja torfu i surowców naturalnych;
- procesy erozyjne wierzchniej warstwy gleby wywołane siłą wiatru - erozja eoliczna i płynącej wody - erozja wodna;
- odwadnianie bagien;
- nadmierny wyrąb lasów, likwidowanie zadrzewień, zakrzaczeń śródpolnych i pasów zadrzewień wzdłuż cieków wodnych, niszczenie i wypalanie trzcinowisk, wydeptywanie, zrywanie kwitnących okazów roślin;
- rozwój infrastruktury, m.in. dróg;

- wzniesienie pożarów;
- niewłaściwie prowadzone zabiegi agrotechniczne, nieprawidłowy dobór roślin uprawnych; niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.

Działania antropogeniczne powodują przechodzenie związków biogenych i innych zanieczyszczeń bezpośrednio do gleby, wód podziemnych i wód powierzchniowych. Rzeźba terenu i warunki atmosferyczne również mogą się przyczynić do zwiększenia degradacji gleby.

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary podatne na erozję powierzchniową gleb ze względu na duże nachylenia zboczy.

Erozja i degradacja gleby w rolnictwie jest ściśle związana z niewłaściwym nawożeniem mineralnym i organicznym, nieprawidłową uprawą, bardzo często z likwidacją zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych. Problemem są też zanieczyszczenia pyłowe, których źródłem jest przede wszystkim wciąż rozwijający się transport drogowy. Zaś z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, sól stosowana w czasie zimy, detergenty, oraz inne. Zanieczyszczenia te występują w szczególności w pasach przyległych do dróg powodując miejscowe zanieczyszczenia gruntu, niejednokrotnie środowiska wodnego. Zanieczyszczenia takie mogą spływać z powierzchni dróg do rowów i następnie do rzek.

Degradację fizyczną gleb można ograniczyć poprzez stosowanie m.in. następujących zabiegów:

- ograniczanie przeznaczania gleb na cele nierolnicze i nieleśne;
- zapobieganie procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej lub leśnej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nierolniczej lub nieleśnej;
- rekultywacja gruntów po eksploatacji odkrywkowej – zgodnie z koncesją;
- rekultywację i zagospodarowanie gruntów na cele rolnicze;
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- odpowiednie melioracje: odwodnienia i nawodnienia;
- przywracanie i poprawianie wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej oraz zapobieganie obniżaniu produktywności gruntów leśnych.

Obszar objęty projektem Studium w niektórych przypadkach może wymagać uzyskania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele związane z proponowaną funkcją mieszkaniową, usługową, produkcyjną, rekreacyjną i pod budowę i rozbudowę dróg i infrastruktury technicznej. Nie ma żadnych przesłanek ku ograniczeniu tego typu zmiany. Obszar pod planowane inwestycje nie spowoduje znaczących zmian w funkcjonowaniu gruntów rolnych.

Rekompensatą zajęcia tych terenów będą tereny zielone proponowane w sąsiedztwie inwestycji (zakrzewienie, zadrzewienie, itp.), a także bezwzględne pozostawienie w stanie nienaruszonym istniejących zadrzewień, zakrzaczeń i innych form roślinnych na całym obszarze. Należy bezwzględnie zachować zasady dotyczące usuwania istniejących zadrzewień i zakrzewień. Nie przewiduje się generalnie wpływu na biosferę ze względu na mało inwazyjny charakter zaplanowanych inwestycji.

Zagrożenia osuwaniem się mas ziemnych

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary predysponowane do powstawania powierzchniowych ruchów masowych (Grabowski (red.), 2007). Obszary te występują we wschodniej części gminy w okolicach miejscowości: Mścichy i Okrasin w zboczach doliny Biebrzy oraz w południowej części gminy w rejonie Olszewo – Góra, Borawskie, Obrytki, które w całości pokrywają się z obszarami użytków rolnych i leśnych. Zjawiska ruchów masowych mogą pojawiać się w trakcie ulewnych deszczów w obrębie skarp i ścian wyrobisk na terenach eksploatacji kopalni w Klimaszewnicy i Kieljanach. W celu przeciwdziałania skutkom niebezpieczeństwa osuwania się mas ziemnych na obszarach zagrożenia obowiązuje zakaz wszelkiej zabudowy.

Hałas i wibracje

Hałas

Przez hałas rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz (ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska). Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku są określone w rozporządzeniach.

Hałas stanowi specyficzne uciążliwości antropogenicznych dla środowiska wpływając przede wszystkim na warunki życia ludności i funkcjonowanie organizmów zwierzęcych.

Źródła hałasu związane są przede wszystkim ze skupiskami ludności i formami jej działalności gospodarczej.

Na obszarze gminy Radziłów wyróżnić można dwa rodzaje hałasu:

- hałas komunikacyjny – drogowy;
- hałas przemysłowy.

Największym źródłem hałasu komunikacyjnego jest ruch samochodowy odbywający się na drodze wojewódzkiej nr 668 Piątnica – Radziłów – Osowiec oraz drogach powiatowych. Najbardziej narażonymi na hałas komunikacyjny są następujące miejscowości: Radziłów, Karwowo, Mścichy i Klimaszewnica. Uciążliwości drogi związane są z ruchem samochodowym generującym spaliny, pył zawieszony i hałas. Jednym z wyznaczników kształtowania standardów środowiska i zmniejszenia uciążliwości ruchu samochodowego jest zachowanie odpowiednich linii zabudowy wyznaczanych w planach miejscowych w oparciu o przepisy odrębne. Tereny zamieszkania, leżące wzdłuż ciągów komunikacyjnych należy izolować od ujemnych wpływów komunikacji (nadmiernego natężenia hałasu, wibracji i spalin). Projektowana zabudowa, w szczególności ze stałym pobytem ludzi, powinna być w miarę istnienia rezerw terenowych, jak najdalej od nich z możliwością wprowadzenia pasów wielowarstwowej zieleni izolacyjnej, w celu ograniczenia uciążliwości aerosanitarnych.

Przez obszar gminy nie przebiegają odcinki dróg krajowych i dróg międzynarodowych. Gmina należy do obszarów wiejskich położonych poza uciążliwym ruchem tranzytowym.

Ponadto źródłem hałasu są maszyny i sprzęt stosowany przy pracach eksploatacyjnych oraz transportu urobku.

W okresie nasilonych prac polowych źródłem hałasu są także maszyny i sprzęt rolniczy.

Poprzez analogię z innymi obiektami tego typu należy przypuszczać, że w porze dziennej urządzenia produkcyjne emitują hałas o natężeniu przekraczającym dopuszczalne 50dB dla terenów zabudowy mieszkaniowej.

Dopuszczalne poziomy hałas w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 roku Nr 120 poz. 826 z późn. zm.).

Zaś zagrożenie hałasem przemysłowym wiąże z niekorzystną lokalizacją zabudowy mieszkaniowej, w pobliżu zakładów przemysłowych.

Hałas przemysłowy posiada charakter punktowy i dotyczy przede wszystkim nielicznej grupy obiektów usługowych i produkcyjnych (m.in. baza SKR, gorzenia, młyn, piekarnia). Emisja hałasu przemysłowego zależy w znacznym stopniu od procesu technologicznego oraz wykorzystywanych w nim maszyn i urządzeń.

Obiekty i urządzenia generujące hałas należy lokalizować poza terenami stałego pobytu ludzi oraz przestrzegać dopuszczalnych norm hałasu na terenach o różnych funkcjach, w tym na obszarach prawnej ochrony przyrody.

Hałas przemysłowy nie stwarza w gminie Radziłów większych problemów. Systemy lokalizacji nowych inwestycji i sporządzania ocen ich oddziaływania na środowisko, kontroli i egzekucji pozwalają na znaczne ograniczenia zasięgu rozprzestrzeniania tego rodzaju hałasu. Ważne jest również to, że dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich stosunkowo niewielkie wymiary, istnieje wiele prostych możliwości ograniczenia emisji do środowiska, m.in. przez zastosowanie skutecznych rozwiązań technicznych takich jak: tłumiki, obudowy dźwiękochłonne, zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian czy stolarki okiennej pomieszczeń, w których pracują hałasujące maszyny. W celu zmniejszenia oddziaływania źródeł hałasu przemysłowego należy stosować zabezpieczenia techniczne i rozwiązania technologiczne przyjazne środowisku.

Wibracje

Wibracje to drgania mechaniczne przenoszone na ciało człowieka, nie przez powietrze, lecz za pośrednictwem ciał stałych, jest to rezultat bezpośredniego kontaktu mechanicznego między źródłem drgań i odbiorcą. Źródłami wibracji są pojazdy komunikacji drogowej, szynowej, lotniczej, wodnej, maszyny, urządzenia i narzędzia, część procesów technologicznych generujących hałasy aerodynamiczne, ale też inne pojazdy (ciągniki rolnicze, maszyny budowlane itp.).

Promieniowanie elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne, które występują w środowisku mogą negatywnie oddziaływać na poszczególne jego elementy, w tym na organizmy żywe. Właściwości pola, jak i jego oddziaływanie na otoczenie zmieniają się w zależności od częstotliwości pola. W związku z powyższym promieniowanie dzieli się na:

- promieniowanie jonizujące (promienie X, gamma, ultrafiolet);
- niejonizujące (promieniowanie widzialne, podczerwień, radiofale, promieniowanie do urządzeń elektrycznych linii przesyłowych).

Promieniowanie jonizujące nie stanowi zagrożenia w gminie Radziłów, poza niewielkim promieniowaniem naturalnym.

Do źródeł promieniowania niejonizującego zaliczyć można:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia;
- stacje elektroenergetyczne;
- stacje radiowe i telewizyjne;
- łączność radiowa, radiotelefony, telefonia komórkowa i inne urządzenia powszechnego użytku, np. kuchenki mikrofalowe;
- stacje radiolokacji i radionawigacji.

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł pól elektromagnetycznych:

- naturalne (pole magnetyczne Ziemi, pole wytwarzane przez wyładowania atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne i promieniowanie Słońca);
- sztuczne (powstające wokół radiolinii i wytwarzane przez instalacje służące do komunikacji za pomocą fal (np. stacje radarowe, anteny nadawcze radiowo – telewizyjne, aparaty CB-radio, stacje telefonii komórkowej), napowietrzne linie przesyłowe wysokiego napięcia, stacje elektroenergetyczne oraz urządzenia elektryczne codziennego użytku takie jak: telefony, kuchenki mikrofalowe, telewizory itp.).

Do czynników mających najbardziej niebezpiecznie oddziaływanie negatywnie na środowisko i zdrowie są stacje radiowe i telewizyjne, nadajniki GSM oraz linie wysokiego napięcia.

Od kilku lat wzrasta oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko, co jest spowodowane przede wszystkim systematycznym rozwojem telefonii komórkowej oraz rozbudową linii i stacji elektroenergetycznych o napięciu znamionowym równym lub wyższym 100 kV.

Hałas, wibracje i promieniowanie są zanieczyszczeniami środowiska przyrodniczego charakteryzującymi się mnogością źródeł i powszechnością występowania.

Przez emisję rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi: substancje czy energie (takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne).

Przez obszar gminy Radziłów przebiegają napowietrzne linie elektroenergetyczne średniego napięcia o mocy 15kV, będące źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego. W celu wyeliminowania szkodliwości promieniowania na organizm ludzki, dla linii i stacji transformatorowych obowiązują pasy o ograniczonym sposobie użytkowania o szerokości 7,5 m od osi, w których obowiązuje zakaz stałego przebywania ludzi.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy ustalić ograniczenia w zagospodarowaniu pasach o ograniczonym sposobie użytkowania tych linii. Odległości te mogą być odpowiednio zmniejszone dla obiektów nie przeznaczonych na stały pobyt ludzi, np. magazyn, garaże, budynki gospodarcze.

W Radziłowie przy bazie SKR i oczyszczalni ścieków oraz w Klimaszewnicy przy bazie ZUM zlokalizowane są stacje bazowe telefonii komórkowej. Emitowane przez stacje promieniowanie elektromagnetyczne zachodzi w przestrzeni na wysokości i w promieniu kilkudziesięciu metrów, a więc poza miejscami stałego pobytu ludzi. Zatem nie stanowią one źródeł promieniowania niejonizującego, które zagrażałoby zdrowiu ludzi i zwierząt. Przy lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej i radiolinii należy przestrzegać standardów sanitarnych oraz dopuszczalnych wskaźników poziom pola elektromagnetycznego.

Poza tym, na obszarze gminy nie ma przemysłu oraz działalności usługowej, w wyniku której powstawałby promieniowanie szkodliwe dla ludzi i środowiska. Istniejące na terenie gminy zakłady: baza SKR, gorzenia, młyn, piekarnia nie powodują ponadnormatywnego promieniowania.

Potencjalnymi źródłami promieniowania mogą być zakłady, instalacje, obiekty infrastruktury, itd. które nie są lokalizowane zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone są w przepisach szczególnych, m.in. w Załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

Stan zanieczyszczenia wód i zmiany jej obiegu

Głównymi zagrożeniami wpływającymi na jakość wód podziemnych na obszarze gminy Radziłów jest:

- niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych (zwłaszcza gnojowicy);
- chemizacja rolnictwa;
- zanieczyszczone wody powierzchniowe i opadowe;
- zanieczyszczenia atmosferyczne (opady pyłów i gazów emitowanych do atmosfery);
- nieszczelne zbiorniki ściekowe oraz
- szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu.

Wprowadzanie do środowiska wodnego ścieków gospodarskich stanowi istotny problem, mimo że w minionych latach miał miejsce wyraźny postęp w ograniczaniu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych. Próby wprowadzenia gospodarki wodno-ściekowej mogłyby doprowadzić do istotnej poprawy odprowadzanych ścieków. Rozwiązania wymaga nadal problem ograniczenia ładunków ze źródeł powierzchniowych. Istotne zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i racjonalizacja wykorzystania środków ochrony zmniejszyło zagrożenie wód zanieczyszczeniem z tych źródeł, jednak spodziewana i konieczna, w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, intensyfikacja produkcji rolnej może spowodować odwrócenie korzystnych tendencji. Gmina stara się przeciwdziałać zjawisku zanieczyszczeniu, rozbudowując sieć wodociągową, skąd woda w ilościach potrzebnych do picia udostępniana jest ludności. Prowadzone są również działania związane z udoskonaleniem technologii uzdatniania wody i poprawą jakości wody dostarczanej przez wodociągi.

Do wód gruntowych na etapie realizacji inwestycji mogą przedostawać się pewne ilości produktów ropopochodnych. Zanieczyszczenia te nie powinny spowodować większych zagrożeń.

Na analizowanym obszarze zagrożenie negatywnego oddziaływania inwestycji jest minimalne ze względu na istniejące i projektowane systemy kanalizacji oraz specyfikę budowy geologicznej i morfologicznej. Przewiduje się minimalny wpływ na wody powierzchniowe usytuowane w otoczeniu inwestycji. Jednak przy odpowiedniej kontroli funkcjonowania obiektów oraz monitoringu ich oddziaływania można zredukować antropopresję. Także prowadzenie systematycznych prac porządkowych wokół obiektów powinno się przyczynić do niwelacji zanieczyszczeń.

Rzeki nie będą poddawane negatywnemu wpływowi inwestycji ze względu na zachowanie strefy ochronnej wokół jej linii brzegowej.

Ostatecznie: planowane inwestycje nie wpłyną, bądź minimalnie wpłyną na pogorszenie stanu jakości zbiorników wodnych analizowanego terenu oraz jego otoczenia. Jednakże nie zmieni stosunków wodnych panujących w skali lokalnej i regionalnej.

W latach 2014-2017 Podlaski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Białymstoku dokonał oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych (rzek) oraz prowadził monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Zgodnie z „Informacją Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku” na obszarze powiatu grajewskiego w 2017 roku w ramach monitoringu diagnostycznego przeprowadzono badania wód powierzchniowych płynących. Na obszarze gminy Radziłów badaniami objęto wody w punkcie pomiarowo – kon-

rolnym Klimaszewnica – JCWP Klimaszewnica – w pełnym zakresie monitoringu diagnostycznego, ze względu na położenie na obszarach Natura 2000.

KLIMASZEWNICA

Rzeka Klimaszewnica jest prawostronnym dopływem Biebrzy, dopływ IV rzędu, o długości 15 km. Powierzchnia zlewni wynosi 71,2 km². Zlewnia rzeki jest użytkowana rolniczo. Do rzeki ścieki oczyszczone odprowadza niewielka oczyszczalnia komunalna zlokalizowana w Klimaszewnicy. Dolny odcinek rzeki, przed ujściem do Biebrzy płynie przez obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego. Ocenę jakości wód JCWP Klimaszewnica – ppk Klimaszewnica przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 8. *Punkt pomiarowo – kontrolny Klimaszewnica – JCWP Klimaszewnica.*

Rodzaj stanu	Stan wód JCWP	Ocenę stanu ekologicznego przeprowadzono na podstawie badania elementów
Ocena stanu ekologicznego	stan umiarkowany	– biologicznych: klasyfikacja – III klasa; – fizykochemicznych: klasyfikacja – poniżej stanu dobrego; – fizykochemicznych, określonych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, wspomagających ocenę stanu ekologicznego – klasyfikacja – stan dobry.
Ocena stanu chemicznego	stan poniżej dobrego	W 2017 roku zbadano i wzięto do oceny pełną listę substancji priorytetowych dla środowiska wodnego, wykonywaną przez laboratorium WIOŚ Białystok. Badania tych substancji wykonano ze względu na obecność w zlewni obszarów chronionych. Na podstawie zbadanych wskaźników stan chemiczny w badanej JCWP określono jako poniżej stanu dobrego. O obniżeniu klasyfikacji zdecydowały 4 wskaźniki: dwa wskaźniki badane w wodzie - średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu (wskaźnik grupy WWA) i maksymalne stężenie rtęci oraz dwa wskaźniki badane w tkankach zwierząt wodnych (biotach): rtęć i difenyletery bromowane.

Dane: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.

Stan JCWP Klimaszewnica oceniono jako ZŁY.

Rzeka płynie przez tereny użytkowane rolniczo oraz przez tereny bagienne (Biebrzański Park Narodowy). Brak jest tu dużych, punktowych źródeł zanieczyszczeń, a także znaczących przepraw mostowych: drogowych i kolejowych.

Dla pozostałych cieków badanych na terenie powiatu grajewskiego, w okresie 2010-2016, które nie były włączone do badań w 2017 roku ocena tych rzek obowiązuje do czasu przeprowadzenia aktualnych badań. Na obszarze gminy Radziłów Są to:

- Biebrza w punkcie pomiarowo-kontrolnym Osowiec – JCWP Biebrza od Horodnianki do Ełku;
- Dopływ w m. Łoje Awissa w punkcie pomiarowo-kontrolnym Łoje Awissa – JCWP Dopływ w m. Łoje Awissa;
- Matlak w punkcie pomiarowo-kontrolnym Radziłów - JCWP Matlak;
- Wissa w punkcie pomiarowo-kontrolnym Czachy – JCWP Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia;
- Wissa w punkcie pomiarowo-kontrolnym: Wąsosz – JCWP Wissa od źródeł do dopływu w Wąsoszu.

Wszystkie punkty leżą w granicach JCWPd nr 34 (wg JCWPd172 – nr 32).

Rzeki nie objęte badaniami w 2017 roku:

– BIEBRZA

Biebrza jest prawostronnym dopływem Narwi o długości ok. 165 km. Powierzchnia dorzecza wynosi 7051 km². Biebrza ma swoje źródła na południe od Nowego Dworu, uchodzi do Narwi w okolicy Wiżny. Biebrzę charakteryzuje asymetria dorzecza. Bardziej rozwinięte jest dorzecze prawobrzeżne. Biebrza i jej dorzecze stanowi największy w Polsce region bagien. Jest to miejsce występowania wielu rzadkich zbiorowisk roślinnych oraz gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków. Dolina rzeki jest łęgowiskiem ptaków związanych ze środowiskiem bagiennym. Większość tego terenu jest objęta ochroną w formie parku narodowego (Biebrzański Park Narodowy).

Tabela nr 9. Ocena jakości wód JCWP Biebrza od Horodnianki do Elku bez Elku – ppk Biebrza Osowiec.

Rodzaj stanu	Stan wód JCWP	Ocenę stanu ekologicznego przeprowadzono na podstawie badania elementów
Ocena stanu ekologicznego	stan umiarkowany	– biologicznych: klasyfikacja – III klasa; – fizykochemicznych: klasyfikacja – poniżej stanu dobrego; – fizykochemicznych, określonych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, wspomagających ocenę stanu ekologicznego – klasyfikacja – stan dobry.
Ocena stanu chemicznego	stan dobry	W latach 2010-2013 nie badano wskaźników substancji priorytetowych służących do oceny stanu chemicznego, ze względu na brak zdefiniowanych źródeł tych substancji w zlewni rzeki. W 2014 roku badania w tym zakresie wykonano po raz pierwszy, ze względu na obecność w zlewni obszarów chronionych. Badania z 2016 roku potwierdziły dobry stan chemiczny rzeki.

Dane: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.

W latach 2010-2013 nie badano wskaźników substancji priorytetowych służących do oceny stanu chemicznego, ze względu na brak zdefiniowanych źródeł tych substancji w zlewni rzeki. W 2014 roku badania w tym zakresie wykonano po raz pierwszy, ze względu na obecność w zlewni obszarów chronionych. Badania z 2016 roku potwierdziły dobry stan chemiczny rzeki.

– WISSA

Wissa – prawostronny dopływ Biebrzy o długości 49 km i powierzchni zlewni 517,3 km². Do Biebrzy uchodzi na 22,5 km jej biegu. Rzeka jest uregulowana, odwadnia północno-wschodnią część Wysoczyzny Kolneńskiej.

Główne dopływy to: Matlak i Przytulanka. Rzeka jest odbiornikiem ścieków ze Szczuczyna, Wąsosza oraz z Radziłowa.

Tabela nr 10. Ocena jakości wód JCWP Wissa od dopł. w Wąsoszu do ujścia – ppk Czachy.

Rodzaj stanu	Stan wód JCWP	Ocenę stanu ekologicznego przeprowadzono na podstawie badania elementów
Ocena stanu ekologicznego	Stan umiarkowany	– biologicznych: klasyfikacja – II klasa; – fizykochemicznych: klasyfikacja – poniżej stanu dobrego; – fizykochemicznych z grupy substancji szczegól-

		nie szkodliwych dla środowiska wodnego, wspomagających ocenę stanu ekologicznego – klasyfikacja – stan dobry.
Ocena stanu chemicznego	stan poniżej dobrego	W 2015 roku zbadano i wzięto do oceny pełną listę substancji priorytetowych dla środowiska wodnego, wykonywaną przez laboratorium WIOŚ Białystok. Badania tych substancji wykonano ze względu na obecność w zlewni obszarów chronionych. Stan chemiczny oceniono jako dobry. W 2016 roku badania powtórzono w związku z rozpoczęciem nowego cyklu badawczego. Ocenę przeprowadzono zgodnie z nowym rozporządzeniem ocenowym. O obniżeniu klasyfikacji zdecydował jeden wskaźnik z grupy WWA (benzo(a)piren), dla którego nowe rozporządzenie nałożyło bardzo rygorystyczną normę stężenia średniorocznego.

Dane: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.

Stan JCWP Wissa od dopł. w Wąsoszu do ujścia oceniono jako ZŁY.

JCWP Wissa od dopływu w Wąsoszu do ujścia jest jedną z nielicznych w województwie podlaskim, której stan ekologiczny i stan chemiczny, a co za tym idzie stan ogólny w 2015 roku oceniono jako DOBRY. Mimo, że jakość wody nie uległa zmianie, to jej ocena przeprowadzona w 2016 roku, zgodnie z nowym rozporządzeniem była zdecydowanie gorsza.

– DOPIYW w m. ŁOJE AWISSA

Dopływ w m. Łoje Awissa jest prawostronnym dopływem Wissy, V rzędu, o długości ok. 9 km i powierzchni zlewni 25,1 km². Zlewnia rzeki jest użytkowana rolniczo, brak tu punktowych źródeł zanieczyszczeń.

JCWP Dopływ w m. Łoje Awissa, badany był w 2016 roku w rozszerzonym zakresie wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych ze względu na występowanie w zlewni terenów ochrony przyrody Natura 2000.

Tabela nr 11. Ocena jakości wód JCWP Dopływ w m. Łoje Awissa.

Rodzaj stanu	Stan wód JCWP	Ocenę stanu ekologicznego przeprowadzono na podstawie badania elementów
Ocena stanu ekologicznego	stan zły	<ul style="list-style-type: none"> – biologicznych: klasyfikacja – V klasa; – fizykochemicznych: stan poniżej dobrego PSD; – fizykochemicznych, określonych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, wspomagających ocenę stanu ekologicznego – klasyfikacja <ul style="list-style-type: none"> - stan dobry; większość badanych wskaźników była w stanie dobrym, dla 5 substancji nie uzyskano pełnej rocznej serii pomiarowej ze względu na awarię sprzętu.
Ocena stanu chemicznego	stan poniżej dobrego	Do oceny wzięto pełną listę substancji priorytetowych dla środowiska wodnego, wykonywaną przez laboratorium WIOŚ. O obniżeniu klasyfikacji zdecydowało stężenie benzo(a)pirenu, dla którego nowe rozporządzenie ocenowe wprowadziło bardzo rygorystyczną normę dopuszczal-

		na.
--	--	-----

Dane: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.

Stan JCWP Dopływ w m. Łoje Awissa oceniono jako ZŁY.

– MATLAK

Rzeka Matlak – V- rzędowy, prawostronny dopływ Wissy, o długości 17,9 km i powierzchni zlewni 142,5 km². Zlewnia rzeki jest użytkowana rolniczo, brak tu punktowych źródeł zanieczyszczeń. JCWP Matlak badana w 2016 roku w rozszerzonym zakresie wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych, ze względu na występowanie w zlewni terenów ochrony przyrody Natura 2000.

Tabela Nr 12. Ocena stanu ekologicznego stanu wód JCWP.

Rodzaj stanu	Stan wód JCWP	Ocena stanu ekologicznego przeprowadzona na podstawie badania elementów
Ocena stanu ekologicznego	stan słaby	<ul style="list-style-type: none"> – biologicznych: klasyfikacja – IV klasa; – fizykochemicznych: stan poniżej dobrego PSD; – fizykochemicznych, określonych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, wspomagających ocenę stanu ekologicznego, określonych jako substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego – klasyfikacja – stan dobry; większość badanych wskaźników wskazywała dobry stan wody, dla 5 substancji nie uzyskano pełnej rocznej serii pomiarowej ze względu na awarię sprzętu.
Ocena stanu chemicznego	stan poniżej dobrego	<p>Do oceny wzięto pełną listę substancji priorytetowych dla środowiska wodnego wykonywaną przez laboratorium WIOŚ.</p> <p>O obniżeniu klasyfikacji zdecydowało stężenie benzo(a)pirenu, dla którego nowe rozporządzenie ocenowe znacznie zaostrzyło średnioroczną normę dopuszczalną. Poprzednia ocena wskazywała na stan dobry.</p>

Dane: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.

Stan JCWP Matlak oceniono jako ZŁY.

O pogorszeniu klasyfikacji końcowej w stosunku do oceny poprzedniej zdecydowały zarówno wskaźniki biologiczne (indeks ichtiologiczny), jak i fizykochemiczne oraz chemiczne. Pogorszenie oceny rocznej w stosunku do poprzedniej nie wynika z pogorszenia jakości wody, tylko ze zmiany obowiązujących norm dopuszczalnych.

PODSUMOWANIE – Ocena JCWP płynących badanych w 2017 rok, z uwzględnieniem wyników z cyklu badań 2010-2016:

Tabela nr 13. Ocena JCWP płynących badanych w 2017 roku, z uwzględnieniem wyników z cyklu badań 2010-2011.

JCWP	Punkt pomiarowo - kontrolny	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	STAN JCWP
Biebrza od Horodnianski do Ełku bez Ełku	Osowiec	umiarkowany	dobry	zły
Klimaszewnica	Klimaszewnica	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	zły
Dopływ w m. Łoje Awissa	Łoje Awissa	zły	poniżej stanu dobrego	zły

Matlak	Radziłów	słaby	poniżej stanu dobrego	zły
Wissa od źródeł do dopł. w Wąsoszu z dopł. w Wąsoszu	Wąsosz	umiarkowany	nie badany	zły
Wissa od dopł. w Wąsoszu do ujścia	Czachy	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	zły

Dane: *Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2017 roku.*

Z powyższej tabeli wynika, iż wg oceny przeprowadzonej na podstawie badań z 2017 roku z uwzględnieniem ocen z cyklu prowadzonego w latach 2010-2016 na obszarze gminy Radziłów, na 6 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) płynących żadna, w ocenie ogólnej nie uzyskała oceny stanu dobrego. Podobnie wygląda na obszarze powiatu grajewskiego.

W 4 JCWP stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany, w 1 JCWP stan ten oceniono jako słaby, a w 1 JCWP jako zły.

W 2 JCWP w których stan ekologiczny oceniono jako słaby lub zły (Matlak, Dopływ w m. Łoje Awissa) o obniżeniu klasyfikacji decydował głównie indeks ichtiologiczny. Badanie indeksu ichtiofauny wykonywane jest na terenie całego kraju przez Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie. W większości przypadków uzyskiwane wyniki nie mają odzwierciedlenia w badaniach biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych prowadzonych w bardzo szerokim zakresie przez inspekcję ochrony środowiska, zgodnie z europejskimi standardami i normami, powodując obniżenie klasyfikacji wód. Na większości rzek prowadzona jest w różnym zakresie gospodarka rybacka, tak więc ich obecny rybostan ma niewiele wspólnego z naturalnymi siedliskami.

W badaniach przeprowadzonych w latach 2010-2015 wszystkie badane wskaźniki fizykochemiczne, wchodzące w skład oceny stanu ekologicznego we wszystkich JCWP, były w stanie dobrym. W latach 2016-2017, wzrosła niestety ilość wskaźników tej grupy wykraczająca poza stan dobry. Nie wiązało się to z faktycznym pogorszeniem jakości wody, a wynikało z przeprowadzenia oceny zgodnie z nowym rozporządzeniem, które zaostrzyło znacznie wartości dopuszczalne.

Tylko w 1 JCWP (na odcinku: Biebrza powyżej ujścia Ełku i Jęgrznia poniżej jeziora Dręstwo), badane w zakresie zanieczyszczeń chemicznych (substancje priorytetowe dla środowiska wodnego) było w stanie dobrym. W 4 JCWP stwierdzono stan poniżej dobrego, a w 1 przypadku nie badano.

W cyklu 2010-2015 wszystkie badane JCWP były w dobrym stanie chemicznym. Pogorszenie klasyfikacji było wynikiem przeprowadzenia oceny zgodnie z nowym, bardziej rygorystycznym, rozporządzeniem oraz wynikało z wprowadzenia do badań i oceny substancji chemicznych mogących się kumulować w tkankach zwierząt wodnych tzw. biotach.

Przekształcenia litosfery

Do podstawowych przekształceń litosfery na obszarze gminy Radziłów należą:

- zabiegi agrotechniczne na terenach użytkowanych rolniczo – z tą formą gospodarowania związane są przede wszystkim przekształcenia właściwości fizykochemicznych gleb i uruchomienie procesów erozyjnych;
- przekształcenia związane z infrastrukturą komunikacyjną, w tym nasypy, wykopy i niwelacje;
- tereny przekształceń geomechanicznych, związanych przystosowaniem terenu do zainwestowania;
- kopalnie odkrywkowe kruszywa naturalnego;
- przekształcenia i zniszczenia powierzchni ziemi w obrębie wyrobisk po niekontrolowanej eksploatacji kruszyw naturalnych i nielegalnego składowania w nich odpadów.

Istotnym czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi była w przeszłości nie koncesjonowana eksploatacja kopalni, w wyniku której znacznej dewastacji uległo kilkadziesiąt hektarów użytków rolnych i leśnych. Pozyskiwanie surowców mineralnych odbywało się bez zezwoleń właściwych organów administracji geologicznej. Przygodna eksploatacja prowadzona była bez rozpoznania geologicznego złóż i planów rekultywacyjnych powstałych wyrobisk. Doprowadziło to do dewastacji terenów i obniżenia walorów środowiska przyrodniczego. Obecnie, obowiązujące uwarunkowania prawne nakładają obowiązek uzyskania koncesji na wszelkie prace geologiczne i eksploatację złóż.

Wszystkie punkty poboru kruszywa oraz torfów nie posiadające koncesji powinny być zamknięte, a teren przywrócony do pierwotnego stanu użytkowania.

Szacuje się, że zabiegiem rekultywacyjnym należy poddać grunty zaklasyfikowane do użytków kopalnych o powierzchni 19 ha (dane: *Gminne zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów – Starostwo Powiatowe w Grajewie – 2019 r.*).

Gospodarka odpadami

Na obszarze gminy Radziłów źródłami wytwarzanych odpadów są:

- przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą;
- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe czy niebezpieczne;
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej;
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy czy targowisk itp.;
- ulice i place.

Szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na obszarze gminy Radziłów określa Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziłów przyjęty uchwałą nr XXX/182/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 roku poz. 4631, z zm.). Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z Regulaminu sprawuje Wójt poprzez działania uprawnionych pracowników Urzędu Gminy Radziłów oraz Komendanta Powiatowego Policji w Grajewie. Szczegółowy sposób gospodarowania odpadami komunalnymi na obszarze gminy Radziłów reguluje Uchwała Nr XXXIII/2012/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 18.04.2013 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczenia przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości, częstotliwość i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych na obszarze gminy Radziłów.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych, przeróżnych czynników. Należą do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną.

W 2019 roku na obszarze gminy nie istniało żadne legalnie działające wysypisko odpadów komunalnych. Odpady komunalne zmieszane zbierane i odbierane od właścicieli nieruchomości są przekazywane do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Czartorii, położonej na obszarze gminy Miastkowo.

Powstające w gospodarstwach domowych odpady ulegające biodegradacji w pierwszej kolejności wykorzystywane są przez mieszkańców we własnym zakresie, poprzez ich kompostowanie w przydomowych kompostownikach. Oprócz wywozu odpadów komunalnych z nieruchomości prywatnych i publicznych, na obszarze gminy działa Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, zlokalizowany w Radziłowie, Plac 500-lecia 14. Przyjmowane są tam nieodpłatnie: zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, pozostałe rodzaje wysegregowanych odpadów komunalnych np. papier, plastik, szkło, metal.

Zorganizowany system selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy Radziłów przewiduje zbiórkę takich odpadów jak folia i worki foliowe, szkło, makulatura, pet oraz odpady zielone (biodegradowalne). Ponadto na obszarze gminy istnieje nieselektywna zbiórka odpadów. Mieszkańcy gromadzą odpady w pojemnikach: SM 110, pojemniki 1100, kontenery KP-7, Odpady wywożone są raz w miesiącu.

Podczas realizacji założeń projektu Studium nie przewiduje się degradacji powierzchni ziemi.

Proponowane rozwiązania dotyczące składowania i utylizacji odpadów w pełni utrzymują bezpieczeństwo i nie spowodują przedostania się substancji szkodliwych do komponentów środowiska naturalnego. Dodatkowo należy zaznaczyć, iż ilość odpadów nie stanowi istotnego problemu i przy przepisowym usuwaniu ich może być uznana za nieinwazyjną. Także zaznacza się, iż żaden element projektowanych inwestycji nie jest emitorem szkodliwych substancji. Po pełnej realizacji infrastruktury na

terenie objętym prognozą nastąpi całkowite zabezpieczenie przed ogniskami zanieczyszczeń wynikających ze składowania i utylizacji odpadów.

Wyroby zawierające azbest

Gmina posiada opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Radziłów na lata 2018 – 2032” przyjęty uchwałą nr XXIX/179/12 z dnia 10 grudnia 2012 roku.

Celem Programu jest:

- oczyszczenie obszaru gminy Radziłów z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
- likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

Wyroby zawierające azbest, znajdujące się na obszarze gminy Radziłów to przede wszystkim płyty płaskie azbestowo – cementowe oraz płyty faliste azbestowo – cementowe.

Ilość wyrobów zawierających azbest, zamontowanych na budynkach w gminie Radziłów oszacowano łącznie na 269 703,74 m², tj. 3 641 Mg. Szkodliwe działanie uszkodzonych wyrobów zawierających azbest stanowi o potrzebie systematycznego usuwania tych wyrobów z terenu gminy.

Obiekty stwarzające zagrożenia dla środowiska

Zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na obszarze gminy Radziłów są:

- awarie urządzeń infrastruktury technicznej;
- katastrofy komunikacyjne drogowe, w tym związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

W przypadku uszkodzenia cystern lub w następstwie katastrofy drogowej istnieje realne zagrożenie skażenia ludności i środowiska wokół tras przewozu materiałów niebezpiecznych – dot. drogi wojewódzkiej nr 668.

Zaproponowane w projekcie Studium zagospodarowanie obszaru gminy Radziłów nie stwarza zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu art. 248 ustawy Prawo ochrony środowiska. Zagrożenia takie stwarzane są przez zakłady stosujące w procesach technologicznych i składowanie niebezpiecznych substancji chemicznych (NSCh). O zakwalifikowaniu inwestycji do zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej decyduje Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie przesądza o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na obszarze gminy Radziłów nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Przy skali inwestycji, jaką dopuszcza niniejsze Studium, ilość substancji łatwopalnych osiąga wartości poniżej wyznaczonych progów dla zakładów zwiększonego i dużego ryzyka.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska przyrodniczego związane są z wykorzystywaniem, składowaniem oraz transportem substancji niebezpiecznych. Skażenia związane są z awariami w zakładach produkcyjnych oraz z wypadkami komunikacyjnymi, mającymi charakter losowy w tym sensie, że mogą one wystąpić bez względu na stosowane zabezpieczenia. Przeciwdziałanie im, zmierza zatem do ograniczenia ich prawdopodobieństwa, a także rozmiaru oraz czasu trwania negatywnych skutków.

Zagrożenie poważną awarią

Na obszarze gminy Radziłów nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Zaproponowane w Studium zagospodarowanie obszaru gminy Radziłów nie stwarza zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu art. 248 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Przy skali inwestycji, jaką dopuszcza niniejsze Studium, ilość substancji łatwopalnych osiąga wartości poniżej wyznaczonych progów dla zakładów zwiększonego i dużego ryzyka. Ostateczne jednak zakwalifikowanie realizowanych inwestycji do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, możliwe będzie w sytuacji znanych parametrów planowanej inwestycji na etapie uzyskiwania decyzji środowiskowej. Kwalifikacja może powodować,

że wymagana będzie konieczność spełnienia przez prowadzącego zakład – zgodnie z art. 249 – 271 b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska – określonych warunków, tj. rygorów, nakazów, zabezpieczeń i środków zapobiegawczych oraz środków ochronnych.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska przyrodniczego związane są z wykorzystywaniem, składowaniem oraz transportem substancji niebezpiecznych. Skażenia związane są z awariami w zakładach produkcyjnych oraz z wypadkami komunikacyjnymi, mającymi charakter losowy w tym sensie, że mogą one wystąpić bez względu na stosowane zabezpieczenia. Przeciwdziałanie im, zmierza zatem do ograniczenia ich prawdopodobieństwa, a także rozmiaru oraz czasu trwania negatywnych skutków.

Zagrożenia: Biebrzański Park Narodowy

W zależności od rodzaju ekosystemów, w Parku mamy do czynienia z różnego typu ich zagrożeniami. Konieczne są przemyślane działania zmierzające do zachowania wartości, które były powodem nadania mu statusu ochronnego.

Ze względu na dużą powierzchnię torfowisk oraz występujących wyspowo obszarów leśnych, w tym suchych borów sosnowych na obszarze parku występuje stałe zagrożenie pożarowe. W okresie wiosny, lata i jesieni szczególnie narażone są lasy, natomiast w okresie zimy i wiosny trzcinowiska i turzycowiska. Ze względu na podłoże torfowe powstają pożary podziemne mogące trwać wiele miesięcy i spustoszyć wielkie obszary.

W skali całego Parku najważniejsze czynniki stanowiące zagrożenie bytu wielu ekosystemów i ich walorów przyrodniczych to:

- odwodnienie terenu i zaniechanie ekstensywnego użytkowania łąk bagiennych;
- wypas bydła przez lokalną ludność.

Skutkiem odwodnienia terenu jest przesuszenie torfowisk i ich mineralizacja, a to może prowadzić do ustępowania roślinności typowo bagiennej i wkraczania gatunków charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych.

Szczególne wartości przyrodnicze mają obszary mokradłowe Parku, które do niedawna były jeszcze ekstensywnie użytkowane rolniczo, co pozwoliło na zachowanie się zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych (łąki trzęślicowe i torfowiska węglanowe, zasiedlane przez gatunki rzadkie i zagrożone w skali międzynarodowej) nie spotykanych już w innych krajach europejskich.

Prowadzone przez stulecia koszenie oraz wypas łąk podmokłych i bagiennych były czynnikiem kształtującym i stabilizującym otwarte zbiorowiska roślinne i decydowały o występowaniu charakterystycznych gatunków zwierząt.

Zaniechanie wykaszania zbiorowisk turzycowych i turzycowo – mszystych przez miejscowych rolników stało się przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej. tzw. sukcesji w kierunku zbiorowisk leśnych lub szuwarowych, co powoduje spadek bogactwa gatunkowego.

W celu zahamowania sukcesji i utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów, ustalono ochronę czynną. Funkcjonowanie gospodarki rolnej zgodnej z ustalonymi celami ochrony jest szczególnie istotne dla Parku w sytuacji gdy w posiadaniu prywatnych właścicieli znajduje się aż 46% powierzchni Parku.

Działania, które mogą zapobiec zagrożeniom to:

- bierna ochrona poprzez unikanie ingerencji człowieka w środowisko stosowana w ekosystemach naturalnych, nie podlegających szybkim procesom sukcesji (najczęściej dotyczy to obszarów ochrony ścisłej BPN);
- zaniechanie regulacji rzek i cieków wodnych oraz dążenie do przywracania naturalnych stosunków wodnych tam, gdzie były one zmienione przez człowieka;
- ochrona czynna w ekosystemach lądowych przekształconych przez człowieka, metodami dostosowanymi indywidualnie do konkretnych ekosystemów i zagrożeń.

W ostatnich latach następuje wzrost zagrożeń związanych z intensyfikacją rolnictwa poprzez stosowanie pestycydów, nawożenia mineralnego, skomplikowanej agrotechniki i wprowadzania upraw leśnych na mokradłowe tereny porolne, wprowadzania obcych bądź genetycznie zmodyfikowanych gatunków – co powinno być zdecydowanie w Parku ograniczane. Wszelkie metody sztucznego wprowadzania lasu, wiążą się z drastycznymi przekształceniami powierzchni ziemi (np. rabatowałki) i nie służą ekosystemom mokradłowym.

Miejsca takie powinny być pozostawione naturalnej sukcesji, z korzyścią dla różnorodności biologicznej.

Zagrożenia: Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006)

Do głównych zagrożeń zalicza się zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk na terenach podmokłych, ale także intensyfikację gospodarki rolnej, wypalanie łąk i ich zarastanie, obniżanie się poziomu wód (melioracje), zanieczyszczenie wód, presja rekreacyjna, kłusownictwo i zagrożenia wynikające z zmianą zagospodarowania terenu np. I helsiński korytarz transportowy Via Baltica.

Zagrożenia: Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008)

Głównym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych Doliny Biebrzy jest odwodnienie terenu trwające od początku XIX wieku i kontynuowane przez cały wiek XX. Skutkiem odwodnienia jest obniżenie poziomu wód gruntowych, prowadzące do przesuszenia torfowisk i ich mineralizacji, co powoduje ustępowanie roślinności typowo bagiennej i wkraczanie gatunków i zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk bardziej suchych. Skutkiem odwodnienia są też rozległe i długotrwałe pożary, niszczące roślinność, ale i złoża torfowe. Obecne bogactwo przyrodnicze zostało ukształtowane w wyniku jej długotrwałego użytkowania rolniczego, przede wszystkim kośnego użytkowania łąk oraz wypasu. Postępujące odchodzenie miejscowej ludności od tego typu gospodarki rolnej jest przyczyną ekspansji zakrzaczeń i roślinności drzewiastej, zastępującej siedliska otwarte. W celu zatrzymania sukcesji oraz utrzymania cennych, przejściowych jej stadiów stosuje się ochronę czynną. Brak gospodarki wodno-ściekowej prowadzi do eutrofizacji wód podziemnych i powierzchniowych. Zagrożeniem dla ostoi są również kłusownictwo w otulinie Biebrzańskiego Parku Narodowego, osuszenie lub likwidacja małych zbiorników wodnych, rabunkowe pozyskiwanie surowców zielarskich oraz eksploatacja torfu w otulinie.

Przeobrażenia flory i roślinności

Przewiduje się zmianę sposobu użytkowania części terenów. Jednak większość z tych terenów w rzeczywistości nie pełni funkcji, jaką im przypisano w starej ewidencji. Toteż wskazana jest weryfikacja ich rzeczywistej funkcji i zagospodarowanie wedle ich potencjału. W przypadku zmiany funkcji rolnej na inną przewiduje się wprowadzanie w zamian dodatkowej roślinności w postaci np. zadrzewień czy zakrzaczeń.

Istotnym aspektem projektu studium jest wprowadzenie zapisów dotyczących ochrony i opieki nad wartościową szatą roślinną, reprezentowaną głównie przez Obszar Natura 2000 i Obszary Chronionego Krajobrazu. Generalnie inwestycje nie wpłyną na przeobrażenie szaty roślinnej.

Przeobrażenia fauny

Nie przewiduje się.

Odporność środowiska przyrodniczego na degradację oraz jego zdolność do regeneracji

W kontekście projektowanych inwestycji nie przewiduje się naruszenia równowagi środowiska. Przy zachowaniu strefy ochronnej wokół wód jezior chroni się je przed negatywnym wpływem rozwoju analizowanej przestrzeni. Wprowadzenie nowych proekologicznych rozwiązań odnośnie zaopatrzenia w media i infrastruktury technicznej jest wystarczającą barierą i nie ma przeciwwskazań ku takiemu kierunkowi zagospodarowania.

Obszary występowania uciążliwości

Nie spotyka się na analizowanym terenie. Nie notuje się obiektów będących potencjalnym źródłem uciążliwości oraz stanowiących zagrożenie dla funkcjonowania środowiska. Planowane elementy zagospodarowania przestrzennego także nie wprowadzają takiego zagrożenia.

Wpływ na życie i zdrowie ludzkie

Planowane inwestycje nie spowodują zagrożenia życia ludzkiego i nie będą przyczyną pogorszenia się zdrowia ludzkiego. Wprowadzenie do analizowanego obszaru terenów o funkcji mieszkaniowej, usługowej i rekreacyjnej może się przyczynić do poprawy jakości życia i zdrowia ludzkiego poprzez

krzewienie aktywności fizycznej wśród mieszkańców regionu. Nastąpi rozwój terenów przeznaczonych pod funkcję mieszkalną, co może być korzystne dla osadnictwa na danym obszarze. Nie ma przeciwwskazań dla tego typu kierunków rozwoju regionu.

Kolizje przestrzenne

Dotychczasowe działania inwestycyjne na obszarze gminy Radziłów nie wytworzyły znaczących kolizji przestrzennych, mających wpływ na funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.

Wnioski

Na podstawie analizy danych związanych z przedmiotowym projektem studium można stwierdzić, że zapisy zawarte w proponowanym dokumencie nie naruszają przepisów ustawy o ochronie przyrody. Powołując się na fakt, że ogólna ocena wpływu przedmiotowych inwestycji jest uznana jako minimalna, nie istnieje konieczność ingerowania w funkcjonowanie spójności istniejących terenów sieci Natura 2000. Zaplanowane inwestycje nie naruszają w żaden sposób swobody funkcjonowania ekosystemów.

Funkcjonowanie inwestycji przewidzianych w projekcie studium może spowodować zmiany w środowisku przyrodniczym w następujący sposób:

- naruszenia obiegu materii w środowisku,
- ubytku rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- degradacji środowiska przez:
 - pośrednie zanieczyszczenie gleb i wód,
 - zanieczyszczenie powietrza (w tym hałas),
 - zniekształcenia pierwotnego krajobrazu.

Podstawowym zagrożeniem dla jakości wód jest dopływ do nich różnego rodzaju zanieczyszczeń, z różnych źródeł, w tym:

- ze źródeł punktowych - zanieczyszczenia wprowadzane bezpośrednio do odbiorników, a więc do cieków i wód stojących. Są to ścieki przemysłowe i bytowo-gospodarczymi. Podstawowe znaczenie ma tu ilość i jakość ścieków wprowadzanych do wód;
- ze źródeł rozproszonych - zanieczyszczenia wprowadzane przede wszystkim przez mieszkańców terenów nie skanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni; ilość zanieczyszczeń wzrasta przy istnieniu w jednostkach osadniczych wodociągów bez jednoczesnego wybudowania kanalizacji i oczyszczalni ścieków; zanieczyszczenia te stanowią potencjalne zagrożenie również dla jakości wód podziemnych (nieszczelne szamba);
- ze źródeł przestrzennych (obszarowych) - zanieczyszczenia przedostające się do wód ze zlewni, w wyniku procesów infiltracji, spływu powierzchniowego, erozji wodnej i wietrznej; wielkość dopływu zanieczyszczeń z takich źródeł uzależniona jest przede wszystkim od ukształtowania terenu i sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia użytków rolnych, rodzaju utworów powierzchniowych budujących zlewnię, a także warunków meteorologicznych;
- ze źródeł liniowych - zanieczyszczenia występujące w otoczeniu dróg i torowisk, przedostające się do wód przede wszystkim ze ściekami deszczowymi, wodami roztopowymi; zawsze istnieje potencjalne zagrożenie dopływem zanieczyszczeń powstałych w przypadku awarii środków transportu przewożących różnego rodzaju substancje chemiczne, paliwa. Wpływ tego rodzaju zanieczyszczeń jest tym większy im bliżej cieku przebiega droga, a rzeźba terenu umożliwia migrację zanieczyszczeń.

Najtrudniejsze do oszacowania i ograniczenia są punktowe i przestrzenne (obszarowe) źródła zanieczyszczeń.

Najmniejszy dopływ zanieczyszczeń obszarowych następuje z terenów leśnych.

Zanieczyszczenia obszarowe to przede wszystkim związki biogenne - azot i fosfor - pochodzące z nawozów sztucznych i naturalnych, gnojowicy. Z tego źródła do wód trafia więcej azotu, ponieważ fosfor jest lepiej wiązany przez kompleks sorpcyjny gleb.

4) Środowisko kulturowe

Obiekty zabytkowe oraz obiekty kulturowe

Na obszarze gminy Radziłów występują następujące formy zabytków:

- zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (Rejestr A) Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku;
- zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych prowadzonej przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku
- stanowiska archeologiczne (obiekty i obszary) nie objęte ochroną prawną, wymagające ochrony na podstawie ustaleń mpzp.

Ochrona prawna dziedzictwa kulturowego gminy Radziłów dotyczy w szczególności 17 zabytków wpisanych do rejestru zlokalizowanych na terenie: Radziłowa, Kramarzewa i Słucza. Tą formą objęto najcenniejsze obiekty i obszary z terenu gminy, w tym: 3 decyzje dotyczą obiektów sakralnych, 2 – dworów i założeń dworskich, 1 – cmentarza – mogiły ludności żydowskiej, 1 – cmentarza rzymsko – katolickiego (9 nagrobków o charakterze zabytkowym) na cmentarzu rzymsko – katolickim, zabytku urbanistyki – teren części miasta Radziłów, 8 – budynków mieszkalnych.

Zostały one ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków (zw. dalej GEZ).

Do najsilniejszych elementów identyfikacji przestrzenno – kulturowej Radziłowa podlegających ochronie zalicza się:

- obszar układu urbanistycznego (XIV –XIX) wpisanego do rejestru zabytków wraz z otoczeniem, w tym: rynek – Plac 500-lecia i ulice wylotowe: Łomżyńska, Kościelna, Szczuczyńska, Karwowska, Piękna, Krótka, Mickiewicza, Bargłówek oraz dawne ulice zatylne i gospodarcze: Nadstawana, Gumienna, Gęsia, plac przykościelny wraz z terenem zespołu kościoła parafialnego, część ulicy Ogrodowej – strefa ochrony konserwatorskiej „B1”;
- zespół dworsko – parkowy w Słuczu – strefa ochrony konserwatorskiej zabytkowego zespołu dworsko – ogrodowego w granicach obejmujących obszar wpisany do rejestru zabytków oraz wolny obszar nad rzeką;
- zespół Kościoła pod wezwaniem św. Barbary w Kramarzewie;
- istniejąca zabudowa sakralna i mieszkalna.

Na obszarze gminy Radziłów znajdują się następujące pomniki i miejsca pamięci:

- cmentarz z II wojny światowej w Radziłowie;
- cmentarz żołnierzy rosyjskich I wojny światowej ok. 1915 r. w Sośni;
- mogiła we wsi Łoje – Awissa;
- pomnik poświęcony pamięci żołnierza rosyjskiego w Klimaszewnicy;
- kapliczki, krzyże i figury we wsiach: Święcienin, Sośnia, Racibory, Konopki Błonie, Mścichy, Kownatki, Łoje – Awissa, Okrasin, Karwowo, Mikuty.

W ewidencji zabytków archeologicznych (AZP) znajduje się 112 zabytków archeologicznych (stanowisk), które są ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków. Zgrupowane są w następujących obszarach AZP: 31-78, 32-80, 30-80, 31-79, 31-80, 30-81, 32-79, 32-78, 33-79, 33-80.

Zabytki (stanowiska) archeologiczne oznaczone nr 1, 4 i 5 w obszarze 32-79 Radziłów położone są na obszarze, dla którego obowiązuje Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej Radziłów – uchwała nr XXXIX/188/06 Rady Gminy Radziłów z dnia 27.07.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 222, poz. 2165 z dnia 27.07.2006 r.) wraz ze zmianami są objęte ochroną planistyczną. Pozostałe stanowiska położone na obszarze gminy Radziłów nie są objęte ochroną prawną, dlatego też proponuje się, aby objąć je ochroną na podstawie ustaleń w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zabytki archeologiczne (stanowiska) mają zapewnioną ochronę, m.in. na podstawie art. 31 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W gminie Radziłów brak jest obiektów uznanych za pomnik historii.

Na obszarze gminy Radziłów nie utworzono parku kulturowego i nie planuje się utworzenia.

Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu/lub zmianie i aktualizacji w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwe-

stycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- a) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- b) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- c) parków kulturowych.

W planie miejscowym obowiązkowo określa się zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej.

Samorządy mają obowiązek zawiadamiania konserwatora zabytków o przystąpieniu do sporządzania studium i planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględnienia wniosków konserwatorskich oraz uzgodnienia dokumentów.

Zagrożeniem jest degradacja zabytków i negatywne zmiany funkcjonalno – przestrzenne w obszarach posiadających wartości zabytkowe.

2. POTENCJALNE ZMIANY ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTU

W przypadku braku realizacji postanowień Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów stan środowiska naturalnego może nie utrzymać się na obecnym poziomie. Obszar gminy w dalszym ciągu będzie podlegał oddziaływaniu procesów naturalnych i antropogenicznych. Studium jest dokumentem, który wyznacza kierunki rozwoju gminy oraz stanowi podstawę do podejmowania dalszych działań z zakresu planowania przestrzennego.

Szereg kierunków rozwoju zaproponowanych przez Studium jest niezbędnych do realizacji z uwagi na dalszy rozwój gminy Radziłów, oparty na terenach atrakcyjnych przyrodniczo, krajobrazowo, kulturowo, rolniczo i gospodarczo.

W Studium zakłada budowę i poprawę standardu infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacji sanitarnej, sieci do przesyłu gazu, energetyki (w szczególności OZE), utrzymanie dotychczasowej struktury przestrzennej gminy, dalszy rozwój rolnictwa, jako głównej działalności w gminie oraz rozwój działalności pozarolniczych.

Na obszarze gminy Radziłów nie proponuje się rozpraszania zabudowy poza istniejące jednostki osadnicze. Wskazuje się na rozwój zabudowy skupionej jako uzupełnienie tzw. „luk” oraz jako przedłużenie zabudowy w sąsiedztwie już istniejącej oraz wzdłuż urządzonych ciągów komunikacyjnych. Postuluje się utrzymanie dotychczasowej struktury przestrzennej gminy oraz dalszy rozwój rolnictwa opartego na produkcji rolnej i zwierzęcej. Pożądany jest rozwój funkcji osadniczych uzupełniony działalnością pozarolniczą (usługową, handlową, produkcyjną). Wskazuje się na rozwój różnych form odnawialnych źródeł energii.

Szereg czynników tworzy doskonałe warunki do rozwoju. Dzięki porządkowaniu istniejących zespołów zabudowy, a zwłaszcza zaniedbanych oraz aktywizacji gospodarczej terenów przy głównych ciągach komunikacyjnych i odbudowie bazy rolniczej produkcyjno - przetwórczej, gmina uzyska jak najbardziej nowoczesną strukturę. Wyposażenie gminy w sprawne systemy obsługi technicznej jest warunkiem powodzenia wytyczonych w Studium celów.

Rezygnacja z realizacji postanowień Studium, zwłaszcza w zakresie gospodarki ściekowej, energetycznej i gazowej, może przyczynić się do pogorszenia jakości, środowiska oraz spadku poziomu jakości życia mieszkańców. W przypadku braku realizacji zawartych w tym dokumencie postanowień, możliwe jest utrzymanie się już występujących negatywnych zjawisk w środowisku przyrodniczym gminy Radziłów, do których zaliczyć należy:

- rozprzestrzenianie się terenów zainwestowanych, dot. zabudowy rozproszonej kosztem terenów otwartych, czego konsekwencją może być, np. konieczność zwiększenia pokrycia siecią dróg dojazdowych;
- niezadowalający stan powietrza zwłaszcza w okresie zimowym ze względu na zanieczyszczenie pyłem zawieszonym i benzo(a) pirenem, spowodowany głównie przez ogrzewanie mieszkań i spaliny samochodowe;
- zagrożenia przyrody ożywionej przez niekontrolowany rozwój inwestycji oraz wzrost niekontrolowanego ruchu turystycznego;

- degradacja zabytków i negatywne zmiany funkcjonalno – przestrzenne w obszarach posiadających wartości zabytkowe;
- przebieg trasy przewozu materiałów niebezpiecznych drogą wojewódzką nr 668 Piątnica – Przytuły – Radziłów – Osowiec, która ma połączenie z drogą krajową nr 65 Białystok – Ełk.

VII.	ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM
-------------	--

Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko związane jest z rozwojem społeczno - gospodarczym gminy, rozwojem infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Główne obszary objęte przewidywanym znaczącym oddziaływaniem to:

- tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową;
- tereny położone w strefie planowanych inwestycji infrastrukturalnych;
- tereny inwestycji związanych z budową obiektów mających wpływ na krajobraz oraz środowisko przyrodnicze (w tym: obiekty i urządzenia budowlane przeznaczone do chowu i hodowli zwierząt o obsadzie 210 i powyżej 210 DJP, instalacje OZE);
- tereny położone w obszarach planowanych inwestycji komunikacyjnych.

Obszary objęte potencjalnym znaczącym oddziaływaniem na środowisko będą ulegały stopniowej poprawie. Działania zmierzające w kierunku poprawy środowiska będą prowadzone w poszczególnych obszarach wskazanych w Programie ochrony środowiska dla gminy Radziłów na lata 2021 – 2024 z perspektywą do roku 2028 - uchwała nr XXXIV/254/2021 Rady Gminy Radziłów z dnia 28 października 2021 roku w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028”;

Oddziaływania na środowisko zaproponowanych inwestycji dotyczą przekształceń środowiska związanych z:

- przekształceniem powierzchni;
- wymianą i degradacją gruntów;
- ograniczeniami w procesie infiltracji;
- zmianą stosunków wodnych;
- równowagą przyrodniczą i racjonalną gospodarką zasobami środowiska;
- przecinaniem korytarzy ekologicznych.

Znaczącymi przedsięwzięciami mającymi istotny wpływ na środowisko przyrodnicze są inwestycje drogowe.

Ustalenia Studium uwzględniają priorytetowe cele związane z ochroną środowiska przyrodniczego. Projektowane inwestycje w żaden sposób nie narażają trwałości funkcjonowania terenów cennych przyrodniczo. Nasilenie inwestycji zlokalizowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie przekształconych już antropogenicznie terenów oraz przy głównych ciągach komunikacyjnych.

Odpowiednie przygotowanie inwestycji szczególnie pod względem zniwelowania potencjalnego zagrożenia dla środowiska jest podstawowym warunkiem ich realizacji. Zaleca się również przeprowadzenie analiz oddziaływania na środowisko poszczególnych projektów oraz sposobów zagospodarowania mogących znacząco wpłynąć na środowisko na etapie tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Obiekty i urządzenia budowlane przeznaczone do chowu i hodowli zwierząt o obsadzie 210 i powyżej 210 DJP

Na terenach rolniczych w II strefie (zachodniej) dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń budowlanych przeznaczonych do chowu i hodowli zwierząt o obsadzie 210 i powyżej 210 DJP, za wyjątkiem zwierząt futerkowych, w tym norek amerykańskich, których działalność nie może mieć negatywnego wpływu na środowisko.

Lokalizacja powinna być zgodna z przepisami odrębnymi i bezwzględnym poszanowaniem zasad ochrony środowiska, po przeprowadzeniu wymaganych przepisami prawa procedur. Zgodnie z rozpo-

razdzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko chów i hodowla zwierząt innych niż norki należy do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Dla takich przedsięwzięć wymagane przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia. i sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Lokalizacja tych obiektów i urządzeń budowlanych powinna uwzględniać:

- aktualne przepisy dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia;
- zasady równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska;
- walory architektoniczno-krajobrazowe oraz walory ekonomiczne przestrzeni i dóbr kultury;
- decyzje administracyjne wydane w trybie i zakresie obowiązującym przepisami prawa.

Działalność w tych obiektach powinna być prowadzona przy zastosowaniu rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych ograniczających negatywne oddziaływania tych obiektów na otoczenie, a w szczególności na tereny zabudowy mieszkaniowej. O lokalizacji, budowie i eksploatacji powinien zdecydować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Odnawialne źródła energii

Odnawialne źródła energii to zasoby naturalne, które odnawiają się w krótkim czasie. Do zasobów odnawialnych źródeł energii zalicza się żywe składniki przyrody, które można przekształcić w energię, m.in. wiatr, promieniowanie słoneczne, opady, pływy morskie, fale morskie i geotermia. Coraz to większe zużycie energii, pochodzącej głównie ze spalania węgla, powoduje emisję do atmosfery gazów:

- dwutlenku węgla, tlenu węgla, azotu, freonów i innych związków oraz
- zmiany w jej składzie chemicznym.

Rozwój odnawialnych źródeł energii ma priorytetowe znaczenie w skali kraju, jak i całej Europy. Zatem zasadne jest podejmowanie przedsięwzięć zmierzających do ograniczenia i bardziej efektywnego wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest bardzo istotnym elementem zrównoważonego rozwoju, które przynosi efekty ekologiczne, jak i energetyczne. Na obszarze gminy Radziłów proponuje się zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii. Jedną z korzyści stosowania odnawialnych źródeł energii jest zmniejszenie negatywnego wpływu energetyki na środowisko. Na obszarze gminy Radziłów największe znaczenie wśród odnawialnych źródeł energii odgrywać będzie energia słoneczna, energia wiatru i biomasa.

Energia słoneczna

Energia słoneczna powinna stanowić jedno z głównych alternatywnych źródeł energii w gminie. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej jest instalowanie kolektorów oraz paneli fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Obecnie w gminie instalacje solarne oraz panele fotowoltaiczne są wykorzystywane w niewielkim zakresie na potrzeby podgrzewania wody użytkowej oraz w celu ogrzania budynków. W gminie Radziłów dopuszczono lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu:

- innych niż elektrownie wiatrowe – w I (wschodniej) z wyłączeniem BPN i w strefie II (zachodniej)

a o dopuszczalności rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii zdecydują postępowania administracyjne wymagane przepisami odrębnymi, w szczególności z zakresu ochrony środowiska.

Na podstawie zgłoszonych do Studium wniosków, ustalono szczegółowe lokalizacje pod budowę urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, w szczególności instalacji fotowoltaicznych wraz ze strefami ochronnymi (oznaczone symbolem OZE) na rysunku Studium – *Załącznik nr 5 i 6*, w następujących miejscowościach: Radziłów, Klimaszewnica, Borawskie-Awissa, Borawskie, Barwiki, Wiązownica, Kramarzewo, Kieljany, Karwowo i Słucz.

Na terenach zabudowy produkcyjnej wyznaczonych na rysunku Studium – *Załącznik nr 5 i 6* możliwe jest rozmieszczenie instalacji fotowoltaicznych wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (z wyłączeniem elektrowni wiatrowych) z ich strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów.

Rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nieprzekraczającej 500kW dopuszcza się na obszarze całej gminy z wyłączeniem obszaru Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Energia biomasy

Biomasa jest najstarszym i najczęściej wykorzystywanym źródłem energii odnawialnej. Stanowi całą istniejącą na Ziemi materię organiczną, a wszystkie jej stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego i zwierzęcego ulegające biodegradacji. Biomasa pochodzi m.in. z: lasów, sadów, drewna opadowego, siana i słomy, upraw roślin energetycznych. Obecnie potencjał wykorzystania biomasy na obszarze gminy Radziłów jest niewielki, lecz możliwość wykorzystania tego surowca będzie możliwa po podjęciu współpracy z sąsiednimi gminami.

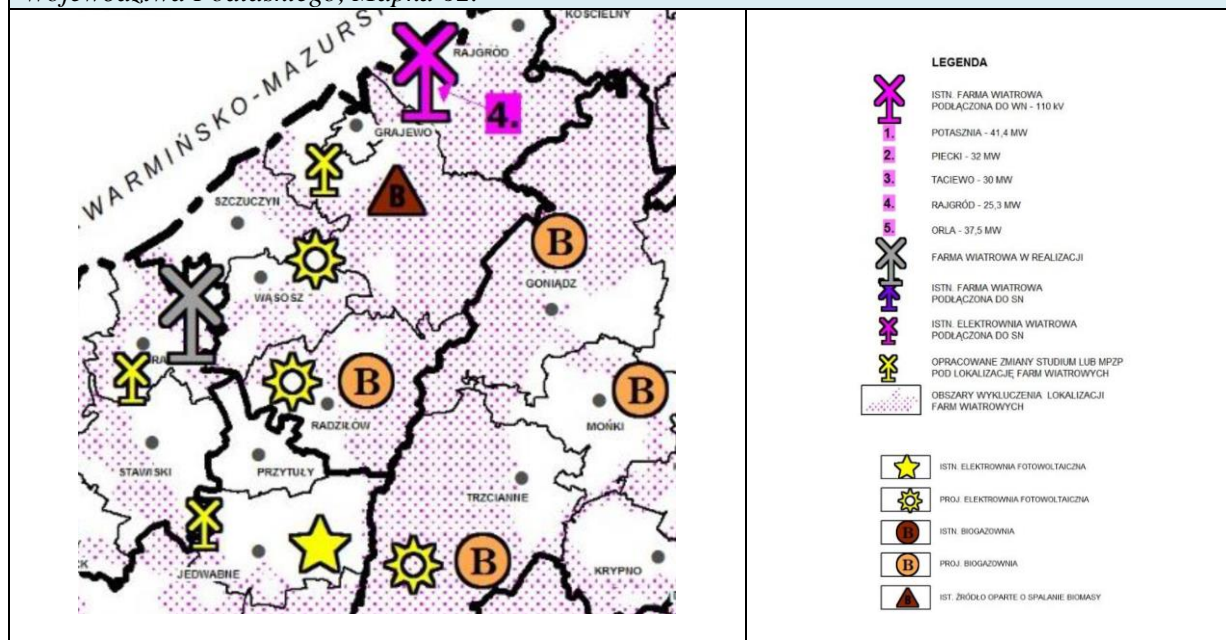
Energia wiatru

W gminie Radziłów występują korzystne warunki dla rozwoju energetyki wiatrowej. W chwili obecnej w gminie Radziłów nie funkcjonują 3 elektrownie wiatrowe.

Gmina Radziłów posiadając korzystne warunki wykorzystania energii wiatru (Mapa nr 16 PZPWP) i energii słońca, znaczną ilością naturalnej, niewykorzystanej biomasy i dużą ilością gruntów marginalnych, przydatnych do upraw roślin energetycznych, ma szanse przy wsparciu funduszy unijnych na znaczne zwiększenie ilości energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych.

Mapa nr 20. Elektroenergetyka – odnawialne źródła energii. Lokalizacja biogazowni i elektrowni fotowoltaicznych w gminie Radziłów.

Elektroenergetyka – odnawialne źródła energii – wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, Mapa 62.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego – 2017 r.

Poniższa mapa pochodzi z PZPWP i obrazuje obszary wykluczenia lokalizacji farm wiatrowych, co oznacza, że na tych terenach obowiązuje zakaz ich lokalizacji. Natomiast lokalizacja farm wiatrowych na pozostałym obszarze gminy może nastąpić w trybie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz zgodnie z przepisami odrębnymi.

W gminie Radziłów dopuszczono lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu:

- elektrowni wiatrowych – w II (zachodniej) wyłącznie w granicach obszarów dopuszczania lokalizacji elektrowni wiatrowych –strefie, określonych na rysunku Studium *Kierunki i polityka przestrzenna gminy – Załącznik nr 5*, wyznaczono dwa obszary;
- innych niż elektrownie wiatrowe – w I (wschodniej) z wyłączeniem BPN i w strefie II (zachodniej)

a o dopuszczalności rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii zdecydują postępowania administracyjne wymagane przepisami odrębnymi, w szczególności z zakresu ochrony środowiska.

Granice lokalizacji elektrowni wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu ustalono na rysunku Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – „Kierunki i polityka zagospodarowania przestrzennego” – *Załącznik nr 5*.

Warunki, tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych oraz warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy mieszkalnej muszą być zgodne z ustawą z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych obowiązującą w dacie ich realizacji. Odległość, w której mogą być lokalizowane i budowane elektrownie wiatrowe przyjmować zgodnie z powyższą ustawą i uwzględnić przy sporządzaniu i uchwaleniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo jego zmiany oraz przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto w Studium przewidziano budowę:

- elektrowni wodnych na rzece Wissie we wskazanych lokalizacjach w granicach sołectw Kramarzewo i Karwowo;
- biogazowni w miejscowości Radziłów, nie wyklucza się lokalizacji w innych miejscowościach zgodnie z przepisami odrębnymi

Inwestycje drogowe

Przez obszar gminy Radziłów przebiega jedna droga wojewódzka nr 668 Piątница – Przytuły – Radziłów – Osowiec, która ma połączenie z drogą krajową nr 65 Białystok – Ełk. Droga na obszarze gminy ma długość 10,4 km i przebiega wzdłuż granicy Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Odcinek drogi w gminie Radziłów jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga pilnej interwencji oraz przebudowy.

Konieczne jest dostosowanie standardów technicznych drogi wojewódzkiej do parametrów drogi klasy Z (zbiorczej), a docelowo do klasy G (główniej). Związane jest to podniesieniem nośności konstrukcji i parametrów geometrycznych, z poszerzeniem jezdni, wykonaniem nowej nawierzchni oraz przebudową niebezpiecznych skrzyżowań i realizacji ścieżki rowerowej.

Drogi powiatowe są bardzo ważnymi elementami systemu komunikacji gminy, szczególnie z punktu widzenia gospodarki i funkcji lokalnych. Zapewniają realizację dogodnych połączeń z układem zewnętrznym, tj. układem dróg wojewódzkich i krajowych.

W gminie Radziłów system powiązań lokalnych opiera się głównie o drogi powiatowe, mające powiązania z drogą wojewódzką i krajową.

Publiczne drogi gminne obok dróg powiatowych są bardzo ważnymi elementami systemu komunikacyjnego gminy Radziłów z punktu widzenia gospodarki i funkcji lokalnych. Drogi gminne pełnią bardzo ważną funkcję w obsłudze ruchu w obszarze gminy. Zapewniają realizację dogodnych połączeń wewnątrz gminy oraz z układem dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych.

Głównym zadaniem dróg gminnych jest zapewnienie powiązań komunikacyjnych poszczególnych wsi z siedzibą gminy w miejscowości Radziłów, wsi pomiędzy sobą, jak również obsługi terenów zabudowy, terenów produkcyjnych, usługowych, dojazdów gospodarczych do nieruchomości rolnych.

Większość odcinków dróg zaliczanych do lokalnego systemu drogowego nie spełnia wymagań w zakresie parametrów technicznych i użytkowych, liczby włączeń, zasad obsługi terenów przyległych.

Drogi, drogi rowerowe, parkingi oraz place przeznaczone do ruchu pojazdów, niezaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych i niezlokalizowane w pasie drogowym tych dróg są drogami wewnątrz-

nymi. W Studium nie wyznacza się dróg wewnętrznych dla obsługi istniejącej i projektowanej zabudowy i dojazdów do rozłogów pól. Drogi zostaną ustalone w planach miejscowych lub decyzjach administracyjnych.

Najważniejsze kierunki rozwoju systemów komunikacji w gminie Radziłów to:

- zapewnienie możliwości dostępności zewnętrznej gminy, w powiązaniach regionalnych i krajowych;
- stworzenie czytelnego układu dróg i ulic (przebiegi, parametry techniczne i dostępność jezdni ulic muszą odpowiadać funkcjom przez nie pełnionym) w obsłudze różnych rodzajów ruchu;
- dążenie do stworzenia właściwych warunków do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie przemieszczania się ludzi i towarów na obszarze gminy, jak również przemieszczeń zewnętrznych, w tym przewozu ludzi i towarów przez obszar gminy;
- zapewnienie funkcjonowania w odpowiednim standardzie prędkości i swobody ruchu tranzytowego na drogach;
- wykorzystanie istniejącej sieci dróg przy dopuszczeniu korekt istniejącego przebiegu i zmiany parametrów w celu dostosowania do obowiązujących przepisów oraz zapewnienie spójności w zakresie m.in. szerokości pasów drogowych, szerokości jezdni i innych rozwiązań przestrzennych;
- minimalizacja kolizji między ruchami komunikacyjnymi, a zabudową i środowiskiem przyrodniczym oraz między różnymi rodzajami komunikacji poprzez stosowanie:
 - właściwych relacji przestrzennych (odległości) między zabudową, a źródłami uciążliwości komunikacyjnych,
 - środków technicznych zmniejszających oddziaływanie źródeł hałasu komunikacyjnego,
 - środków technicznych zabezpieczających wody przed komunikacyjnymi zanieczyszczeniami sanitarnymi;
 - zmniejszenie uciążliwości ruchu drogowego w obrębie Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- zapewnienie rozwiązań przestrzennych ułatwiających się przemieszczanie pieszych i rowerzystów;
- utrzymanie w należytym standardzie dróg gminnych;
- usprawnienie powiązań wewnętrznych;
- poprawa warunków obsługi przez komunikację zbiorową w powiązaniach wewnętrznych i zewnętrznych;
- poprawa obsługi transportu ładunków;
- podnoszenie standardu wyposażenia dróg w urządzenia komunikacji, zwłaszcza przy drodze wojewódzkiej, drogach powiatowych i gminnych;
- przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić przebieg istniejących dróg i konieczność dostosowania do obowiązujących przepisów.

W projekcie Studium zachowano istniejące parkingi i ustalono wyposażenie parkingów w niezbędne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Ustalono standardy parkingowe w zakresie minimalnej ilości miejsc postojowych dla gminy Radziłów, które należy stosować przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Po uchwaleniu niniejszego Studium mogą stanowić wytyczne przy określaniu sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu w drodze decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz zmian sposobu użytkowania zabudowy, ponieważ będą zgodne z przyjętymi kierunkami i polityką przestrzenną gminy Radziłów.

Istniejąca stacja paliw we wsi Radziłów zapewnia obsługę w paliwo użytkowników pojazdów samochodowych. Nie wyklucza się budowy nowych stacji paliw zgodnie z przepisami odrębnymi.

Rozwój komunikacji samochodowej spowodował znaczące zmiany klimatu akustycznego i wzrost zagrożenia hałasem. Nadmierna emisja hałasu wywoływanego przez pojazdy oraz zły stan dróg i ich nawierzchni powoduje wzrost uciążliwości na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie dróg. Jednym z priorytetów związanych z ochroną środowiska w gminie Radziłów jest poprawa i utrzymanie, jakości, powietrza oraz ochrona przed hałasem. Składają się na to działania związane z bieżącą

modernizacją i przebudową dróg. Budowa dróg utwardzonych w miejscu istniejących dróg gruntowych pozytywnie wpłynie, na jakość powietrza, nastąpi również obniżenie pylenia powodowanego przez pojazdy, zmniejszenie emisji spalin, a także ilość zużytego paliwa. W związku projektowaną budową infrastruktury rowerowej należy udostępniać alternatywne środki transportu oraz dążyć do zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego.

Szlaki i ścieżki rowerowe

Przez obszar gminy Radziłów przebiegają:

- samochodowy szlak turystyczny „Biebrzańska pętla” o przebiegu Goniądz – Osowiec – Strękowa Góra – Burzyn – Brzostowo – Radziłów – Osowiec Goniądz (odcinek ma długość ok. 110 km, na szlaku znajdują się wieże widokowe, z których rozciągają się wspaniałe krajobrazy na biebrzańskie bagna);
- żółty szlak pieszy o długości 64,3 km, nr PL 2543Y Wizna – Burzyn – Okrasin – Mścichy – Biały Grąd – Klimaszewnica – Sośnia – Wólka Piaseczna – Goniądz.

Przez obszar gminy Radziłów przebiegają szlaki kajakowe:

- Wąsosz – Karwowo (o długości 19,7 km);
- Karwowo – Biebrza (o długości 10,5 km).

Przez obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego przebiegają:

- zielony szlak rowerowy R – 11 EURO Velo – odcinek: Wizna – Burzyn – Brzostowo – Radziłów – Klimaszewnica – Białaszewo – Okół – Ruda – Modzelówka – Pieńczykówek – Stoczek – Ciszewo – Kuligi – „Las Grzędy” – Woźnawieś;
- żółty – szlak pieszy dostępny dla turystyki PL – 2544-y – odcinek: Wizna – Łoje – Mścichy – Osowiec – Twierdza – Goniądz;
- ścieżka edukacyjna „Biały Grąd” – (Ścieżka prowadzi do wsi Mścichy do pola namiotowego groblą od miejscowości i wieży widokowej na suchym wyniesieniu mineralnym zwanym „Biały Grąd”. Długość ścieżki wynosi 3,2 km).

Przyjęto następujące kierunki rozwoju szlaków turystycznych:

- budowa lokalnego szlaku rowerowego (o długości 19,8 km) biorącego początek w miejscowości Łoje-Gręzko i przebiegającego przez: Łoje Awissa – Czachy – Karwowo – Borawskie Awissa – Konopki Awissa – Kramarzewo – Święcienin – Rydzewo Pieniążek – Rydzewo Szlacheckie (koniec szlaku);
- budowa łącznikowego szlaku rowerowego Karwowo – Radziłów (o długości 1,1 km);
- budowa układu dróg rowerowych w gminie, na który składa się sieć dróg lokalnych i dróg rowerowych różnych służących do poruszania się rowerem wraz z siecią parkingów i przechowalni rowerów w miejscach źródeł i celów podróży.
- na trasach szlaków turystycznych należy wyznaczyć punkty węzłowe i miejsca postojowe wyposażone w urządzenia rekreacyjne i higieniczno – sanitarne oraz obsługi technicznej.

Konieczna jest budowa elementów infrastruktury uzupełniającej sieć dróg rowerowych takich jak: parkingi, stojaki i wiaty dla rowerów przed obiektami użyteczności publicznej, sklepami, punktami usługowymi i w obrębie terenów rekreacyjnych.

Przez gminę przebiega zielony szlak rowerowy R – 11 EURO Velo – odcinek: Wizna – Burzyn – Brzostowo – Radziłów – Klimaszewnica – Białaszewo – Okół – Ruda – Modzelówka – Pieńczykówek – Stoczek – Ciszewo – Kuligi – „Las Grzędy” – Woźnawieś. W jego uzupełnieniu powinny powstać ścieżki rowerowe o znaczeniu lokalnym, zapewniające powiązania między rejonami mieszkalnymi i miejscami pracy, obiektami użyteczności publicznej, terenami wypoczynku i rekreacji, szkołami, handlem i usługami.

Przyjęto następujące kierunki rozwoju sieci ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych:

- a) budowa ścieżek rowerowych, pieszo – rowerowych wydzielonych w pasie drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych oraz dróg gminnych lub oddzielone od pozostałego ruchu kołowego oraz niezależnych od układu dróg publicznych;
- b) doprowadzenie ruchu rowerowego na pozostałych drogach o mniejszym natężeniu ruchu;
- c) dopuszczenie ruchu rowerowego na drogach drugorzędowych na terenach rolnych i leśnych;

- d) wyznaczenie na trasach przebiegu ścieżek rowerowych punktów węzłowych i miejsc postojowych, wyposażonych w urządzenia rekreacyjne i higieniczno – sanitarne oraz miejsc obsługi technicznej;
- e) przy budowie nowych dróg i modernizacji istniejących każdorazowo należy przeanalizować możliwość i celowość budowy ścieżek rowerowych.

W Radziłowie zaprojektowano Centrum Obsługi Podróżnych z przeznaczeniem m.in. dla turystów korzystających ze szlaków. Rozwój turystyki może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności miejscowości gminnej Radziłów, jako ośrodka turystyczno – krajoznawczego poprzez możliwość organizacji dodatkowych miejsc pracy przy obsłudze turystów i wypoczywających.

Kanalizacja sanitarna

W gminie Radziłów funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków: w Radziłowie, Łojach-Awissa i Klimaszewnicy. Aktualnie oczyszczalnia odbiera ścieki z 386 gospodarstw domowych.

Oprócz kanalizacji zbiorczej mieszkańcy gminy korzystają ze zbiorników bezodpływowych – 506 oraz oczyszczalni przydomowych. Aktualnie istnieje 218 biologicznych przyzagrodowych oczyszczalni tlenowych z fermentacją beztlenową osadu.

Ścieki z budynków nieskanalizowanych i nieposiadających oczyszczalni indywidualnych dowożone są na gminną oczyszczalnię ścieków w Radziłowie beczkowszem o pojemności 5 000 l.

Stopień skanalizowania gminy zbliża się do 40% (licząc odsetek mieszkańców, których domostwa mają podłączenie z siecią kanalizacyjną).

W perspektywie planuje się wykonanie kilkudziesięciu przydomowych roślinnych oczyszczalni ścieków głównie na obszarach, gdzie budowa kanalizacji sanitarnej jest nieekonomiczna (zabudowa rozproszona, kolonijna, małe, oddalone znacznie od innych miejscowości).

Podstawowym kierunkiem w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków na obszarze gminy Radziłów jest zapewnienie normatywnych standardów cywilizacyjnych w tym zakresie oraz ograniczenie wielkości odprowadzanych ładunków zanieczyszczeń do wód powierzchniowych.

W zakresie rozwoju kanalizacji sanitarnej przyjmuje się następujące kierunki:

- a) utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejącej gminnej sieci kanalizacyjnej znajdującej się na obszarze gminy oraz jej przebudowa, rozbudowa i budowa nowych sieci;
- b) objęcie zbiorczą siecią kanalizacji sanitarnej pozostałych terenów;
- c) rozbudowę, przebudowę i budowę nowych oczyszczalni, w tym: budowę samodzielnej oczyszczalni ścieków w Słuczu, do obsługi następujących wsi: Słucz, Glinki, Zakrzewo, Rydzewo Szlacheckie i Rydzewo Pieniążek;
- d) dopuszczenie odprowadzania ścieków do indywidualnych lub grupowych zbiorników bezodpływowych, bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków do czasu realizacji odpowiedniego systemu kanalizacji, na warunkach określonych w przepisach szczególnych i odrębnych;
- e) dopuszczenie docelowych indywidualnych rozwiązań oczyszczania ścieków w przydomowych oczyszczalniach, tylko na terenach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną.

Na terenach pozostających poza zasięgiem istniejących oczyszczalni i kanalizacji można stosować systemy oczyszczania ścieków z odprowadzeniem ścieków oczyszczonych do gruntu, o ile pozwalać na to będą lokalne warunki gruntowo – wodne. Dla gospodarstw indywidualnych, zabudowy kolonijnej i luźnej zagrodowej zaleca się stosować prosty układ technologiczny oczyszczania zwany „przydomową oczyszczalnią ścieków” oparty na osadniku gnilnym i drenażu rozsączającym. Można w tym przypadku stosować gotowe rozwiązania oparte na osadnikach plastikowych proponowanych przez różne firmy, a także szczelnych zbiornikach betonowych.

Kanalizacja sanitarna i deszczowa musi być prowadzona rozdzielnie.

Nie ma potrzeby rezerwowania terenów pod inwestycje z zakresu kanalizacji sanitarnej. Przyjęto zasadę, że kanalizacja wraz ze studzienkami rewizyjnymi i przepompowniami ścieków jest inwestycją liniową, która może być realizowana na każdym terenie.

Wody opadowe

Gmina Radziłów nie posiada systemu kanalizacji deszczowej.

W zakresie kanalizacji deszczowej przyjmuje się następujące kierunki:

- odprowadzanie wód opadowych powinno odbywać się na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- nie dopuszcza się odprowadzania wód opadowych na nawierzchnie utwardzone dróg.

Wraz z rozbudową, przebudową i modernizacją dróg bezwzględnie i jednocześnie powinny być prowadzone prace nad odwodnieniami dróg.

Do czasu budowy kanalizacji deszczowej ustala się:

- a) aby wody opadowe i roztopowe z utwardzonych szczelnych nawierzchni terenów przemysłowych, usługowych, dróg, ulic, parkingów, o znacznym stopniu zanieczyszczenia zawiesiną i substancjami ropopochodnymi ujęte w szczelne otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej powinny być oczyszczone, przed wprowadzeniem do wód lub do ziemi, w taki sposób aby spełniały wymogi ochrony środowiska określone w przepisach szczególnych;
- b) w ramach budowy, przebudowy i remontów ulic i placów o utwardzonych, szczelnych nawierzchniach powinna być realizowana kanalizacja deszczowa spełniająca warunki podane jak w lit. a;
- c) że wody opadowe i roztopowe o małym stopniu zanieczyszczenia (z dachów obiektów, terenów zielonych i innych) mogą być odprowadzane powierzchniowo bezpośrednio do gruntu na własny nieutwardzony teren w sposób uniemożliwiający ich spływ na grunty sąsiednie.

Nie ma potrzeby rezerwowania terenów pod inwestycje z zakresu kanalizacji deszczowej. Przyjęto zasadę, że kanalizacja wraz z urządzeniami budowlanymi jest inwestycją liniową, która może być realizowana na każdym terenie.

Wraz z rozbudową, przebudową i modernizacją dróg bezwzględnie i jednocześnie powinny być prowadzone prace nad odwodnieniami dróg.

Gazownictwo

Na obszarze gminy Radziłów nie ma magistrali przesyłowych gazu ziemnego. Zarówno miejscowość gminna Radziłów, jak również pozostałe wsie nie są wyposażone w gazową sieć przewodową.

W gminie Radziłów funkcjonuje system gazownictwa bezprzewodowego, którego dystrybucja prowadzona jest przez prywatnych dostawców. Gospodarstwa domowe dość powszechnie korzystają z gazu bezprzewodowego (butlowego propan-butan).

W zakresie zaopatrzenia w gaz przyjmuje się następujące kierunki:

- a) budowa gazociągu wysokoprężnego DN 300 mm oraz budowa stacji redukcyjno-pomiarowych na obszarze gminy, co umożliwi jej zgazyfikowanie;
- b) dopuszcza się także zapewnienie dostaw gazu ziemnego poprzez zaprojektowanie i wybudowanie przez Polską Spółkę Gazownictwa – stacji regazyfikacji skroplonego gazu ziemnego LNG na obszarze gminy Radziłów;
- c) do czasu realizacji sieci gazowej dopuszcza się korzystanie z gazu na dotychczasowych zasadach (gaz propan – butan dystrybuowany w butlach);
- d) sieć gazową należy lokalizować zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym aktualnymi obowiązującymi warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe;
- e) elementy przyszłej sieci gazowej realizować w pasie drogowym – w chodniku lub pasie zieleni, a przypadku braku takiej możliwości dopuszcza się rozwiązania alternatywne, m.in. na działkach prywatnych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- f) stacje redukcyjne gazu należy lokalizować w miejscach wynikających z przebiegu projektowanej sieci gazowej według zapotrzebowania;
- g) dla urządzeń liniowych uzbrojenia przebiegającego przez tereny działek ustala się konieczność zapewnienia dostępu w celu wykonywania bieżących konserwacji i napraw;
- h) dla budownictwa jednorodzinnego i zagrodowego szafki gazowe winny być lokalizowane w linii ogrodzeń (otwierane na zewnątrz ogrodzenie), w pozostałych przypadkach w miejscu

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Radziłów nie posiada zbiorczej ciepłowni. Mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych w dużej mierze opartych o kotłownie lokalne i indywidualne źródła ciepła na paliwo stałe oraz olejowe. Gospodarstwa domowe wykorzystują piece węglowe i trzony kuchenne. Kotłownie zapewniają ciepło dla potrzeb obiektów użyteczności publicznej. Obiekty usługowe, produkcyjne, pro-

dukcyjno – usługowe, usługowo - produkcyjne, handlowe i mieszkalne posiadają własne lokalne źródła ciepła.

W planach rozwojowych gminy należy przyjąć wymianę wyeksploatowanego systemu grzewczego w obiektach o największym zapotrzebowaniu na ciepło, stosując nowoczesne rozwiązania.

Wójt Gminy w 2015 roku opracował „Program ograniczenia niskiej emisji dla Gminy Radziłów”. Program zakłada realizację zadań inwestycyjnych, zmierzających do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń w gminie, poprzez wymianę starych pieców na nowe i stopniowe zastępowanie

Podstawowym kierunkiem rozwoju ciepłownictwa będzie sukcesywne zwiększanie udziału proekologicznych nośników energii zmniejszających zanieczyszczanie środowiska.

W zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą przyjmuje się następujące kierunki:

- a) stosowanie przyjaznych środowisku źródeł energii oraz efektywności energetycznej (m.in. termomodernizacji budynków o złych warunkach termoizolacyjnych, stosowania paliw dobrej jakości, korzystania z odnawialnych źródeł energii);
- b) propagowanie stosownych dociepleń budynków i wykorzystywanie nowych rozwiązań w technice grzewczej;
- c) dla obszarów zainwestowanych oraz dla zespołów obiektów pełniących funkcje publiczne, zaleca się budowę kotłowni zbiorowych, ułatwiających zastosowanie rozwiązań i nowoczesnych technologii ekologicznych;
- d) propagowanie i pozyskiwanie czystych ekologicznie odnawialnych źródeł energii;
- e) stosowanie ekologicznych źródeł energii cieplnej (np.: gaz przewodowy lub butlowy, olej opałowy, energia elektryczna, pompy ciepła, biomasa lub alternatywne źródła energii odnawialnej);
- f) stopniowe ograniczanie emisji gazów cieplarnianych, szkodliwych dla środowiska;
- g) zmiana źródeł energii wykorzystywanej przez Biebrzański Park Narodowy na odnawialne oraz inne działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej.

Elektroenergetyka

Gmina Radziłów zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi 15kV z kierunku stacji transformatorowych w Grajewie i Wiźnie oraz rozdzielni sieciowych w Stawiskach i Szczuczynie.

W zakresie zapewnienia dostępu do sieci elektroenergetycznych przyjmuje się następujące kierunki:

- a) dostosowanie systemu elektroenergetycznego do potrzeb odbiorców oraz dostarczanie energii elektrycznej o normatywnym standardzie jakościowym i ilościowym;
- b) zaopatrzenie w energię elektryczną będzie odbywać się według warunków określonych przez dystrybutora energii i eksploatatora sieci – z istniejącego systemu energetycznego za pośrednictwem istniejących i projektowanych stacji transformatorowych;
- c) dopuszcza się budowę, rozbudowę, modernizację i przebudowę istniejących sieci SN i Nn;
- d) sieci elektroenergetyczne służące do zasilania obszaru gminy lub też odbioru energii elektrycznej realizować zgodnie z ustawą z dnia 10 kwietnia 1997 roku Prawo energetyczne;
- e) zachowuje się istniejące napowietrzne linie energetyczne;
- f) dla istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych zachować pasy o ograniczonym sposobie użytkowania, a dla nowoprojektowanych linii należy wyznaczyć pasy zgodnie z przepisami odrębnymi;
- g) zastępowanie linii napowietrznych przewodami kablowymi nadziemnymi lub podziemnymi oraz stosowanie rozwiązań konstrukcyjnych zmniejszających częstość kolizji ptaków z liniami napowietrznymi i innymi elementami infrastruktury, m.in. poprzez wprowadzanie odpowiednich unormowań do dokumentów planistycznych;
- h) lokalizowanie linii energetycznych 15 kV, stacji transformatorowych 15/04 kV i linii niskiego napięcia na terenach ogólnodostępnych (m.in. na granicach działek, linii rozgraniczających, itp.);
- i) trasy istniejących linii 15 kV mogą ulec zmianie w wyniku ich unowocześniania (modernizacji);
- j) tereny pod istniejącymi i projektowanymi liniami nie mogą być przeznaczane do zalesiania i zadrzewienia;
- k) przez tereny leśne projektowane linie energetyczne należy prowadzić jako izolowane;

- l) lokalizowanie wszelkich obiektów budowlanych w sąsiedztwie istniejących linii energetycznych powinno uwzględniać postanowienia normy PN-75/E-05100 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa”;
- m) dokonywanie sukcesywnej wymiany i remontów stacji transformatorowych, wykonania potrzebnych obostrzeń oraz ochrony przeciwporażeniowej na napowietrznych sieciach energetycznych w miejscach skrzyżowań tego wymagających;
- n) wymiany przyłączy nie spełniających wymagań ochrony przeciwpożarowej;
- o) w razie konieczności dopuszcza się wydzielenie odrębnych działek, przeznaczonych dla realizacji stacji transformatorowych obsługujących tereny przeznaczone pod zainwestowanie;
- p) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- q) zmniejszenie uciążliwości urządzeń elektroenergetycznych dla otoczenia dzięki poprzez:
 - budowę urządzeń elektroenergetycznych w sposób niekolizyjny wraz z rozwojem osadnictwa i chronionymi elementami środowiska przyrodniczego;
 - stosowanie rozwiązań technicznych i technicznych stref ochronnych projektowanych na powietrznych elektroenergetycznych linii SN realizowanych w sąsiedztwie zabudowy.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać przebieg istniejących linii i urządzeń elektroenergetycznych ograniczając do minimum konieczność ich przebudowy. W przypadku kolizji projektowanych obiektów z urządzeniami elektroenergetycznymi należy je dostosować do projektowanego zagospodarowania przestrzennego terenu zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami. Zmiana zagospodarowania terenu przy linii SN podlega uzgodnieniu z Rejonem Energetycznym Łomża.

Przewiduje się lokalizację urządzeń odnawialnych źródeł energii (OZE), m.in. elektrowni wiatrowych i formie ogniw fotowoltaicznych zgodnie z przepisami odrębnymi.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy przewidzieć tereny pod urządzenia umożliwiające odbiór energii elektrycznej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Zagrożenia awariami przemysłowymi

Na obszarze gminy Radziłów nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Zaproponowane w Studium zagospodarowanie obszaru gminy Radziłów nie stwarza zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu art. 248 ustawy Prawo ochrony środowiska.

VIII.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 ROKU O OCHRONIE PRZYRODY
--------------	---

Problemy związane z ochroną środowiska wynikają z położenia terenów objętych projektem Studium w systemie obszarów objętych ochroną prawną: park narodowy wraz z otuliną i obszary Natura 2000. Przez obszar gminy Radziłów przebiegają ważne ciągi i korytarze ekologiczne (m.in. obszar węzłowy GKPN-1 Dolina Biebrzy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną) oraz uzupełniający Korytarz KPn-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowy z tych też względów odgrywa szczególne znaczenie w wieloprzestrzennych systemach ochrony krajobrazu i Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL.

Głównymi zagrożeniami antropogenicznymi wpływającymi na jakość wód podziemnych na terenie gminy Radziłów jest:

- zmiany użytkowania terenu w wyniku przejmowania terenów pod różnorodne typy zainwestowania, przy tym degradacja gleb i roślinności, zmiany poziomu wód gruntowych;
- niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych (zwłaszcza gnojowicy);
- chemizacja rolnictwa;

- zanieczyszczone wody powierzchniowe i opadów;
- zanieczyszczenia atmosferyczne powodowane przez lokalne kotłownie, indywidualne paleniska w obiektach mieszkalnych, usługowych i gospodarczych (opady pyłów i gazów emitowanych do atmosfery);
- nierozwiązana gospodarka ściekowa na terenach wiejskich, m.in. brak rozwiązań, nieszczelne zbiorniki na ścieki;
- niekontrolowana lokalna eksploatacja kruszywa naturalnego;
- oddziaływania komunikacyjnych źródeł zanieczyszczeń atmosfery i hałasu, przede wszystkim z drogi wojewódzkiej nr 668.

Przeprowadzone analizy w trakcie sporządzania projektu Studium oraz informacje zawarte w ważniejszych materiałach studialnych i projektowych stanowią podstawę do identyfikacji problemów wymagających rozwiązania w zakresie problematyki środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Problemy środowiska przyrodniczego

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary prawnie chronione w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody. Są to:

- Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną;
- Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006);
- Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008).

Obszar gminy Radziłów w znacznej części znajduje się na obszarach chronionych z czego wynikają pewne uwarunkowania zawarte w zakazach i nakazach obowiązujących na tych obszarach, które muszą być respektowane podczas realizacji przedsięwzięć lokalizowanych na obszarach chronionych.

Gmina Radziłów posiada ważne ciągi i korytarze ekologiczne i z tych też względów odgrywa szczególne znaczenie w wielkoprzestrzennych systemach ochrony krajobrazu i Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL.

Do obszarów węzłowych sieci ekologicznej na obszarze gminy Radziłów, należy obszar węzłowy GKPN-1 Dolina Biebrzy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym i jego sferą ochronną.

Uzupełniające korytarze ekologiczne – migracyjne regionalnej sieci ekologicznej obejmują głównie doliny mniejszych rzek i otwarte tereny rolno – leśne, które stanowią uzupełnienie powiązań obszarów węzłowych i głównych korytarzy ekologicznych – migracyjnych oraz umożliwiają migracje zwierząt i roślin w skali lokalnej. Do uzupełniających korytarzy ekologicznych – migracyjnych należy Korytarz KPN-1B Puszcza Piska – Dolina Biebrzy Środkowej.

Korytarze stanowiące w./wym. formy ochrony przyrody zapewniają stałe migracje zwierząt, co zapewni trwałość poszczególnych populacji. Natomiast intensywna rozbudowa dróg mogłaby przyczynić się do fragmentacji siedlisk i zaburzyć integrację obszarów, istotnych z punktu widzenia szlaków migracji. Ustalenia Studium nie wpłyną na zmianę obecnego funkcjonowania korytarzy, ponieważ realizacja ustaleń studium oparta jest głównie na remontach i przebudowach już istniejącej drogi i nie przyczyni się do podziału siedlisk przyrodniczych oraz korytarzy ekologicznych.

Projekt studium nie zakłada dużych, uciążliwych inwestycji zlokalizowanych na obszarach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Inwestycje zaplanowane w projekcie studium nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Nie wpłyną również negatywnie na stan siedlisk ani gatunków, a także na pogorszenie integralności obszaru i jego powiązań z innymi obszarami.

Część obszaru gminy Radziłów położona jest w zasięgu zbiornika wód czwartorzędowych pod nazwą Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina rzeki Biebrza”.

Głównymi zagrożeniami antropogenicznymi wpływającymi na jakość wód podziemnych na obszarze gminy Radziłów jest: niewłaściwe stosowanie nawozów naturalnych (zwłaszcza gnojowicy), chemizacja rolnictwa, zanieczyszczone wody powierzchniowe i opadowe, zanieczyszczenia atmosferyczne (opady pyłów i gazów emitowanych do atmosfery), nieszczelne zbiorniki ściekowe oraz szlaki komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu na nieprzystosowane do takiego ruchu drodze wojewódzkiej nr 668.

Problemy środowiska przyrodniczego związane są przede wszystkim z:

- 1) duży udział gruntów prywatnych w strukturze użytkowania BPN utrudniający realizację głównych celów statutowych parku, przy braku środków finansowych na wykup gruntów;

- 2) zagrożenia środowiska przyrodniczego na obszarze otuliny BPN w tym wód powierzchniowych i powierzchni ziemi;
- 3) pogarszającym się stanem środowisk wodnych, ze względu na brak jeszcze w wielu miejscach rozwiązań gospodarki ściekowej;
- 4) degradacją gleb (zakwaszanie, zanieczyszczenia gleb w pasach przydrożnych metalami ciężkimi, zawartymi w spalinach samochodowych);
- 5) zaniechanie systematycznego wykaszania łąk w kontekście zachodzących niekorzystnych zmian w ekosystemach torfowiskowych;
- 6) zagrożeniami hydrosfery, m. in.:
 - wód powierzchniowych ściekami bytowymi i zanieczyszczeniami chemicznymi wód opadowych spływających z pól uprawnych;
 - wód podziemnych przez zły stan sanitarny, niewłaściwą gospodarkę nawozową, budowę wodociągów bez powiązania z systemami odprowadzania ścieków oraz przecieki skażonych wód z dzikich wysypisk śmieci do wód i gruntu;
- 7) zagrożeniami powietrza – przez lokalne punktowe źródła zanieczyszczeń: paleniska domowe, małe kotłownie, itp. emitujące pył, tlenki azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, oraz transport emitujący tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory i metale ciężkie;
- 8) zagrożeniami biosfery – zanieczyszczenia powietrza, małe dzikie wysypiska śmieci, szczególnie lokalizowane przypadkowo w lasach lub na ich obrzeżach – ogniska chorób roznoszonych przez gryzonie, niekontrolowana eksploatacja piasku, penetracja lasów i oddziaływanie turystyki, wyręb wysokiej zieleni przydrożnej, zagajników i zadrzewień śródpolnych i śródłąkowych;
- 9) zagrożeniami klimatu akustycznego – duży ruch komunikacyjny drogą wojewódzką (zły stan techniczny drogi) oraz drogami powiatowymi, zwłaszcza w sezonie letnim;
- 10) zagrożeniami antropogenicznymi stanu sanitarnego środowiska (zagrożenie spływami zanieczyszczeń bytowo – gospodarczych lub biogenów;
- 11) brakiem systemów kanalizacji sanitarnej na terenach zabudowy zwartej wsi;
- 12) wzrastającą ilością odpadów i śmieci, które nie są prawidłowo zagospodarowywane;
- 13) występowaniem tzw. zagrożeń punktowych: wyrobiska poeksploatacyjne, dzikie wysypiska, emitory zanieczyszczeń powietrza, emitory hałasu i wibracji.

Zagrożeniami systemu przyrodniczego są również obiekty destrukcyjne (kopalnie kruszywa).

Analiza stanu środowiska przyrodniczego obszaru gminy oraz ustaleń studium nie wskazuje na występowanie istotnych problemów ochrony środowiska z punktu widzenia projektowanego dokumentu.

Problemy środowiska kulturowego

Do najsilniejszych elementów identyfikacji przestrzenno – kulturowej Radziłów podlegających ochronie zaliczono:

- 1) układ urbanistyczny (XIV – XIX w.) wraz z otoczeniem;
- 2) zespół dworsko – parkowy (2 połowy XIX w.) w Słuczu;
- 3) istniejącą zabudowę sakralną i mieszkalną.

Podstawowe problemy środowiska kulturowego związane są:

- 1) ze zjawiskami deformacji krajobrazowej struktur przestrzennych;
- 2) z niekorzystnymi przekształceniami wiejskich jednostek osadniczych (przez co powiększa się zjawisko utraty tożsamości kulturowej obszaru);
- 3) z niewystarczającym zabezpieczeniem obszarów w miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- 4) z obawami społecznymi przed tworzeniem prawnych form ochrony zabytków, np. parków kulturowych;
- 5) z postępującą degradacją środowiska kulturowego, a w szczególności zespołu dworsko – parkowego w Słuczu.

Problemy kształtowania przestrzeni

Problemy struktury funkcjonalno – przestrzennej związane są z:

- 1) rozproszeniem i nierównomiernym rozmieszczeniem obiektów i urządzeń usługowych;

- 2) rozciąganiem zabudowy przy jednoczesnym niewypełnianiu występujących między nią wolnych terenów;
- 3) brakiem właściwych pod względem funkcjonalnym rozwiązań przestrzennych na obszarach możliwych do zagospodarowania rekreacyjnego.

Wpływ realizacji projektowanego dokumentu na obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:

- 1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- 2) roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- 3) zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- 4) siedlisk przyrodniczych;
- 5) siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- 6) tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- 7) krajobrazu;
- 8) zieleni w miastach i wsiach;
- 9) zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- zachowanie różnorodności biologicznej;
- zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody;
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

W celu utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami przyrodniczymi przyjęto następujące główne kierunki ochrony środowiska i jego zasobów:

- utrzymanie istniejącej ochrony prawnej obszarów i obiektów o wysokich wartościach przyrodniczych oraz objęcie ochroną innych cennych obszarów i obiektów przyrodniczych;
- ochronę i wzbogacanie walorów ekologicznych i wartości użytkowych oraz ich racjonalne wykorzystanie w rozwoju gminy przy zapewnieniu sprawnego funkcjonowania całego systemu przyrodniczego w powiązaniu z systemem wojewódzkim i krajowym;
- prowadzenie polityki ukierunkowanej na ochronę środowiska przyrodniczego;
- zapobieganie skutkom niewłaściwego korzystania ze środowiska i ich eliminacja;
- ochronę zasobów leśnych oraz zwiększanie lesistości gminy, zalesianie gruntów o małej przydatności dla produkcji rolniczej;
- rozwój infrastruktury ochrony środowiska oraz powszechne stosowanie nowoczesnych technologii i urządzeń infrastruktury technicznej spełniających wymogi przepisów unijnych;
- ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a zwłaszcza gruntów rolnych wysokiej jakości (kl. III);
- odtwarzanie właściwych stosunków wodnych, zwiększenie zdolności retencyjnej gminy, ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
- przeciwdziałanie szczególnym zagrożeniom powodziowym i zalaniu.

W projekcie Studium wyznaczono granice obszarów objętych ochroną środowiska przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego, ochrony zdrowia i życia ludzi, bezpieczeństwa oraz innych elementów przyrodniczo – przestrzennych.

Warunki ograniczenia użytkowania terenów oraz sposobu ich zagospodarowania wynikają z objęcia ich szczególną ochroną, wynikającą bądź z przepisów prawa ogólnie obowiązującego lub powinny być objęte ochroną prawą w trybie odpowiednich procedur.

Teren gminy objęty projektem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów nie koliduje z ustanowionymi obszarami chroniącymi przyrodę.

Uważa się, że projekt Studium wykazuje zgodność z zapisami ustawy o ochronie przyrody, w szczególności w części dotyczącej zasad gospodarowania zasobami przyrody i krajobrazu, w tym z ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów. Projekt studium wprowadza wymogi mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych, krajobrazowych o znaczeniu gminnym i ponadgminnym.

Projekt studium nie narusza najwartościowszych zasobów środowiska na obszarze gminy, tym bardziej, że w dużej części projekt Studium uwzględnia i zachowuje obecne zagospodarowanie terenów gminy Radziłów, a nowa zabudowa w większości realizowana będzie w oparciu o dotychczasowe kierunki, często jako uzupełnienie luk w zabudowie lub jako kontynuacja zabudowy już istniejącej w najbliższym bezpośrednim sąsiedztwie.

W wyniku realizacji ustaleń projektu Studium nie zostaną naruszone najcenniejsze walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy – nie zostanie przerwana ciągłość korytarzy ekologicznych.

Nowa zabudowa nie koliduje z elementami sieci przyrodniczej.

Ustalenia projektu Studium zgodne są z art. 121 ustawy o ochronie przyrody – umożliwiają prowadzenie polityki przestrzennej na zasadach umożliwiających ochronę poszczególnych zasobów, tworów i składników przyrody ożywionej, oszczędne gospodarowanie dostępną przestrzenią oraz zachowanie szczególnie cennych tworów i składników przyrody nieożywionej.

Podstawowym instrumentem służącym do lokalizowania inwestycji na terenie gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które powinny być zgodne z polityką przestrzenną zawartą w Studium.

W projekcie Studium wyznaczono tereny, na których mogą być rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi w granicach tych terenów, związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Wskazano na kontynuację budowy sieci wodociągowych i kanalizacji sanitarnej, wspieranie budowy sieci gazowych oraz porządkowanie gospodarki odpadowej i ciepłej.

Gmina posiada możliwości zaopatrzenia w wodę oraz w mniejszym procencie odprowadzenia ścieków.

Korytarze stanowiące wymienione formy ochrony przyrody zapewniają stałe migracje zwierząt co zapewnia przepływ genów, a przez to trwałość poszczególnych populacji. Realizacja założeń projektu studium nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Nie wpłyną również negatywnie na stan siedlisk ani gatunków, a także na pogorszenie integralności obszaru i jego powiązań z innymi obszarami.

Na cele nieleśne i nierolnicze można przeznaczyć przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów i budynków jako nieużytki, w dalszej kolejności inne grunty o najniższej przydatności. Zasadą jest likwidacja nadmiernego rozdrobienia gruntów ornych oraz równomierny i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich przy równoczesnym zachowaniu wartości środowiskowych i kulturowych istniejącego osadnictwa.

Do utrzymania struktury krajobrazu rolniczego i gruntów rolnych przyczyni się zwiększanie powierzchni oraz zachowanie istniejących na terenie gminy wód powierzchniowych, torfowisk, oczek wodnych, użytków zielonych i zadrzewień. Zadrzewienia śródpolne chronią gleby przed działaniem erozji wodnej i eolicznej, a także zwiększają pojemność wodną gleb i pozytywnie wpływają na bilans wodny.

Podobnie należy chronić lasy ochronne.

Analiza stanu środowiska przyrodniczego obszaru gminy oraz założeń studium nie wskazuje na występowanie istotnych problemów ochrony środowiska z punktu widzenia projektowanego dokumentu. Najistotniejszym problemem ochrony środowiska na obszarze gminy jest wprowadzenie mechanizmów pozwalających na jednoczesny rozwój gminy i zachowanie w stanie niezmienionym środowiska naturalnego. Dalszy rozwój musi godzić potrzeby rozwoju antropogenicznego oraz poszanowania przyrody.

Ważne staje się planowanie przestrzenne, które wyznacza tereny dla rozwoju, respektując jednocześnie postanowienia aktów powołujących formy ochrony przyrody. Wzajemne poszanowanie potrzeb, tj. rozwoju i ochrony środowiska spowoduje, że problemy tego drugiego zostaną zminimalizowane. Gmina będzie mogła się rozwijać, a środowisko naturalne będzie trwać w jak najmniej zmienionym stanie, uatrakcyjnając gminę.

IX.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU
------------	---

1. Dokumenty ustanowione na szczeblu międzynarodowym

Idea zrównoważonego rozwoju, na której opiera się projekt Studium, uwzględnia następujące procesy pozostające ze sobą w równowadze, t.j.:

- 1) ochrona środowiska i racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi,
- 2) wzrost gospodarczy i sprawiedliwy podział korzyści z niego wynikających oraz
- 3) rozwój społeczny.

Poszczególne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, również oparte zostały na bazie zasady zrównoważonego rozwoju. Zostały one zapisane w tzw. Protokołach do Konwencji Narodów Zjednoczonych, do których Polska również przystąpiła. Wśród tych Konwencji znajdują się:

- 1) Konwencja sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących ochrony środowiska, której celem jest zagwarantowanie uprawnień obywateli do dostępu do informacji, udziału w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska;
- 2) Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzona w Nowym Jorku w 1992 r. dnia 9 maja 1992 r., której celem jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny, a dla uniknięcia zagrożenia produkcji żywności i dla umożliwienia zrównoważonego rozwoju ekonomicznego poziom taki powinien być osiągnięty w okresie wystarczającym do naturalnej adaptacji ekosystemów do zmian klimatu;
- 3) Protokół z Kioto do ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych, w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r., którego celem jest walka ze zmianami klimatu poprzez ograniczenie całkowitej emisji gazów cieplarnianych krajów rozwiniętych o co najmniej 5% w latach 2008- 2012 w stosunku do poziomu z 1990 r.;
- 4) Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona dnia 25 lutego 1991 r., której celem jest podejmowanie przez strony środków mających na celu zapobieganie, redukcję i kontrolowanie znaczącego szkodliwego oddziaływania transgranicznego na środowisko oraz ustanowienie procedury ocen oddziaływania na środowisko i wzajemne powiadamianie się stron o planowanej potencjalnie szkodliwej działalności;
- 5) Protokół Montrealski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, sporządzony w Montrealu dnia 16 września 1987 r., którego celem jest przeciwdziałanie dziurze ozonowej;
- 6) Konwencja Wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej, sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. (Dz. U. z 1992 nr 98 poz. 488), której celem jest ochrona zdrowia ludzkiego i środowiska przed negatywnymi skutkami wynikającymi z działalności zmieniającej lub mogącej zmienić warstwę ozonową;
- 7) Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, sporządzona w Genewie dnia 13 listopada 1979 r., której celem jest zobowiązanie, ochrony

człowieka i jego środowiska przed zanieczyszczeniem powietrza oraz dążenie do stopniowego zmniejszania i zapobiegania zanieczyszczeniu powietrza, włączając w to transgraniczne zanieczyszczanie powietrza na dalekie odległości;

- 8) Konwencja o zakazie używania technicznych środków oddziaływania na środowisko w celach militarnych lub jakichkolwiek innych celach wrogich, otwarta do podpisania w Genewie dnia 18 maja 1977 r., której celem jest ustanowienie skutecznego zakazu wykorzystania technicznych środków oddziaływania na środowisko w celach militarnych lub w jakichkolwiek innych celach wrogich dla wyeliminowania niebezpieczeństwa, które takie wykorzystanie stwarza dla ludzkości oraz potwierdzenie woli działania na rzecz urzeczywistnienia tego celu.

Cele dokumentu w./wym. dokumentów zostały uwzględnione w projekcie Studium, poprzez zamieszczenie zaleceń stosowania źródeł ciepła spełniających wymagania przepisów szczególnych w zakresie emisji zanieczyszczeń do powietrza, a także poprzez dopuszczenie zaopatrzenia w ciepło z sieci c.o. lub gazowej.

Nie ma podstaw, aby sądzić, że ustalenia projektu Studium w jakikolwiek sposób naruszałoby ustalenia przyjętych konwencji lub protokołów. Prognoza opracowana w trakcie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest uwzględnienia ustaleń w./wym. Konwencji. Informacja o możliwym transgranicznym wyrazem oddziaływaniu na środowisko zawarta jest niniejszej prognozie, gdzie wskazano, że nie będzie ewentualnego transgranicznego oddziaływania projektu Studium na środowisko.

2. Dokumenty ustanowione na szczeblu wspólnotowym

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu wspólnotowym, zostały zapisane w uchwałach, dyrektywach i rozporządzeniach Rady Unii Europejskiej. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze to:

- 1) Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, której celem jest wprowadzenie zasad ogólnych dla oceny skutków wywieranych na środowisko w celu uzupełnienia i skoordynowania procedur wydawania zezwoleń na publiczne i prywatne przedsięwzięcia, które mogą mieć znaczny wpływ na środowisko;
- 2) Rozporządzenie Rady 1210/90/EWG z dnia 7 maja 1990 r. w sprawie utworzenia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz sieci informacji i obserwacji środowiska, którego celem jest ustanowienie Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska i dążenie do utworzenia europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska;
- 3) Dyrektywa Rady 90/313/EWG z dnia 7 czerwca 1990 r. w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku, której celem jest zagwarantowanie każdej osobie fizycznej lub prawnej w całej Wspólnocie swobodnego dostępu do informacji o środowisku będących w posiadaniu władzy publicznej w formie pisemnej, wizualnej, przekazu ustnego lub baz danych, dotyczących stanu środowiska, działań lub środków, które wpływają lub mogą wpływać niekorzystnie na środowisko oraz takich, które mają na celu jego ochronę;
- 4) Dyrektywa 96/61/EC z 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń, której celem jest osiągnięcie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska naturalnego i ich kontroli, powodowanych przez rodzaje działalności wymienione w załączniku I i osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego jako całości, bez uszczerbku dla przepisów dyrektywy 85/337/EWG i innych odpowiednich przepisów wspólnotowych;
- 5) Dyrektywa 96/62/EU z dnia 27 września 1996 r. w sprawie jakości powietrza, której celem jest zdefiniowanie podstawowych zasad wspólnej strategii poświęconej:
 - zdefiniowaniu i określeniu celów odnośnie do jakości otaczającego powietrza na terenie Wspólnoty, wyznaczonych tak, aby unikać, zapobiegać lub ograniczać szkodliwe oddziaływanie na zdrowie ludzkie i środowisko jako całość,
 - uzyskaniu odpowiednich informacji o jakości otaczającego powietrza i zapewnieniu, by informacje te były udostępnione publicznie, między innymi w formie progów alarmowych,

- ocenie jakości otaczającego powietrza w Państwach Członkowskich na podstawie wspólnych metod i kryteriów,
 - utrzymaniu jakości otaczającego powietrza tam, gdzie jest ona dobra, oraz jej poprawie w pozostałych przypadkach;
- 6) Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów, której celem niniejszej dyrektywy jest poprzez surowe wymagania eksploatacyjne i techniczne dotyczące odpadów i składowisk zapewnienie środków, procedur i zasad postępowania zmierzających do zapobiegania lub zmniejszenia w jak największym stopniu, negatywnych dla środowiska skutków składowania odpadów w trakcie całego cyklu istnienia składowiska, w szczególności zanieczyszczenia wód powierzchniowych, wód gruntowych, gleby i powietrza oraz skutków dla środowiska globalnego, włącznie z efektem cieplarnianym, a także wszelkiego ryzyka dla zdrowia ludzkiego;
 - 7) Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, której celem jest ustalenie ram dla działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych;
 - 8) Rozporządzenie (WE) Nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001r., dopuszczające dobrowolny udział organizacji w systemie eko-zarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), którego celem jest ustanowienie wspólnotowego systemu eko-zarządzania i audytu, dopuszczającego dobrowolny udział organizacji, zwany EMAS, służący ocenie i doskonaleniu efektów działalności środowiskowej organizacji oraz dostarczaniu odpowiednich informacji opinii publicznej i innym zainteresowanym stronom oraz wspieranie ciągłego doskonalenia efektów działalności środowiskowej organizacji;
 - 9) Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, której celem jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska i przyczynienie się do uwzględniania aspektów środowiskowych w przygotowaniu i przyjmowaniu planów i programów w celu wspierania stałego rozwoju, poprzez zapewnienie, że zgodnie z niniejszą dyrektywą dokonywana jest ocena wpływu na środowisko niektórych planów i programów, które potencjalnie mogą powodować znaczący wpływ na środowisko;
 - 10) Pakiet energetyczno - klimatyczny przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2008 r. wchodzący skupiający się na trzech kluczowych celach: ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych, promowaniu stosowania energii ze źródeł odnawialnych i podnoszeniu sprawności energetycznej UE.

Prognoza uwzględnia cele zawarte w Dyrektywie 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko i zawiera ocenę wpływu na środowisko projektu Studium.

Projekt Studium uwzględnia także cele ochrony wód powierzchniowych i wód podziemnych zawarte w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. Projekt uwzględnia rozwiązuje problemy gospodarowania odpadami dot. Dyrektywy Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów. Nie przewiduje się działalności wymienionych w załączniku I Dyrektywy 96/61/EC z 24 września 1996 r. w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń.

W projekcie Studium zawarte są propozycje odnośnie ochrony powietrza. Cele wymienione w Rozporządzeniu (WE) Nr 761/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 marca 2001r. zostały osiągnięte.

Projekt Studium i niniejsza Prognoza będą udostępniane społeczeństwu, wobec czego cele ochrony środowiska wymienione w Dyrektywie Rady 90/313/EWG z dnia 7 czerwca 1990 r. w sprawie swobody dostępu do informacji o środowisku zostaną osiągnięte.

Cele ustalone w Rozporządzeniu Rady 1210/90/EWG z dnia 7 maja 1990 r. w sprawie utworzenia Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska oraz sieci informacji i obserwacji środowiska zostały wypełnione już w samym dokumencie, ponieważ Studium jest dokumentem planistycznym, dla którego przeprowadza się strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko, a nie przedsięwzięciem dla którego przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko.

Dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne nie dotyczy projektu Studium. Cele wymienione w Pakiecie energetyczno – klimatycznym przyjętym przez Komisję Europejską w grudniu 2008 r. zostały również osiągnięte.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów nie narusza postanowień w/wym. dokumentów i jest zgodny z celami i kierunkami w nich wyznaczonymi.

3. Dokumenty ustanowione na szczeblu krajowym

Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym zostały wprowadzone do krajowego systemu prawnego, z powodu naszego członkostwa w Unii Europejskiej. Podstawowymi dokumentami określającymi cele i zasady trwałego, stabilnego i zrównoważonego rozwoju kraju dla osiągnięcia ładu społecznego, ekonomicznego, ekologicznego oraz przestrzennego są następujące dokumenty i ustawy:

- 1) Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, przyjęta 22 maja 2009 roku, która jest dokumentem, który poprzez określenie celów ekologicznych wskazuje działania konieczne dla właściwej ochrony środowiska naturalnego, wśród celów wymieniania działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz przystosowanie do zmian klimatu i ochronę różnorodności biologicznej;
- 2) Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, który jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG, a celem Programu jest ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami poprzez ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków;
- 3) Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju z lipca 2001 roku;
- 4) Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju z 2000 roku,
- 5) Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2011-2014 z 2006 roku;
- 6) Narodowy Plan Rozwoju. Załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 149, poz. 1567);

oraz

- 7) ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, której celem jest określenie środków służących ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi zapobiegających i zmniejszających negatywny wpływ na środowisko oraz zdrowie ludzi wynikający z wytwarzania odpadów i gospodarowania nimi oraz ograniczenie ogólnych skutków użytkowania zasobów i poprawiających efektywność takiego użytkowania;
- 8) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, której celem jest określenie wymagań w zakresie ochrony złóż kopalin, wód podziemnych oraz innych elementów środowiska w związku z wykonywaniem działalności w zakresie: prac geologicznych, wydobywania kopalin ze złóż, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów;
- 9) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, której celem jest określenie zasad i trybu postępowania w sprawach: udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, ocen oddziaływania na środowisko, transgranicznego oddziaływania na środowisko; zasady udziału społeczeństwa w ochronie środowiska; określenie organów administracji właściwych w tych sprawach;
- 10) ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych, której celem jest zapobieganie powstawaniu w przemyśle wydobywczym odpadów wydobywczych, ograniczanie ich niekorzystnego wpływu na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi;
- 11) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, której celem jest określenie zasad i form ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu;
- 12) ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, której celem jest określenie przedmiotu, zakresu i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasad tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac

konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizacji organów ochrony zabytków;

- 13) ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, której celem jest regulacja gospodarowania wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi;
- 14) ustawa dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, której celem jest określenie zasad ochrony środowiska oraz warunków korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a w szczególności: zasad ustalania warunków ochrony zasobów środowiska, warunków wprowadzania substancji lub energii do środowiska, kosztów korzystania ze środowiska;
- 15) ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, której celem jest regulacja zasad ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów.

Projekt Studium uwzględnia cele zawarte w w/wym. dokumentach, ponieważ są one podstawą ustaleń Studium, którą jest zasada zrównoważonego rozwoju. Projekt uwzględnia także cele związane z gospodarką odpadami. Projekt Studium oraz niniejsza Prognoza będą udostępniane społeczeństwu, wobec czego cele ochrony środowiska zostaną osiągnięte. Przewidziana w Studium likwidacja dzikich wysypisk śmieci jest zgodna z propozycjami w zakresie ochrony powietrza i środowiska.

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów nie narusza żadnego z wyżej wymienionych dokumentów, a zapisy zawarte w opracowanym projekcie Studium są zgodne z zapisami dotyczącymi ochrony i kształtowania środowiska.

Zapisy zawarte w projekcie Studium nie naruszają zapisów Strategii oraz są zgodne z głównymi celami w niej wytyczonymi.

Realizacja powyższych celów odbywa się na zasadzie wzbogacenia funkcji mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej i turystycznej danego regionu oraz podwyższeniu jakości życia ludzkiego przy zachowaniu poszanowania środowiska naturalnego i wykorzystaniu jego walorów.

Z punktu widzenia projektowanego dokumentu głównymi celami ochrony środowiska ustalonymi na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym oraz lokalnym jest:

- utrzymanie norm w zakresie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku ustalonych w przepisach szczególnych;
- dotrzymanie standardów jakości środowiska w odniesieniu do pola elektromagnetycznego;
- ochrona terenów cennych przyrodniczo, w tym obszarów objętych ochroną prawną;
- ochrona terenów zabudowy mieszkaniowej;
- ochrona krajobrazu.

Powyższe cele zostały uwzględnione przy opracowywaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Radziłów.

4. Uwzględnienie założeń ochrony środowiska w projekcie studium

Projekt studium zawiera ustalenia mające istotne znaczenie dla funkcjonowania i ochrony środowiska. Realizacja założeń ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio znajduje odzwierciedlenie w zadaniach przewidzianych do realizacji w niniejszym projekcie „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów”. Działaniami wpływającymi pozytywnie na poszczególne komponenty środowiska przyjętymi w studium oraz innych dokumentach strategicznych na szczeblu gminy, jest:

- 1) w zakresie ochrony powietrza: popularyzacja odnawialnych źródeł energii oraz modernizacja systemu komunikacyjnego w celu zmniejszenia emisji spalin i wibracji;
- 2) w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych: budowa ekologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków, rozpoznanie problemu starych studni gospodarskich – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem, uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej: rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej i wodociągowej;
- 3) w zakresie ochrony przed hałasem: modernizacja dróg i podwyższenie parametrów użytkowych sieci drogowej, remonty dróg gminnych i powiatowych;

- 4) w zakresie ochrony gleb przed degradacją: rekultywacja gleb zdewastowanych i zdegradowanych, przywracająca im funkcje przyrodnicze, rekreacyjne lub rolne;
- 5) w zakresie ochrony przyrody: ukształtowanie sieci korytarzy ekologicznych, zapobieganie fragmentacji siedlisk roślin i zwierząt, ochrona istniejących zasobów leśnych, w tym lasów ochronnych;
- 6) w zakresie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy:
 - a) edukacja dot. racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody);
 - b) organizacja spotkań z rolnikami w zakresie propagowania tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne;
 - c) promocja rolnictwa ekologicznego i agroturystyki poprzez działania edukacyjno – szkoleniowe;
 - d) prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów;
 - e) edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajo-
brazu i przyrody oraz promocja tych walorów.

X.	<p>PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA, W TYM ODDZIAŁYWANIA BEZPOŚREDNIE, POŚREDNIE, WTÓRNE, SKUMULOWANE, KRÓTKOTERMINOWE, ŚREDNIOTERMINOWE I DŁUGOTERMINOWE, STAŁE I CHWILOWE ORAZ POZYTYWNE I NEGATYWNE, NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO, A W SZCZEGÓLNOŚCI NA:</p> <ul style="list-style-type: none"> – RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ, – LUDZI, – ZWIERZĘTA, – ROŚLINY, – WODĘ, – POWIETRZE, – POWIERZCHNIĘ ZIEMI, – KRAJOBRAZ, – KLIMAT, – ZASOBY NATURALNE, – ZABYTKI, – DOBRA MATERIALNE <p>Z UWZGLĘDNIENIEM ZALEŻNOŚCI MIĘDZY TYMI ELEMENTAMI ŚRODOWISKA I MIĘDZY ODDZIAŁYWANIAM NA TE ELEMENTY</p>
-----------	---

1. Czynniki, które będą oddziaływać na środowisko w wyniku zagospodarowania terenów zgodnie z ich przeznaczeniem

W wyniku realizacji zagospodarowania terenów zgodnie z projektem Studium na funkcjonowanie i jakość środowiska w gminie Radziłów będą oddziaływać następujące czynniki:

- zabudowa kubaturowa;
- infrastruktura techniczna, w szczególności linie elektroenergetyczne,
- hałas: mechaniczny, hałas będący efektem pracujących silników spalinowych agregatów prądotwórczych, hałas związany z ruchem drogowym generowanym przez środki transportowe;
- pole elektromagnetyczne,
- zanieczyszczenia emitowane do atmosfery (uciążliwości zapachowe),
- odpady – składowanie i wywożenie,

- odpady eksploatacyjne silników oraz innych urządzeń i instalacji.

2. Prognoza oddziaływania realizacji projektu Studium na poszczególne elementy środowiska, z uwzględnieniem zależności pomiędzy tymi elementami i między oddziaływaniami na te elementy

1) Zmiany w obrębie poszczególnych elementów środowiska

Podstawowym celem sporządzenia Prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest wskazanie potencjalnych skutków realizacji jego na środowisko oraz życie i zdrowie mieszkańców. Ze względu na stopień ogólności sformułowań w zakresie priorytetów zawartych w dokumencie, możliwe jest dokonanie jedynie ogólnej ich oceny.

Zasadniczo można uznać, że nie ma znaczących zmian w proponowanych funkcjach w porównaniu analizowanego dokumentu z wcześniejszymi dokumentami o tej samej randze.

Podkreślić należy także, że projektowany dokument został sporządzony zgodnie z wytycznymi zawartymi w:

- ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody;
- ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Przeanalizowano zapisy wynikające z funkcjonowania na obszarze gminy Radziłów następujących obszarów:

- Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006);
- Natura 2000 – specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008).

w kontekście wprowadzenia proponowanego w analizowanym dokumencie przeznaczenia terenu. Projekt studium zawiera ustalenia mające istotne znaczenie dla funkcjonowania i ochrony środowiska. Realizacja założeń ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio znajduje odzwierciedlenie w zadaniach przewidzianych do realizacji w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów”. Stwierdzono, że żaden z zapisów projektu Studium nie narusza spójności i nie wpływa negatywnie na kondycję obszarów. Nie wykazano także zagrożeń dla stanu i funkcjonowania Natura 2000.

Środowisko przyrodnicze gminy Radziłów podlega ciągłym przemianom w wyniku, m.in. procesów naturalnych i działalności gospodarczej człowieka. Przemiany te spowodowane są przez procesy naturalne i zawsze nie zależą od człowieka, ale mogą być przez niego przyspieszane lub korygowane.

Proces antropogenicznych zmian w środowisku jest nieunikniony i przeważnie związany jest z eksploatacją zasobów naturalnych niezbędnych koniecznych dla człowieka oraz przysposabianiem środowiska do jego potrzeb. Bywa też uruchamiany na skutek zaniechania bądź osłabienia antropopresji, w szczególności dotyczy produkcji roślinnej.

Przynosi korzyści i straty. Zmiany w środowisku dotyczą ubytku zasobów naturalnych w wyniku ich marnotrawstwa, obniżenia ich jakości i dewastacji ekologicznej.

Prognozowane w projekcie Studium zmiany w funkcjonowaniu środowiska dotyczą stanu, jaki zaistnieje w wyniku wprowadzenia i realizacji propozycji planistycznych zaproponowanych w projekcie Studium.

W Tabeli nr 14÷18 (matryce) zestawiono zależności między elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy. Analizy dokonano na podstawie założeń wynikających z ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przeprowadzonej w niniejszej prognozie analizy stanu i funkcjonowania środowiska wraz z oceną oddziaływania na środowisko inwestycji wynikających z założeń przedmiotowego projektowanego dokumentu.

Jako kryteria do oceny przyjęto analizę na podstawie:

- rodzaju oddziaływania,
- czasu trwania oddziaływania,
- sposobu oddziaływania,
- jakości oddziaływania.

Oddziaływania zestawione w poszczególnych kolumnach są najbardziej istotne z punktu widzenia oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku inwestycji wskazanych w projektowanym dokumencie obecność aspektu negatywnego, pomimo, że pojawia się w przypadku: różnorodności biologicznej, zwierząt, roślin, powietrza, powierzchni ziemi, klimatu i zasobów naturalnych zostaje uznana za minimalną ze względu na typ planowanych zmian i ich minimalną inwazyjność względem środowiska.

Tabela nr 14. *Matryca oddziaływań – zabudowa produkcyjna, w tym instalacje OZE, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą – (neutralne).*

ODDZIAŁYWANIE	ELEMENTY ŚRODOWISKA													
	NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	wody powierzchniowe	wody podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
bezpośrednie	-	+	-	+	+	-	-	-	+	+	-	+	-	-
pośrednie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
wtórne	-	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
skumulowane	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-
krótkoterminowe	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
średnioterminowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-
długoterminowe	-	+	+	-	+	-	-	-	+	-	-	+	-	-
stałe	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
chwilowe	-	-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pozytywne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
negatywne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-

Objaśnienia:

+ oddziaływanie występuje;

- oddziaływanie nie występuje lub prawie nie występuje.

Tabela nr 15. *Osadnictwo, w tym zabudowa mieszkaniowa wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą – (neutralne).*

ODDZIAŁYWANIE	ELEMENTY ŚRODOWISKA													
	NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	wody powierzchniowe	wody podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
bezpośrednie	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	-	-	-
pośrednie	+	-	+	+	+	+	+	-	+	-	-	+	-	-
wtórne	-	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
skumulowane	-	+	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+	-	-

krótkoterminowe	–	+	+	+	–	–	+	+	+	–	+	–	–	–
średnioterminowe	–	–	–	+	+	–	+	–	–	+	–	–	–	–
długoterminowe	+	+	+	–	–	+	+	+	+	+	+	+	–	–
stałe	+	+	–	–	–	+	–	+	+	+	+	+	–	–
chwilowe	–	+	+	+	+	–	–	+	+	–	+	+	–	–
pozytywne	–	+	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	+	–
negatywne	–	–	–	–	+	+	–	–	–	+	–	–	–	–

Objaśnienia:

+ oddziaływanie występuje;

– oddziaływanie nie występuje lub prawie nie występuje.

Tabela nr16. Drogi – (niekorzystne/konfliktowe).

ODDZIAŁYWANIE	ELEMENTY ŚRODOWISKA													
	NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	wody powierzchniowe	wody podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
bezpośrednie	–	+	–	+	+	–	+	+	+	+	+	–	–	–
pośrednie	–	–	+	+	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–
wtórne	–	+	–	+	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–
skumulowane	–	+	–	–	–	–	–	+	–	–	+	–	–	–
krótkoterminowe	–	+	+	+	+	+	+	+	+	–	–	–	–	–
średnioterminowe	–	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
długoterminowe	–	+	+	–	–	–	–	+	+	+	+	–	–	–
stałe	–	+	+	+	–	–	–	+	+	+	+	–	–	–
chwilowe	–	+	+	+	+	+	+	+	–	–	–	–	–	–
pozytywne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
negatywne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Objaśnienia:

+ oddziaływanie występuje;

– oddziaływanie nie występuje lub prawie nie występuje.

Tabela nr 17. Matryca oddziaływań – gazociąg (neutralne/dyskusyjne).

ODDZIAŁYWANIE	ELEMENTY ŚRODOWISKA													
	NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	wody powierzchniowe	wody podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobro materialne
bezpośrednie	–	+	–	+	+	–	–	–	+	+	–	+	–	–
pośrednie	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

wtórne	–	–	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–
skumulowane	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–
krótkoterminowe	–	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
średnioterminowe	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	–	–	–
długoterminowe	–	+	+	–	+	–	–	–	+	–	–	+	–	–
stałe	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
chwilowe	–	–	–	+	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
pozytywne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
negatywne	–	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	+	–	–

Objaśnienia:

+ oddziaływanie występuje;

– oddziaływanie nie występuje lub prawie nie występuje.

Tabela nr 18. Matryca oddziaływań – wydobywanie kruszywa naturalnego (konfliktowe/dyskusyjne).

ODDZIAŁYWANIE	ELEMENTY ŚRODOWISKA													
	NATURA 2000	różnorodność biologiczna	ludzie	zwierzęta	rośliny	wody powierzchniowe	wody podziemne	powietrze	powierzchnia ziemi	krajobraz	klimat akustyczny	zasoby naturalne	zabytki	dobry materiał
bezpośrednie	–	+	–	+	+	–	+	–	+	+	+	+	–	–
pośrednie	+	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	–	–
wtórne	+	+	–	–	+	+	+	–	+	+	+	+	–	–
skumulowane	–	+	–	–	+	+	+	–	+	+	+	+	–	–
krótkoterminowe	–	+	+	+	–	–	+	+	+	–	+	+	–	–
średnioterminowe	–	+	–	+	–	–	+	–	+	+	–	+	–	–
długoterminowe	+	+	+	–	+	+	+	–	+	+	–	+	–	–
stałe	–	+	–	–	+	+	+	–	+	+	–	+	–	–
chwilowe	–	+	+	+	–	–	–	+	+	–	+	+	–	–
pozytywne	–	–	–	–	+	–	–	–	–	+	–	+	–	–
negatywne	+	+	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	–	–

Objaśnienia:

+ oddziaływanie występuje;

– oddziaływanie nie występuje lub prawie nie występuje.

Z przeprowadzonej analizy można wyciągnąć wnioski o generalnym pozytywnym wpływie realizacji projektu Studium na stan środowiska przyrodniczego. W szczególności negatywne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku wydobywania kruszywa naturalnego. Jednak Studium nie przewiduje wydobycia kruszywa naturalnego na większą skalę. Akceptuje dwa dotychczas udokumentowane złoża, które posiadają stosowne koncesje i wskazane kierunki rekultywacji. W projekcie Studium nie wyznacza się nowych obszarów / terenów górniczych. Zatem negatywne oddziaływania z powodu wydobycia kruszywa naturalnego nie wystąpią, poza udokumentowanymi już złożami w Kiljanach i Klimaszewnicy. Złoża te położone są w znacznej odległości od obszarów Natura 2000 i Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego otuliny i nie będą miały wpływu pośredniego ze względu na możliwość emisji hałasu lub zapylenia.

Przy pozostałych inwestycjach negatywne oddziaływania mogą pojawiać się w przypadku: różnorodności biologicznej, zwierząt, roślin, powietrza, powierzchni ziemi, klimatu i zasobów naturalnych,

dlatego też zostały uznane za minimalne ze względu na typ planowanych zmian i ich minimalną inwazyjność względem środowiska.

Są też elementy, które w przypadku zaniechania realizacji projektowanego dokumentu mogłyby być na ocenie minusowej. Nie jest to ocena zagrażająca ich spójności.

Rezygnacja z wdrażania w życie projektowanego dokumentu byłaby dla jakości środowiska przyrodniczego i życia mieszkańców rozwiązaniem mniej korzystnym niż potencjalne oddziaływania.

Tereny dotychczas użytkowane rolniczo zostaną przekształcone. Projekt Studium porządkuje tereny dotychczas niezainwestowane i wprowadza ład przestrzenny. Dzięki temu uniknie się na danym obszarze degradacji chemicznej i fizycznej gleby wynikającej z ciągłych zabiegów agrotechnicznych i nawożenia. Uniknie się również zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych nawozami. Nowo powstająca zabudowa będzie uporządkowana i powstanie w sposób kontrolowany i nierozproszony. W celu ochrony środowiska przyrodniczego zaleca się uporządkowanie terenu, wprowadzenie czystości i porządku oraz stworzenie, jak największych terenów zielonych.

Na etapie realizacji inwestycji należy eliminować ich ujemny wpływ na środowisko poprzez dobór i zastosowanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii i materiałów budowlanych. W trakcie budowy należy przestrzegać następujących zasad:

- teren budowy ograniczyć do niezbędnego minimum;
- prace ziemne prowadzić w sposób nienaruszający stosunków gruntowo – wodnych;
- z powstałymi odpadami postępować zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami;
- używać materiały budowlane niegroźne dla środowiska i stosować nowoczesne technologie spełniające przepisy unijne.

Oddziaływanie środowiskowe realizacji Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Radziłów w warunkach normalnej jej wykorzystania, wynikać będzie z faktu funkcjonowania istniejącej i projektowanej zabudowy przede wszystkim z: wytwarzania odpadów komunalnych, odprowadzenia ścieków bytowych oraz emisji hałasu.

2) Zmiany w funkcjonowaniu środowiska

Planowane inwestycje (w tym: OZE) i obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, na których dopuszcza się lokalizację źródeł wykorzystujących w procesie przetwarzania energię wiatru i promieniowania słonecznego, wraz z infrastrukturą techniczną konieczną do ich obsługi oraz przesyłu wytworzonej energii – są wyznaczone poza obszarami Natura 2000. Ich budowa i eksploatacja inwestycji nie wpłynie negatywnie na formy ochrony przyrody. Rozprzestrzenianie się ewentualnych zanieczyszczeń powinny spełniać standardy jakości środowiska dla wszystkich komponentów środowiska.

Złoża kruszywa naturalnego Kieljanach i Klimaszewnicy położone znacznej w odległości sąsiedztwie obszaru Natura 2000 i nie będą miały wpływu pośredniego ze względu na możliwość emisji hałasu lub zapylenia.

Tereny osadnictwa będą neutralne dla obszarów Natura 2000.

Można stwierdzić, że inwestycje przewidziane w projekcie Studium nie wpłyną bezpośrednio na obszary Natura 2000, ani na przedmioty ochrony, dla których te obszary zostały powołane oraz na ich fragmentację.

Różnorodność biologiczna

Stosownie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody pod pojęciem bioróżnorodności biologicznej rozumie się:

„Zróżnicowania żywych organizmów występujących w ekosystemach, w obrębie gatunku i między gatunkami oraz zróżnicowanie ekosystemów”.

Opierając się, także na innych funkcjonujących w dostępnej literaturze definicjach (nieco szerzej traktujących poziom ponadgatunkowy) przyjmuje się, że różnorodność biologiczna oznacza „zmienność wewnątrzgatunkową (bogactwo puli genowej) wszystkich żyjących populacji, międzygatunkową (skład gatunków) oraz ponadgatunkową (różnorodność ekosystemów i krajobrazów)”.

Celem ochrony przyrody w Polsce w zakresie różnorodności biologicznej jest m.in. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej, zapewnienie

ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony.

Do głównych negatywnych czynników, które wpływają na różnorodność biologiczną zaliczamy, w szczególności:

- zanieczyszczenie środowiska;
- zmiany stosunków wodnych, w tym niewłaściwą zabudowę hydrotechniczną i melioracje;
- rozwój infrastruktury przemysłowej, transportowej i turystycznej;
- urbanizacja terenów wiejskich, zmiany sposobu użytkowania gruntów;
- nadmierne wykorzystanie zasobów przyrodniczych;
- globalne ocieplanie się klimatu.

Gmina Radziłów obecnie posiada obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmujące obszar w granicach administracyjnych.

Niniejszy projekt Studium ma w zasadzie charakter porządkujący, a jego zmiana nastąpiła z konieczności uwzględnienia zadań wynikających z planów wyższego rzędu, zmiany przepisów prawnych i z zapotrzebowania społecznego na nowe tereny inwestycyjne. Podobnie, jak w obowiązującym Studium gmina Radziłów ma pełnić funkcję: rolniczą, usługową, turystyczną – wypoczynkową, aktywności gospodarczej: produkcji, składów i budownictwa i funkcję leśną. Uzupełnieniem powyższych funkcji może stać się wielokierunkowa działalność gospodarcza, w tym działalność nieuciążliwa dla środowiska na wyznaczonych w projekcie Studium terenach. Funkcjom podstawowym towarzyszyć będą: funkcja osadnicza, obsługi w zakresie rozwoju usług wielofunkcyjnych, usług publicznych, infrastruktury społecznej, komunikacji i infrastruktury technicznej oraz funkcja ochronna i ekologiczna. Szczegółowe rozlokowanie poszczególnych funkcji, uwzględniające uwarunkowania przyrodnicze, w tym chłonność turystyczną terenu i stan ochrony prawnej, nastąpi na etapie sporządzania planów miejscowych dla poszczególnych obszarów.

Zmiany w niniejszym projekcie Studium dotyczą powiększenia terenów przeznaczonych na wymienione wyżej funkcje. Przy ich wyznaczaniu uwzględniono istniejące uwarunkowania terenowe, środowisko przyrodnicze, krajobrazowe oraz istniejącą zabudowę oraz ustalenia obecnego Studium. W żadnym przypadku nie kolidują one z obszarami prawnie chronionymi. Projekt Studium dopuszcza wprowadzenie nowej zabudowy w obrębie terenów rolnych i co również bardzo ważne ustala, za obowiązującym Studium, obowiązek przestrzegania zasad ochrony przyrody ustalonych w przepisach odrębnych.

Na obszarze gminy Radziłów dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń budowlanych przeznaczone do chowu i hodowli zwierząt o obsadzie 210 i powyżej 210 DJP w II strefie (zachodniej) za wyjątkiem zwierząt futerkowych, w tym norek amerykańskich, których działalność nie może mieć negatywnego wpływu na środowisko. Lokalizacja powinna być zgodna z przepisami odrębnymi i bezwzględny poszanowaniem zasad ochrony środowiska, po przeprowadzeniu wymaganych przepisami prawa procedur. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko chów i hodowla zwierząt innych niż norki należy do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Dla takich przedsięwzięć wymagane przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko planowanego przedsięwzięcia i sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

Działalność w tych obiektach powinna być prowadzona przy zastosowaniu rozwiązań organizacyjnych, technicznych lub technologicznych ograniczających negatywne oddziaływania tych obiektów na otoczenie, a w szczególności na tereny zabudowy mieszkaniowej. O lokalizacji, budowie i eksploatacji powinien zdecydować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Preferuje się rozwój OZE poprzez dopuszczenie realizacji, m.in.:

- elektrowni wodnych na rzece Wissie we wskazanych lokalizacjach w granicach sołectw Kramarzewo i Karwowo;
- biogazowni w miejscowości Radziłów, nie wyklucza się lokalizacji w innych miejscowościach zgodnie z przepisami odrębnymi;
- urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej mniejszej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu w strefie I (wschodniej) i II (zachodniej), z wyłączeniem BPN;

- urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu:
 - elektrowni wiatrowych – w II (zachodniej) wyłącznie w granicach obszarów dopuszczenia lokalizacji elektrowni wiatrowych –strefie, określonych na rysunku Studium *Kierunki i polityka przestrzenna gminy – Załącznik nr 5*, wyznaczono dwa obszary;
 - innych niż elektrownie wiatrowe – w I (wschodniej) z wyłączeniem BPN i w strefie II (zachodniej)
- a o dopuszczalności rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii decydują postępowania administracyjne wymagane przepisami odrębnymi, w szczególności z zakresu ochrony środowiska;
- warunki i tryb lokalizacji i budowy elektrowni wiatrowych oraz warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych w sąsiedztwie istniejącej i planowanej zabudowy mieszkalnej – zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Ustalenia projektu Studium obejmują m.in. ochronę terenów otwartych oraz podkreślają wagę uwarunkowań przyrodniczych w rozlokowaniu terenów zabudowy. Wskazano tereny wyłączone spod zabudowy. W projekcie Studium ustalono, aby zasięgi stref ochronnych od planowanych inwestycji były określone i uszczegółowione na etapie mpzp w oparciu o monitoringi i analizy wykonywane w związku z procedurami środowiskowymi.

Przekształcenie gruntów rolnych związane z realizacją inwestycji może wiązać się z utratą łąk i pastwisk lub żerowisk ptaków, jednak dominacja użytków rolnych stwarza dużą dostępność tego typu siedlisk. Zatem utrata ich niewielkiej części nie powinna wywołać znaczących konsekwencji dla stabilności populacji ptaków krajobrazu rolniczego.

Wdrożenie ustaleń projektu Studium może oznaczać niekorzystne zmiany, włącznie z lokalną degradacją flory. Jako zieleni towarzysząca zabudowie wprowadzane są gatunki nie zawsze zgodne z siedliskiem. Do niszczenia szaty roślinnej może dojść już w fazie realizacji inwestycji. Prowadzone roboty budowlane na poszczególnych działkach mogą być przyczyną degradacji flory, w tym drzew, również na terenach do nich przyległych. Uszkodzone mogą zostać systemy korzeniowe i kora. Niejednokrotnie może dojść do wycinki ze względu na trudności związane z realizacją robót. Z uwagi na fakt, iż takie zmiany będą miały charakter punktowy i dotyczą niewielkich przestrzeni, nie prognozuje się radykalnych przekształceń fauny i flory. Planuje się odpowiednie urządzanie zieleni, m.in. poprzez lokalne zwiększenie bioróżnorodności i bazy pokarmowej. Nasiona i owoce wielu krzewów sadzonych w przydomowych ogrodach będą doskonałym pożywieniem dla ptaków, gryzoni i owadów. Szansą na niwelację negatywnych skutków wdrożenia ustaleń związanych z nową zabudową, jest wyznaczenie w projekcie Studium minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej oraz maksymalnego stosunku powierzchni zabudowy do powierzchni działki.

W wyniku wdrożenia ustaleń projektu Studium do miejscowego planu oraz na etapie realizacji inwestycji nie przewiduje się znaczącego zmniejszenia się udziału zieleni wysokiej. Mogą zniknąć nieuporządkowane tereny zieleni, tzw. dzikie enklawy stanowiące miejsca gniazdowania i kryjówek. Może też dojść do bezpośredniego niszczenia pokrywy roślinnej w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji. Zmiany te jednak będą miały charakter punktowy i zasięg lokalny. Pozostaną praktycznie bez istotnego wpływu na ekosystemy sąsiednie.

Na skutek urządzania zieleni towarzyszącej zabudowie na każdej działce budowlanej możliwy będzie wzrost bioróżnorodności. Powstaną nowe bazy pokarmowe dla ptaków na skutek wprowadzania różnych gatunków roślin.

Nie prognozuje się istotnych zmian bioróżnorodności, zakłada się zwiększenie bioróżnorodności na skutek nasadzeń zieleni przy budynkach na każdej zagospodarowanej działce.

W wyniku realizacji ustaleń projektu Studium nie przewiduje się wprowadzenia obiektów budowlanych na skarpach i zboczach. Zachowane zostaną zatem najbardziej cenne pod względem ukształtowania terenu formy geomorfologiczne. W związku z planowanym zagospodarowaniem może nastąpić lokalna zmiana struktury gleb oraz mogą wystąpić nieduże zmiany niwelety terenu. Przewidywane przekształcenia będą bardzo nieduże.

Proponowane w projekcie Studium kierunki rozwoju powszechnie uznawane są za nieszkodliwe dla środowiska i nie wpłyną negatywnie na żywe organizmy występujące w ekosystemach, w obrębie gatunku i między gatunkami oraz zróżnicowanie ekosystemów.

Projekt Studium nie narusza obszarów ważnych dla zachowania różnorodności biologicznej, rozumianej, jako zróżnicowanie żywych organizmów występujących w ekosystemach, w obrębie gatunku i między gatunkami oraz zróżnicowanie ekosystemów na obszarze gminy.

Zmiany te nie będą miały znaczącego oddziaływania w skali gminy.

Zmiany w aspekcie wpływu na zdrowie ludzi

Z powodu wprowadzenia w życie ustaleń projektu Studium nie prognozuje się wpływu na zdrowie ludzi. Ustalenia projektu Studium wpłyną pozytywnie na estetykę i wartości kulturowe (ochrona i wyeksponowanie zabytków), przyczynią się do poprawy estetyki obszaru i jakości przestrzeni publicznej. Powstaną nowe miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku, zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców gminy.

Uporządkowanie gospodarki ściekowej oraz odpadowej dokonanej przez samorząd, przyjętej w projekcie Studium zapobiegać będzie przedostawaniu się zanieczyszczeń do gleb i wód, w tym głębiej położonych wód podziemnych, z których czerpią wodę ujęcia gminne oraz indywidualne gospodarstwa. Docelowy warunek zaopatrzenia w wodę z sieci gminnej w obrębie zwartej zabudowy gwarantuje zaopatrzenie ludności w wodę dobrej jakości.

Zmiany w poszczególnych elementach środowiska, funkcjonowaniu środowiska oraz jego jakości rzutują na zdrowie ludzi. Istotne znaczenie ma wielkość emisji hałasu i zanieczyszczeń do środowiska, która może być skutkiem realizacji projektowanego zagospodarowania i zainwestowania terenu, jak również relacje przestrzenne terenów o różnych funkcjach, zwłaszcza terenów osiedleńczych do potencjalnych ognisk zanieczyszczeń i źródeł hałasu.

Można stwierdzić, że skala spodziewanych emisji zanieczyszczeń nie będzie zagrażać zdrowiu ludzi, zarówno okresowo przebywających na terenie inwestycji, jak i zamieszkujących pobliskie osiedla. Dopuszczalne normy zanieczyszczeń nie będą przekraczane. Uciążliwości hałasowe, związane z fazą realizacji (zabudową i zagospodarowaniem nowych terenów czy stworzeniem niezbędnej do ich funkcjonowania infrastruktury) będą miały charakter bezpośredni, chwilowy lub krótkoterminowy i lokalny.

Pojawiające się uciążliwości akustyczne, których źródłem będzie planowana zabudowa będą występowały w obszarze samej inwestycji i nie będą zakłócać klimatu akustycznego terenów sąsiednich.

Nieznacznie zwiększy się natężenie ruchu w ulicach/drogach przyległych do obszaru, lecz nie będzie to miało znaczącego wpływu na ochronę akustyczną przyległych terenów.

Uciążliwości hałasowe z ruchu drogowego związanego z transportem materiałów budowlanych będą chwilowe, w związku z czym można je uznać za akceptowalne.

W projekcie Studium nie przewiduje się usług uciążliwych dla całego obszaru. Ustalono ograniczenie uciążliwości akustycznych pochodzących ze źródeł hałasu o natężeniu ponadnormatywnym, poprzez zabezpieczenia techniczne lub zmianę technologii i urządzeń oraz hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne poziomy nie mogą sięgać poza obręb działki, na której są wytwarzane. Dlatego nie prognozuje się wzrostu oddziaływania hałasu pochodzącego z terenów dróg lub innych, na skutek wdrożenia zapisów projektu Studium. Warunki akustyczne powinny wręcz ulec poprawie.

Ustalenia projektu Studium nie generują powstania nowych obszarów, gdzie na stałe przebywają ludzie, narażonych na niedotrzymanie norm promieniowania elektromagnetycznego w środowisku.

Projekt Studium nie generuje powstania obszarów zagrożonych poważnymi awariami.

Warunki życia nie powinny ulec pogorszeniu, chociaż mogą być odczuwalne pewne zmiany krajobrazu lub zwiększenie natężenia ruchu komunikacyjnego.

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, lecz nie przewiduje się lokalizowania zabudowy na tych terenach, poza już istniejącą.

Niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów jest związane przede wszystkim z obecnością w otoczeniu lasów. Zastosowanie do realizacji budynków materiałów trudnopalnych oraz lokalizacja budynków od terenów lasów w odległościach zgodnych z przepisami technicznymi ograniczy możliwość rozprzestrzeniania się pożarów.

Tereny zabudowy będą dobrze przewietrzane, dzięki prądom powietrza napływającym z terenów otwartych i lasów, a niska zabudowa zapewni prawidłowe warunki nasłoneczniania, obecność ogromnych kompleksów leśnych w otoczeniu stref zabudowy wpływa na jakość powietrza, reguluje wilgotność i odczuwalne temperatury powietrza.

Kompleksy leśne to przede wszystkim lasy, charakteryzujące się średnim stopniem neutralizacji zanieczyszczeń, ale mają zdolność produkcji jonów dodatnich i fitoerozoli, związków wpływających korzystnie na zdrowie ludzi, ich powietrze jest pozbawione związków alergennych.

W związku z realizacją ustaleń projektu Studium powstaną nowe miejsca pracy w usługach i rzemiośle, co oznacza poprawę sytuacji ekonomicznej.

Rozwój i intensyfikacja zagospodarowania są nieuniknione, w projekcie Studium, a następnie w miejscowym planie zagospodarowania poprzez odpowiednie zasady kształtowania zabudowy należy zadbać o wysoką jakość nowych obiektów i przestrzeni. Projekt Studium zabezpiecza ochronę i wyeksponowanie walorów otoczenia kulturowego, co powinno mieć pozytywny wpływ na jakość przestrzeni publicznej i urodę krajobrazu, a co za tym idzie możliwości rekreacji i poprawy kontaktów społecznych. Wdrożenie ustaleń projektu Studium do nowych miejscowych planów ułatwi i skróci proces inwestycyjny.

Dodać należy, że ustalenia projektu Studium przyczynią się do uporządkowanego rozwoju funkcji mieszkalnych i usługowych. Nastąpi wzrost zatrudnienia – stały w nowych obiektach usługowych, okresowy w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji.

Ustalenia projektu Studium zapobiegają realizacji na obszarze gminy urządzeń i obiektów stanowiących źródło ponadnormatywnych zanieczyszczeń powietrza, hałasu i drgań (dopuszczono mało uciążliwe dla środowiska funkcje terenu) i nie planuje się nowych obszarów zabudowy narażonych na takie oddziaływania.

Projekt Studium wskazuje rozwiązania prowadzące do niepogarszania warunków aerosanitarnych. Pozytywny, znaczący wpływ na warunki aerosanitarnie w gminie miałyby gazyfikacja, która eliminowałaby tzw. niską emisję zanieczyszczeń powietrza.

Rozprzestrzenianiu się toksycznych składników spalin emitowanych przez pojazdy samochodowe przeciwdziałać będzie zieleni izolacyjna kształtowana pasmowo.

Warunki życia ludzi powinny ulec poprawie w związku z realizacją projektu Studium. Realizacja nowych terenów osiedleńczych oraz utworzenia nowych miejsc pracy na terenach dobrej lokalizacji przestrzennej, dobrych warunkach gruntowo – wodnych oraz klimatycznych wpłynie pozytywnie na jakość warunków zamieszkiwania. Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą mogą wpłynąć pozytywnie na lokalny rynek pracy, a dzięki dobremu połączeniu komunikacyjnemu z miastem Grajewo, Łomża, Białystok pozwoli na otwarcie rynku pracy dla okolicznych miejscowości.

Wobec powyższych uwarunkowań nie przewiduje się negatywnego oddziaływania rozwiązań proponowanych w projekcie Studium na zdrowie ludzi na obszarze gminy Radziłów i jej sąsiedztwo. Należy przewidywać, iż rozwój różnych form zabudowy będzie miał pozytywny wpływ na zdrowie ludzi tu przebywających, jednocześnie nie przyczyni się do pogorszenia warunków życia mieszkańców gminy. Promieniowanie elektromagnetyczne nie występuje. Nie przewiduje się znaczącego oddziaływania w tym zakresie.

Zmiany w świecie zwierzęcym

Zwierzęta stanowią niezbędny element funkcjonowania ekosystemów i decydują wraz ze światem roślin o bioróżnorodności przyrody. W przeciwieństwie do roślin zwierzęta są organizmami mobilnymi zajmując przez to większe przestrzenie. Różnorodność siedlisk występujących na obszarze gminy sprawia, iż fauna tego obszaru jest bogata.

Największym ssakiem występującym na tym obszarze jest łoś, a obok niego: jeleń, sarna, dzik. Które znajdują dogodne warunki do bytowania. Saki drapieżne to: wilk, lis, jenot, borsuk, kuna leśna i domowa, tchórz zwyczajny, norka amerykańska, łasica, gronostaj.

Ssaki drobne występują w skupiskach charakterystycznych dla określonych typów siedliska.

Rozległe tereny leśne, wodne i bagienne stwarzają optymalne warunki do bytowania większości gatunków ptaków spotykanych na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego. Do najcenniejszych należy zaliczyć następujące gatunki: wodniczka, dubelt, derkacz, cietrzew, bąk, bocian czarny, gęś białoczelna i zbożowa

Miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków ptaków chronionych objęte są szczególną ochroną.

Gromada płazów reprezentowana jest przez: żabę moczarową, żabę trawną, żabę jeziorkową, żabę wodną, rzekotkę drzewną, ropuchę szarą, ropuchę zieloną, ropuchę paskówkę, grzebiuszkę zimną, kumaka nizinnego, traszkę grzebieniastą, traszkę zwyczajną.

Z gromady gadów można spotkać: jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną, padalca zwyczajnego, zaskrońca zwyczajnego i żmiję zygzakowatą.

W wodach rzek występują liczne gatunki ryb, m.in. szczupak, płoć, wzdręga, kiełb, ukleja, leszcz, węgorz, jazgarz, sandacz, brzana, certa, strzelba potokowa.

Obszar gminy Radziłów przede wszystkim tereny rolne i leśne oraz obszary częściowo zabudowane. Ze względu na fakt, iż środowisko przyrodnicze jest systemem, jego elementy na siebie oddziałują. W granicach gminy znajduje się Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną, obszary Natura 2000, lasy Nadleśnictwa Rajgród, które są korytarzami ekologicznym pozwalającymi na migrację wielu gatunków zwierząt. Zainwestowanie tego terenu nie będzie utrudnieniem dla zwierząt i w żaden sposób nie zamknie im przejścia. W studium uwzględnia się pozostawienie powierzchni biologicznie czynnej w celu zachowania terenów zielonych.

Brak studium i planów miejscowych oraz niekontrolowany rozwój zabudowy (decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu) mogłyby przyczynić się do powstania zagrożeń dla migracji zwierząt oraz do zwiększenia terenów utwardzonych kosztem powierzchni biologicznie czynnej. Ponadto przewiduje się, że nastąpiłoby

uproszczenie składu gatunkowego szaty roślinnej oraz sukcesja gatunków o niskich tolerancjach środowiskowych na terenach niepielegnowanych.

W stosunku do okazów gatunków oraz siedlisk i ostoi roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone zakazy wymienione w ustawie o ochronie przyrody.

Listę gatunków chronionych określają następujące rozporządzenia:

- 1) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt;
- 2) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin;
- 3) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów.

Obowiązuje zakaz wprowadzania gatunków inwazyjnych roślin i zwierząt wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. Nr 210, poz. 1260, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrażać gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym oraz konieczność zgłoszenia ich obecności w środowisku wójtowi gminy zgodnie z ustawą z dnia 11 sierpnia 2021 roku o gatunkach obcych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1718).

Ponadto na obszarze gminy Radziłów zakazuje się lokalizacji ferm zwierząt futerkowych, zwłaszcza norki amerykańskiej, ze względu na inwazyjność oraz wyraźny negatywny wpływ tego gatunku na awifaunę doliny Biebrzy.

Zmiany w szacie roślinnej

System ochrony przyrody i kształtowanie środowiska naturalnego wynika z dominujących funkcji lasów, natomiast formę i zakres określają ustawy (m.in. ustawa o lasach, ustawa o ochronie przyrody i ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych) oraz akty wykonawcze (rozporządzenia).

Na obszarze gminy Radziłów położona jest część Nadleśnictwa Rajgród. Gospodarka leśna jest realizowana na podstawie planu urządzenia lasu.

Projekt Studium wyklucza w zasadzie inwestycje na terenach leśnych i przeznaczonych pod zalesienia oraz systemu przyrodniczego gminy, poza przypadkami wyznaczonymi w projekcie Studium. Realizacja tych inwestycji, w zależności od ich charakteru, dopuszczona jest na wyznaczonych terenach. W związku z tym zmiany w naturalnej roślinności, jeśli w ogóle nastąpią, będą nieznaczne.

Potencjalne zmiany w szacie roślinnej związane będą przede wszystkim z zabudowywaniem terenu pod place techniczne, drogi serwisowe i dojazdowe do obiektów kubaturowych.

W związku z realizacją infrastruktury technicznej, nastąpi czasowa degradacja roślinności. Spodziewana jest również ekspansja, choć umiarkowana, roślinności ruderalnej.

W wyniku powstania zabudowy, mogą/ale nie muszą nastąpić zmiany w strukturach upraw najbliższej zlokalizowanych pól i tradycyjnych rozłogach pól.

Potencjalnym zagrożeniem dla przyrody może być ekspansja rolnictwa opartego na organizmach genetycznie zmodyfikowanych (GMO), w tym także upraw energetycznych. Według literatury zaburzenia, jakie mogą spowodować GMO uwolnione do środowiska, w naturalnych i półnaturalnych ekosystemach mogą być będą jeszcze większe niż te spowodowane introdukcją gatunków obcych.

Modyfikacje genetyczne zwiększają odporność roślin na herbicydy i szkodniki owadzie, choroby wirusowe, bakteryjne lub grzybowe oraz niekorzystne warunki termiczne lub wilgotnościowe. Poprawiają zaś cechy użytkowe lub energetyczne roślin. Stanowią alternatywę wobec stosowania środków chemicznych w celu zwiększenia produkcji roślin lub walki z plagami chorób oraz szkodnikami roślin. Obecnie brak jest jednoznacznego stanowiska w sprawie wpływu na środowisko przyrodnicze upraw roślin GMO, a opinie na ten temat są podzielone pomiędzy zwolenników i przeciwników uprawy i stosowania roślin GMO.

Oddziaływanie na roślinność związane będzie z rozwojem obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową, produkcyjną oraz budową i modernizacją dróg oraz budową sieci technicznej. Zwiększenie terenów utwardzonych kosztem zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej spowodowałoby uproszczenie składu gatunkowego roślin oraz sukcesja gatunków o niskich wymaganiach na terenach niepielęgowanych.

Zmiany w hydrosferze

Obszar gminy Radziłów znajduje się w obrębie dwóch mezoregionów należących do makroregionu Niziny Północnopodlaskiej:

- Wysoczyzny Kolneńskiej (część zachodnia);
- Kotliny Biebrzańskiej (część wschodnia).

Rzeźba terenu obszaru gminy Radziłów została ukształtowana w wyniku akumulacyjnej działalności lodowca, w szczególności w czasie zlodowacenia środkowopolskiego (stadiał Mławy), a następnie podlegała procesom denudacji polegającym na łagodzeniu wcześniejszych brył oraz przekształcaniu w nowe formy.

Dominującą jednostką geomorfologiczną jest wysoczyzna morenowa falista o nachyleniach nieprzekraczających ok. 5%.

W północnej części gminy w pobliżu wsi Kownatki, występuje wzgórze moreny czołowej wyniesione ponad 20 m nad okolicę. Pomimo zaawansowanych procesów denudacyjnych nachylenia stoków moreny przekraczają 5%, a w najwyższych partiach nawet 10%.

Wschodnią część gminy zajmuje rozległa i płaska równina torfowa stanowiąca część Kotliny Biebrzańskiej, okresowo zalewana wodami rzecznyymi Biebrzy. W granicach gminy Radziłów znajduje się tylko fragment doliny o zmiennej szerokości.

W północno – wschodniej części gminy w okolicach wsi Klimaszewnica i Sośnia, ponad równinę wznoszą się wydmy o nieregularnych kształtach i wysokościach względnych 2-5 m oraz obszary piaszków przewianych.

Obecne są także formy pochodzenia antropogenicznego, takie jak: wyrobiska poeksploatacyjne, rowy melioracyjne i nasypy budowlano – drogowe.

Odnosząc się do planowanego programu inwestycyjnego i zagospodarowania terenów objętych projektem Studium, to stwierdzić należy, że planowane rozwiązania nie wpłyną znacząco na warunki krążenia wód podziemnych i spływu wód powierzchniowych.

Ustalono zakaz zabudowy działek w odległości mniejszej niż 4 m i ich grodzienia w odległości mniejszej niż 1,50 m od linii brzegowej rzek, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej.

Wprowadzono zakaz zalesiania i zadrzewiania w odległości mniejszej niż 3 m od górnej krawędzi skarp rzek.

Zabroniono wykonywania melioracji trwale naruszających układ stosunków wodnych na obszarach rolnych i prac ziemnych naruszających w istotny sposób rzeźbę terenu.

Można prognozować, że na skutek uszczelnienia podłoża zabudową kubaturową, wystąpi minimalne zmniejszenie infiltracyjnego zasilania warstwy wodonośnej, ale ze względu na ogół znacząco duże

minimalne wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej – pozostanie to bez większego wpływu na zmiany w położeniu zwierciadła wód podziemnych.

Planowana zabudowa wymaga zapotrzebowania na wodę, które będzie zaspokajane z gminnej sieci wodociągowej. Realizacja projektu Studium nie pociągnie za sobą istotnych ilościowych zmian w zasobach wód podziemnych.

Funkcjonujące małe zakłady należą do przedsięwzięć, które w swym procesie produkcyjnym uwzględniają unieszkodliwianie odpadów lub ich wywóz, co w ujęciu globalnym przyczyni się pozytywnego zmniejszenia zanieczyszczeń gleb i wód podziemnych.

Infrastruktura kanalizacyjna odprowadzająca ścieki sanitarno - bytowe oraz ścieki z utwardzonych placów pozwoli na zapewnienie ochrony przed zanieczyszczeniem gleb i wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych. Przewiduje się budowę nowych sieci oraz rozbudowę istniejącej sieci i na obszarze całej gminy. Dopuszcza się stosowanie nowoczesnych systemów i technologii spełniających wymogi norm i przepisów prawnych.

Stwierdzić należy, że prawidłowo wykonane inwestycje zaproponowane w projekcie Studium, przy zastosowaniu najnowszych nowoczesnych technologii oraz zgodnie z przepisami Prawa budowlanego nie będą znacząco wpływać negatywnie na zmiany jakości wód powierzchniowych i podziemnych, co pozwoli na nie pogarszanie stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego priorytetowo należy traktować rozwiązania wspomagające lokalne retencje. W celu ograniczenia nadmiaru zrzutu wód opadowych i roztopowych w skali gminy nie przewiduje się znaczącego oddziaływania w tym zakresie.

Zmiany w powietrzu

Spalanie paliw w silnikach samochodów generuje zanieczyszczenia do powietrza. Do szkodliwych składników spalin należą: tlenki azotu, węglowodory, tlenek węgla, tlenki siarki oraz pył zawieszony.

Przez obszar gminy Radziłów przebiega jedna droga wojewódzka nr 668 Piątnica – Przytuły – Radziłów – Osowiec, która ma połączenie z drogą krajową nr 65 Białystok – Ełk. Droga na obszarze gminy ma długość 10,4 km i przebiega wzdłuż granicy Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Odcinek drogi w gminie Radziłów jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga pilnej interwencji oraz przebudowy. Konieczne jest dostosowanie standardów technicznych drogi wojewódzkiej do parametrów drogi klasy Z (zbiorczej), a docelowo do klasy G (główniej). Związane jest to podniesieniem nośności konstrukcji i parametrów geometrycznych, z poszerzeniem jezdni, wykonaniem nowej nawierzchni oraz przebudową niebezpiecznych skrzyżowań i realizacji ścieżki rowerowej.

W projekcie Studium uwzględniono zachowanie właściwych parametrów drogi łącznie z warunkami zagospodarowania ich obrzeży, wynikających z decyzji środowiskowych oraz wprowadzenie urządzeń zabezpieczających w miejscach największych możliwości powstania kolizji na drodze z ruchem lokalnym i pieszym, wykonanie zabezpieczenia istniejącej i projektowanej zabudowy przed uciążliwościami ruchu samochodowego w miejscach wskazanych w decyzji środowiskowej oraz zminimalizowanie ilości nowych włączeń dróg i zjazdów.

Wprawdzie nie zmniejszy się ruch na istniejących drogach, zwłaszcza na terenach cennych przyrodniczo, nieposiadających odpowiednich zabezpieczeń technicznych takich jak: ekrany akustyczne, szczelne rowy zabezpieczające wody gruntowe i pasy, ale zastosowane nowoczesne rozwiązania przyczynią się do zmniejszenia uciążliwości, jakie ten ruch powoduje dla środowiska.

Zmiany w obrębie powierzchni ziemi

Działalność człowieka nie wpłynęła w istotny sposób na kształtowanie powierzchni ziemi. Antropogeniczne formy rzeźby terenu związane są z charakterem zagospodarowania terenu oraz przystosowaniem dla potrzeb rolniczych i głównie komunikacyjnych. Należą do nich nasypy i wykopy drogowe. Ponadto występują wyrobiska po eksploatacji piasku, mające degradujący środowisko charakter.

Zmiany w obrębie powierzchni ziemi, w związku z realizacją projektu Studium polegać będą w szczególności na ubytku powierzchni biologicznie czynnej. Nie dojdzie jednak do większych przekształceń powierzchni topograficznej. Rozwiązania zawarte w projekcie Studium dotyczą terenów położonych w sąsiedztwie istniejących (powiększenie) i projektowanych terenów pod nowe zainwestowanie, słabo urzeźbionych i z tego powodu nie przewiduje się również aktywizacji ruchów masowych ziemi.

Przekształcenia będą polegały na wykonywaniu wykopów pod fundamenty, zarówno obiektów budowlanych, jak i infrastruktury technicznej związanej z ich funkcjonowaniem: linie kablowe elektroenergetyczne, wodociągi, kanalizacja, łączność, gazociągi oraz dróg dojazdowych do terenów inwestycyjnych.

Przeniesienie rozwiązań ustaleń niniejszego projektu Studium do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a następnie do projektu budowlanego zabezpieczy gleby i spowoduje, że nowe inwestycje nie będą stanowiły zagrożenia dla jakości gleb.

W projekcie Studium wskazano, m.in. na: racjonalne gospodarowanie, zachowanie funkcji środowiskowych, gospodarczych, społecznych i kulturowych oraz zapobieganie zanieczyszczeniu substancjami powodującymi ryzyko oraz na remediacji i przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Wprowadzenie nowej zabudowy na obszarach rolnych wiązać się będzie ze zmianą charakteru odpadów na komunalne, ale pozostanie to bez większego wpływu na przekształcanie gleby i grunty.

Zmiany w pokrywie glebowej

Gleby na obszarze gminy Radziłów wykształciły się z utworów czwartorzędowych, plejstocénskich piasków i glin lodowcowych, piasków wodnolodowcowych oraz holocénskich utworów rzecznych ni bagiennych. Duże zróżnicowanie przestrzenne gleb jest wynikiem różnego składu mechanicznego oraz odmiennych stosunków wodnych. W obrębie wysoczyzny dominują gleby brunatne i bielcowe. W dolinach natomiast gleby torfowe, torfowo – mułowe, murszowe i mady.

Znaczącą pozycję w strukturze użytkowania zajmują użytki zielone skoncentrowane w Kotlinie Biebrzańskiej, dnach dolin rzecznych, dolinkach i innych obniżeniach terenowych. Łąki i pastwiska występują głównie na glebach organicznych (torfowych, torfowo – mułowych, murszowych) oraz na madach.

Najwyższą wartość rolniczą posiadają gleby zaliczone do 2 kompleksu pszenno dobrego oraz 4 kompleksu żytniego bardzo dobrego oraz odpowiednio do IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej gruntów rolnych. Posiadają dobrze wykształconą warstwę próchniczną oraz dobre stosunki wodne i są odpowiednie dla wymagających upraw polowych, warzywnictwa i ogrodnictwa. Występują w zachodniej części gminy w rejonie wsi: Glinki, Zakrzewo, Wiązownica, Racibory i Słucz.

Do obszarów o potencjalnie korzystnych warunkach dla rolnictwa należą gleby 8 kompleksu zbożowo – pastewnego w IIIa – V klasie bonitacyjnej. Z uwagi na nadmierne uwilgotnienie gleby te po zabiegach melioracyjnych osiągają wartość 2 kompleksu pszenno dobrego. Występują w okolicach wsi: Brodowo, Dębówka Dusze, Konopki Błonie i Wypychy.

Średnio korzystnymi wartościami produkcyjnymi odznaczają się gleby 5 kompleksu żytniego dobrego w IVa i IVb klasie bonitacyjnej gruntów ornych. Gleby te są mniej zasobne w składniki pokarmowe i bardziej wrażliwe na przesuszanie. Występują one w dużym rozprzestrzenianiu na obszarze gminy (m.in. Radziłów, Karwów, Mścichy, Święcienin, Borawskie, Kownatki, Dębówka Dusze, Wypychy, Szyjki, Barwiki).

Mało korzystne warunki glebowe reprezentują gleby wytworzone z piasków i żwirów wodnolodowcowych. W większości należą one do 6 kompleksu żytniego słabego w VIb – V klasie bonitacyjnej i położone są w środkowej części gminy, w pasie od wsi Rydzewo i Kownatki na północy po wieś Brychy i Wypychy na południu.

Gleby wykształcone z piasków luźnych należące do 7 kompleksu żytniego bardzo słabego i VI klasy bonitacyjnej występują w okolicach Radziłowa, Słucza, Rydzewa Pieniążki, Kownatek, Klimaszewnicy i Sośni. Są to najsłabsze gleby występujące na obszarze gminy Radziłów.

Tabela nr 19. *Procentowy udział gruntów ornych i użytków zielonych w poszczególnych klasach.*

Klasa bonitacyjna	Procentowy udział gruntów ornych [%]	Procentowy udział użytków zielonych [%]
III	-	0,5
IIIa	0,2	-
IIIb	1,9	-
IV	-	23,8

IVa	14,8	-
IVb	31,6	-
V	28,7	32,0
VI	22,9	43,8

Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny – 2004 r.

Odnosząc się zaś do zaplanowanego programu działań inwestycyjnych i zagospodarowania terenów gminy Radziłów, to stwierdzić należy, że planowane rozwiązania nie wpłyną znacząco na pokrywę glebową.

W projekcie Studium ustalono wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu dotyczące przeznaczenia terenu, minimalnej powierzchni biologicznie czynnej, maksymalnego stosunku powierzchni zabudowy do powierzchni działki, maksymalnej wysokości obiektów budowlanych zgodnie z poniższymi zestawieniami.

Dla miejscowości: Radziłów ustalono odrębne parametry w dostosowaniu do planowanej funkcji usługowej na poziomie ponadlokalnym.

Zmiany w krajobrazie

Ochronie podlega krajobraz całej gminy, poprzez ograniczenie zmian naturalnej konfiguracji terenu oraz zachowanie naturalnie ukształtowanej zieleni wysokiej (np. w formie śródpolnych zadrzewień). Szczególnej ochronie podlega krajobraz na terenach chronionych w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody (tj. Biebrzańskiego Parku Narodowego wraz z otuliną oraz Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006) i Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008). Zmiany krajobrazu następować będą w wyniku zwiększania się powierzchni zabudowanych i zmniejszania tym samym powierzchni użytków rolnych.

Krajobraz gminy Radziłów można ocenić jako poprawny. Nie odbiega od przeciętnego w regionie. Powszechnym zjawiskiem jest występowanie zabudowy w złym stanie technicznym. Nie stwierdzono dysharmonii w otaczającym krajobrazie.

Zmiany krajobrazu następować będą w wyniku zwiększania się powierzchni zabudowanych i zmniejszania tym samym powierzchni użytków rolnych.

Krajobraz gminy Radziłów można ocenić jako poprawny. Nie odbiega od przeciętnego w regionie. Powszechnym zjawiskiem jest występowanie zabudowy w złym stanie technicznym. Nie stwierdzono dysharmonii w otaczającym krajobrazie.

W długoterminowej prognozie ustalenia projektu Studium prowadzą do koncentracji zabudowy (zainwestowania) z dużą korzyścią dla otwartości krajobrazu. Ustalenia projektu Studium przyczynią się do poprawy jakości przestrzeni i ładu przestrzennego gminy.

Natomiast w odniesieniu do zmian w krajobrazie, który sprowadza się do oceny stopnia harmonizacji z otoczeniem nowych obiektów w krajobrazie, to stwierdzić należy, że obiekty w zależności od ostatecznych form kubaturowych, stanowić będą trwałe i znaczący akcent architektoniczny. Obiekty te niejednokrotnie widoczne będą ze znacznej odległości, co też niewątpliwie może być bezpośrednią, negatywną ingerencją w krajobraz. Teren gminy jest zaliczany do obszarów o wysokich walorach krajobrazowych.

Dopuszczalne wartości parametrów fizycznych pól elektromagnetycznych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów. Projekt Studium nie wskazuje budowy GPZ-u oraz nie wskazuje tras przebiegu linii elektroenergetycznych, ponieważ obowiązek ustalenia ich lokalizacji istnieje na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Określenie wpływu na klimat elektromagnetyczny środowiska będzie możliwy do określenia na etapie planistycznym – na etapie planu miejscowego oraz uzyskiwania decyzji środowiskowej i pozwolenia na budowę. Projektowany dokument wprowadza elementy harmonizujące planowaną zabudowę z otaczającym krajobrazem, poprzez wprowadzenie, m.in. nasadzeń zieleni wokół tych inwestycji, harmonizowanie zabudowy. Projekt Studium ustala standardy zabudowy i zasady zagospodarowania

terenów, które zostaną wprowadzone do planów miejscowych, a następnie do projektów budowlanych. Zasada zachowania ładu przestrzennego będzie spełniona.

Zmiany klimatu

Podstawowym czynnikiem w kształtowaniu lokalnych warunków klimatycznych na obszarze gminy Radziłów są obszary leśne spełniające rolę zmniejszania amplitudy temperatur i ograniczające siłę wiatrów. Istotnym czynnikiem, jest również spowalnianie topnienia śniegów i ograniczenie wiosennej fali powodziowej.

Ogólne warunki klimatyczne modyfikowane są przez lokalne czynniki fizjograficzne. Największy wpływ na zmiany klimatu lokalnego mają: rzeźba terenu, rodzaj gruntu, stosunki wodne oraz pokrycie roślinne.

Na obszarze gminy Radziłów ścierają się granice wpływów klimatu kontynentalnego i oceanicznego. Cechą typową jest długa zima i krótkie przedwiośnie, stosunkowo krótki okres wegetacji i najniższa na niżu średnia roczna temperatura.

Gmina leży w najzimniejszym po górach regionie Polski. Zima zwykle trwa 100 – 120 dni. Maksymalne temperatury notuje się w sierpniu (plus 35,1°C), zaś minimalne temperatury w styczniu (najniższa notowana to minus 35,6°C).

Przeciętnie obserwuje się 133 dni z przymrozkami, najwięcej w styczniu.

Lato trwa średnio 80 dni. W ciągu roku notuje się 32 dni z temperaturą powyżej 25⁰ C.

Istniejące i projektowane inwestycje z zakresu budownictwa mieszkaniowego, usługowego, produkcyjnego i turystycznego nie będą stanowić źródła emisji hałasu i nie będą wpływać na zmianę klimatu akustycznego. Na etapie budowy mogą wystąpić zwiększone poziomy hałasu, związane z ruchem pojazdów wykorzystywanych na etapie do transportu materiałów i budowy.

Będzie to jednak oddziaływanie okresowe i krótkotrwałe, nie będzie też, w znaczący sposób oddziaływać na środowisko.

Poziom tła akustycznego ulegnie podwyższeniu zarówno w okolicy dróg, po których będą poruszać się pojazdy wykorzystywane do transportu materiałów budowlanych.

Zastosowanie pasów zieleni izolacyjnej spowoduje, iż klimat akustyczny na sąsiednich terenach pozostaje niezakłócony. Oddziaływanie na klimat akustycznych będzie okresowe i krótkotrwałe, nie stanowiąc zagrożenia dla klimatu akustycznego gminy.

W związku z powyższym można stwierdzić, że przyjęte rozwiązania dla zaproponowanych terenów zabudowy pozwalają, na obecnym etapie, ograniczyć do niezbędnego minimum uciążliwości hałasowe, a ich oddziaływanie nie będzie miało znacząco negatywnego wpływu na klimat akustyczny tych terenów.

Mało znaczące zmiany nastąpią w klimacie lokalnym, tzn. topoklimacie, w odniesieniu do podstawowych form ukształtowania terenu: dolin, zboczy, itp. Nie zostanie w istotny sposób naruszona rzeźba terenu, nie nastąpi jej radykalne przekształcenie, które mogłoby wpłynąć na klimat.

Pewne zmiany w mikroklimacie mogą zaistnieć w wyniku przyrostu powierzchni pod zabudowę kubaturową, co może spowodować wzrost (choć tylko w ułamkach °C) temperatury radiacyjnej podłoża, co prowadzić będzie do nieznacznego podwyższenia progu zawartości pary wodnej w powietrzu.

Warunki przewietrzania nie ulegną pogorszeniu, ponieważ wysokość planowanej zabudowy nie przekracza 14 m.

Zmiany w zasobach naturalnych

Do zasoby naturalne dzielą się na:

- nieorganiczne: powietrze atmosferyczne, surowce mineralne, gleba, woda;
- organiczne: rośliny i zwierzęta.

Zaproponowane zapisy projektu Studium stwarzają warunki dla prawidłowego, racjonalnego gospodarowania zasobami naturalnymi, nie stwarzają pogorszenia jakości zasobów naturalnych.

Wszelkie zmiany w zasobach naturalnych, spowodowane realizacją ustaleń Studium muszą mieścić się w normach przewidzianych prawem lub poniżej norm.

Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód

powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze.

W związku z eksploatacją kruszywa naturalnego w granicach obszarów objętych wydobywaniem nastąpi uszczuplenie udokumentowanych zasobów surowcowych.

Nie przewiduje się zabudowy kubaturowej w granicach udokumentowanych złóż surowców mineralnych. Z tego względu nie wystąpią żadne zmiany zagrażające obecnej i przyszłej eksploatacji zasobów kopalin. Kierunki rekultywacji zgodnie z koncesją. Część terenów może być wykorzystana na cele rekreacyjne, gdy warunki gruntowe na to pozwolą.

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary predysponowane do powstawania powierzchniowych ruchów masowych (Grabowski (red.), 2007). Obszary te występują we wschodniej części gminy w okolicach miejscowości: Mścichy i Okrasin w zboczach doliny Biebrzy oraz w południowej części gminy w rejonie Olszewo – Góra, Borawskie, Obrytki, w całości pokrywają się z obszarami użytków rolnych i leśnych.

Zmiany w aspekcie wpływu na zabytki i dobra kultury

Teren przyszłych lokalizacji inwestycji nie wpłynie na zabytki. Sieć dróg wykorzystywana w czasie budowy czy późniejszej eksploatacji zostanie zmodernizowana czy wyremontowana zgodnie z potrzebami. Tereny zdegradowane podczas budowy zostaną zrehabilitowane, rekultywacji podlegać będą tereny pogórnice we wcześniej wskazanym kierunku w planie.

Planowane w obrębie stanowisk archeologicznych zamierzenia inwestycyjne, m.in. związane z budową nowych budynków i inwestycji liniowych (drogi, sieci, melioracje, infrastruktura techniczna), którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenia naturalnego ukształtowania – wymagają wcześniejszego uzgodnienia z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w celu uzyskania zaleceń konserwatorskich dla przedmiotowej inwestycji.

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych jest głęboka orka traktorowa, erozja gleb oraz budowa inwestycji wymagających dużych prac ziemnych. Należy zachować maksymalną ostrożność przy prowadzeniu jakichkolwiek prac ziemnych, nawet gdy na danym terenie nie notowano dotąd stanowisk archeologicznych.

Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany:

- a) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
- b) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
- c) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, to wójta;
- d) wójt jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie.

Wprowadzone zmiany w zagospodarowaniu terenów nie spowodują negatywnego wpływu na walory krajobrazowe. Zagadnienie to będzie musiało być rozwiązane na etapie planu miejscowego.

Ustalenia projektu Studium zapewniają ochronę zabytków i zasobów dziedzictwa kulturowego, zlokalizowanych na obszarze gminy Radziłów.

Utrzymują ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i dotychczasowego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów. Zapisy projektu Studium są zgodne z obowiązującymi przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zmiany w obrębie dóbr materialnych

Do zasobów materialnych zalicza się w szczególności:

- układy urbanistyczne,
- sieć dróg,
- zabytkową zabudowę reprezentującą różne wykształcone historycznie typy, zespoły form krajobrazu, wartości archeologiczne, a także zasoby ruchome (kolekcje, archiwa, zbiory biblioteczne i muzealne).

Zmiany wprowadzone w projekcie Studium dotyczą powiększenia terenów inwestycyjnych w sąsiedztwie istniejących lub przeznaczonych w obowiązujących dokumentach planistycznych na okre-

ślone funkcje i nie kolidują z obszarami prawnie chronionymi w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Projekt Studium dopuszcza wprowadzenie nowej zabudowy w obrębie terenów j.w. i co również bardzo ważne ustala obowiązek przestrzegania zasad ochrony dóbr materialnych ustalonych w przepisach odrębnych.

Ustalenia projektu Studium obejmują, m.in. ochronę istniejącego stanu zainwestowania i zagospodarowania terenów oraz podkreślają wagę uwarunkowań w rozlokowaniu terenów zabudowy.

W wyniku realizacji ustaleń zmiany Studium nie przewiduje się wprowadzenia obiektów budowlanych na skarpach, zboczach. Zachowane zostaną zatem najbardziej cenne pod względem ukształtowania terenu formy geomorfologiczne.

Proponowane w projekcie Studium kierunki rozwoju powszechnie uznawane są za nieszkodliwe dla środowiska i nie wpłyną negatywnie na dobra materialne.

Ryzyko wystąpienia poważnej awarii

Proponowane zagospodarowanie obszaru gminy Radziłów nie stwarza zagrożenia wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu art. 248 ustawy Prawo ochrony środowiska. Na terenie gminy nie występują zakłady o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. O zakwalifikowaniu inwestycji do zakładów o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej decyduje Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska przyrodniczego związane są z wykorzystywaniem, składowaniem oraz transportem substancji niebezpiecznych. Skażenia związane są z awariami w zakładach produkcyjnych oraz z wypadkami komunikacyjnymi, mającymi charakter losowy w tym sensie, że mogą one wystąpić bez względu na stosowane zabezpieczenia. Przeciwdziałanie im zmierza zatem do ograniczenia ich prawdopodobieństwa, a także rozmiaru oraz czasu trwania negatywnych skutków. Zagrożenia ze strony przemysłu stwarzane są przez zakłady stosujące w procesach technologicznych i składujące niebezpieczne substancje chemiczne (NSCh). Na terenie gminy Radziłów nie ma zakładów, w których znajdowałyby się substancje, których rodzaje, kategorie i ilości mogą stanowić zagrożenie wystąpienia poważnej awarii.

Największe zagrożenie skażeniem środowiska, związane z transportem samochodowym, występuje wzdłuż szlaków komunikacyjnych o największej frekwencji przewozów materiałów niebezpiecznych. Ocenia się, że w przypadku katastrofy komunikacyjnej, prowadzącej do uwolnienia niebezpiecznych substancji chemicznych i przeniknięcia ich do środowiska, może nastąpić masowe zagrożenie dla zdrowia ludzi oraz długotrwała lub tymczasowa degradacja walorów środowiska przyrodniczego. Zasięg strefy zagrożeń tego rodzaju mieści się w szerokim przedziale od kilkunastu metrów do kilku kilometrów w zależności od rodzaju substancji, jej ilości, warunków terenowych i meteorologicznych, szybkości przeciwdziałania przez wyspecjalizowane służby oraz od ich technicznego wyposażenia.

Zagrożenia powodzią

Na obszarze gminy Radziłów występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, dla których zastosowanie mają przepisy ustawy Prawo wodne. Występują one głównie w dolinie rzeki Biebrzy i przyujściowej części doliny Wissy. W sąsiedztwie cieków wodnych poza doliną Biebrzy, pojawiają się okresowe zalewy, dotyczą one terenów rolnych i nie zagrażają zabudowie (głównie w rejonie ujścia rzeki Matlak do rzeki Wissy oraz w dolinie rzeki Wissy). Właściwym sposobem ochrony przed powodzią jest użytkowanie terenów zalewowych w sposób niewrażliwy na skutki zalania.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie przewiduje się lokalizowania zabudowy, poza zabudową już istniejącą.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią zakazuje się, m.in.: przez Dyrektora RZGW w Warszawie.

- 1) gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w szczególności ich składowania,

2) lokalizowania nowych cmentarzy.

W celu zapewnienia właściwych warunków przepływu wód powodziowych właściwy organ Wód Polskich może, w drodze decyzji, nakazać usunięcie drzew lub krzewów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Ochronę ludzi i mienia przed powodzią realizuje się w szczególności przez:

- 1) kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzią;
- 2) racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód;
- 3) zapewnienie funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze i hydrosferze oraz prognozowanie powodzi;
- 4) zachowanie, tworzenie i odtwarzanie systemów retencji wód;
- 5) budowę, przebudowę i utrzymywanie budowli przeciwpowodziowych;
- 6) prowadzenie akcji lodołamania;
- 7) prowadzenie polityki informacyjnej w zakresie ochrony przed powodzią oraz ograniczania jej skutków.

Zagrożenia pożarowe

Niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów jest związane przede wszystkim z obecnością w otoczeniu lasów. Zastosowanie do realizacji budynków materiałów trudnopalnych oraz lokalizacja budynków od terenów lasów w odległościach zgodnych z przepisami technicznymi ograniczy możliwość rozprzestrzeniania się pożarów.

Tereny zabudowy będą dobrze przewietrzane, dzięki prądom powietrza napływającym z terenów otwartych i lasów, a niska zabudowa zapewni prawidłowe warunki nasłoneczniania, obecność ogromnych kompleksów leśnych w otoczeniu stref zabudowy wpływa na jakość powietrza, reguluje wilgotność i odczuwalne temperatury powietrza.

Podtopienia

Na terenie gminy Radziłów występuje zagrożenie powodziowe spowodowane wzbieraniem wód rzeki Biebrza. Ponadto w dolinie rzeki Biebrzy w okresie roztopów i spływów wiosennych występuje szereg lokalnych wylewów w obniżeniach terenowych, stanowiących naturalne użytki zielone - łąki i pastwiska.

Katastrofalne powodzie spowodować mogą:

- niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego;
- poważne straty i szkody w rolnictwie;
- straty i szkody w infrastrukturze technicznej, komunalnej;
- straty i szkody w dobrach kultury.

Porażenia prądem

Porażenie prądem elektrycznym jako reakcja fizjologiczna, powstaje w wyniku przepływu znacznego prądu elektrycznego przez ciało organizmów żywych – ludzi i zwierząt. Następuje w wyniku zetknięcia tkanek organizmu ze źródłem energii elektrycznej.

Zmniejszenie ilości porażeń prądem można uzyskać poprzez:

- budowę nowych instalacji w sposób zapewniający ochronę przeciwpożarową;
- sukcesywną wymianę instalacji wewnętrznych na odpowiadające obowiązującym przepisom;
- zmniejszenie importu energii elektrycznej poprzez zastosowanie niekonwencjonalnych źródeł energii elektrycznej.

Susza

Susza jest zjawiskiem naturalnym o charakterze tymczasowym, które może doprowadzić do suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i społeczno – ekonomicznej, w zależności od intensywności oraz czasu trwania deficytu opadów.

Ochrona przed suszą jest zadaniem organów administracji rządowej i samorządowej oraz Wód Polskich.

W celu zapobiegania suszom, wskazuje się, aby:

- rolnicy korzystali z doradztwa w tym zakresie;
- gromadzić wody deszczowe w sztucznych zbiornikach, kanałach (w ogrodnictwie deszczówkę gromadzić w zbiornikach pod szklarniami);
- dostosowywać płodozmian do zmieniających się warunków wilgotnościowych, aby najlepiej wykorzystać dostępną w glebie wodę;
- dostosować terminy siewów do warunków pogodowych, temperatury i opadów;
- stosować wybrane gatunki i odmiany roślin odporne na suszę i rośliny o krótszych cyklach wzrostu i mieszanki międzygatunkowe;
- stosować uprawy współrzędne osłaniające glebę, np. w uprawach zbożowych rośliny strączkowe;
- stosować właściwą agrotechnikę celem zatrzymania wody w glebie;
- stosować nowoczesne urządzenia nawadniające, deszczowanie, nawadnianie podsiąków, kropelkowe i inne;
- sadzić na terenach rolnych zadrzewienia śródpolne, zatrzymujące wodę i ograniczające wiatry.

Przesuszenie torfowisk na obszarze BPN i ich mineralizacja prowadzi do odwodnienia obszaru.

Huragany, oblodzenia i gradobicia

Dane historyczne świadczą, że na obszarze gminy Radziłów prawdopodobieństwo wystąpienia huraganów, czy przejścia trąb powietrznych jest niewielkie. Ale nie można ich jednak wykluczyć. Zmiany klimatyczne powodują występowanie różnych zjawisk, dotychczas nie występujących na danym terenie w latach wcześniejszych. Zjawiska te trudne są do przewidzenia.

Najbardziej prawdopodobne są silne wichury, których prędkość dochodzi powyżej 100 km/h. Trudno jest określić obszary zagrożeń związanych z silnymi wiatrami, dlatego ważne jest możliwie wcześnie podjęcie działań profilaktycznych oraz poinformowanie społeczeństwa o istniejącym zagrożeniu.

Natomiast intensywne opady deszczu, trwające do kilku dni, wiążą się z zagrożeniem powodziowym oraz katastrofalnymi zatopieniami.

Niebezpieczną gołoledź powodują deszcze przechodzące w deszcz ze śniegiem i osiadając na drzewach, na infrastrukturze technicznej mogą nadmiernie je obciążać, co może skutkować nawet ich zniszczeniem. Zdarzenia takie mogą powodować, w szczególności utrudnienia w komunikacji, awarie linii energetycznych, co może sparaliżować pracę zakładów przemysłowych oraz utrudnić codzienne życie mieszkańcom.

Gradobicia, to intensywne opady gradu, które występują najczęściej z burzami, obecnie są zjawiskiem coraz częstszym w okresie letnim. Niejednokrotnie powodują liczne straty, do których można zaliczyć zniszczenia pól, a także mienia.

Wnioski

Po szczegółowym przeanalizowaniu zmian w funkcjonowaniu środowiska, w zakresie wpływu na formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000 – stwierdzić należy, że wprowadzone zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy nie wpłyną bezpośrednio na przedmiot ochrony przyrody: obszary Natura 2000.

Powiązania przyrodnicze zasobów zostały utrzymane w projekcie Studium. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie.

XI.	ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU
------------	--

Ograniczenie przekształceń środowiska i krajobrazu związanych z realizacją ustaleń projektu Studium w zakresie kierunków rozwoju osadnictwa, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej jest uwarunkowane wdrożeniem następujących działań:

- maksymalne ograniczenie rozmiarów placów budów w celu ograniczenia przekształceń wierzchniej warstwy litosfery;
- zabezpieczenie terenów poddanych niwelacjom, wykopom i innym przekształceniom za pomocą nasadzeń zieleni niskiej i ewentualnych umocowań mechanicznych;
- zdjęcie aktywnej biologicznie warstwy gleby w miejscach wykopów budowlanych i wykorzystanie jej do kształtowania terenów zieleni przydrożnej i towarzyszącej realizowanym inwestycjom lub jej użycia do rekultywacji gruntów w kierunku rolniczym, leśnym lub innym;
- masy ziemne powstające w trakcie realizacji inwestycji, po zakończeniu budowy, zaleca się wykorzystać do przywrócenia naturalnej rzeźby terenu;
- zabezpieczenie gruntu i wód w rejonie prowadzonych inwestycji przez zanieczyszczeniami związanymi z pracą sprzętu zmechanizowanego;
- ukształtowanie terenów zieleni pełniące funkcje izolacyjno – krajobrazowe w sąsiedztwie terenów komunikacyjnych i osadniczych;
- ograniczenie do minimum nieuzasadnionych przejazdów ciężkiego sprzętu przez tereny leśne, hydrogeniczne i łąki;
- prace ziemne w pobliżu drzew – drzewostanów wykonywać w sposób niepowodujący zagrożeń dla systemów korzeniowych i pni drzew sąsiednich,
- rekultywację terenów zniszczonych prowadzić w procesie budowlanym.

Aby ograniczyć do minimum wpływ lokalizacji przewidzianych inwestycji na środowisko w projekcie Studium przewidziano szereg rozwiązań

W celu obniżenia wpływu inwestycji, w zależności od komponentu środowiska zaleca się następujące działania zawarte w poniższej tabeli.

Tabela nr 20. *Rozwiązania minimalizujące wpływ lokalizacji przewidzianych inwestycji na środowisko.*

Komponent środowiska	Rozwiązania minimalizujące wpływ lokalizacji przewidzianych inwestycji na środowisko
Środowisko przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> – wykonanie pełnej rekultywacji terenu po zakończeniu budowy i eksploatacji kruszywa, – kontrolę oddziaływania inwestycji na środowiska poprzez m.in. przestrzeganie wszelkich norm dotyczących jej funkcjonowania i dbałość o jej dobry stan techniczny i urządzeń jej towarzyszących, – promocja w kontekście polityki funkcji rekreacyjnej terenów objętych projektem studium, w celu poprawy jakości życia ludzkiego i zdrowia oraz inne,
Ochrona krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> – w celu wkomponowania projektowanych inwestycji w istniejący układ krajobrazowy oraz ich uatrakcyjnienia zaleca się zastosowanie odpowiednio zaprojektowanych terenów zieleni krajobrazowej, pełniących równocześnie funkcje ochronne (wiatro / wodochronne, glebochronne, przegrody biotechniczne), – dbałość o rozwój szaty roślinnej poprzez pielęgnację istniejących

	<p>roślin oraz wprowadzanie nowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zobowiązanie przedsiębiorcy górniczego do bieżącej rekultywacji wyrobisk poeksploatacyjnych zgodnie z zatwierdzonym projektem rekultywacji, opracowanym z uwzględnieniem konfiguracji terenu zbliżonej do terenów sąsiadujących,
Środowisko gruntowo – wodne	<ul style="list-style-type: none"> – zmiana przeznaczenia terenów rolnych i leśnych na inne cele musi być zgodna z rzeczywistym potencjałem danego gruntu i wynikać z potrzeby zagospodarowania przestrzennego, – nakaz podłączania nowej zabudowy do gminnej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej (po jej wybudowaniu), – dbałość o systematyczne porządkowanie terenów i wywóz odpadów, – rygorystyczne przestrzeganie usuwania i utylizacji odpadów, – kontrolę stanu technicznego infrastruktury terenu, – stosowanie proekologicznych rozwiązań w kwestii ogrzewania obiektów oraz oczyszczania ścieków, – na terenie górniczym wprowadzenie bezwzględnie zakazu gromadzenia i składowania odpadów (za wyjątkiem odpadów eksploatacyjnych), – zakaz wprowadzania jakichkolwiek ścieków do gruntu i wód powierzchniowych, związanych z działalnością górniczą i jej towarzyszącą, – prace wydobywcze powinny być poprzedzone zaprojektowaniem i wdrożeniem systemu monitoringu środowiska gruntowo wodnego w oparciu o otwory obserwacyjne,
Klimat akustyczny – zabezpieczenia przeciwhałasowe terenów chronionych:	<ul style="list-style-type: none"> – zastosowanie ochrony w postaci ekranów akustycznych dla zabudowy chronionej (zabudowa mieszkaniowa) znajdującej się w zasięgu oddziaływania ponadnormatywnego hałasu emitowanego z projektowanych inwestycji, dodatkowo zalecane są pasy zieleni, które wpłyną korzystnie na zwiększenie współczynnika pochłaniania dźwięku w środowisku oraz stworzą barierę osłonową, – kształtowanie nowej zabudowy chronionej w taki sposób, aby nie oddziaływał na nią nadmierny hałas od istniejących źródeł hałasu w tym od dróg, – tereny zagrożone ponadnormatywnym hałasem przeznaczać pod zabudowę nie podlegającą ochronie przed hałasem, – minimalizacja uciążliwości robót budowlanych poprzez stosowanie odpowiednich nowoczesnych technologii, – eliminacja urządzeń uciążliwych dla otoczenia (np. emitujących ponadnormatywny hałas, spaliny, itp.).

W ramach strategicznej oceny oddziaływania rozwiązania alternatywne do proponowanych w projekcie Studium mogą obejmować: lokalizacje przedsięwzięcia, przebiegi szlaków w przypadku inwestycji drogowych, rozwiązania technologiczne lub konstrukcyjne przedsięwzięć, różne skale i rozmiary inwestycji, harmonogramy lub organizacje prac budowlanych, metody budowy, sposoby likwidacji przedsięwzięć oraz alternatywne procesy.

W przypadku projektu Studium lokalizacja projektowanych funkcji, wynika z uwzględnienia z konkretnych propozycji właścicieli nieruchomości, którzy złożyli wnioski o przeznaczenie nieruchomości pod wskazane zainwestowanie lub zagospodarowanie terenu. Dlatego też przedstawienie alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych obszarów przewidzianych do przyszłego zainwestowania jest utrudnione. Przy rozmieszczaniu nowych obszarów uwzględniono już istniejące i przewidziane we wcześniejszych dokumentach planistycznych obszary zainwestowania urbanistycznego, uwarunkowań ekofizjograficznych oraz ochrony prawnej.

Wpływ na konkretne lokalizacje mają również ograniczenia wynikające m. in. z uwarunkowań przyrodniczych – istniejące i projektowane formy ochrony prawnej, czy też elementy systemu przyrodniczego: tereny lasów, wód i gruntów chronionych.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania faktyczne i prawne, wyznaczone obszary nowego zainwestowania zlokalizowane są na terenach o najmniejszej kolizyjności, stanowią przedłużenie istniejących już ciągów zabudowy. Na obszarach rolnych znajdują się istniejące siedliska rolnicze, dla których przewidziano możliwości rozbudowy oraz zakładania nowych siedlisk w uporządkowany sposób.

Na analizowanym obszarze nie proponuje się alternatywnych rozwiązań. Wynika to z faktu, że założenia przyjęte w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w pełni wyczerpują możliwości techniczne i przede wszystkim zaspokoją potrzeby wynikające z charakteru danej inwestycji i potrzeb rozwojowych gminy i skutecznie zabezpieczą przed negatywnymi oddziaływaniami.

Podstawowym instrumentem ustalającym regulacje prawne oraz standardy zapewniające niekolizyjność funkcji i jakość przestrzeni gminy w poszczególnych strefach są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W Studium zapewniono możliwości rozwoju sieci oraz ich eksploatację. Sieci powinny być prowadzone w miarę możliwości na terenach ogólnodostępnych, a w przypadku takich możliwości dopuszcza się prowadzenie na terenach prywatnych działek.

Rozwiązania mające na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Najbardziej istotnymi oddziaływaniami, jakie mogą powstać na skutek realizacji poszczególnych inwestycji zaproponowanych w projekcie Studium i które będą występować, mimo zastosowania działań zapobiegawczych, będzie: wpływ na krajobraz, wpływ na ornito- i hałas i ruch samochodowy.

Ze względu na zakres planowanych inwestycji nie stwierdza się ich negatywnego wpływu na stan i utrzymanie przyrody na obszarze objętym projektem studium i w jego otoczeniu.

Ponadto w projekcie Studium wskazuje się podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu sanitarnego wód i powierzchni ziemi poprzez rozwój kanalizacji sanitarnej, gazyfikację, modernizację lokalnych kotłowni i stosowanie odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza z wykorzystaniem biomasy, likwidację dzikich wysypisk, stosowanie pasów zieleni izolacyjnej przy drogach obciążonych dużym ruchem samochodowym, ograniczenie zasięgu rolniczych zanieczyszczeń obszarowych, ochronę otulin biologicznych cieków, zwłaszcza tych, które są pozbawione naturalnego buforu biologicznego, zachowanie w dolinach mokradeł pozostających w związkach hydrodynamicznych z rzeką.

XII.	ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE, W TYM WSKAZANIA NAPOTKANYCH TRUDNOŚCI WYNIKAJĄCYCH Z NIEDOSTATKÓW TECHNIKI LUB LUK WE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY
-------------	--

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest dokumentem otwartym, co nie pozwala na konkretyzację działań i przedsięwzięć w ramach podstawowego i dopuszczalnego przeznaczenia terenu. Jest to uzasadnione praktyką, ponieważ w studium nie zawsze można przewidzieć charakter inwestycji, z drugiej jednak strony brak szczegółowych informacji jest – dla prognoz – najbardziej odczuwalny, ponieważ nie sposób określić oddziaływań.

Dla oceny skutków wpływu na środowisko działalności wynikającej z funkcji terenu wiedza ta, może zrekompensować choć w części niedobór informacji o charakterze tej działalności.

Duże znaczenie ma wiedza o wrażliwości na antropopresję i uwarunkowaniach ochronnych obszarów, dla których ustalana jest funkcja, jak również obszarów otaczających, które oddziaływaniom nowej funkcji mogą podlegać.

Problemem przy sporządzaniu niniejszej Prognozy był brak publikowanych kompleksowych opracowań faunistycznych dla terenu gminy i terenów położonych w jej sąsiedztwie.

Prognozy oddziaływania na środowisko są na ogół wykonywane na potrzeby ogólne gospodarki przestrzennej gminy. Wykonanie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej, czy też wykonanie monitoringu ornitologicznego lub chiropterologicznego dla terenu całej gminy byłoby w wielu przypadkach nieuzasadnionym i nadmiernym obciążeniem finansowym gminy.

W opracowaniu Prognozy wykorzystano archiwalne materiały kartograficzne, planistyczne, inwentaryzacyjne i studialne, a także literaturę przedmiotu.

W ocenie wpływu projektowanych wykorzystano dane i wytyczne zawarte w następujących dokumentach:

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
- 2) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku;
- 3) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
- 4) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 – Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 w dniu 27 kwietnia 2020 roku Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku;
- 5) Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020 - uchwała Nr 316/4650/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 4 września 2018 roku (Załącznik nr 1 do uchwały);
- 6) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku;
- 7) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – uchwała nr XLV/290/14 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 kwietnia 2014 roku;
- 8) Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032 – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku;
- 9) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 – uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027;
- 10) Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Radziłów na lata 2019 – 2022;
- 11) Zarządzenie nr 30/12 Wójta Gminy Radziłów z dnia 23 kwietnia 2010 roku w sprawie wykazu dróg gminnych na obszarze gminy Radziłów;
- 12) Raport o stanie Gminy Radziłów za 2019 rok Załącznik do Zarządzenia nr 55/2020 Wójta Gminy Radziłów z dnia 17 lipca 2020 r.;
- 13) Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziłów przyjęty uchwałą nr XXX/182/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 roku poz. 4631, z zm.);
- 14) Uchwała Nr XXXIII/2012/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 18.04.2013 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczenia przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości, częstotliwość i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych na obszarze gminy Radziłów;
- 15) Lokalna Strategia Rozwoju LGD Biebrzański Dar Natury na lata 2016 –2022;
- 16) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego – uchwała XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
- 17) Miejscowymi planami ogólnymi zagospodarowania przestrzennego;

- 18) Założeniami polityki regionalnej Obszaru Funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski” – czerwiec 1994 r., Rada Programowo – Naukowa Porozumienia ZPP;
- 19) Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Rajgród na okres 01.01.2020 – 31.12.2029 ;
- 20) Koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA – praca zbiorowa pod redakcją naukową dr Anny Liro;
- 21) Mapą topograficzną gminy Radziłów w skali 1 : 25 000;
- 22) Mapami ewidencyjnymi poszczególnych obrębów w skali 1: 5 000;
- 23) Informacjami z Urzędu Gminy Radziłów;
- 24) Analizą wniosków złożonych do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

Dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów sporządzonego w skali gminy (1:25000) trudno zdefiniować trudności w jego przygotowaniu, które miałyby wynikać z niedostatków techniki lub braków współczesnej wiedzy. Będzie to możliwe dopiero na etapie opracowań szczegółowych wykonanych w innej (dużo dokładniejszej) skali, dotyczących lokalizacji poszczególnych przedsięwzięć. Realizacja wszelkich inwestycji, zarówno nowo wprowadzanych, jak i modernizowanych, jest ściśle związana z wdrażaniem nowoczesnych z punktu widzenia współczesnej wiedzy oraz bezpiecznych dla środowiska i zdrowia ludzi rozwiązań technologicznych. Rozwiązania dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego zawarte w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są właściwe i zgodne z obowiązującymi aktami prawnymi, zapewniające zrównoważony rozwój gminy Radziłów.

Ustalenia zawarte w projektowanym dokumencie zostały przeanalizowane i przystosowane do wymogów ochrony środowiska i w związku z tym nie proponuje się rozwiązań alternatywnych.

Rozwiązania mające na celu kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Poprzez „kompensację przyrodniczą” należy rozumieć zespół działań obejmujących, w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gruntu, zalesienia, zadrzewianie lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięć i zachowanie walorów krajobrazowych.

Stosownie do art. 75 ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska kompensacja przyrodnicza jest głównym narzędziem działań, których celem jest naprawianie wyrządzonych szkód w środowisku i które podejmuje się wtedy, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa.

Projektowane rozwiązania w projekcie Studium nie spowodują szkód w środowisku, o których jest mowa w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, tj. jako negatywnej, mierzalnej zmiany stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenionej w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska:

- w gatunkach chronionych lub chronionych siedliskach przyrodniczych (znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony tych gatunków lub siedlisk przyrodniczych);
- w wodach (znaczący negatywny wpływ na stan ekologiczny, chemiczny lub ilościowy wód);
- w powierzchni ziemi (zanieczyszczenie gleby lub ziemi), w tym w szczególności zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.

W związku z realizacją projektowanego dokumentu oraz w odniesieniu do powyższego stanu prawnego i faktycznego nie zajdą okoliczności wymagające zastosowania działań kompensacyjnych, o których mowa wyżej.

XIII.	METODY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU
--------------	---

Zgodnie z przepisem art. 25 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, wpływ przedmiotowego projektu Studium na środowisko przyrodnicze, w zakresie:

- jakości poszczególnych elementów przyrodniczych;
 - dotrzymaniu standardów jakości środowiska;
 - występujących zmian jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian
- kontrolowany będzie poprzez monitoring, polegający na ocenie aktualności studium i planów miejscowych.

Jako metodę analizy realizacji projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego proponuje się monitoring, polegający na ocenie aktualności realizowanych dokumentów przez Wójta Gminy Radziłów. Określi ona zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, oceni postępy w realizacji kierunków i pozwoli na kontrolę wpływu istniejących już inwestycji na środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy i wyniki tych analiz przekaze radzie gminy.

XIV.	STRESZCZENIE SPORZĄDZONE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM
-------------	--

Przedmiotem opracowania jest Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów, w granicach administracyjnych, sporządzanego w wykonaniu Uchwały Nr XX/166/2020 Rady Gminy Radziłów z dnia 29 czerwca 2020 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

Konieczność zmiany Studium wynika, m.in. ze/z:

- 1) zmiany przepisów prawnych w zakresie planowania przestrzennego w wyniku wejścia w życie zmiany ustawy i wymogów stawianych studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 2) zmian innych ustaw i rozporządzeń, w tym: ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy o ochronie przyrody, ustawy o lasach, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawy prawo geologiczne i górnicze, ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, itp.;
- 3) potrzeb zaktualizowania kierunków rozwoju, wynikających z przyjętych dokumentów strategicznych wyższego rzędu/lub zmian, m.in.:
 - a) KPZK do roku 2030, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
 - b) Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku);
 - c) Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (uchwała Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
- 4) potrzeb zaktualizowania kierunków rozwoju, wynikających Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 (uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027);
- 5) ustanowienia strefy ochronnej kompleksu wojskowego nr 0465 w gminie Goniadz, Skład Osowiec – wniosek Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Białymstoku;
- 6) konsultacji społecznych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Konsultacje dokumentów planistycznych w podlaskich gminach – edycja II”;

- 7) wniosków instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych, Wójta Gminy oraz osób fizycznych zgłoszonych do zmiany Studium w okresie poprzedzającym opracowanie jego zmiany oraz w trakcie procedury planistycznej.

Prognoza oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów określa, analizuje i ocenia następujące zagadnienia:

- 1) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- 2) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- 3) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody,
- 4) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- 5) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - a) różnorodność biologiczną,
 - b) ludzi,
 - c) zwierzęta,
 - d) rośliny,
 - e) wodę,
 - f) powietrze,
 - g) powierzchnię ziemi,
 - h) krajobraz,
 - i) klimat,
 - j) zasoby naturalne,
 - k) zabytki,
 - l) dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

- 4) przedstawia:
 - a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
 - b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonywania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Prognozę sporządzono równocześnie z opracowaniem projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów.

W prognozie zastosowano następujące metody prognozowania:

- indukcyjno – opisową (od szczegółowych analiz po uogólniającą syntezę);
- analogii środowiskowych (przyjęcie założenia o stałości praw przyrody);
- diagnozy stanu środowiska na podstawie materiału dokumentacyjnego i archiwalnego;
- analiz kartograficznych;
- prostego prognozowania wynikowego oraz analogii do oddziaływań funkcjonujących obszarów i obiektów identycznego lub podobnego przeznaczenia.

Dokonano rozpoznania stanu środowiska, jego zasobów, zdolności do regeneracji oraz tendencji do zmian, a następnie określono istniejące problemy ochrony środowiska oraz cele ochrony na podstawie analiz i wniosków zawartych w dostępnych opracowaniach.

Powierzchnia gminy wynosi 200 km², co stanowi 20,66% powierzchni powiatu grajewskiego oraz 0,99% powierzchni województwa podlaskiego (dane: *Statystyczne Vademecum Samorządowca – 2019 – Urząd Statystyczny w Białymstoku*).

Pod względem obszarowym gmina Radziłów jest jedną z rozleglejszych w powiecie, zajmując obszar 19 955 ha, co stanowi 20,62% powierzchni powiatu i 0,99 % powierzchni województwa. Pod względem ilości mieszkańców gmina jest stosunkowo słabo zaludniona, zamieszkuje ją 10,84% ludności powiatu i 0,45% ludności województwa.

Lesistość w gminie Radziłów wynosi 9,5% i była niższa od lesistości w powiecie grajewskim wynoszącej 22,8% i województwie podlaskim wynoszącej 31%.

W 2019 roku gmina Radziłów liczyła 4722 mieszkańców, z czego ponad połowę (2398 osób) stanowili mężczyźni.

Według regionalizacji fizyczno – geograficznej obszar gminy Radziłów (wg Jerzego Kondrackiego, 2002) znajduje się w obrębie dwóch mezoregionów należących do makroregionu Niziny Północnopodlaskiej:

- Wysoczyzny Kolneńskiej (część zachodnia);
- Kotliny Biebrzańskiej (część wschodnia).

Środowisko przyrodnicze gminy Radziłów i jej bezpośredniego otoczenia jest w znacznym stopniu przekształcone, o czym m.in. decydują:

- dominacja rolniczego użytkowania terenu;
- osadnictwo, w tym obiekty mieszkalne, gospodarcze i usługowo – produkcyjne skoncentrowane w miejscowości Radziłów i kilku jednostkach wiejskich;
- tereny eksploatacji kopalni;
- obiekty infrastruktury technicznej i komunikacyjnej: napowietrzne linie energetyczne oraz sieć dróg, którą tworzą: droga wojewódzka, drogi powiatowe i gminne.

Do głównych problemów ochrony środowiska na obszarze gminy Radziłów można zaliczyć:

- 1) duży udział gruntów prywatnych w strukturze użytkowania BPN utrudniający realizację głównych celów statutowych parku, przy braku środków finansowych na wykup gruntów;
- 2) zagrożenia środowiska przyrodniczego na obszarze otuliny BPN w tym wód powierzchniowych i powierzchni ziemi;
- 3) pogarszający się stan środowisk wodnych, ze względu na brak jeszcze w wielu miejscach rozwiązań gospodarki ściekowej;
- 4) degradacja gleb (zakwaszanie, zanieczyszczenia gleb w pasach przydrożnych metalami ciężkimi, zawartymi w spalinach samochodowych);
- 5) zaniechanie systematycznego wykaszania łąk w kontekście zachodzących niekorzystnych zmian w ekosystemach torfowiskowych;
- 6) zagrożenia hydrosfery, m. in.:
 - wód powierzchniowych ściekami bytowymi i zanieczyszczeniami chemicznymi wód opadowych spływających z pól uprawnych;
 - wód podziemnych przez zły stan sanitarny, niewłaściwą gospodarkę nawozową, budowę wodociągów bez powiązania z systemami odprowadzania ścieków oraz przecieki skażonych wód z dzikich wysypisk śmieci do wód i gruntu;
- 7) zagrożenia powietrza – przez lokalne punktowe źródła zanieczyszczeń: paleniska domowe, małe kotłownie, itp. emitujące pył, tlenki azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, oraz transport emitujący tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory i metale ciężkie;
- 8) zagrożenia biosfery – zanieczyszczenia powietrza, małe dzikie wysypiska śmieci, szczególnie lokalizowane przypadkowo w lasach lub na ich obrzeżach – ogniska chorób roznoszonych przez gryzonie, niekontrolowana eksploatacja piasku, penetracja lasów i oddziaływanie turystyki, wyrąb wysokiej zieleni przydrożnej, zagajników i zadrzewień śródpolnych i śródłąkowych;
- 9) zagrożenia klimatu akustycznego – duży ruch komunikacyjny drogą wojewódzką (zły stan techniczny drogi) oraz drogami powiatowymi, zwłaszcza w sezonie letnim;

- 10) zagrożenia antropogenicznymi stanu sanitarnego środowiska (zagrożenie spływami zanieczyszczeń bytowo – gospodarczych lub biogenów;
- 11) brak systemów kanalizacji sanitarnej na terenach zabudowy zwartej wsi;
- 12) wzrastająca ilość odpadów i śmieci, które nie są prawidłowo zagospodarowywane;
- 13) występowanie tzw. zagrożeń punktowych: wyrobiska poeksploatacyjne, dzikie wysypiska, emitory zanieczyszczeń powietrza, emitory hałasu i wibracji.

Zagrożeniami systemu przyrodniczego są również obiekty destrukcyjne (kopalnie kruszywa).

Na obszarze gminy Radziłów występują następujące obszary prawnie chronione w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody:

- 1) Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną;
- 2) Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Biebrzańska” (PLB 200006);
- 3) Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony siedlisk „Dolina Biebrzy” (PLH 200008).

Powierzchnia obszaru Natura 2000 w gminie Radziłów wynosi 8381,80 ha. Ze względu na fakt, że obszary prawnie chronione (park narodowy i Natura 2000) pokrywają się to procentowo zajmują one ok. 42% powierzchni gminy Radziłów.

Na obszarze gminy Radziłów występują obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (Rejestr A) Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku z obszaru gminy Radziłów i wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków, które są chronione na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zarówno tekst projektu Studium, jak i niniejsza Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera zasadnicze ustalenia dotyczące ochrony tych obiektów wynikające z w.wym ustawy.

W gminie Radziłów znajduje się 38 stanowisk archeologicznych, rozmieszczonych po całym obszarze gminy, które są ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Zgrupowane są w następujących obszarach AZP: 31-78, 32-80, 30-80, 31-79, 31-80, 30-81, 32-79, 32-78, 33-80.

Stanowiska archeologiczne koncentrują się w rejonie dolin: Wissy i Matlaka. Dużo punktów osadniczych zlokalizowanych jest na cyplu utworzonym w strefie ujściowej Wissy do Biebrzy. Na szczególną uwagę i ochronę konserwatorską zasługuje grób megalityczny zbudowany z kamiennych płyt związany z kulturą amfor kulistych znajdujący się w Brodowie (na południe od Radziłowa). Cenne stanowisko wielokulturowe, rozpoznane w pobliżu Słucza to obozowisko z epoki kamienia, cmentarzysko z czasów rzymskich i ślad osadnictwa średniowiecznego. W dolinie Klimasówki znajdują się stanowiska paleolityczne.

Na obszarze gminy Radziłów stanowiska archeologiczne nie są objęte ochroną prawną, dlatego też proponuje się, aby objąć je ochroną na podstawie ustaleń w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Stanowiska archeologiczne objęte są obserwacją archeologiczną.

Zapisy projektu Studium są zgodne z celami ochrony środowiska określonymi w strategicznych opracowaniach planistycznych dotyczących województwa podlaskiego oraz dokumentami nadrzędnymi, w szczególności w zakresie ograniczania degradacji środowiska oraz ochrony jego struktur i wartości oraz dokumentami promującymi i wspierającymi wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Prognoza zawiera zasadnicze, prognozowane oddziaływania realizacji ustaleń projektu Studium na środowisko, wynikające z rozwoju osadnictwa, inwestycji produkcyjnych i usługowych, infrastruktury technicznej i drogowej, które dotyczą:

- 1) powierzchni ziemi
- 2) środowiska wodnego
- 3) atmosfery
- 4) biosfery
- 5) form ochrony przyrody
- 6) zasobów naturalnych
- 7) krajobrazu
- 8) zabytków
- 9) dóbr materialnych
- 10) ludzi.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określa:

- 1) rodzaje przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (§ 2);
- 2) rodzaje przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (§ 3);
- 3) przypadki, w których zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia, o których mowa w pkt 1) lub 2),

które mogą wymagać przeprowadzenia oceny ich oddziaływania na środowisko w postępowaniu związanym z uzyskaniem decyzji na ich realizację.

Analiza skutków środowiskowych związanych z realizacją celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego sformułowanych w projekcie Studium wskazuje, że nie wystąpi oddziaływanie transgraniczne na środowisko. Gmina oddalona jest od granic państwowych.

Skala ogólności zapisów w projekcie Studium, w tym brak lokalizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz brak charakterystyki technologicznej tych przedsięwzięć, uniemożliwiają wskazanie na tym etapie konkretnych, alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych, czy też technologicznych.

Stosownie do art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Wójt Gminy zobowiązany jest przynajmniej raz w czasie kadencji rady do przeprowadzenia analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, w tym skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu.

Wykonanie pomiarów natężeń hałasu przenikającego do środowiska jest również obowiązkiem wynikającym z:

- art. 57 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane;
- art. 76 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska.

Monitoring stanu ochrony przyrody pozostaje w kompetencji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Zarządu Województwa Podlaskiego oraz Biebrzańskiego Parku Narodowego, jak i Gminy Radziłów.

Monitoring podstawowych zanieczyszczeń atmosfery, hałasu oraz systemów oczyszczania ścieków, wód stanowi zadanie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, szczególnie na zamówienie niezależnych badań przez Urząd Gminy.

Częstotliwość – musi wynikać z aktualnych przepisów prawnych.

Z uwagi na rolniczy charakter obszaru gminy Radziłów realizacja zamierzeń inwestycyjnych polegających na dopuszczeniu nowej zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej jako kontynuacji funkcji już istniejących na tym terenie, nie powinna mieć negatywnych oddziaływań na komponenty środowiska takie jak: klimat akustyczny, stan powietrza oraz stan wód podziemnych.

Zmiany w zagospodarowaniu przestrzeni odbywają się kosztem środowiska. Powstające dokumenty planistyczne, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz plany zagospodarowania przestrzennego muszą spełniać wymagania dotyczące ochrony środowiska, a z drugiej zaś strony realizować potrzeby społeczno – gospodarcze gminy. Stąd też wynika konieczność wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju, trwale wpisanej w politykę planistyczną i gospodarczą państwa. Zachowanie przedmiotowej zasady stanowi gwarancję ochrony wybitnych walorów i cennych zasobów przyrodniczych, tworzących struktury o zasięgu ponadkrajowym, krajowym i regionalnym. Zagwarantowanie dobrego stanu środowiska i jego bezkolizyjnego funkcjonowania powinno być dominującym kierunkiem w opracowywanych programach, strategiach, planach i innych dokumentach sporządzanych na wszystkich szczeblach struktur administracyjnych, w tym międzynarodowych.

Na podstawie analizy uwarunkowań stanu istniejącego i zasad funkcjonowania środowiska oraz obecnego stanu zagospodarowania obszaru gminy Radziłów można sformułować dwa wnioski.

Obecny stan zagospodarowania gminy Radziłów nie wpływa negatywnie na funkcjonowanie podstawowych elementów środowiska przyrodniczego obszaru.

Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej ukierunkowane są na poprawę jakości życia mieszkańców, w drodze rozwijania infrastruktury społecznej i polepszania warunków zamieszkania i wypoczynku.

Poprawa warunków życia mieszkańców w gminie Radziłów uzależniona jest również od, m.in.:

- 1) utrzymywania w należytym stanie zasobów mieszkalnych, przeprowadzania remontów i modernizacji zasobów istniejących;

- 2) poprawy standardu mieszkaniowego poprzez rozgęszczenie oraz budowę nowych mieszkań dla ludności nierolniczej;
- 3) stworzenia warunków dla lepszego wykorzystania istniejącej infrastruktury inżynierskiej, poprzez jej racjonalną rozbudowę i modernizację;
- 4) poprawy warunków obsługi ludności, dostępności czasowej do usług, lepszego powiązania obiektów usługowych z terenami zamieszkiwania, dostosowania programu usług do potrzeb;
- 5) modernizacji i rozbudowy istniejących placówek oświatowych, przy zachowaniu obecnej sieci szkół podstawowych;
- 6) uporządkowania istniejącego zagospodarowania turystycznego pod względem standardu i pełnionych funkcji oraz wymogów ochrony środowiska;
- 7) modernizacji istniejącej bazy turystycznej, zmierzającej do podniesienia standardu użytkowania i wzbogacenia oferowanych usług turystycznych;
- 8) zagospodarowania obszarów wzdłuż tras turystycznych oraz baz dla turystyki kwalifikowanej wędrówkowej, szczególnie na obszarach chronionych lub w ich sąsiedztwie;
- 9) koncentracji turystyki pobytowej w istniejących i potencjalnych miejscowościach turystycznych;
- 10) wspierania rozwoju małych obiektów turystycznych, stwarzających szanse na wydłużenie sezonu wypoczynkowego oraz rozwoju usług agroturystycznych;
- 11) rekultywacji terenów poeksploatacyjnych surowców mineralnych i przeznaczania ich na cele rekreacyjne;
- 12) zlikwidowania niedoboru zatrudnionych w instytucjach odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa publicznego.

Poprawa warunków życia w gminie uwarunkowana jest również aktywnością gospodarczą samych mieszkańców.

Po dokonanej analizie warunków fizjograficznych, walorów przyrodniczych oraz stanu sanitarnego środowiska można stwierdzić, że obszar gminy Radziłów w dużej części charakteryzuje się w zasadzie dość istotnymi przeobrażeniami warunków naturalnych, nie powodującymi jednak trwałych uszkodzeń środowiska.

Realizacja ustaleń projektu Studium przyczyni się do dalszych zmian antropogenicznych, prowadzących do uzupełniania zabudowy wśród istniejących przeznaczonych na funkcję osiedleńczą terenów. Przeobrażenia te mają na celu poprawę warunków zamieszkania i wypoczynku, prowadzenia działalności gospodarczej i funkcjonalności terenu, jednak ich negatywny wpływ na środowisko może być zauważalny. Najbardziej negatywny wpływ na stan środowiska będą wywierać tereny emitujące do środowiska ścieki, odpady, emitujące hałas i inne uciążliwości. Ważne jest usprawnienie systemów infrastruktury technicznej oraz wprowadzanie zieleni wśród zabudowy na terenach nieutwardzonych i wzdłuż terenów komunikacji.

W przypadku uwzględnienia postulatów Prognozy nie przewiduje się powstawania istotnych oddziaływań na środowisko, a wszystkie oddziaływania i przekształcenia będą miały charakter zmian niezbędnych w procesie rozwoju przestrzennego gminy.

Reasumując stwierdzić należy, że warunki ekofizjograficzne gminy Radziłów są korzystne dla rozwoju osadnictwa, rolnictwa, leśnictwa oraz turystyki.

Jakość środowiska, z wyjątkiem wód powierzchniowych, nie wywołuje konieczności stosowania szeroko rozumianych działań naprawczych. Realizacja przedsięwzięć służących poprawie stanu czystości rzek, jest uzależniona od sanitacji.

W funkcjonowaniu środowiska kluczową rolę odgrywa system przyrodniczy gminy oparty na układzie dolin rzecznych. Doliny stanowią największy potencjał przyrodniczy (wysoka różnorodność biologiczna) i krajobrazowy gminy. Pełnią wiodącą rolę ekologiczną w zakresie funkcji łącznikowej w systemie, przewietrzania, spływu wód. W zagospodarowaniu przestrzennym niezmiennie należy dążyć do utrzymania ich drożności i zachowania w użytkowaniu łąkowym – jako adekwatnym do siedlisk hydrogenicznych.

Ze względu na postępującą degradację gleb marginalnych, odłogujących i ugorujących w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego tereny te przeznaczać pod zalesienia. Niezbędne jest też kształtowanie pasów zieleni ochronnej w formie: zadarnień, zakrzaceń oraz w strefach ekotonalnych dolin rzecznych.

Ograniczenie, bądź szczególne warunki w zagospodarowaniu odniesione do konkretnych uwarunkowań w gminie, wynikają przede wszystkim z przepisów prawnych.

Wskazuje się, aby do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wprowadzić zakaz zabudowy w obrębie otulin biologicznych rzek oraz strefy zagrożenia potencjalną aktywizacją procesów morfogenetycznych.

Konieczna jest dotychczasowa kontynuacja nierozpraszania zabudowy, poprzez m.in. ustalenia planów miejscowych, które nie doprowadzą do rozpraszania zabudowy.

Ważne jest ukierunkowanie dalszego rozwoju gminy Radziłów, w taki sposób, aby sprzyjał on harmonizacji zagospodarowania ze środowiskiem, zaś ograniczenia w zainwestowaniu należy traktować jako ochronę interesu publicznego, polegającego na zapewnieniu wszystkim użytkownikom przestrzeni warunków do życia w trwale zrównoważonym i o wysokich walorach estetycznych środowisku.

XV.	LITERATURA
------------	-------------------

1. AKTY PRAWNE

- 1) ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 293, 471, 782);
- 2) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z dnia 26 maja 2004 roku, poz. 1233);
- 3) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020r. poz. 283,284, 322, 471);
- 4) ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- 5) ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami;
- 6) ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2020 roku, poz. 282);
- 7) Zarządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2021r.w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego na lata 2021–2023 (Dz. Urz. Ministra Klimatu i Środowiska z 15 stycznia 2021 roku, poz. 4);
- 8) rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 27 października 2010 r. w sprawie pomieszczeń magazynowych i obiektów do przechowywania materiałów wybuchowych, broni, amunicji oraz wyrobów o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym;
- 9) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 11 czerwca 2010 roku w sprawie zakazów lub ograniczeń lotów na czas dłuższy niż 3 miesiące;
- 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U z 2016 r. poz. 1841).

2. DOKUMENTY STRATEGICZNE

- 1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
- 2) Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku;
- 3) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);

- 4) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 – Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 w dniu 27 kwietnia 2020 roku Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku;
- 5) Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020 - uchwała Nr 316/4650/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 4 września 2018 roku (Załącznik nr 1 do uchwały);
- 6) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku;
- 7) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – uchwała nr XLV/290/14 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 kwietnia 2014 roku;
- 8) Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032 – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku;
- 9) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 – uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027;
- 10) Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Radziłów na lata 2019 – 2022;
- 11) Zarządzenie nr 30/12 Wójta Gminy Radziłów z dnia 23 kwietnia 2010 roku w sprawie wykazu dróg gminnych na obszarze gminy Radziłów;
- 12) Raport o stanie Gminy Radziłów za 2019 rok Załącznik do Zarządzenia nr 55/2020 Wójta Gminy Radziłów z dnia 17 lipca 2020 r.;
- 13) Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziłów przyjęty uchwałą nr XXX/182/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 roku poz. 4631, z zm.);
- 14) Uchwała Nr XXXIII/2012/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 18.04.2013 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczenia przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości, częstotliwość i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych na obszarze gminy Radziłów;
- 15) Lokalna Strategia Rozwoju LGD Biebrzański Dar Natury na lata 2016 –2022;
- 16) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030 przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 13 grudnia 2011 roku. (M. P. z 2012 roku, poz. 252);
- 17) Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku;
- 18) Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego został przyjęty uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 2777), ze zmianą wprowadzoną uchwałą Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 roku (Dz. Urz. z 2017 roku, poz. 3270);
- 19) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 – Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 w dniu 27 kwietnia 2020 roku Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 roku;
- 20) Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2014 – 2020 - uchwała Nr 316/4650/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 4 września 2018 roku (Załącznik nr 1 do uchwały);
- 21) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku;
- 22) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radziłów na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020 – uchwała nr XLV/290/14 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 kwietnia 2014 roku;
- 23) Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Radziłów na lata 2018 – 2032 – uchwała nr XXIX/179/12 Rady Gminy Radziłów z dnia 10 grudnia 2012 roku;

- 24) Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027 – uchwała Nr XXXII/194/17 Rady Gminy Radziłów z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie zatwierdzenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Radziłów na lata 2017-2027;
- 25) Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Radziłów na lata 2019 – 2022;
- 26) Zarządzenie nr 30/12 Wójta Gminy Radziłów z dnia 23 kwietnia 2010 roku w sprawie wykazu dróg gminnych na obszarze gminy Radziłów;
- 27) Raport o stanie Gminy Radziłów za 2019 rok Załącznik do Zarządzenia nr 55/2020 Wójta Gminy Radziłów z dnia 17 lipca 2020 r.;
- 28) Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Radziłów przyjęty uchwałą nr XXX/182/16 Rady Gminy Radziłów z dnia 30 listopada 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 roku poz. 4631, z zm.);
- 29) Uchwała Nr XXXIII/2012/13 Rady Gminy Radziłów z dnia 18.04.2013 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów w zamian za uiszczenia przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności ilości odpadów komunalnych odbieranych od właściciela nieruchomości, częstotliwość i sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych na obszarze gminy Radziłów;
- 30) Lokalna Strategia Rozwoju LGD Biebrzański Dar Natury na lata 2016 –2022;
- 31) Protokół z realizacji techniki konsultacyjnej w ramach IPK Gminy Radziłów – data działania 4 lipca 2020 roku);
- 32) Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej opracowany przez MRiRW oraz MŚ – 2004 rok <http://www.kp.org.pl/pdf/poradniki/kdpr/>;
- 33) Dobre praktyki utrzymania rzek opracowane przez: P. Prus, Z. Popek, P Pawlaczyk (Fundacja WWF Polska i Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej) 2018 rok - <https://straznicy.wwf.pl/dobre-praktyki-utrzymania-rzek/>;
- 34) Katalog dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania – na zlecenie Ministerstwa Środowiska oprac. MGGP S.A., zespół w składzie: I. Biedroń, A. Dubel, M. Grygoruk, P. Pawlaczyk, P. Prus, K. Wybraniec- <https://www.gov.pl/web/klimat/katalog-dobrych-praktyk-w-zakresie-robot-hydropodrocznych>.

3. ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- 1) www.pgi.gov.pl;
- 2) <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>;
- 3) <https://www.biebrza.org.pl/redir.index>;
- 4) <https://www.biebrza.org.pl/plik,869,bpn-kategorie-ochrony.jpg>;
- 5) C:\Users\ppp\Desktop\Natura 2000 a turystyka Katalog obszarów Natura 2000.htm;
- 6) http://geoportal.pgi.gov.pl/midas_web/pages/zloza/wyszukiwanie;
- 7) <https://www.biebrza.org.pl/plik,706,strefa-o-ograniczonym-ruchu-lotniczym-ep-r23.png>;
- 8) <https://grajewo.praca.gov.pl/sprawozdania-miesieczne-wg-gmin>;
- 9) <http://www.rpowp.wrotapodlasia.pl/private/upload/tinymce/File/Zalaczniki%20graficzne.pdf>
- 10) <https://www.google.com/search?q=euroregion+niemen+mapa>;
- 11) <http://www.ceeweb.org/wp>.

4. INNE ŹRÓDŁA INFORMACJI WYKORZYSTANYCH W OPRACOWANIU

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy - uchwała Nr XXXV/225/2013 Rady Gminy Radziłów z dnia 31 maja 2013 roku Radziłów opr. A. Mieszowska – 2012 r.;
- 2) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego – gmin sąsiednich;
- 3) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenu oczyszczalni ścieków - uchwała Nr XXVII/112/97 z dnia 7 sierpnia 1997 r. (Dz. Urz. Woj. Łomżyńskiego Nr 11 poz. 76 z 1997 r.);

- 4) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów (dot. wsi: Radziłów, Słucz, Sośnia, Mścichy, Glinki, Łoje-Awissa) – uchwała Nr XXXVIII/189/02 z 30 sierpnia 2002 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 59 poz. 1328 z 9 listopada 2002 r.);
- 5) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów w części dotyczącej terenów we wsiach Karwowo i Wiązownica – uchwała Nr VII/31/03 z 12 czerwca 2003 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 64, poz. 1331 z 30 czerwca 2003 r.);
- 6) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego miejscowości gminnej Radziłów – uchwała Nr XXXIX/188/06 z 27 lipca 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 222 poz. 2165 z 27 lipca 2006 r.);
- 7) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy miejscowości Słucz – uchwała - Nr XXXV/208/09 z 28 sierpnia 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 200 poz. 2197 z 13 października 2009 r.);
- 8) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego miejscowości gminnej Radziłów „Tereny zabudowy mieszkaniowej i usług” – uchwała Nr XXXVI/238/13 z dnia 28 czerwca 2013r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2013 r. poz. 2920);
- 9) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru funkcjonalnego miejscowości gminnej Radziłów – uchwała Nr XXXV/226/13 z dnia 13 maja 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego w dniu 18 czerwca 2013 r. poz. nr 2621);
- 10) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu zabudowy miejscowości Rydzewo Szlacheckie – uchwała Nr XXXVI/227/13 z dnia 31 maja 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego w dniu 18 czerwca 2013 r. poz. nr 2622);
- 11) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w obrębie wsi Sośnia, gmina Radziłów – uchwała Nr II/9/18 z dnia 6 grudnia 2018r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 24 stycznia 2019 r. poz. 600);
- 12) Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – Łomżyński Zespół Projektowo – Inwestycyjny w Łomży – 2004 r.
- 13) Prognoza oddziaływania na środowisko do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów – opr. R. Serwatka – 2012 r.;
- 14) Urząd Statystyczny w Białymstoku Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019;
- 15) Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Rajgród na lata 01.01.2020 do 31.12.2029;
- 16) Kronika Biebrzańskiego Parku Narodowego – 2019 r. – Praca zbiorowa na podstawie materiałów opracowanych przez pracowników BPN;
- 17) Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu grajewskiego w 2014 roku.

Wykaz tabel

Nr tabeli	Nazwa tabeli
Tabela nr 1	Cele i kierunki interwencji - wg Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017- 2020 z perspektywą do 2024 roku”
Tabela nr 2	Charakterystyka złóż kruszywa na obszarze gminy Radziłów
Tabela nr 3	Warunki klimatyczne
Tabela nr 4	Struktura własności lasów – stan na dzień 01.01.2022 r.
Tabela nr 5	Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Ostoja Biebrzańska” (kod obszaru PLB200006)
Tabela nr 6	Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Dolina Biebrzy” (kod obszaru PLH 200008)
Tabela nr 7	Proponowane użytki ekologiczne
Tabela nr 8	Punkt pomiarowo – kontrolny Klimaszewnica – JCWP Klimaszewnica
Tabela nr 9	Ocena jakości wód JCWP Biebrza od Horodnianki do Ełku bez Ełku – ppk Biebrza Osowiec
Tabela nr 10	Ocena jakości wód JCWP Wissa od dopł. w Wąsoszu do ujścia– ppk Czachy
Tabela nr 11	Ocena jakości wód JCWP Dopływ w m. Łoje Awissa
Tabela nr 12	Ocena stanu ekologicznego stanu wód JCWP
Tabela nr 13	Ocena JCWP płynących badanych w 2017 roku, z uwzględnieniem wyników z cyklu badań 2010-2011
Tabela nr 14	Matryca oddziaływań – zabudowa produkcyjna, w tym instalacje OZE, lub magazynowa, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą – (neutralne)
Tabela nr 15	Osadnictwo, w tym zabudowa mieszkaniowa wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą – (neutralne)
Tabela nr 16	Drogi – (niekorzystne/konfliktowe)
Tabela nr 17	Matryca oddziaływań – gazociąg (neutralne/dyskusyjne)
Tabela nr 18	Matryca oddziaływań – wydobywanie kruszywa naturalnego (konfliktowe/dyskusyjne).
Tabela nr 19	Procentowy udział gruntów ornych i użytków zielonych w poszczególnych klasach
Tabela nr 20	Rozwiązania minimalizujące wpływ lokalizacji przewidzianych inwestycji na środowisko

Wykaz map

Nr mapy	Nazwa mapy
Mapa nr 1	Obszary wrażliwe na zmiany klimatu w Polsce
Mapa nr 2	Klasyfikacja stref dla PM
Mapa nr 3	Podział fizyczno – geograficzny obszaru
Mapa nr 4	Gmina Radziłów na tle powiatu grajewskiego
Mapa nr 5	Położenie gminy Radziłów i powiatu grajewskiego w województwie podlaskim
Mapa nr 6	Obszary Specjalnej Ochrony – Dyrektywa Ptasia

Mapa nr 7	Specjalne Obszary Ochrony – Dyrektywa Siedliskowa
Mapa nr 8	Środowisko przyrodnicze - Obszary ochrony przyrody
Tabela nr 9	Korytarze ekologiczne
Mapa nr 10	Przebieg drogi wojewódzkiej nr 668 na odcinku: Przytuły do Osowca przez gminę Radziłów
Mapa nr 11	Stan JCWP rzecznych w dorzeczach Wisły, Niemna i Pregoly
Mapa nr 12	Granice GZWP Pradolina rzeki Biebrzy – nr 217
Mapa nr 13	Lokalizacja JCWPd nr 22 i JCWPd nr 32
Mapa nr 14	Obszary deficytu wód podziemnych
Mapa nr 15	Charakterystyka gleb
Mapa nr 16	Lasy
Mapa nr 17	Zasięg administracyjny Nadleśnictwa Rajgród
Mapa nr 18	Obszary objęte ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową
Mapa nr 19	Korytarze ekologiczne na terenie województwa podlaskiego
Mapa nr 20	Elektroenergetyka – odnawialne źródła energii. Lokalizacja biogazowni i elektrowni fotowoltaicznej w gminie Radziłów

Warszawa, 11 sierpnia 2022 roku

OŚWIADCZENIE

dot. Prognozy oddziaływania na środowisko projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radziłów

Zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 19 a ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2020 poz. 283, 284, 322, 471) w związku z art. 74 a ust. 2 pkt 2 ww. ustawy oświadczam, że ukończyłam, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, studia pierwszego stopnia uzupełnione studiami podyplomowymi i posiadam co najmniej 5-letnie doświadczenie w przygotowaniu co najmniej 5 prognoz oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

inż. Wanda Grygo